

Z

تفسیری کوردی
له که لای خوداوه ندی

تفسيرى كوردى

لەكلامى خوداۋەندى

مىللى گورە
(مەلامى كۆيى)

بەرگى حەوتەم

جوزئى (19-20-21)

لەسەر ئەركى بەرپىز مام جەلال سەرۇك كۆمارى عىراقى فیدرال لەچا پدراۋە

مافی له چاپدانه وهی پاریزراوه

ناوی کتیب: ته فسیری کوردی له کهلامی خوداوهندی
 نویسنده: مه لای گه وره (مه لای محمدی کوی) /
 بلاوکردنه وهی: نویسنده ته فسیر/ بۆ بلاوکردنه وهی و راگه یاندن - هه ولیر
 پیتچنین: علی صلاح الدین
 نهخشه سازی: جومعه صدیق کاکه
 خه ت: نه وزاد کوی
 بهرگ: نه مین مخلص
 بهروردی
 ده ستنوس له سهر: اسماعیل گه - شنۆ حمد امین - ارسلان رحمان محمد
 کومپیوتهر: به کهم 1430 ک - 2009 ز
 نوره و سالی چاپ: 2500 دانه
 تیراژ:

له کتیبخانه ی گشتی هه ولیر ژماره ی سپاردنی (135) ی سالی 2007

 بۆ بلاوکردنه وهی و راگه یاندن
 هه ولیر - شهقامی دادگا - ژێر کوتلی شبرین بالاص
 ت: ۲۲۲۱۶۹۵ - ۲۲۳۰۹۰۸ - ۲۵۱۸۱۳۸
 موبایل: ۰۷۷۰ ۱۳۸ ۷۲ ۹۱ - ۰۷۵۰ ۴۶۰ ۵۱ ۲۲
 tafseeroffice@yahoo.com
 tafseeroffice@maktoob.com
 altafseer@hotmail.com

سوره‌تی (الفرقان)

له‌ نایه‌تی تا کۆتایی

﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا﴾ أملیان نیه ئاره‌زویی ناکه‌ن، خوفی خویان نیه. ﴿لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةَ﴾ بو‌ بووی دین؟ بابشینه سه‌ر ئیمه‌، رأسا بێن! یا ملائکه به رساله‌ت بنی‌درین! ﴿أَوْ نَرَى رَبَّنَا﴾ بیینین، له شك و شبه نجاتمان ئه‌بی. نازانم خوای چۆن خیال ئه‌که‌ن؟ ئه‌گه‌ر بیینن، بزانی خویه‌؟! و‌کذا ملک چ معارفه‌کیان هه‌یه، تا بیناسن و بیناسنه‌وه؟ ﴿لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ﴾ نفسی خویان به‌گه‌وره زانیه، انانی‌ته‌تی نفسی قبول ناکا ایمان به‌ انسان بێن، ئه‌بی ملائکه بو و ان بی! یا حضره‌تی کبریائی خویان نیشان بدا! اما جهه‌تی گه‌وره‌بیان نیه! ئه‌گه‌ر بنۆرنه‌ أحوالاتی دنییه‌ی نفسی خویان، ئه‌زانی ادنی‌ إنسانی هۆشیار ئه‌توانی بیانی سوئی أعمال و آدابیان بکا، نوعا ما پی باشیان نیشان بدا. ﴿وَعَتَوْا عُتْوًا كَبِيرًا﴾ تجاویز گه‌وره بالغ‌النهايه. أساتذه‌ی ئیمه‌ هه‌رچه‌ند ئه‌لین له‌ قیامه‌ت خوا ئه‌بیینن، اما متفقین دینتی به‌ حالی ئیستا نیه! ئه‌و رۆپه‌که‌ له‌ دونیا به‌ چاو ئه‌بی، وه‌به‌و شرائطه‌که‌ علمای حکمه‌ ذکریان کردیه، له‌گه‌ل معترزی متفقین، ئه‌لین: محاله! اما ئه‌وانه‌ی تمثیلی خوا ئه‌که‌ن له‌ اربابی کشف وه‌کی مجسمان، په‌کیان ناکه‌وی! بلیم چی؟ اربابی کشف ئه‌وه‌ی بیلین ده‌یلین! ئه‌وی له‌ أوصافی إلهی شتی بزانی وه‌بلی خوا فوق‌الطبیعة، ئه‌و هدیانه‌ ناکا، وه‌ ئه‌زانی به‌ نوعه‌ی حیوان يه‌که‌ ئه‌بیینن، خوا نادیتري! وه‌به‌و نوعه‌ش خوا شتی نابینی! ئه‌وه‌ رۆپه‌تی تره! ﴿يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ﴾ هه‌ر پوژی بی! خوا قسه‌ی لی ناکری! ﴿لَا بُشْرَى

يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ بؤ وانه مزګینيان لی نه بی. **﴿وَيَقُولُونَ﴾** خو یان ئەلین **﴿حَجْرًا**
مَحْجُورًا﴾ په رده ئی حجابی، حائلی بمانشاریته وه له وانه. موصلی که مکروهی
 ببینن ئەلین: یاستار، یاستار! **﴿وَقَدِمْنَا﴾** قصدو ملاحظه مان کردوه **﴿إِلَى مَا**
عَمَلُوا مِنْ عَمَلٍ﴾ ئی چاکه یان **﴿فَجَعَلْنَاهُ﴾** یوم القیامة. **﴿هَبَاءً﴾** توژی
﴿مَنْثُورًا﴾ بلاوکراوه، بوجه من الوجوه، به کاریان نایه! ئەلین: **﴿تَلَعَفْرِي﴾** لهو
 خۆل بارانی ئه بی، توژه که ی ئەگرن، به درماني چاو إستعمالی ئە که ن، گوییا
 بهرکه ته له ئاسمانی هاتیته خوار. ئە وانه ئە و نه ده خیره ش له عملی خو یان
 نابین! وه قسمی ئەلین ضمیری (يقولون) بؤ ملائکه تیه. ئەلین: بشاره ت له
 ئیوه حرامه، ئە وه مختاری (ابن جریر) ه! **﴿أَصْحَابُ الْجَنَّةِ﴾** مؤمن. **﴿يَوْمَئِذٍ﴾**
 ئه وی پوژی. **﴿خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا﴾** وهك (نادی)، مکانی بؤ انس محادثه داندرابی
﴿وَأَحْسَنُ مَقِيلًا﴾ جی إستراحت وخه وی پیش إستوا!. هه رچه ند مترفهینی
 دونیا مجلس و مقیلیان زور خوشه، خصوص له وزمانه، بنوره مقیلی نجومی
 سینه مائی سهرت سورئه مینئ! **﴿أَمَا مُسْتَقَرٌّ وَمَقِيلَى أَهْلِ جَنَّةٍ﴾** قیاس قبول
 ناکا! **﴿وَيَوْمَ تَشْقُقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ﴾** یعنی ئاسمان، أجرامی علویه قویه، بی
 هیژ ئە بن، تماسک وتجاد بیان زور که م ئە بی! هه وری پیدای دی شه قی ئە کا،
 وهك به هه وادا برؤا وایه! **﴿إِنْشِقَاقِي ئَاسْمَانٍ وَلِهَ بِالْإِهْكَ هَاتِنَه دهریان، (میلیون)**
﴿إِنْكَارِي نَاكِهَن!﴾ وه حکمای قدیمی یونانی **﴿إِنْكَارِي ئە که ن!﴾** وه ئەلین: (ئاسمان
 قبولی خرق و التیام ناکات، وه کی أرض وهه وایه! له بهر چی وا ئەلین؟ له بهر
 محدّد الجهات! چونکی جهه تی حقیقی طبیعی، فوق وتحت تعیینی به فلك
 الأفلاك ئە کری! نابی **﴿حَرَكَةِ مُسْتَقِيمِي بَبِي﴾** زیرا **﴿حَرَكَةِ مُسْتَقِيمٍ إِلَى الْجَهَةِ﴾**
 حَرَكَةِ مُحَدَّدٍ إِلَى الْجَهَةِ، محاله!) گه لی مسائل هیه فرعی مسأله ی تحدیدی
 جهاته! تا أصل **﴿إِبْطَالِ نَه كَرِّي﴾** **﴿إِنْكَارِي﴾** فرع **﴿نَاكِرِي﴾** ئە گه ر بکرئ ئە بیته عناد!
﴿حُكْمَاي حَاضِرِ ئە لَين﴾: جسمی هکذای له هه موو طرف إحاطه ی أرض وسائری
 أجرام بدأ، نیه! ئەو أرضه له **﴿وَسَطِي كَائِنَاتٍ دَانْدَرَاوَه﴾** تا تحت به مرکزی وی
 قائم بی! **﴿ئَه وِيتَر فَضَايَه﴾** پان ودریژه، چه ند منظومه ی تیایه، که هر کوره یی

(خصوص) له (أحكام) ی (سوره) ی (نور)، كه سئ بنۆریتته (حال) ی (أمّته) و (آداب) و (فضائل) و (شرف) و (ناموس) و (حکمت) و (مجد) ی (قورآن) ی و (خیال) ئەکا، ئەو (أمّته) ه (طول) ی (عمر) ی گوئی له قرآن نه بوه، نازانی چ ئەفه رمویی؟! و هیا خود ئەلی: "رَغْمًا لِلْقُرْآنِ) ئەو هه موو (مآثر) هیا ن (ترك) کردیه، بهو (وقایع) و (قبایح) ه، (متلذذ) بووین. (مع الأسف) (قوم) ی (نجیب) ی (عرب) نه بوو، (إصلاح) ی (قلب) نه بوو، (إصلاح) ی زوبان پرووی تینا کهن. أدبایان (ممکن) یان بی، حروفی عربی ئەکه نه لاتینی، لسانی ره سمی و تعلیمی ئەکه نه (لسان) ی (عوام) ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ (تسلا) یه بۆ پیغه مبهه، به لی ئەمه (قابل) ی (تسلا) یه (مدافعه) ی (عدو) ده کری، (أما) (مدافعه) ی دۆست (مشکله) یه، نا کری، چاره چیه؟ ئەمڕۆ (سواد) ی أعظم) له (أمّته) (عدو) ی (دین) ه، (دین) به (مانع) ی (ترقی) ئەزانن، (اکثر) یان له (فرنسا) رقیان پتر له (قران) ده بیته وه. پرووی (قلب) و (قالب) یان له (أورپا) یه (أورپا) ش بۆ (إنسانیهت) و (فضائل) و (وفا) و (حسن) ی (آداب) و (وقار) و (حفظ) ی (عهد) و (جوار)، ئەو (غرض) ی که هیه ته (علاوه) ی (قومیهت) و (إستکراه) ی (عناصر) ی (مختلفه)، ئەوجا چاره یه نیه، (إلا) (قهری) خوا، بۆ (ئاوروپا) وه (إمداد) ی خوا بۆ (بعض) ه (عباد) ی (مصلح) و خیر خواهی (أمّته)، بی (میل) و (محابا) و (تفریق) ﴿وَكَفَىٰ بَرِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا﴾ خواجه خۆت ئەزانن ئەگه ر شتی نه نوینی، چهرخی (دوور) و (دولاب) نه گوړی (عن قریب) بالکیه (دیانهت) نامینی، وه (قورآن) (بالمرة) (ترك) ئەکری (عمل) ی پی نا کری! ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ئەوانه هه رنه (إسه)، (جاهل) ن یا (عنود) ن ئەگه ر (یهود) بن (لاشك) له (حماقت) ه وه ئەلین: ﴿لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً﴾ هه مووی به جاری (نازل) بوویا، ئەو وه قتی کهس نه ی ده گوت: " (إفك) ه، (أعانه) آخرون) و (تُلِي عَلَيْهِ) یه " تو به (تقلید) نا به چاوی تی گه یشتن بنۆره، (کتب) ی (أحكام) و (آداب) و (سیاسهت) و (سلم) و (حروب) و (تهذیب) و (تدبیر المنزل) (یعنی) (کتیب) ی وه کی (تورات)

تیكمان دان، وردمان كردن ئەلین (إمامی علی) (قَدَّ مَرَاهِم) ی خوندیتەوه، ئەه جنابی حق امری دایه جووتهی برایان، ئەو قومه، به هیلاك بیهن! هه رچه ند له بطشی (موسی) و صَوَّلْتِي (حیدری) ئەوه شیتهوه، به لام به هیلاك چوونی قومی (فرعون) هه نده هاسان نیه!!! به قووهت و قدرهتی قاهری کبریائی شکان وبه هیلاك چوون! ﴿وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ﴾ ئەه إنکاری رسالهت ئەه کهن! ﴿أَغْرَقْنَاهُمْ﴾ به طوفان. ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً﴾ مشاهدە یا به سماع، زاتاً قصه ی نوح هه مووی آیات و عبره! ﴿وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ﴾ عام. ﴿عَذَابًا أَلِيمًا﴾ دونیوی أخری. ﴿وَعَادًا وَثَمُودَ﴾ معلوم. ﴿وَأَصْحَابَ الرِّسِّ﴾ خلافیه! ﴿وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ﴾ له به ینی (ما ذکر) ﴿كَثِيرًا﴾ زۆر لایعد! خوانه بی کەس أحوالیا نازانی، وه له ذکریا ن چ فائدهی وانیه، وحی ده رحه ق نازل بی! ﴿وَكَلَّا﴾ له و أممانه، ئەو قرونانه! هه ر قهومه رسولی خوی بو چووه، (دعوة إلى الحقیان) ی فهرمووه! ﴿ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ﴾ أحوالی أممی سابقه، سببی هیلکیان، نجاتی مؤمنیا ن. ﴿وَكَلَّا﴾ له وانی ایمانیا ن نه هیئا. ﴿تَبَرْنَا تَنْبِيرًا﴾ پارچه پارچه مان كردن به هیلاکمان بردن. ﴿وَلَقَدْ آتَوْنَا﴾ قومی توو، ساداتی قریش! ﴿عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أَمْطَرْنَا مَطَرًا سَوِيًّا﴾ (سدومی أعظم) قرای قومی (لوط)، که ژیر به رهو ژووری کرد، به ردی به سه ردا باراند. ﴿أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرُونَهَا﴾ گه لی کەس به مواقعی غریب غریب داده پوا، وه کی حیوانات به دقة ناینۆرپیتی، زۆر مناظری طبیعی اهلی نظرو عبر رائه گری مستغرق و متحیر ئەه بن له بدایع، بینما جمعئ پیدا ئەه پۆن بی تامل و تفکر! وادیته بهر نظر جه نابی رسالهت په ناه هه رچی که وتبیته بهر نظری، حکمه تی، آیته تی، عبره تیکی لی وەرگرتیه! له هه موو شت جهه تی حُسن و خیری ملاحظه فهرمووه، حتا مسأله ی إفک خوا ئەه فهرموی به خیری حساب بکه! ﴿بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا﴾ بویه متامل مُتَفَكِّر نه بووین، سطحياً ته ماشای ئەه کهن! وردی له عاقبه تی ئەه ندیشه یه! ﴿وَإِذَا رَأَوْكَ إِذْ يَتَخَذُونَكَ إِلَّا هُزُوءًا﴾ هه ر به قشمه ر جارت ئەه گرن! إتباعی چی؟ به کمالی إستحقار ئەلین: ﴿أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا﴾

ئەمە یە خوا بە پەيامبەری هەناردوو؟ ﴿إِنَّ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ آلِهَتِنَا﴾ نيزك بوو وەرمان گيری له آلههکانمان ﴿لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا﴾ له سهەر عبادەتی آلههکان، چاک بوو خوومان گرت بە بەییناتی ساحرانە ی هەلنەخەلەتاین! وه إلا گومراه ئەبووین! ﴿وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ﴾ کە ی؟ له دنیا؟ له عقبا؟ ﴿مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ معلومیان ئەبێ، إلاههکانیان بۆن چییان پێ ناکرێ! ئەو میل و محبەتە ئیش مندالیه وه کی شیعان بە مندالی بۇغزی (عمر) ئەهاوینە دەماگی مندالان دوایی ئەشخوینن تاریخ ئەزانن، آلان کان کما کان!

﴿رَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ﴾ (إله) ی (عبادەت) ناکا له (علم) و (عقل) ه وه بی، بەلکو له (هوا) (نفس) و (میل) ی (کاذب) ه. گاجووت چۆن ئەپەرستری؟ بە چ خیالی؟ بە چ فکری؟ صنمی له بهر چاوی دانه تراشی، ئە ی باته وه مالی، (عبادەت) ی ئەکا، له سهەر چی؟ له بهر چی؟ بهس هواو میل نیه؟ ئەو (میل) ه کوو (زائل) ئەبێ؟ زۆر (زهحمەت) ه. دوینی شەوی ئیکی گێرايه وه: (أسیر) بوه، له لای (هندستان)، (جمع) ه کی گاپەرستان، له شووشە یه گوساله کیان لا بوو، (عبادەت) یان ئەکرد، یه کی له (مُسلَمان) آن، به دزی ئە ی هاوینته ناو (خلا)، سبه ی ئەتۆپن نهمايه، دوایه ئە ی دۆزنه وه له (مقام) ی (معبودی) هاویشترایته (قدمخان) ه، (ومع هذا) باز (کما کان) (تقدیس) ی ئە کەن. ئیتر چاره؟ (وهكذا) (عبادەت) ی (قوم) ی له مه، بو (مُتَشِیح) آن، (عین) ی گاو کەر په رستیه، (میل) یکه تی یاندا په یابوو، ئەوی ئەو ناوه ی لی بی لایان خوايه، (حاکم علی الله) یه ﴿أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا﴾ (حفظ) ی ئە کە ی له و (نوع) ه (دنائت) ه؟ (هدایەت) ی ئە دهی؟ (خیر) ! (أما) ئە وه ی (هوا) ی خۆ ی ئە کاته (إله) ی خۆ ی ئە وه (بوله وهس) ه، (ممکن) ه (هوهس) ی بیتسه ر (هدایەت) آیا لات وایه ئەوانه چاره ئە کرین؟ ﴿أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ﴾ گویان ههیه، (أما) (سمع) یان نیه. (قلب) ی (جوفاً) یان ههیه، (فارغ) له تی گه یشتنه ده ماگیان پر بووه له (وهم) و (خیال) ی (فاسد) ﴿إِنَّ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ﴾ ئەوانی به (ذکا) نا، ئەوانی ته په حۆله ی هیسک گرانی، گیل و یل

تیايه. ﴿وَأَنَاسِي كَثِيرًا﴾ أهلی بادیه مدارایان له سه ر بارانه. ﴿وَلَقَدْ صَرَفْنَا﴾
 ئەمهیه تصریفی خوا! (ماء)ی منزل، ئاوی طهوری باران، به گویرهی أحوال و
 فصول و أوقات، تحویلی ئەکا. ﴿بَيْنَهُمْ﴾ له بینى بشر. ئیستا لای ئیمه آخر
 مانگی زستانه وهقتی به فروبارانه له آمریکا آخر مانگی هاوینه گۆنگه ری
 سه بزه و میوه جاته! ﴿لِيذَكَّرُوا﴾ تَفَكَّرُوا إعتبار كه ن! ئەگه ر كه مئى علمى
 هیئه تیان زانیبا، تذکریان ئەکرد! ﴿فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا﴾ (سبحان الله)
 گه لئى له أهلی علمیش لانه دن له رئى، أحوالاتى راهینه ئەكه نه أعمالى طبیعه،
 بئى حاجه بؤ صانع ومدبّر! مؤمن ومه لای راستى ئەوهیه هه م إلهى هه م طبیعى
 بئى! قول به طبیعت و مدبّرى طبیعت بکات! ئەوا دیاره معمل ئیش ئەکا،
 أمّا بئى مُرْتَب ئەبئى؟ حَقًّا طَرْفین تعدّا ئەكه ن! كه سئى خۆى له عقل نه کا، اثرى
 علم ظاهره، قابلى إنكار نیه! علم طبیعت استخدام ئەکات، طبیعت طوعاً أو
 کرهاً خزمهت ئەبینئى! ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ﴾ له عصرى توو.
 ﴿نَذِيرًا﴾ ئەما توو، مُقابلى هه مووی کافی! بؤبئى تووی گئپراوه به (نذیرى)
 عالهم، إستغناى له غیرى تووی کردیه. ﴿فَلَا تُطِعُ الْكَافِرِينَ﴾ به مداه نه ش.
 ﴿وَجَاهِدْهُمْ بِهِ﴾ به قرآن کتابئى هادی لجميع الأنام. حقا کلی آیتى بؤ هدمى
 قلعهی کفر، له دانهى طوپی هاوهن به قووه تتره! هه رچه ند قووه تی طوپ
 وطیاره مان نه بوو، أمّا قووه تی (قرآن) الانیش خۆى محافظه ئەکا! إنسانئ
 ئەوهی له موقعی خۆى پوو له هدف إستعمالی کا، ئەتوانئى به (قرآن) له گه ل
 (أنام) جهاد بکا! ﴿جِهَادًا كَبِيرًا﴾ گه وره به قه د هه موو أمم. (حقیقه) جهادی به
 قرآن کرد، موفق بوو! ﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ﴾ شیرین و سوور، ئەیانرپوئنى
 هه ر یه ك له مجرایئ! ﴿هَذَا عَذَبٌ فَرَاتٌ﴾ شیرین خوشگوار. ﴿وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾
 سوئز، گه رم، ناخۆش، وتال. ﴿وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا﴾ به ینى به حره ین. ﴿بَرْزَخًا﴾
 عه ره بیه؟ یاخود له (برزه) وه رگه راره؟ دوور نیه! خوا حاجزئىکی هاویشتبئته
 به ینیان، ناگه نه یه ك تئکه لاو نابن! مع أَنَّهُ ممکن بوو پوو له یه ك كه ن ئەمه
 حائلى حسئى! ﴿وَحَجْرًا مَّحْجُورًا﴾ نفره تی طبیعى، كَأَنَّهُ إستعاذة لئک ئەكه ن!

ئەوجا بپرۆ تتبعی أحوالی بحار بکه، عجایی صنعی پەروردگار ببینه! أسبابی ملوحو تفت و تالی ئاو معلومه، به واسطه ی بعضی عناصرو موادی خارجی ئه بی! به لام صیانه تی ئاوی فرات و عذب، علم و قدره تی خصوصی ئه وی! زیرا ئه و عناصرو ماده ش مخلوقی خوایه، بۆ له وی ئه بی؟ بۆ لیره نابی؟ میاهی معدنی دهرده قوئی هندی عیونی (کبریت)ن، هندی (جبرن=قیر)ن، عینی مائی کبریتی بعضه کی گهرمن بعضه کی ساردن. ئاوی ههیه له لای (صابلاغ) بایم چوو بووه ته ماشای، ظاهراً ئاوی صافه، نهختی ئه پوا ئه بیته بهرد، بهردی پوون وهك بهور، أما مائل به زهرديه، له حقیقه تدا ئه وه بهرده له دهرونی أرض ئه بی به مایع له گهل ئاو تیکه لاو ئه بی، وهکی ئاو دیتهدهر جریان ئه کا، که سارد بۆوه تجمد ئه کا. حاصلی عجایباتی صنع له ئاوی معدنی وغیره معدنی، (لا یعد)ه! نه خویمان نه إلهیان ناشکری نه بی چی لی نازانن! ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا﴾ (تصور) که، که سی زور (عاقلاً) و دانا بی (أماً) ئاگای له (قاعده) ی (إلهی) بۆ (خلق) ی (متطورات) نه بی (خالی الذهن) بی، نهختی له (ماده) یی (ماء) ی (بشری) نیشان دا، بلی: "ئهمیه ئه بیته (إنسان)، (إنسان) ی وهکی توو هزار سویندی بۆ بخوی بپوا ناکا".

نرهبی حیوی له ناو ئه و ئاوه، ئه چیته (موقع) ی (طوراً بعد طور) ی به سهرا دی، ئه بیته (بشری)، (مدرك) ی (خیر) و (شهر) (صاحب) ی (عقل) و (سمع) و (بصر)، ئه بی به (مخترع) ی به (رادیو) " (نطق) ی (طه حسین) له (مصر) ئه باته (لندن)، وه یا له (لندن) ئه یهینیه (کویه)، باری ئه ی کهر په رستینه، (مادام) (غیری) خوا ئه په رستن، بۆ ئه و (أعظم) ه (عباقر) ه (نوابغ) آنه ناپه رستن؟ باری (هیچ نه بی) به و (إنسان) انه، (فخر) له سه ر که رو گاوو سه گ بکهین، (رؤنتکین) و (که هریا) یان بۆ (کشف) کردینه، له سایه ی وان، دهروونی (إنسان) ی (أبینیه) ی رهش وتال بۆمان بۆیته پۆژ! بۆ وا (خضع الرقاب)، (نواقص الأبصار) له بهر دهستی ئه و (حیوانات) ه، (هیاکل) ئه و (حیوانات) ه، پائه وهستن؟! هه ی هه ر دووچاوتان کۆر بی، نمه ک به هه رامینه، (إنسان)

له سه ر (حيوان) ئى (هكذا) يى ئه كوژن! ﴿فَجَعَلَهُ نَسَبًا﴾ (ذَكَرًا) ﴿وَصِهْرًا﴾ (أُنْثَى) (أسباب) ى (تذكير) و (تأنيث) (بَحَاث) آنى (فنون) ى (طبيعى) نۆرى لى ئه لىن، (أَمَّا) هيچى به (تحقيق) نيه، زۆريان لا (معتمد) بوو، ئه گهر (ذره) ى (حيوى) به لاي راستى (رِهحم) علوق بكا ئه بئى به نير، به لاي چه پ (تعلق) بكا، ئه بيته مئى، (لكن) له وچه ندانه ديم، (بَحَاث) ى به (تجربه) (إثبات) ى كردبوو، وانيه. (مبيض) ه ى لاي راستى مشكىكى (محو) كردبوو، باز له زاووزى، نيريش ئه بوو، مئيشى ئه بوو.

(تعبير) به (نسبهت) و (صهر) له بهر (زید) ه (علاقه) يه ﴿وَكَانَ رَبُّكَ﴾ (ولا يزال) ﴿قَدِيرًا﴾ (مجبوراً) (إسناد) ى ئه و (إختلاف) ه بؤ (قدرهت) ى (إله) ى ئه دهين، چاره نيه. ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا﴾ ﴿وَلَا يَنْفَعُهُمْ﴾ ئه گهر بى په رستن ﴿وَلَا يَضُرُّهُمْ﴾ ئه گهر نه يپه رستن. (ذاتاً) (أصنام) ئاگايان له چ نيه، (مع هذا)، (لهن) ه كان ئه يان ترسيئن: (إِنْ نَقُولُ إِلَّا أَعْرَاكُ بَعْضُ آلِهَتِنَا بسوء) وهكى شىخه كانى ئيمه ﴿وَكَانَ الْكَافِرُ﴾ (وهكذا يكون) ﴿عَلَى رَبِّهِ﴾ خوايه (حقيقى) (خالق البشر من ماء) ﴿ظَهِيْرًا﴾ پشتيوانى (عدو) يتى، دوژمنايه تى خواى به حهق ئه كا ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا﴾ بؤ (مؤمن) ى (صالح) ﴿وَنَذِيرًا﴾ بؤ (كافر). ليره (بشارهت) هات، تۆ (وظيفه) ى خۆت، به جئى ئينى، (تأثير) له سه ر تۆ نيه ﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ له (تبليغ) ﴿مِنْ أَجْرٍ﴾ هيچ ﴿إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ ئه وه ندهم دهوى، پووكه نه خواى، له (كفر) و (سيئات) ده ست هه لگرن، به رپئى راست دا بپوون (متوجهين إلى الله) ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ﴾ بؤ (نيل) ى (أجر) و (إستغنا) له وان (واقعاً) ئه وى بمرئى، جئى (إعتقاد) نيه ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ﴾ (تنزيه) ى له گه ل ستايش ﴿وَكَفَىٰ بِهِ بَدُنُوبٍ عِبَادَهُ خَيْرًا﴾ چى لى گوم نابئى، (جزا) يان ئه دات، (بئى) له گه ل (كفى) ى له (موقع) ى (مهم) و (عظيم) (إستعمال) ئه كرى خوا (كافى) يه، بؤ (خبر) دارى به (ذنوب) ى (عباد) ى، (مستغنى) يه له (واسطه) ى (مخاير) ه (حاجهت) به (شاهد) ى دى نيه ﴿الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا

بَيْنَهُمَا ﴿﴾ ئەو (خلق)ه، (عظیم)ه، (بدیع)ه، زۆره — (لَا يُعَدُّ وَلَا يُحْصَى) يه — ﴿فِي سِنَةِ أَيَّامٍ﴾ له شهش پۆژ، (أَمَّا نَابِيٌّ نَّهُو (أَيَّام) ه به: يهك شهموو، دوو شهموو (تعبیر) بدریتهوه، له (بدأ)ی (إِيجَاد) ئەو جووره پۆژه، ئەو ناوانه، ئەو (ترتیب)ه، نه بووه. مهگه ربلێین: (بعده) بهگویرهی ئەو (ئەطواره)، ناویان بۆ داندرايه، (وهكذا) (دوام)ی (إِستعمال)ی بوه (إلى اليوم)، وه (إلى ماشاء الله) " (مده)ی (بين) زۆر بی، كه م بی، دیاره (خلق)ی (تدریجی)یه. ته ماشا (خلق)ی (إنسان)هکی به (9) نۆ مانگ تهواو ئەبی، له (خلق) چ (شريك)ی نه بوه، خوئی بی (معارض) کردی ﴿ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾ بی (إِضطراب) به (کمال)ی (إعتدال)و (إطمئنان)، چ كهس نه بوه (معارضه)ی بكا، (خلق)ی باویته (تدبیر)و (إداره)یی (ملك)، ماندیش نه بوو بوو، له سههه گازی پشتی پاكشی، (إستراحت) بكا. وه ئەبی (ملك) بیی ئەوجا (إستیلا)ی (عرش) ئەبی — (ولو سابقاً) (عرش) بووی ﴿الرَّحْمَنُ﴾ ﴿قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّنَّا بِهِ﴾ دیاره ئەو (خلق)ه له (إيجاب) و (ضرورة)ه وه نیه، (منشأ)ی له (پهحمهت)ه. له (قراءت)ی (مشهور) (معنی) له (قراءت)ی (جَزَّه): (لفظاً ومعناً) (متعلق)ه به (الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوت) ﴿فَأَسْأَلُ بِهِ﴾ (با)ی (تجریدی)یه: لام وایه ئەم (تجرید)ه، (نظر) به (ذات)ی (مُجَرَّد)ی (حقیقی) ئەگه نه لێین: " (فرض)هکی (محال)ه " زۆر زۆر له (أهل)ی (توحيد) دووره. با (ضمیر) بۆ (خلق)ی (مذکور) بی وه ﴿خَيْرًا﴾ (با) (عبارت) بی له (جنابی حق)، (ذاتاً) (خبیر) به (بدأ)ی (خلق)و (إِيجَاد)و (ترتیب)و (تفصیل)ی هه رتهوه، (لاشك) به (فكر)و (خیال)و (وهم)و (مقایسه) نازاندی، دوايه به (دقهت) نۆریم، ئەوه (مختار)ی (سیدی آلوسی)یه، (پهحمهتی لی بی)، وه چهند (وجوه)ی (ذکر) فهرموووه، كه میان به (وجه)ن ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ﴾ دیاره (قوم)ی زۆر (قاسی)ن، نازانن (رحمن) کئییه؟ چونکی نازانن (پهحمهت) چیه؟ (شخص)ی له (سیاح)ان ئەلی: " چوومه ناو قومی، ئەوهنده بی (میل)و (محبته) بوون، له (نعمة) وزوبانی وان، (کلمه)کم نه دیت (دلالت) له (حب) بكا " (لاشك) (رحمن الیمامه)یان

پاش (تقرّری (دین) وهرگرتیه، له (إستعمال) ی (أصل) ی (عربی) نیه، دیاره (معامله) ی (مرحمت) کارانه، بۆ ئەوانه بی (فائده) یه (غضب شده اینذار) ﴿أَنْسَجِدُ لِمَا تَأْمُرُنَا﴾ (حسب الأمر) ولو نه زانین چیه؟ لام وایه بتهکانی خویمان نه ده زانی چیه؟ بۆیه (سجده) یان بۆ ئەبردن ﴿وَزَادَهُمْ نُفُورًا﴾ (أمر) هکه (نفرهت) یان (زیاد) ئەکا، (أما) (رجوع) ی (ضمیر) بۆ (سجده)، (یعنی) (جنابی رسول) و (أصحاب) ی پاش (تلاوت) ی ئەو (آیه) ه، که وتینه (سجده)، ئەوان لێیان دوور که وتینه وه، قه شمه ریان پی کردینه، (حقیقه) له (مقام) نافامریتتیه وه، ئەوه ی ئاگای لهو (ماجری) یه نه بی، ئەوه ی به (خیال) دا نایه.

حاصلی من قبولی ناکه م، ولو صاحبی (لباب) فه رموو بی تی ﴿تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا﴾ هه رچه ند (تفسیر) ی (بروج) به (بروج) ی (إثنا عشر) ه ی (هیئه تی) (مختار) ی (محققین) أنه، وه (نسبه ت) ی ئە دن بۆ (إبن عباس)، له (تفسیر) ی (إبن جریر) ئەو (نقل) ه ئەو (تفسیر) ه نیه، وه هه م لای من زۆر خوش نیه، (أولاً): ئەو (تقسيمات) ه له (أول) ه وه (تقسم) ی (منطقه) یه به چوار (قسم)، (نظر) به (تقاطع) و (تباعدي) وی و (دائره) ی (معدل النهار)، (ثانياً) (تقیم) ی (کلّ) ی (ربع) به (3) (قطعه) له (توهم) ی (دوائر) ی (عرضیه) و (منطقه)، له (تخیلات) و (إعتبارات) ی (جعلی) یه، (فطری) (تعلق) ی پیوه نه به ستووه، گه رچی (توهمات) ی (مضبوط) ه، وه کو (أنیاب) ی (أغوال) و (رؤوس الشیاطین) نیه. (ثانياً) ناویان به (إعتبار) ی (أشكال) به (حمل) و (ثور) (إلی) (جدی) له (وهم) ه وه یه، زیرا ئەو (کواكب) ه ئە وه نه ده لیک دورن، نه (تشکیل) ی به رخ ئەکا نه گیسک، به دوور بین بنۆره (ثریا) (حس الحس) (کواكب) ی چه ند لیک نیزیکن ئە بینن لیک دورن. ئە گه ر ئیمه بلند تر باین، (توهم) ی ئەو (أشكال) ه (مخصوص) ه له (وضع) ی ئەو (نجومان) ه، نه ده هاته (مخیله) مان (تفسیر) ی به (کواكب) ی (نیر) ه ی (ثوابته) ی (سیاره) لام جوانه، وه له گه ل ﴿وَجَعَلَ فِيهَا﴾ له (سماء) ﴿سِرَاجًا﴾ (شمس) ی (نیر) ی (أعظم)، (مناسب) ه، (سبحان الله) (أعمش) (سُرُج) به (جمع) ئە خوینیتته وه، (حقاً)

(قراءت) ی بی (وجه) ه، گهرچی (صاحب) ی (أذهان) ی (نیره) و (قاده) (توجیه) یان بۆ کردیه. (ممکن) ه (سرج) به (جمع) (مناسبه) ی له گه ل (بروج) هیه، (مراد) (کواکب) ی (عظیمه) ی (بروج) ان بی. (أما) له (جهت) (قمر) ئیش تیك ئه چی ﴿وَقَمَرًا مُنِيرًا﴾ گهرچی (حساب) ی (سنه) له سه ر (سیر) ی (قمر) ه (أما) (ترك) ی (شمس) خوی نیه، خوزیا سه د خوزی، ئه و (جور) ه (قراءت) ه (نسیان) کرابان، وه ملایان خویان به (توجیه) ی ماندی نه کردبایه، با (أساساً) (منور) نه بی، به (نور) ی (مُفاد) (مفید) ه. (خه به ر) تان هیه؟ (حکما) ی (غرب) خه ریکن بفرن، بۆ (قمر) بچن، وه (بعض) ی له (خیال) دان، نیزیکی بنه وه له (أرض) ئه و (نوع) ه (تشبثات) ه، باشه، (فوائد) ی تیا ئه بی، (ولو) به (مقصد) نه گهن ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خُلْفَةً﴾ یه که له جی ی یه که له دوا ی یه که (مستمراً) (هکذا) إلى ما شاء الله (حقیقه) ئه و (جعل) ه (دخل) ی که سی پئوه نیه ﴿لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ﴾ (تأمل) و (تفکر) له (قدرت) ی (إلهی) و (عجایب) ی (صنع) ی بکه ﴿أَوْ أَرَادَ شُكُورًا﴾ له سه ر (نعمت) ی (کسابت) و (إستراحت) . لام وایه خوا (لیل) و (نهار) ی نه کردیته (خلف) ه بۆ (صاحب) ی (ذکر) و (ورد) و (أوراد)، ئه گه ر شه و له یادی چوو، به پوژ بیک، به شه و له (فکر) ی نه بوو، به پوژ بیکاته وه. (آیه) ی (عامه)، (أخلاف) ی (لیل) و (نهار) له (أفق) ی له (أفاق)، یه که له دوویه کی، یه که له جی ی یه که، (آیات) ی (لا تعد) ه، وه زور به (نفع) ه. بنوره (دنیا) ی کون و (دنیا) ی نوئ، (یعنی) (أمريکا)، ئه بینی (أرض) ی (دائماً) له (تجدد) و (حیات) دایه، خالی نیه له (خیر) و به خشین، آخ ئه گه ر (حیات) ی (بشری) که می (منتظم) بایه، له گه ل یه که به ریکی (إمران) ی (حیات) یان کردبا، (إنسانیه ت) یان وا په ست و په زیل نه کردبا، (دنیا) زور خوش ئه بوو، پله (آیات) پله (نعمت)، مه ردی (متفکر) خه ریکی (شکران) هی (نعم) ی (إلهی) ئه بوو، وه کی (سعدی) ئه فه رموی:

'' هر نفسی کی فرو میره وه د، ممدی حیات أست،

په س دهره ق نفسی دوو نعمت موجود

وہ بہر ہر نعمہ تی شکرئی واجب۔

از دست وزہبانی کی بہر نایہد؟

کہ ز عہدہیی شکرہش بہدہر نایہد"

ئو گرؤہہ ئو (متنفرن) لہ (عبادہت) ی (رحمن) جا بزانیں ئوہی (سجدہ) بؤ خودا ئوبا، (رحمن) ی (عظیم الشان) ئہ پہرستی کین؟ ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَانِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا﴾ بہ سہر عہدی دا دہرؤن، بہ نہرمی و (وقار) و (سکینہ) (مزاحمہ) ناکن، خو بانادہن، بہ (دہعیہ) نارؤن، ئوہی لہ پؤیشنی وابی، لہ ہمووشی بہ (رفق) ہ، (لین الجانب) ہ ﴿وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ﴾ (سفہا) ی نہزانی، قسہ درشت ﴿قَالُوا سَلَامًا﴾ ئو (سلام) ہ، (سلام) ی (انقطاع) ہ، و ہک (سلام) ی (ابراہیم) لہ باوکی بہ قسہی ناشیرین (مقابلہ) یان ناکن، قسہ لہ (معاملہ) ی (مسلمان) و (کافر) ی نیہ، حاجت بہ (نسخ) ناکا، (مکارم) ی (أخلاق) و (حسن) ی (آداب) و (معاشرہ) (نسخ) (قبول) ناکا۔ (الوسی) حکایہ تی (نقل) ئہکا، لہ (ابراہیمی بنی مہدی) مامی (مأمونی الرشید) ی، ہرچہند (عباس) ی بوو، کردیشیان بہ (خلیفہ) (أما) (معنی) لہ ریزی (ابراہیمی بنی إسحاق) ی (موصلی) و (أشباہ) ی بوو، لہ (مطربی) و (موسیقاری)، گوئی یا لہ خہونا بہ (خدمت) (إمامی علی) ئہگا، ئہلی: "تؤ (دہعوی) (خلافہت) ئہکہی، بہ (واسطہ) ی ژنی - یعنی (حضرتی زہراء) - ئیمہ لہ تؤ (لایہق) ترین، بہ (خلافہت) "ئو خہونہ بؤ (مأمون) ی ئہگیریتہوہ، ئہلی: "نہم دیت، لہ (علی) بلاغت لہ جوابدا" (مأمون) وتی: "بہ چی جوابی دایہوہ؟" وتی: "سلاما سلاما" (مأمون) وتی: (جواب) ی بہ (أبلغ) ی (جواب) ی دایہوہ" (إشارة) ی بؤ ئو (آیہت) ہ کرد۔

(إنسان) بلی: چی؟ کہ دہریشہکی وا (مطرب) ی سازندہ خوئی بہ (خلافہت)

لہ (إمامی علی) (لایہق) تر ئہزانی،

(جای آنست کی خوت موج زہنہد، دہر دلی لعل

زین تغاین کی خزف میشکہنہد بازارہش)

﴿وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا﴾ (داخلی) شه و ئه بن، شه ویان به سه ردا دی، راوه ستاو له سه ر (قدم) ی (إخلاق) و (عبودیت)، گه رده ن داده بی (إطاعه) سه ریان ئه هاوئته سه ر خاکی (مذلهت)، بو خوی خویان، (سجود) گه رچی (عملاً) (مؤخر) ه له (قیام)، أمّا معنی مقدمه. (قیام) که می بلندی تیا هه یه، (سجود) له هه موو (أناهیته) ی دوورئه خاته وه ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ﴾ پاش (قیام) و (سجود) یا (على الإطلاق) ﴿رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ﴾ لیمانی لاده ی ﴿إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا﴾ (تفسیری) به (لازم) لام خویش نیه، ئه گه ر بلئی: " (مقصد) (استعاذه) یه، له (عذاب) ی (أبد) ی که بو (کافر) آنه، وای لی دی (أنه) (استعاذه) له (کفر) ئه که ن"، لی ره خوئی نیه. (مراد) (صِرْف) ی (صِرْف) ه: هه ر نه بیینن. (عباد الرحمن) وائهن، تا (عبادهت) ئه که ن زیتر (خوف) ی خویان له دلا په یا ئه بی. پیغه مبه ر خوئی ئه فه رموی: (أنا أَعْرِفُكُمْ بِاللَّهِ وَأَخْشَاكُمْ مِنْهُ). ئه وانه وا ئه وانئ ئیمه وه کی (پاپیان) به هه شت ئه فروشن، (خوف) کووا؟! ﴿إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا﴾ (جهنم) ناخوشه، (مستقر) و (مقام) یه کن (یا غیر) ن؟ (أَلْبَتَّه) (غیر) بن باشه، (ولو) (بالاعتبار) وه فرقیشیان کردیه، له بیینی مقام و مقامن له به ر إقامته له قیامه. أمّا انسان نازانئ چی بکا؟ إفاده دانئ، معانی ترکیبیه ی (عربی) به کوردی زور (مشکل) ه، نه (ماده) ش (واسع) ه نه (مفردات) و (مشتقات) ی ﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا﴾ دیاره (عباد الرحمن) له (أربابی) (یسارن)، (ذاتاً) (فقیر) چی له ده ست نایه ﴿لَمْ يُسْرِفُوا﴾ له حدی (کرم) و (سخا) (تجاوز) ناکه ن ﴿وَلَمْ يَقْتُرُوا﴾ به خیلی ناکه ن، له مه یانه (صرف) ئه که ن، (حفظ) ی (مال) ئه که ن بو پیویستنی (ملك) و (ملهت) ﴿وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾: (وسط)، (عدل)، به و لاو به ولادا نه له نگئ. پوژئی له خدمت والی موصل (سلیمان نظیف بگ) (رحمهت) ی خوی لی بی، گف وشنه ومان بوو—(بالمناسبة) فه رموی: "ملایان قصوره کیان هه یه، له علمی إقتصاد نازانئ "منیش (تبسم) م کرد، فه رموی: "بو؟ وتم: " (أولاً): ئیستا (مه لایان، چاویان له دهستی ئیوه یه، نا شکری

نه بی، دهستی ئیوهش صفره، ملایان إقتصاد له چی بکهن؟ (ثانیاً): ئهوی ئاگای له (قرآن) بی، علمی إقتصاد ئه زانی "وتی: "قوران و(إقتصاد)؟" وتم: "به لئ" ئه و (آیه) هم بۆ خوینده وه، وه به تورکی (إیضاح) م بۆ کرد "فه رمویی: " (عجایب) ئیمه وامان نه زانیوو! " وه فه رمویی: (قرآن) (ملاحظه) ی (أهم القاعدتين) ی کردیه، (قاعده ی إستحصال)، (قاعده ی إستهلاك)، (قاعده ی إستهلاك) (أهم) ه، ئهوی ذکر کردیه ". (واقعا) وه کی ئه فه رمویی: قوران ته ماشای (إستحصال) ناکا، چونکی هه ر خه ریکه شتی په یا کا، (داعی) هه یه، (داعی) (طبیعی) (مُغنی) یه له (داعی) (شرعی)، (أما) (میل) بۆ (إسراف) و (تقتیر) ئه پوا، ئه وهش (خراپ) ه، (قوران) (تصریح) ی پی ئه کا، (حتی) (علی الأكثر) بۆ (سفاهت) (بلا حساب) (صرف) ئه کهن، بۆ (خیر) ی به راستی (خیر) بی، (بخیل) ن، بۆ (خیر) ی (مزخرف) یش خیّران.

شهوی له (أعظمیه) نووستم، (ملا نعمان) و (حاجی حمدی الأعظمی) وه (شیخ نوری) (مدیری کلیه) زۆر لطفیان نواند، سبهینهش خه ریکی (أسبابی) فطور) بوون، له وه وه قته نازانم له بهر چی؟ (قاموس) یان هینا له (ماده) ی (قتر) ه، ته ماشایان کرد، ئه یان خوینده وه، (عرض) ی (ملا نعمان) یم کرد: (مولانا) ئیوه، ئه وهی مایه ی جودو کرم و فضل بوو، به جیّتان هیئا، بۆ ته ماشای (ماده) ی (قتر) ه ئه کهن؟ فه رمویی: " (مقصد) مانه، (عرض) ی (جناب) ت بکهین که (بخیل) ی نه فه رمویی، ئه مپروّش له (خدمهت) دابین" وتم: " (أستغفر الله) (ممنون) م، به خدمهت ئیوه مشرّف بم، (أما) ئه وشه و ئه پۆمه وه، (بعض) ی ئیش هه یه، ئه بی دروست کرئ، " هه زار هه زار (رحمهتی لی بی) (ضیاع) ی گه وره بوو، بۆ (إسلام)، تا (أبد تأسّف) ی (نعمان) و (سیّد رشید) م له دلّ ده رناچی. (مع الاسف) بی جیّ ویّ جیّ نشین پویشتن - (إنّا لله).

(سبحان الله) زیده (إسراف) ی (مسلمان) آن، پاش شکستی (حرب) ی (عمومی) و (قحط) و (غلا) ی (عام) بوو ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ﴾

له بهر (تكبر) (جزای) (شرعی) نه دیبی ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ﴾ په شیمان بیته وه
 ﴿وَأَمَّنْ﴾ (ایمان) (صحیح) بی (غش) ﴿وَعَمَلَ عَمَلًا صَالِحًا﴾ (مقابل) (ی)
 (قتل) و (زنا) ﴿فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ﴾ (کأته) (علامت) (ی)
 (قبول) و (صدق) (توبه) یه، (سعی) زور ئەکه ن تا (بالمرة) (أثر) (ی) گونا ه له
 (نفس) یاندا نه مینی. (أما) (أفندی)، مسلمانان کوشتییه، (غزا) ی بو بنووسری؟
 برپا مه که ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ لی یان خوش ئەبی، (أما) ناگه نه (مقام) (ی)
 (عباد الرحمن). (ملا) یان لیره (مضطرب) ن، (ظاهر) وایه ئەوانه بی (توبه)
 (مخلد) بن، ئەمهش (مذهب) (ی) (أصحاب العدل) (والتوحید) ه، وه هه م له
 (سوره) (ی) (نساء) وائه گه ینی (قاتل) (عفو) ناکری، لیره ئەگه یه نی (عفو)
 ئە کری، (بعض) (ی) ئەلین: "آیه تی ئیره، به آیته تی نساء منسوخته، نازانم ئەو
 نسخه چۆن ئەبی؟ (أما) (جمهور) (توجیه) بو (آیه) (ی) (نساء) ئەکه ن ﴿وَمَنْ
 تَابَ﴾ له هه ر گونا هی بی ﴿وَعَمَلَ صَالِحًا﴾ (حقاً) بی (عمل) (ی) (صالح) چ ناکری
 ﴿فَأِنَّهُ يُتُوبُ﴾ (یرجع) ﴿إِلَى اللَّهِ مَتَابًا﴾ (رجوع) (ی) گه وره بو لای خوی
 (غفور) و (رحیم)، (أما) ناگه نه ئەوانه ی بی گونا بووین. (ناکرده چو که رده،
 که رده چون ناکه رده) نابی ﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ﴾ (حتی) (لأحب أحبائه
 وأقرب أقربائه). سویند و (شاهد) (ی) به درو ئیستا (تعمم) (ی) کردیه، هه زار جار
 (أشهد بالله) ئە کیشی، به (قوران) و (صفات) (کبریائی) سویند ئەخوا به درو،
 (أما) به سه ری (شیخ) (ی) به سه ری (أغا) (ی) سویند ناخوا ﴿وَإِذَا مَرُّوا﴾ علی سبیل
 الصدفة باللغوی شتی بی خیر (من) وابی فری دری وهك (حیکایه ت) (ی)
 (رؤسته م) و (ئەسفه ندیار) (مرؤا کراماً) تی ئەپه ری ناچیته ناویان (ولو) بزانی
 ئیش و کاری پی یان ئەبی. ئەمړو (عشره ت) زور بووه، (خاصه) له (بین) (ی)
 (رجال) (ی) (أعظم) (ی) (ده وله ت). زور کهس له (أهل) (ی) (عمامه) بوونه یاری
 میزیان، (نائل) (ی) (مناصب) (ی) گه وره بوون.

ئەوی به ملایه تی ماوه، خه ریکی (تدریس) و (إرشاد) (وعظ) و (تفسیر) بوو
 ماوه، له (کلیه) (ی) (أحزان): بی یارو یاوه رو دوست و بی (حرمه ت) و (معاش) -

إِنَّا لِلّٰهِ - ﴿وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ چ قورانی چ (أكوانی) ﴿لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا﴾ به سه ریان ناکه ون ﴿صُمًّا وَعُمِيَانًا﴾ به که پری وکۆری، گوی رانه گرن، ته ماشا نه که ن، (مُتْعِظٌ) نه به ن، (رؤسای دین) (خاصَّةً) (أولیای طُرُق) لهو (آیة) ه بهر (حذر) بن. نه گهر (آیة) ی به سه ر (شیخ) آ (قراءة) که ی، هار نه بی، (مرید) هکانی (إنسان) ی (کافر) نه که ن، (دین) به (شیخ) ی نه لی ی؟ واو وا (آیة) به سه ر (شیخ) ی دا نه خوینیته وه؟

جاری له (وعظ) آ ووتم: (ملا عبدالقادر گییلانی) وای فه رموه، قادریه کان هار بوو بوون، کو ملا به (حضره تی غوث) نه لی: ملا؟! (إنسان) له (نصح) ی (ناصح) ان (مستغنی) نابی. "ملایه"، بایم فه رموی: "له خدمت کاک أحمد، بعضه رسائی ویمان نه خوینده وه، أغلاطی کتابه تیم عرض نه کرد، (تصحیح) ی نه فه رموو. پۆژی (نسخه) کی هینا، فه رموی: "نه گهر نازای (غلط) لهو (نسخه) بگره" ده ستم کرد به خوینده وه ی له لایه پری دووسی (غلط) ی تیا بوو، فه رموی: "حه لی ناکه م، چاوت زۆر تیژه" ووتم: "قوربان، نا، إنسان عیبی خوی نابینی" زۆر گریا، وتی: "به خوی راست نه که ی".

چاک وایه (إنسان) (دائماً) له (عیب) ی خوی ورد بیته وه ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ﴾ (مقصد) یان له (معاشره) ی (حلال) ی خویان (نتیجه) یه، (نتیجه) یه وا، دلایان پی ی (مسرور) بی، چاویان پرکا، چاو له دوی چیدی نه گین، (أعین) (جمع القلة) یه (مُتَّقِي) یان که من. (قره العين) (يعقوب) له (بین) ی دوازدان، یه ک بوو، ئی (إبراهيم) (عليه السلام) له (بین) (عدد) ی زۆر، دوو بوون. گه لی پیای گیوره، (أولاد) ی زۆر بوین، (لکن) بی (قرة العين) مایه ﴿وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾ (خصوص) (قُرَّةُ الْعَيْنِ) ی وا، ده ها (نادره)، بیته (إمام الأتقيا)، پیار له شخصه کی سابلای احوالی اولادی (میرزا فتاح) م پرسی، ووتی: " (أولاد) ی هه یه، به اولاد حسیب نین، أما له وچاغ کۆری چاتره".

سوره تی شعراء

(مناسبة)ی (طباق)ی (تضاد)ه، (شعر)و (قرآن)، (شاعر)و (رسول)، زور لیک دوورن، (مع أنه) (تقوه) ئە کەن، (دەر (حق) (رسولی کبریاء) (صاحب)ی (فرقان)و (نور) ئە لێن: " (شاعر)ه " وه (جنابی رسول) زور حەزی ئە کرد تکزیبی نە کەن، تووشی (عقاب)ی (إلهی) نە بن، ئیتر (ربط)ی دە ها (قوهت)ی ساند. (عدد)ی (آیات)ی ئە و (سورهت)ه (226) یا حە فته، اکثری (مکی)یه، (بعض)ه کی (مدنی)یه. (زمخشری) ئە فه رموی: " پاش سوره ی واقعە نازل بوه ".

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿ **طسم** ﴾ گوئی پاگرن، زه ریف (إستماع)ی (آیات)ی (قوران) بکه ن (لا تخروا علیها صماً و عمیانا) ﴿ **تلك آيات الكتاب المبين** ﴾ ئە وانه ی (ایمان)ی پی نایه نن، به (إقتراحات)ی هیچ وپوچ، له و (آیات)ی (بینات)ه، (محروم) ئە بن ﴿ **لعلك باخع نفسك ألا يكونوا مؤمنين** ﴾ (طبیعی) (جنابی رسولی اکرم) زور لای ناخوش بوو، ئە وانه به (كافر)ی پرۆن، هه م له بهر (قراءت)ه هه م (ایمان)ی وان، ری ی به رده دا، بۆ (نشر) (دین)ی (مبین)، (عقبه)یه گه وره بوون، ئە وه ته (ذات)ی وه کی (محمدی مختار) (صبر)و (ثبات)ی کرد، خۆی پاگرت، وه (إلا) کیو له بهر (صدمات)ی وان، خۆی پانه ده گرت. (سوادی أعظم) له (عرب) ئە بیان تۆریه وان، (نفس)ی (خوت) ئە کوژی؟ له بهر زیده (وجد) و (تأثر) چونکی ئە وانه (ایمان) نایه نن. واده ر ئە که وی، (جنابی رسالهت په نا)، ئاره زوی بوو، (بعض)ی (مقترحات)یان بیته جی ﴿ **إن نشأ نُنزِّلُ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً** ﴾

(آیهت) ی (ملجی) بئ (محيور) یان کا، (إيمان) بئین ﴿ فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ ﴾ ئەستوو کوردیان ﴿ نَهَا ﴾ بهو (آیه) هکه ﴿ خَاضِعِينَ ﴾ که چ ومل شوپریان بکات و (أكبر) وسهر ئەفرازیان نهیهلی. له (حَقَّة) دا (مراد) (خضوع) ی خوینانه، بویه (جمع) کرایه به (جمع) ی (عقلاء)، (أُمَّ) لام وایه، ئەوهی له (حَقَّة) دا، (مذکر) یا (مؤنث) نه بئ به (لفظ) نابیتته (مؤنث) یا (مذکر). (عنق) ههر (عنق) ه - (خاضع) بئ، (خاضعه) بئ، (جمع) ی وهك (إبن عباس) و (مجاهد) و (إبن زید) و (أخفش)، (تفسیر) ی ئەههه به (جماعت) ت، وه به (كبرا) و (سادات) ی (جمعی) (تفسیر) کرایته وه، وه (بعض) ه (توجیه) یان کردیه. زۆر سهیرن (مسئله) ی (تأنيث) و (تذکیر) ئەو تلاعبه ی پئ ناوی، خوا (قبول) ناکا، ئەو (آیه) ه جئ ی (دخل) و (مناسبه) ی له گهل (بَنِي أُمِيَّة) و (بَنِي عَبَّاس) نیه. (روایهت) ی (هكذا) ی له (إبن عباس) (نقل) ه، برۆا مهکه (قول) ی وی بی، بئ (شك) درۆی زۆر، بهزاری کرایه، پیاوئ گه وره و (مقبول القول) ه. ئەو (آیه) ه چیه؟ بوه؟ ئەبئ؟ (مسئله) سهه ئەکیشیتته (زهمانی مهدی)؟ هه ی هوو، دووره!

(حقیقهت) (أقوال) ی ههچ، (حیف) ه (مُرْكَب) وکاغه ز له نووسینه وه یان (صرف) کرئ. ئایا (آیات) ی (مقتربه) ه یان بو بئ، (إيمان) ئینن؟ دیسان لئه دهن، ئەلین: إِنَّمَا سُرَّتْ أَبْصَارُنَا ﴿ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَانِ ﴾ که ئەلین: " (وما الرحمن؟) " نازان، چ (منافره) یه کیان له گهل (رحمن) هه یه؟ ﴿ مُحَدَّثٌ ﴾ ئەوان وهك (أشعری)، (معتزلی) یان شهه ناکه، (کلامی) خوی (قدیم) ه؟ (حادث) ه؟ ئەو (دلالت) ئەکا، (حادث) ه، به لئ (الفاظ) و (حروف) وایه، (أُمَّ) (کلام) (کلام) ی (نفسی) یه، ئەو (قدیم) ه ئەدی ئەوانی ئەلین: " (لفظ) و (حروف) (قیدم) ه" ، ئەلین: " چی؟ " ئەه کهنه (حدوث)، به (إعتبار) ی (ورود) و (ظهور). (أُمَّ) (کافر) هکان گوئ ی ناده نی، حالی وان نظر به (ذکر) ی (محدث) نیه ﴿ إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴾ پیشه ی وان (إعراض) و پوو لی وهر گیپانه ﴿ فَقَدْ كَذَّبُوا ﴾ (تکذیب) ی (مستهزئان) ه ﴿ فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِه يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ گه مه یان به (آیات) ی (مُنْبِئ) به (عذاب) ئەکرد، (آخر) ی پییان

ئەگا ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ﴾ تەماشایان نەکردیە؟ کە (مەهدی (مەعاش) یانە. ﴿كَمْ أَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ﴾ (آیە) لەوەی گەورەتر هەیه؟ بۆ (أهل) ی (نظر). (أرباب) ی (عقل) (متحیر) ن لە (قاعده) ی (زواج)، کە (جاری) یە لە (بین) ی (نباتات). (حقاً) ئیئمه (ممنون) ی ئەو (بحاث) آنەین کە (تعقیب) ی (أحوالی) ئەو (كائنات) ه، ئەکەن (أسرار) مان بۆ بەدەرئەخەن. ئیئمه لەبەر (ترکیبات) ی (نحوی) ئاگامان لە (ترکیبات) ی (کونی) نیە. پاش (کشف) ی (قاعده) ی (زواج)، خەریکن بۆ (إصلاح) ی (ثمار) و (منافع) ی. ئەگەر بۆی تەماشای (سرّ) ی (خواصّی) (طبیّیة) ی (نباتات) (بمعناً شامل) بۆ (أشجار)، کە ی، تۆماری ئەدە ی، وە (تقدیر) ی (سعی) (بشر) ئەکە ی، چ (سعی) یە (بلیغ) یان کردیە! ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً﴾ زۆر (لا یُعد ولا یُحصی). بنۆرە (حیوان) ی گیاو گۆل ئەخوات، گیا ئەبیئە شیرو ماست و رون و پەنیرو کەشک و ژاژی، ئەبۆ بە دونگ و گوشت و دل و گورچیلەو، سیپەلک و دەمارو میئشک و چاوو (سائر) ی (آلات) ی (إدراك) ئەبیئە: موو، خوری، ئەبیئە ئاوریشم، ئەبیئە (بدأ) ی (إمراة) ی (وجودی) انسان. ئەو (آیة) لە کوئی؟ (بیت من زخرف) لە کئی؟ (سبحان الصانع البديع!) ﴿وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ناشی تۆرنی، وەکی (حیوانات) دین و دەچن، (أسرار) ی لە (كائنات) نازانن ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ (غالب) و (بالغ) ی (في الرحمة) ه، ئەو خۆیەتی، چەندە بە (قدرت) و (قووت) و (عظیم الشان) ه، ئەو ئەندەش بە (لطف) و (کرم) و (رحمت) ه! ﴿وَرَحْمَتُهُ وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ﴾ (وإلا) لە میژ بوو، ئەو (نوع) ه ی (محو) کردبوون. ئەو (آیة) ه (کریم) ه، لە چەند جی (تکرار) ئەکری، وەکی (ترجیع) بەندی زۆر (لطیف) ه، زۆر بەجی یە ﴿وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَى﴾ بۆ (قوم) (ذکر) بکە، (أحوالات)، (آیة) ی زۆر (ملائم) ه، وە (موجب) ی (تسلیه) یە، بۆ (رسالەت) پەنا، وە (ماجری) ی (موسی) ی لە هەموان (مناسب) ترە. زیڤا (موسی) خۆی زۆر (مشابه) ه، لەگەل (خاتم الرسل)، بۆیە (جلال نوری) ئەیکاتە برای (معنوی) (خاتم الأنبياء) ﴿أَنْ أَنْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

عظمتی (فرعون) و (سائری (ملوک) ه (قوم) ه، (قوم) یان نه بی، ئەوان چن؟
 (إستلا) ی (قومیه) كه (إزالة) بوو، (سقوط) ئە كه ن ﴿قَوْمَ فِرْعَوْنَ﴾ (مشهور) ه
 ﴿أَلَا يَتَّقُونَ﴾ وایان پی بلی ﴿قَالَ﴾ (موسی) ﴿رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُون﴾
 منیش (تحمل) ناکه م، (غضب) ئە م گری ﴿وَيَضِيقُ صَدْرِي﴾ سینگم، دلّم تهنگ
 ئە بی (مشوش) ئە بم ﴿وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي﴾ قسان تیکه ل وپی که ل ئە که م، له
 (وظیفه) ی (رسالة) ت ده رتە چم. (إنسان) هه رچی بی، كه (غضب) گرتی،
 قسه ی باش و پهوانی بو نایه، دیاره (مقصد) له گرتی له زبانی (حضره) تى
 (کلیم) ئە مهیه، (سبحان الله) من زید (ایمان) م به (حضره) تى موسی له بهر ئەو
 فه رمایشاته یه تى، دیاره زۆر توشنه له بی (رسالة) ت نه بوو، وه کی کۆنه کانی
 (خیالیون) بلی: "به سهر چاو (حاضر) م!" (جنابی رساله) ت له چ (إضطراب)
 دابوو؟ ته مای بوو خو ی له چیا هه لدری! ﴿فَأَرْسِلْ إِلَيَّ هَارُونَ﴾ ئەو به
 (حلم) ه، تووره نابی، به (فصیحی) (مرام) (أدا) ئە کات ﴿وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ﴾
 پیاویکی لی کوشتبوون ﴿فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُون﴾ ناویرم بچه ناویان، له پاداشی
 ئەو (شخص) ه ئە م کوژن، (ذاتاً) (خبری) درابوویه، (ملا) ی (فرعون) (قرار) ی
 (قتل) یان دوا، به هیچ وپووچ، بو بکوژیم؟ (خوف) ی (موسی) له (قتل) دوور
 نیه، (مع) اته وه کی (زبخشری) ئە فه رموی، (مقصود) ی نه چوون، نه بووه،
 (مقصد) ی (تأمین) ه كه خوا (حفظ) ی کات، تا به ته وای (أدا) ی ئەو
 (خدمه) ت ه (شاقه) بکات (أهم) ی (حفظ) ه، بویه (أولاً)، ﴿قَالَ﴾ (جنابی حق)
 له (جواب) آ ﴿كَلَّا﴾ ئەو قسه مه كه، تو (محفوظ) ی وه (موفق) ی، (دووه) م،
 (رساله) ت ی برای ﴿فَادْهَبَا بِآيَاتِنَا﴾ خۆت وبرات، ئەویشت بو (قبول) کرا.
 له گه ل برات برۆن، (تبلیغ) ی (رساله) ت بکه ن ﴿إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ﴾
 ئاگادارتانم، خوا هه موو قسه له هه موو که س ئە بیی. (خصوص) ی (معیه) ت
 دیاره (زیده) ی یه کی تیایه، وه گو ی راگرتن بو خوا نابی (ولو) (سمیع) ی بو
 بلین ﴿فَأْتِيَ فِرْعَوْنَ﴾ (رأس) ی کاره، (ممکن) ه بلین: "(ظلم) ی (فرعون)،
 له مه ر (قوم) ی بووه " بویه (براعت) ی (عنوان) ناردنی، بو (قوم) ه ﴿فَقُولَا إِنَّا

رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿ (ممکن) ه (إشارة) بی، بؤ (وحدەت) ی (رسالەت)،
 ناردراوین، (أمر) ی (إله) یت (تبلیغ) کهین ﴿ **أَنْ أُرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ** ﴿
 (إرسال) ی (معنی) و (حسی)، ئەوانیش عبادی (خوان)ن، وهك (قوم) ی ترمانیان
 لهو (ذلة) و (أسارهت)، چ (وجه) ی نیه ﴿ **قَالَ** ﴿ (فرعون) ﴿ **أَلَمْ نُرِيكَ فِينَا** ﴿ (بین
 العائلة الملوكية) ﴿ **وَلِيدًا** ﴿ (قريب العهد) به (ولادەت)، (یعنی) به مندالی
 به خیومان نه کردی؟ نمک به (حرام) ئیستا (دعوا) ی (رسالەت) له سه ر من
 ئە که ی؟ ﴿ **وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ** ﴿ به (کمال) ی (حریەت) و (حرمةت)
 چەند سال له عمرت له ناو ئیمه ما، دوور له (مذلهت) ی (یهودی)، به (عزة) و
 (حرمةت) ی اولادی (فراعن) ه گه وره بووی ﴿ **وَفَعَلْتَ فَعَلَتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ** ﴿ ئەوی
 کردت، (قتل) ی (قبطی)، (حق) ی نه بوو؟ (حضره تی موسی) (عرضی کبریائی)
 بکا، (ولهم علي ذنب... ألخ) (فرعون) چۆنی لی توژیه وه؟ ﴿ **وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ** ﴿
 چ (قیدی) یه (فرعون) (حضره تی موسی) به (کافر) بزانی، (رهبان) ی
 (أورپایی) (تشجیع) ی (قوم) یان ئە دەن، بؤ (حرب) و (عداوت) ی مسلمانان،
 (نسبهت) ی (أنواع) ی (کفر) و (ضلال) یان پی ئە دەن. لام وایه (توجیه) ی پی
 ناوی، ئە گه ر ئاره زووته، بابه (معنی) (کفران) ی (نعمةت) بی ﴿ **قَالَ** ﴿ (موسی)
 ﴿ **فَعَلْتُهَا** ﴿ ئەو (فعله) یه م کرد ﴿ **إِذَا** ﴿ ئەو (وهقت) ی ﴿ **وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ** ﴿ ئە گه ر
 (إحتیاج) ی به (تأویل) بی، ئی (سابق) (إحتیاجی) نیه، (فعل) ی له نه زانی
 (صدور) کرد، مردنی به (وکز) له (إتفاقیات) ه، له (نظر) ی هیچ عاقلی موجب
 (قصاص) نیه ﴿ **فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُمْ** ﴿ که (مؤامره) ی (قتل) تان کردم
 ﴿ **فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا** ﴿ (علم) ئی شایانی (مقام) ی (رسالەت)، ﴿ **وَجَعَلَنِي مِنَ**
الْمُرْسَلِينَ ﴿ (رسالەت) ی (أمر) ی (بدعةت) نیه ﴿ **وَتِلْكَ** ﴿ ئەو به خیو کردنه
 ﴿ **نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ** ﴿ (أما) چ سوود، (ظاهراً) (نعمةت)، (حقیقه) (نقمةت)! ﴿ **أَنْ**
عَبَدْتَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿ خوومت به (عزة) به خیو کرد، قوممت کرده عبدو أسیر
 و ژیردهست و ژیر چه په لۆك ﴿ **قَالَ فِرْعَوْنُ** ﴿ (سؤال) ئە کا له (موسی) که
 فه رمووی: " ئە من (رسول) م له (طرف) (رب العالمین) " ﴿ **وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ** ﴿

(حقیقه تى چیه؟ ئه زانى، ئه توانی (بیانی) (ماهیته ت) بکه ی؟ تابزانین (ممکن) ه (أمر) و (نهى) و گفت و گو، له گهل تو بکا؟ بو (نجات) ی (قوم) ی (إنسان) ی بنیرى؟ ﴿قَالَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ (أجرام) ی (علوی) و (سفلی)، کی ئه وانى (خلق) کردیه؟ (مدبر) (شمس) و (قمر) و (سائرى) (کواکب) کی یه؟ ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ﴾ ئه گهر (طلبی) (یقین) ئه که ن، دوای (ظنون) و (أوهام) و (میول) و (ناکه ون، تو چ (شأن) هکت هه یه؟ له (شوون) ی (ربوبیه ت)، (وکذا) سائرى (أجسام) ﴿قَالَ﴾ (فرعون) ﴿لَمَنْ حَوْلَهُ﴾ دیاره ئه و گفت و گو یه، له (مجلس) بوه ﴿أَلَا تَسْتَمِعُونَ﴾ گوئى راگرن، (یعنى) (مجرّد) ی (أستماع) (کافی) یه بو (ردّ) ی، من ئه لیم: چی؟ ئه و ئه لى: چی؟! دیوتانه (جواب) ی (تفصیل) یکه، بو (سؤال) ی (إجمال) ی، من ئه توانم بلیم: "ما ربّ السموات؟.. الخ" ﴿قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ﴾ ئه وهنده ی بزانه، ئیوه (حق) ی (ربوبیه ت) و (استعباد) ی که ستان نیه، ئیوه له (أول) ینیش نین، (نتائج) و (فروع) ن ﴿قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ﴾ شیتته، قسه ی (متفرق) و (نا منتظم) ه ﴿قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ ئه وانه ی له بهر دهستی توو نین، هه موو (حکومت) و (حکم) رانن وه کی ئیوه، به لکوو زورچار (مغلوب) یان بووین ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾ ئه وا ئه توو (إله) ئیمه بووی، (إله) ی وان کی یه؟ بو (قبول) ئه که ی؟ (قوم) ی بهردهسته ی خو ت، و (ره زیل) ئه که ی، له گهل (أقوام) ی (شرق) و (غرب) ناتوانی فزه بکه ی، (إله) وائه بی؟ ﴿قَالَ لَئِنْ آتَّخَذَتْ إِلَهًا غَيْرِي﴾ هه رچی بی ﴿لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ﴾ له (محبوس) آن، وه کی شیتت هه پست ئه که م، یا له (أمور) ی (سفیل) ه (إستخدام) ت ئه که م. چون له سه ر حالّی خو ت (تجبر) به سه ر منا ئه که ی؟ له (کلام) ی (ضمنی) (حضرة) ی (کلیم) گه یشته، ناچار هاته (صراحت) و (جواب) ی (تهدیدى). ئایا (فرعون) (إعتقادى) دهر (حق) خوا، چونه؟ (ملا) یان قسه یان لى کردیه، (امّا) (حقیقه ت) ی (إعتقاد) ی (فرعون) و (مصرى) یان له (تاریخى) (عمومى) که له (آثار) ی (عتیقه) وه گیرایه ئه زاندرى ﴿قَالَ﴾ (موسى) ﴿أُولُو جِنَّتِكَ بَشِيْرٍ﴾

مُبِينٌ ﴿﴾ آیا ئەگەر (آیة)ی (ظاهرت بۆ بیینم، هەر (حه پس)م ئەکە ی؟ نازانم ئەو
 (أوه) لەگەڵ (لوی زۆر لەسەر (ذوق) خۆشه، (نحوی)ش (مضطرب)ن ﴿﴾ **قَالَ** ﴿﴾
 (فرعون): ﴿﴾ **فَاتَ بِهِ** ﴿﴾ بی هیئە **﴿﴾ إِنَّ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿﴾** لە (دعوی) لە (ما به
 صِدْقُ الدَّعْوَى) ﴿﴾ **فَأَلْقَى** ﴿﴾ (موسی) ﴿﴾ **عَصَاهُ** ﴿﴾ (عصای) (معتاد)، (عصای)
 شوانی ﴿﴾ **فَإِذَا هِيَ** ﴿﴾ (عصای)یە که **﴿﴾ تُعْبَانُ مُبِينٌ ﴿﴾** (إنقلاب)ی (عصا) به مار،
 نابئ له بهر (مجرد)ی (صورهت) بی، (ألبته) (حکمت)یکی زیادی تیا یه، وهکی
 (إبرای)ی (أکمه) و (أبرص)ی (حضرهتی عیسی)، گەرچی نهمدیوه، کهس
 (تعرض)ی بۆ بکا، (أولاً): (مصری) (نوع)ه (علاقه)کی (إعتقاد)یان لەگەڵ مار
 ههیه، (أما) (الآن) (تفصیل)ی له دلم دانیه، (دووهم): (مهارة)ی (سحر)ه
 لهو (نوع)ه، (مُتَّصِرًا)ه **﴿﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ ﴿﴾** هینایه دەر له (جیب)ی ﴿﴾ **فَإِذَا هِيَ**
بَيْضَاءُ لِلنَّاطِرِينَ ﴿﴾ (مقابل)ی (أیادی)، ئەگەر خۆت (مجروم) نهکە ی، (یدی)
 (موسی) لهسەر توگه لئ (فائق) ئەبی. (سحر)ی (واهیمه) بهردار نیه. نهمدیوه
 (مقابل)ی (سحره) (یدی) (بیضا)ی بۆ نواندن، ئەوان به (عصا) (إستفاده)یان
 کرد **﴿﴾ قَالَ لِلْمَلَأِ حَوْلَهُ ﴿﴾** ئەوانی له دەوری بوون **﴿﴾ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿﴾** زانایه
﴿﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ ﴿﴾ دهرتان بکا **﴿﴾ مِنْ أَرْضِكُمْ ﴿﴾** (مهفتهن)ی (عزیز)
﴿﴾ بِسِحْرِهِ ﴿﴾ (رسول) نیه، به (سحر)ی خۆی (مقصد)ی وایه، له (مملکهت) و
 ولاتی خۆتان دهرکا **﴿﴾ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ؟ ﴿﴾** (رأی)تان چیه؟ (بیان)ی کهن، چیان
 له (حق) بکهین؟ **﴿﴾ قَالُوا: أَرْجِهْ وَأَخَاهُ ﴿﴾** ئەوه (قرائهت)ی (عاصم)ه ئەوانی تر
 (أرجئه) به (إثبات)ی (همزه) ئەخویننهوه، ئیشیان (تأخیر) که **﴿﴾ وَأَبْعَثْ فِي**
الْمَدَائِنِ ﴿﴾ (مصر) **﴿﴾ حَاشِرِينَ ﴿﴾** پۆلیس، وادیاره پی یان گوینه:
 (حاشر)، (خه لك)ی بۆ (سهرا)ی (مقام)ی (حکومهت) خر ئەکه نهوه. بیان
 نیره، له دووی (سحر)بازانی (مملکهت) **﴿﴾ يَا تُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿﴾** له (حق)
 (کلیم) گوئی، " (ساحر ملیم) " ئەبی لیڤه، شتی (زیاد) بی، بۆیه ئەلی،
 " (سحار) " (یعنی) سهرامه دانی (سحره)، (طبیعی) ئەوانه (مشهور) و
 (معروف) بووین، (إمتیان)یان (مهلوم) بوه **﴿﴾ فَجُمِعَ السَّحَرَةُ ﴿﴾** (مهڤه) **﴿﴾ لِمِيقَاتِ**

يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿بئى (تأخیر) **وَقِيلَ لِلنَّاسِ** ﴿به یه کتریان ئه ووت **هَلْ أَنْتُمْ**
مُجْتَمِعُونَ؟ ﴿گرد ئه بنه وه، له جی ی (مناظره)؟ **لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحْرَةَ** ﴿چیتر
دوای (کهنه) ناکه وین، خویمان کردیته (واسطه) له (بین) ی ئیمه و (إله) ه،
(عزة) یان بو (سحره) نه هیشتیه **إِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ** ﴿دیاره ئه وانه له
(مسلمان) ان به (إنصاف) ترن، (مناظره) ی (أجانب) بو علمایانه، مَع أَنَّهُ لِلَّهِ
الْحَمْدِ (غالب) ئه بن، وه (أمهت) (إتباع) یان ناکه ن، واز له شیخانی گومپراه
ناهیئن **فَلَمَّا جَاءَ السَّحْرَةَ** ﴿بو (حضور) **قَالُوا لَفِرْعَوْنُ** ﴿(ذات) ی (ملکی)
أَتِنَّا لَنَا لَأَجْرًا؟ ﴿(أجر) و پاداشتی شایان **إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ** ﴿به سهر
(موسی) **قَالَ: نَعَمْ** ﴿به لی (أجر) ی شاهانه **وَإِنَّكُمْ** ﴿مَع ذَلِكَ) **إِذَا** ﴿له
(إعتبار) ی (وقت) ی (غلبه) **لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ** ﴿وهك: (أشراف) و (مُتَحَيِّينَ) ان،
باره گاه هیچ نه بی، بیینه ریژه ی (کهنه) **قَالَ لَهُمْ مُوسَى: أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلقُونَ** ﴿
ئیوه (اولا) باوین ئه وی ئه یهاویننه ساحه ی (مناظره)، نازانم امری به
(سحر) کردن، کردیه؟ یا (رعايهت) ی امری، (عنوان) دن بوه؟ (میدان) ی
(مقابله) و (محاربه) یه، (أول) ی (دعوت) و، چ (دین) له گورپی دا نیه بزانی،
(سحر) (حلال) ه (حرام) ه؟ (معصوم) (امر) ی پی ئه گا، پی ناکا؟ **فَأَلْقُوا**
حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ ﴿گوریس و (عصا) یان، **وَقَالُوا بَعْرَةَ فِرْعَوْنَ** ﴿قسم (به جاهو
جلال و قوهت و غلبه ی ذاتی خوداوه ندی) **إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ** ﴿(أجر) ه که ی
(حاضر) که **فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ** ﴿(إنقلاب) تی بوو به (ثعبان) ئه ژدیهایه
(عظیم) **فَإِذَا هِيَ** ﴿(عصا) (حقیقه) ههر (عصا) بوو **تَلْقَفُ** ﴿هه لی ئه لووشی
مَا يَأْفِكُونَ ﴿ئه وه ی (إفك) یان پی ئه کرد، به چه شم به ندی، ئه یان نواند،
ماره (حرکه) ئه کا **فَأَلْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ** ﴿کأته بلا إختیار) که وتنه
(سجده) **قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ** ﴿که سی تر (حق) ی (ربوبیهت) ی نیه **رَبِّ**
مُوسَى وَهَارُونَ ﴿که ئه یان فه رموو: " (رب العالمین) ئیمه ی ناردوه. " **قَالَ** ﴿
(فرعون) **أَمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ** ﴿بی (إذن) ی من ئه مه چون ئه بی؟ دیاره
(إذن) نادا **إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمْ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السَّحْرَ** ﴿(حقیقه) قولی نابه جا، (لاشك)

(دُهول) ی به‌سه‌ردا هاتیه. (موسی) له (أول) ی (نشأت) ی (حال) ی لای (فرعون) (معلوم) بوو، دوایه که‌هاته‌وه (ولو) (فرض) که‌ین (تعلم) ی (سحر) ی کردبوو، (رأسا) هاته‌هاته‌هه (فرعون)، (بَعْدَهُ) (فرعون) ناردی، ئەو (ساحر) انه‌ی خر کرده‌وه. کیّ دیتی؟ که‌ی (تعلیم) ی کردن؟ کیّی (سحره) به‌چ (شوق) ی هاتنه‌مه‌یدان، به‌ (تعظیم) ی، سویندیان به‌ (عزت) ی (فرعون) ی خوارد

﴿فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ ئەزانن چتان پیّ ئەکه‌م ﴿لَا قَطْعَنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾ پاست و چه‌پ ﴿وَأَصْلَبْنبَكُمْ أَجمَعِينَ﴾ هه‌مووتان ﴿قَالُوا لَا ضَيْرَ﴾ زهره‌ری نیه ﴿إِنَّا إلی رَبَّنَا﴾ (رب العالمین)، ربی (موسی) وه (هارون) ﴿مُنْقَلِبُونَ﴾ (انقلاب) مان بۆ لای خوای خۆمانه‌ خوای (حقیقی) ﴿إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا حَطَّاءِنَا﴾ ئی (سابق) ﴿أَنْ كُنَّا أَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ له (قوم) ی توو.

(أما) (قراءت) ی (إن) (ی (شرطیة) (حقیقة) (معنا) یه (لایه‌ق) نیه، جا گوئی له (توجیه) ی (نحو) یان که‌ه، ئەوانه‌ له (أهل) ی (علم) بوون، (ایمان) یان هینا، به‌و (ایمان) ه، چ جایه‌ پاداشت و (تَقَرَّبْ) ی لای (فرعون) نه‌ما له‌ ئوغری ئەو (ایمان) ه، (استحقار) ی (حیات) یان کرد، ئەبیّ وابیّ. لام وایه (ایمان) وانه‌بیّ، که‌لک ناگری. ئەوه‌ش به‌ (إنْ كَانَ كَذَا، كَانَ كَذَا) په‌یا نابیّ. (فرعون) له‌سه‌ر (عناد) ی خۆی ما، (بنی اسرائیلی) (ایذن) نه‌دان ﴿وَأَوْحَيْنَا إلی مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي﴾ شه‌ورپویان پیّ بکه‌ه، به‌شه‌و برپۆن ﴿إِنَّكُمْ مُتَّبِعُونَ﴾ به‌ دواتان ئەکه‌ون – (حسب الأمر) رویشتن، سبه‌ینه (فرعون) خبری زانی ﴿فَأَرْسَلْ فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ﴾ ئی (مصر) ﴿حَاشِرِينَ﴾ (شرطه) گریان کاته‌وه، به‌ دوا‌ی (بنی اسرائیل) که‌ون ﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشَرِّذِمَةٌ قَلِيلُونَ﴾ (طائفه) یه‌ سفله‌ و که‌من، ئەبیّ که‌م بوو بن، (استخدام) یان به‌و (نوع) ه (ذله‌ت) ه (مانع) له‌ (کثره‌ت) ی (توالد)، و(قتل) ی (ذکور) یش (علاوه) وه (قوم) ی زۆر ماندی بن، (قوه‌ت) (صرف) که‌ن (خاصه‌). له‌گه‌ل (ذله‌ت) و (عذاب)، (عمر) یان کورت ئەبیّ. (ومع هذا) دیاره‌ ئەوه‌نده‌ عسکره‌ی له‌ عاصمه‌ نه‌بوه‌ تَعَقَّبِي بَنِي إِسْرَائِيلَ پپی بکات (إحتیاج) ی بووه‌ به‌ (عسکر) ه‌ شاره‌کانی دی. دیاره‌ له‌ (مشرّب) ی (بریتانیا)

لَايَةً ﴿ تَابِلِّي، (عظیم) ه ﴿ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (بقیه) ی (قوم) ی (فرعون)، أهلی (مصر) یا (بنی اسرائیلی). باوه‌ریان نه‌بوو، که (نجات)یان ئه‌بی، (وثوق) و (إعتماد) ی (على النفس) وه (قوهت) ی (إیمان) (دخل) ی نه‌بوو، له (نجات)یان، به‌س (قدرت) ی (إلهی). (أماً) (رجوع) ی (ضمیر) ی (هُم) بؤ (قوم) ی (خاتم الرسل) (حقیقه) به دلدا نایه (وَلَوْ) (سیدی الوسی) وه (شیخ الاسلام) إختیاریان کردبی به‌لئ (ممکن) ه بلئین: " (تعریض) ی تیایه، بؤ ئه‌وانه ی (إقتراح) ی (آیات)یان ئه‌کرد، وه‌کی (آیاتی رسل) ی رابوردوان. ئه‌و (قوم) ه ئه‌و (آیه) ه (باهره)یان دیت، (ایمانیان نه‌یه‌نا، (عداوت)یان (زیاد) کرد، دووباره له‌شکریان هی‌نایه‌ سه‌ر (موسی)، له (مصر)یان ده‌رکردن، ئیوه‌ش (قوم) ی (عنودن، نایه‌نه‌ رای " ﴿ وَإِنَّ رَبَّكَ ﴾ دیاره (خطاب) ه له‌گه‌ل (پیغه‌مبهر) ﴿ لَّهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴾ (غالب) ه له‌سه‌ر (عصات) و (جبابره) ی (أشداً) ی (أقویاء)، (رحیم) ه به (ضعفا) و بی‌ ده‌سه‌لاتان.

(إنفلاق) ی (بحر) و (نجات) ی (موسی) و (هلاک) ی (فرعون) به‌و (نوع) ه، (ملاحده) ی (أورپایی) خویان، (تابع) ی (کتاب) ی (مقدس)ن، لی‌مان ناسه‌لمینن. (أماً) شتی‌ ه‌یه، (مجبوری) و (ضرورهت) (إنسان) (مجبور) ئه‌کا (قول) به شتی‌ بکا، (ولو) زؤر (خلاف) ی (معتاد) و (خلاف) ی (طبیعهت) بی، (ولو) نه‌توانی (تصویر) ی بکه‌ی زی‌را (عاقل) (مقابل) ی (واقع) چی پی ناگوتری. (عزّهت) و (فرعون) و (جندی)، (نجات) ی (موسی) و (قوم) ی، (ثابت) ه بی (شبهه)یه، ده‌بزانم ئه‌وان کوو (غرق) ئه‌که‌ی؟ ئه‌مان کوو (نجات) ئه‌ده‌ی؟ ئه‌گه‌ر (ضرورهت) نه‌بی، ئیمه‌ش ه‌نده (بسیط) نین، بی (محاكمه) شت قبول‌ که‌ین. به‌لئ (مليون) (بسطا)مان زؤرن، (أماً) (ذوی الأحلام)یشمان ه‌ن، که‌م نین ﴿ وَأَتْلُ ﴾ (یا محمد) ﴿ عَلَيْهِمُ ﴾ له‌سه‌ر (قوم) ی خؤت ﴿ نَبَأُ إِبْرَاهِيمَ ﴾ بابه‌ گه‌وره ﴿ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ ﴾ (ذاتاً) (نبأ) ی (رسل) ئه‌و (نوع) ه (مقصود) ه، (إبراهیم) کورپی فلان که‌سی بوو، له فلان جی به ولد بوو، ئه‌مه (تاریخ) ه، (وظیفه) ی (مؤرخ) آنه، (فائده) ی ه‌یه، گه‌رچی (مع الأسف) له

که می به (حقیقه) ئە گهین ﴿مَا تَعْبُدُونَ﴾ چی ئە په رستن؟ ﴿قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا﴾ به (صراحت) بی (إنفعال)، ﴿فَنَنْظِلُ لَهَا عَاكِفِينَ﴾ به رۆژ به ئاشکرا بی خوف وهه راس، به (حریهت) به (علنی) عباده تیان ئە کهین (ملازم) (خدمهت) یانین ﴿قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ﴾ گوئی یان لیتانه، که هاواریان ئە که نی؟ ﴿أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ﴾ چیان له دهست دی له (نفع) و (ضرر)؟ ﴿قَالُوا بَلَىٰ﴾ ئە زانین بی گوین، بی (قدرهت) ن، ئە وهنده ههیه ﴿وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ﴾ ئیمهش به دواى وان که وتینه، چیان په رستیه، ئە وهی ئە په رستین ﴿قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ، أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدُمُونَ﴾ دیتیتانن؟ ئە یان ناسن چن؟ ﴿فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي﴾ دوشمنی منن، (حقیقه) من دوژمنیانم ئە و (أجرام) ه (خسیس) ه بۆ په رستن نین، گهر له دارین، بۆ سووتاندن وه که به ردن، بۆ بنای به رن، باز (أشباه) ی، ئە گهر (معادن) ن بۆ قاپ و قاچاغ، ئە گهر زیرو زیون، بۆ (نقد) و (پاره)، سه ده هزار هه ندهش باشتره به بی هووده ئە و ماله بۆ (خسار) بی؟ ﴿إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾ (داخل) ی ئە و (معبود) انه نیه، (إله) ی (حقیقی) یه، ئیمه (عبد) ی وین ﴿الَّذِي خَلَقَنِي﴾ (إيجاد) ی کردیمه ﴿فَهُوَ يَهْدِين﴾ به (وهبی) و (کسبی) ﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي﴾ (ولا يطعم) ﴿وَيَسْقِين﴾ خواردن و خواردنه وه م له سه ر وی یه، (أصول) ی (أرزاق) به (خلق) ی ئە وه ئاو له ئاسمان ئە و ئە ی نیزی، له عه ردا ئە و (إدخاری) ئە کا، ئە ی کا به چه شمه (ممکن) ه، (دهولهت) ی بی (تکلف) به دهست که وتبن، که سی خوشی بۆ بی، (کورد) ئە لی: "خوا به سه ری داده بارینئی!" ﴿وَإِذَا مَرِضْتُ﴾ ئە گهر بی فه رمووبا: (أمرضنی) "به جاری (إبراهیمیون) له دهست ئە چوون وای فه رمووه، (أكثر) ئە لئین: "نه خوشی خه لاتی خوایه، کئی بی به خه لاتی خوا (راضی) نه بی؟" وه بۆیه (بلاء) ئە وهنده زۆر بوو، ئە وهنده (رسوخ) ی ساند ﴿فَهُوَ يَشْفِين﴾ ئە و قسه یه (غایهت) (حکیمان) هیه ئە مرۆ (حذاقی) (أطباء) ئە لئین: "طبیعهت خوی تداوی ئە کات، دهرمان و علاج نوعه معاونه تیکه، باری گرانتر نه بی. خوی ورده ورده، (قوهت) ئە ستینی، عوراضی دفع ئە کات؟"

(شیخ)ی (رئیس) له نهخۆشی مردنی فهرموی: "ئوهی (تدبیری (بدن)ی ئهکردم، نهماوه، (علاج) (تأثیر)ی نیه. " **﴿وَالَّذِي يُمَيِّتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ﴾** (موت) وهك (جبات) (آیه)ه، گهر (نفس)ی خوئی (نعمت) نهبی، بو (أهل الله) (مفتاح)ی (نعم)ه، له (أكدار)ی داری (دنیا) (نجات) بوونه، (حیات)ی دوایه، (مُوسِعًا) (حیات)ی (حقیقی)یه **﴿وَالَّذِي أَطْمَعُ﴾** با به (معنی) (أمل) بی **﴿أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي﴾** ئهگهر بی **﴿يَوْمَ الدِّينِ﴾** (عفو)ی (بکا) لی ی خوش بی، (حاقه) نیه ئیمه گوناھی بو بدۆزینهوه، وه لی ی خوش ببین، وه (نزاع) بکهین: رسول معصومه یاخود گوناھی لی صادر ئهبی. ئهبی بنۆرینه. (خليل الرحمن) وخۆمان، که ئه و وابپارێتهوه، ئهبی ئیمه چی بکهین؟! که سی لهسه ر (ملته)ی (خليل) بی، (لازم)ه زۆر به (إحتراس) بی، له خوای بترسی، بههیچ (وجه) (مغرور) نهبی **﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا﴾** بکه به (صاحبی حکم)، (نافذ الكلمة) (إمام المتقين) **﴿وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾** (صُلْحًا)ی (دنیا)و (دين)، (إجرا)ی (عدالهت) بکه م، (رسالهت) و (ملايهت)ی لهگه ل بی دهسه لاتی، هیچ نیه، بی (ثمره)یه **﴿وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾** (ذکر)ی (جميل). (حقیقه) ئه وه ش (حیات)یکی زۆر خوشه، (حتی) گه لی کهس (إيمان)یشی نیه، (أما) بو (بقا)ی ناوی شتی چاک و به (نفع) ئه کات. (فی الواقع) هیچ (ملته)ی نیه، ناوی به چاکه نهیه نی. هه م له بهر چاکى خوئی، هه م (جدی) (أعلا)ی ههردوو (شعب)ه، (إسماعیلی) و (إسرائیلی) (مع الاسف) (سیئات)ی (بشری) ئه وه ش تیك دا، گه لی (ذاتی) زۆر گه وره، زۆر باش هه ن ناویان به خراپه ئه بهن، (إنسان)یش ناگای له (أصل)ی (عداوت)یان نیه، دوایان ئه که وئ. (ملايانی أتباعی سبکی و عبّادی خویمان له علمی ابن تیمیه محروم کرد. دهخيله که م به قسه ی ملايان رقتان له ملايان نه بیته وه. إستفاده یان لی بکه ن، ئه گه ر قسه ی خراپیان بوو، (ردی) که ن، ئی باش قبول بکه ن، فرقی ملاو ملا مه که ن **﴿وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ﴾** (وراثهت)ی (معنوی) (تأثیر)م تی نه کات، (دهولهت)ی (دنیا) (نقص)م پی نه دا **﴿وَأَغْفِرْ لِأَبِي﴾** (تاویل)ی به مام

هه لئاگرئ **﴿إِنَّهٗ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ﴾** (بیئه) (تأثیری) تی کردیه، به (رحمهت) پاکی که وه، ستری که ی، ته و فیقی ده ی بو ایمان. دیاره (علی گونه ضالا و کافرا) لی ی خوش به، داخلی جنه تی که، (مراد) نیه. ئەلین: " (إمامی نووی) له (شرحی مسلم) فه رموویه تی: " لی خوش نه بوونی (مشرك)، (خاص) ی ئەو (أمهت) هیه " (أما) قسه یه بی (معنا) یه، له (نووی) ناوه شیته وه (انبیای عظام) (اول) (ده عوهت) یان بو توحیده، به لی ئەگه ر بفه رموی: " (بعض) ه شت له (أمهت) ه کانی تر له بهر که م (إنکشاف) ی، (لوازم) ی (واجب الوجود) و (مجرد) و (واحد) ی (حقیقی)، (قبول) ئەکرا، له و (أمهت) ه (قبول) ناکری (قبول) داره م! **﴿وَلَا تُخْزِنِي﴾** به (إهانه) ی باجم سووکم مه که، یا (مخجول) م مه که له (خزا) یه به (معنا) (حیا) یه **﴿يَوْمَ يُبْعَثُونَ﴾** (أنام) **﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾** (أحدأ) (ولو) من کورپی باجم بم، ئەگه ر (ایمان) ی نه بی، (فائده) ی نیه **﴿إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾** ئەوی به (ایمان) و دلای بی (مرض) ی (أخلاق) ی (سیئه) بچیته خزمه تی خوای، (توجه) ی بو لای وی بی، (نفع) له هه موو شتی ئەبینی **﴿وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ﴾** نیزیك کرا **﴿لِلْمُتَّقِينَ﴾** به ته ماشا کردنی گوشاد ئەبن **﴿وَبُرَزَّتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ﴾** گومپراهان، به دیتنی (منقبض) ئەبن. ئەمپو له کوین؟ (لزوم) ی نیه، (دنیا) وه کی جارن نیه، له ناو (فلک) ی (محصور) بی (فضا) یه (واسع) ه، (إلی ماشاء) جی ی هه زار به هه شت وجهنم لی ئەبیته وه، **﴿وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ﴾** له کوین؟ ئەو (إله) ی ئەتان په رستن! **﴿مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾** دیار نین تکاتان بو بکه ن **﴿هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ﴾** یارده میتان ئەکه ن، له (جهنم) (نجات) تان ئەده ن؟ **﴿أَوْ يَنْتَصِرُونَ﴾** له خویمان (دفع) ی (عذاب) ئەکه ن؟ **﴿فَكَبِّبُوا فِيهَا هُمْ﴾** (إله) کان، به سه ر پوو فریدرانه ناو (جهنم) **﴿وَالْغَاوُونَ﴾** ئەوانی (جهنم) یان بو (إبراز) کرابوو. (أما) (رؤسا) ی (عقلا) ی (مليون) زۆرن، إغوای عباد ئەکه ن ئەبنه (شفیع) و ناصری مریده کانیا ن ضالیان ئەکه ن به هه شتیان پی ئەفرۆشن عهدیان له گه ل ئەکه ن. بی وان نه چنه (جنه)، وه چوونی وان بو (جنه) (قطعی) یه، (داخل) ی چین بکه یین؟ **﴿وَجُنُودُ إِبْلِيسَ﴾**

سه گی گروو، ئاوارهی (دنیا) ئه بی. ئه مه هه موو له پرووی (محبت) و (صداقت) و دوستی (بشری) ﴿فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً﴾ (رجوع) ی (إلى الدنيا) ﴿فَنَكُونُ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (خالص) بی (شرك) ی (جلی) و (خفی)، به (غیر) ی خوای که سمان نه دهناسی، به که س هه لئه ده خه له تاین. (ایمان) م هه یه، به و (نوع) ه ی (جنابی حق) (تصویر) ی فه رموه، وایه، (ایمان) و (عملی صالح) (باقی) (فن) و فیله، دوستی چی و (شفیع) ی چی؟ به هشت فروش (دنیا) کر، دشمنی (ایمان) ی (حقیقی) و (بشریه) ت، دوستی (میول) ی (فاسده) و (حبی) (استیلا) و (رئاست) ت، (استخدام) ی (انسان) وه کی (حیوان) ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً﴾ (آیه آیه) ﴿وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ﴾ له (قوم) ی (أبراهیم) یا (قوم) ی توو ﴿مُؤْمِنِينَ﴾ (أما) (آخر) ی (قوم) ی (رساله) ت په ناه، به (عمومی) (ایمان) یان هینا ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ (یا عزیز أرحمنا وأنت تعلم ما أنا فيه) ﴿كَذَبَتْ قَوْمٌ نُّوحَ الْمُرْسَلِينَ﴾ هه مووی به (إنکاری) (رساله) ت، (بشر) (رساله) ت ی پی ناوی، یا (بشر) نابیته (رسول) ﴿إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ﴾ برای (مشفق) ﴿نُوحٌ﴾ (علیه السلام) ﴿أَلَا تَتَّقُونَ﴾ (تقوی) ی خوا ناکه ن؟ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ﴾ بی (خیانت) ت، بی (حب) ی (رئاست) ت، بی (میل) ی (فاسد) ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ له (اعتقادیات) له (عملیات) ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ ناویرم بلیم: "(رساله) ت" بابلین، "تبلیغ) و (تعلیم) " ﴿مِنْ أَجْرٍ﴾ هیچم له ئیوه ناوی ﴿إِنَّ أُجْرِي إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ هه رئه و (أجرم) ئه دا، با بلیین: "له سه روی یه" چونکی خوئی ئه فه رموی: " (علی) " باله (وعد) ه وه بی، (واجب) ی (من الغیر) نه بی ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ به (کمالی إطمئنان) له مال و منال و (رئاست) ی خوتان مه ترسن، چاوم لی نیه، (إطاعه) م بکه ن، بو (سعاده) ت ی (داره یین) ﴿قَالُوا﴾ گه وره کان ﴿أَنْتُمْ لَكُمْ وَاتَّبِعَكَ الْأَرْضُونَ﴾ (أدنی) یه کان، له گه ل ئه وان ئیمه نابینه وه لاش، هه رچه ند ئه وانه له سه ر (مله) ت ی ئیمنه ن، (أما) (خدمه) ن، ئیستا ئه بن به (رفیق) مان؟! وه کی (هندوس) ه کان (قبول) ناکه ن، (منبون) ه کانیان بینه ریزی وان، (حتی) له (إجرا) ی (شعائری دین) یان . هه

چهند (غاندی) په لهی ئەکرد، بئ هووده بوو. ئەوانه (سابقاً) به کاروپیشهی (دهنی) (إشتغال) یان کردیه، نابنه (إنسان) ی تهواو ناگۆرین (مُنَجَّس) ن ﴿قَالَ وَمَا عَلِمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ ئەوی کردوویانه، ئەمن (علم) م پئ نیه، وه (حق) م بهسهریانه وه، نیه. (حال) ی (حاضر) (إيمان) یان هینایه، له (تقوى) و (إطاعه) دان وه (محاسبه) و (معاتبه) یان (عائد) ی من نیه ﴿إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي لَوُتَشْعُرُونَ﴾ دیاره (إيمان) (محوى) (سابقیات) ئەکاته وه. وه ئەوانه له بئ (شعور) ی ئەو هه نجه ته ئەگرن، وه له بئ (شعور) ی ئەوانه یان لا (ردیل) ه ﴿وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ هه رچی ببن، گاوان و شوان (كُتَّاس) و (كُنَاف) و (حرف) ی (دنی) - که بۆ دفعی حاجت وگۆزهران بئ- نقصی نیه، نقص به شخصه که نادا ﴿إِنَّ أَنَا﴾ من ته نها ﴿إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ بۆ قوم خصوصیهت نیه ﴿قَالُوا﴾ ئیتر بهسیه، دریزی مهدهری ﴿لَئِن لَّمْ تَنْتَه يَا نُوحُ﴾ له دعوه تی ئیمه ﴿لَتَكُونَ مِنَ الْمَرْجُومِينَ﴾ توش له (أرذال) آن، (عَدَّ) ئەکهین، سووک و چرووک ئەبی له ناومال، بهرده بارانت ئەکهین، جوینت پئ ئەدهین ﴿قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ﴾ وه کی خۆت ئەزانی ﴿فَأَفْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا﴾ به کوردی ئەلی: "بینمان بکه، لیک بینه وه، ئەو حاله دهوامی بئ هوودهیه" ﴿وَنَجِّنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ بۆ (عائله) و (أولاد) یش، هه ر (تعرض) ی بۆ (عنوان) ی (إيمان) کردیه، ئەمهیه (حق) ی (رسالهت) ﴿فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ﴾ له (إيمان) داران (حسب دعائه) ﴿فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ﴾ پر ﴿ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاقِينَ﴾ پاش (نجات) ی (مؤمن) آن، ئەوی مانه وهی له (خارج) (غرق) مان کردن ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ئیره (تأیید) ی (مختار) ی (سید) و (شیخ الإسلام) ئەکات ئەگه ر بلاین: "طوفان عام بووه" ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ (یا عزیز) و (یا رحیم) (نجات) له چنگی (قومی بهد)، (تربیه بهد)، (سیری دزوحیز)، خوابه (هلاک) یان کهیت ﴿كَذَّبَتْ عَادٌ﴾ (قوم) ی (هود) به و ناوه (معروف) ن، وه (قوم) ی (عاد) یشیان ئەلینئ ﴿الْمُرْسَلِينَ﴾ ئەوی (تکذیبی) (رسول) بکا (تکذیبی) هه موان ئەکات ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ﴾ برای وان ﴿هُودُ أَلا تَتَّقُونَ﴾ له خوا ﴿إِنِّي

لَكُمْ رَسُولٌ ﴿﴾ له (طرف) (باری) ﴿أَمِينٌ﴾ بئ (خیانهت) م ساغ و پاکم، له گه لتان راستم ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ ئیره (خزم) ه، له گه ل (زیده) یی ﴿وَأَطِيعُونَ﴾ بئ (خوف) و هه پاس ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (دعوته) ی (رسل) بئ (طماع) ه، (محض) بؤ (سعادت) ی (عباد) ه، (أمان) خۆتان له (صاحب) ی (دعوته) ان، (کذاب) و (أبليس) بیاریزن، وهکی ئاش بؤ دانه، به ئاوی (نعمته) ی خلقی ئه گه پین وهک حاجی ئه لئ:

" که وهی گوت شیخی من دهسته گپیم له لام وابوو،

له بهر جهل و جهوانی، که پیر بووم تئ گه یشتم دهستی گرتم،

له کارو کسب و تحصیلی معانی. به لئ شیخ قطبه،

أما قطبی ئاشه، به ئاوو (نعمته) ی (خلق) ه گه پانی. "

﴿أَتَّبِعُونَ بِكُلِّ رِيحٍ﴾ جئی بلندی با (صفا) هه وادار ﴿آيَةً﴾ (قصر) و (قصور) و کۆشک و سه راو قه لات، که (علامته) یکن له (فن) ی (معماری) به ئایهت (حساب) ه ﴿تَعْبُتُونَ﴾ خؤ (مشغول) کردن و گه مه به (دنیا)، بؤ (فخر) و (مباهات). قسه یان له و (عبث) ه زۆر کردیه، (بعض) هکی به (عبث) (حساب) ه ﴿وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ﴾ (على الأرض) ی بکهن، ئه لئ ی: مآخذو مجاری " ئه و (تحت الأرض) ی بکهی، ئه لئ ی: " برکه یی ئا و " ئیککی ئه لئ ی: " قصوری مشیده " یهکی ئه لئ ی: " حصونی محکمه " که س به لای (معمل) و کارخانه ی (حیاک) و (لباس) ی چاک و (ماکنه) ی ئاوو (سائری) جئی (صنایع) دا، ناروا ﴿لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ﴾ وهکی (إنگلیز) و (فرنسه) و (سائری دول)، کاری و ئه کهن، که (مخلد) بن، (یعنی من حیث النوع) دیاره (قوم) ی به (ثروت) و سامان و جاهو (جلال) و (عاقبهت) ئه ندیش بویین ﴿وَإِذَا بَطِشْتُمْ﴾ (قاموس) ئه لئ ی: " الأخذ الشدید فی کلّ شیء " ﴿بَطِشْتُمْ جَبَّارِينَ﴾ بئ (رأفت) و (رحمهت) ئه ی گرن. دیاره (عنود) و (حقود) بوویین، به (شدهت) ی زۆر نه بئ، دلیان دانه که فتهی ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ بئ هووده، (مال) له (عمارته) ی (مباهات) ی (صرف) مه کهن، وابه (تطاول) و (جبروت) مه بن ﴿وَأَطِيعُونَ﴾ (فیما أدعوکم ألیه) ﴿وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا

بِمَعذِبِينَ ﴿ وهکی (آبا) و (أجداد) مان، کوویان گوزهران کرد، وا گوزهران ئە کهین، کوو مردن، وا ئە مرین. زیندوو بوونه وه، (حساب) و (کتاب) و (عذاب) و (عقاب): يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ﴿ فَاَلَمْ يَكُنْ لَّآيَةً لِّكُمْ اٰیَةُ الَّذِيْنَ مَرَدُوْا اَمْ لَا يَرٰوْنَ ﴿ ئە مه کو (همهت) ی (شیخ) ه؟ خوی نیه، دم ودهست، دهست وپرست! " **إِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَآيَةً لِّمَنْ كَانَ اٰمِنًا ﴿** (یا عزیز) و (یا رحیم). **مُؤْمِنِيْنَ ﴿** ئە وانى (موالى) ﴿ **وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿** (یا عزیز) و (یا رحیم). (یا جواد) و (یا کریم): **إِرْحَمْنَا وَجُدْ عَلٰنَا بِسَعَادَةِ الدَّارِيْنَ وَأَهْلِكَ أَعْدَانِنَا، فَإِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿** **كَذَّبَتْ ثَمُوْدُ ﴿** (قبيله) ی (ثمود)، (قوم) ی نا (صالح) ﴿ **الْمُرْسَلِيْنَ ﴿** گشتیان **إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ ﴿** (عليه السلام) ﴿ **أَلَا تَتَّقُونَ ﴿** وهکی (رسول) هکانی دی ئە فه رموی: **إِنِّيْ لَكُمْ رَسُولٌ أَمِيْنٌ، فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوْنَ، وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنِ اجْرِيْ إِلاَّ عَلَى رَّبِّ الْعَالَمِيْنَ ﴿** (والله لا يضيع أجر المرسلين) ﴿ **أَتُنْكِرُونَ فِيْ مَا هَاهُنَا آمِنِيْنَ ﴿** له وی، لیترانه؟ (رای) یه ﴿ **فِيْ جَنّٰتٍ وَعِيُونٍ ﴿** باغات و کانیوا، به (سلامت) ی (ترك) ئە کرین؟ (بالهناء والعافية) گوزهران ئە کهن؟ ئە لئین: (ثمود) له (ثمود) ه، (بمعنی) ئاوی کهم، یا ئاوی به هاوین، هیشک بی" ئیمه کۆراوی پی ئە لئین. (أصل) ی (معنی) له گهل (جنّات) و (عیون) رپک ناکه وی ﴿ **وَزُرُوْعٍ وَنَخْلٍ ﴿** دار خورما ﴿ **طَلَعَهَا هَضِيْمٌ ﴿** لپک نیزیکن، (یعنی) بهری زور دهر ئە کا ئە و (طلع) ی که وشى خورمای لی دیتته ده، (متعدّد) ه. ئە گهر بو قهسپ وخورمای به یه وه، به (معنی) گهیی، ئە و (وهقت) ی (مجان) هکی ئە وی. هه رچه ند (بعض) ه قهسپ هه یه، ناوکی زور (ضعیف) ه، وهک هه نارى بئ هيسكى ئيمه، (أما) ئە و (نوع) ه که مه ﴿ **وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوْتًا ﴿** هه لی ئە که نن، له به ردی ئە ی تراشن ﴿ **فَارِهِيْنَ ﴿** به (نشاط) وهک له گلی هه ل که نن، پیوه ماندى نابن ﴿ **فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوْنَ ﴿** ئی من ﴿ **وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿** ئە وانى (خائن) ن، (مسرف) ئە وه یه چاکه نه کا ﴿ **الَّذِيْنَ يُفْسِدُوْنَ فِي الْاَرْضِ ﴿** له ئی خویمان، له (جوار) یان ﴿ **وَلَا يُصْلِحُوْنَ ﴿** (بوجه) وهکی ئە لئین: (دز بازاری اشفته میخاهد). ﴿ **قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسْحَرِيْنَ ﴿** (سحرت لی

کراوه، (عقلت) تیک چووه ﴿مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا﴾ بۆ زیده له ئیمه، توو بووی به (رسول)ی خودا؟ ﴿فَأْتِ بِآيَةٍ﴾ (علامهت) و (دلالت) له راستیت بکا ﴿إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ کهسی له (طرف) خوا بناردری، ئه بی (علامهت) هکی (عظیم)ی هه بی، له (دعوا)ی بوه شیته وه. (حقیقه) (طلب)ی (آیه) شتی باشه، (لازم)ه، وه (إلا) (رسالهت) ئه بیه (ملعبه) وه کی ئیستا، ئۆینبازی و (تابع)ی (هوا) (مثلا): (قادیانی) ئه وا (إدعا)ی کرد، (آیه)ی چ بوو؟ هیچ، (بعض)ه (قسه)ی پروو پووچی، پیڕیژنانه! (مقابل)ی ئه و (حکما)ی (طبیعهت) و (کیمیا) و (هندسه) و (هیئت) ئه و (دُهات)ه (مخترع) انه، ئه بی (آیه)ی (رسول) چ بی؟ له (فوق)ی (طیاره) و (غواصه) و (ئهلکتیک) و (تلفهز) ، (تلهفون) و (رادیو)بی. به لئ (آیه)ی (رسل)ی ئیستا، بی شه رمی و بی حیای یه! له سهر (جهل) و ناتهواتی خویان، (مقابل)ی ئه و هه موو (علما) و (حکما) و (عظما) و (نوابغ) و (عبقری) یانه، که به تۆزی پی یان ناگهن، (دعوا)ی (رسالهت) ئه کهن! ئه وانهن، کورد پی یان ئه لئین: "های که ره، های!" ﴿قَالَ: هَذِهِ نَاقَةٌ﴾ (ناقه الله) یه. (قادیانی) و (بهائی) ئه با (آیات) یان (حمار الله) با، به لئ خویان (آیه)ن، گهرچی قسه ی بی (أدبی) له من ناوه شیته وه، (أما) بی (حیایی) وان (مع الاسف) که می بی ادبی کردم. ئه و (ناقه) یه ئه بی (خصوصیهت) یکی هه بی، که پی ئه لئین: "ناقه الله" بویه گه لئک (حکایهت) یان پی هه لبه ستوه، بی (أصل) و (فصل) ﴿لَهَا شِرْبٌ﴾ به (کسری) (شین) به (فتح) ه هه م (قراءت)ه، وه به (ضمه) ش (لوغته) هاتیه، هه ر (سی) (مصدر)ن، یا هه ر یه ک (معنا) یه ئه دا، له ویدی جودا. لیره به (قدر) و (نصیب) (تفسیر)ی ئه که نه وه، (خلاصه) پۆژی ئاویان بۆ (ناقه) بی، بیخواته وه ﴿وَلَكُمْ شِرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ﴾ پۆژی بۆ ئیوه بی، ئه گهر ئاویان هه ر هه نده بووی، (جنات) و (عیون) له کوی ئه بی؟ ئه گهر ئی یه ک (عین) یا یه ک (بیر) بی، (ئهو) (تقسیم) و (ومزاحه) بۆ؟ (مع أنه) ئاوی تر ئه گهر هه بی، با بۆ خویان لی ی بخونه وه مه گهر (منع) کرابان. (سیدی الوسی) ئه فه رموی: "له کتابی (مجمع البیان) دا ئه لئ: " (إمامی

(رعایه‌ت) ی‌تہ کا ﴿قَالُوا﴾ ئیتر بهس یه . چیتر (لوم) و (زجر) مان مه‌که ﴿لَئِنْ
 لَمْ تَنْتَهَ يَا لُوطُ﴾ پاش تہم (احضار) ه ﴿لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ﴾ له ده‌رکراوان
 تہبی، شار به‌دهرت تہ‌ک‌هین ﴿قَالَ﴾ ناتوانم ﴿إِنِّي لَعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ﴾ له
 (باغض) انم، قینم لی‌ه‌لئہ‌ستی، (لومه) تان تہ‌ک‌ه‌م، نابی تہ‌و کاره پیسه بک‌ه‌ن
 ﴿رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ﴾ له شه‌ری ﴿فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ﴾ دیاره
 ه‌ردوو کچی نه‌بوہ ﴿إِلَّا عَجُوزًا﴾ پیره ژنی ماوه ﴿فِي الْغَابِرِينَ﴾ له به (ه‌لاک)
 چوانه (بعد الالتفات) تہ‌ویش به به‌ر (عذاب) ک‌ه‌وت و ر‌وی‌ی ﴿ثُمَّ﴾ (بعد
 نجاتهم) ﴿دَمَرْنَا الْآخِرِينَ﴾ به (ه‌لاک) مان بردن ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ (نوع‌ی
 غیر) ه (معهود)، نه‌دیتراو، به‌رده باران، ب‌ومبه‌ردومانی (إلهی) ﴿فَسَاءَ مَطَرُ
 الْمُنذِرِينَ﴾ بارانی پیس و خراپ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾
 تہ‌وانی (جوار) یا (قوم) ی‌نا (نجیب) ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ (یا عزیز) و
 (یارحیم) ﴿بِعِزَّتِكَ وَرَحْمَتِكَ نَسْأَلُكَ النَّصْرَ وَهَلَكَ الْعَدُوُّ﴾ ﴿كَذَّبَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ﴾
 چ‌ومه‌لان، (غابات)، جه‌نگه‌لستان، (موقع) ی‌به‌داروبار، تی‌ک‌چ‌ر‌ژای‌پر، (أما) لی‌ک
 و پی‌ک، ری‌ک و پی‌ک (بدیہی) ی‌ه، (بدیہی) ی‌ه که تہ‌لین: "تہ‌وانیش (ک‌ذ‌ب‌وا)"
 ﴿الْمُرْسَلِينَ﴾ ه، (ک‌سائر الغابریین) ه ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ﴾ نالی: (برایان)، وا
 ده‌ر تہ‌ک‌ه‌وی، زاوایه‌تیشی نه‌بوہ ﴿أَلَا تَتَّقُونَ﴾ (ای‌که) (مدینه) ی‌ه (غیر) ی
 (مدینه) ی‌ه، (خلاف) ی‌انہ، (ای‌که) و (لی‌که) لای (ابن جریر) ی‌ه که، لی‌ره‌و له
 (صاد) ی، (قراءت) ی (أبوجعفر) و (نافع) و (ابن کثیر) و (ابن عامر) ی:
 (لی‌که) ی‌ه . (زمخشری) (قبول) ی‌تہ‌و (قراءت) ه ناکا، تہ‌لی: له (رسم الخط) ی
 مُصْحَفٌ به غَلَطٌ چ‌ووین. وه تہ‌لی (لی‌که) ناوی‌که نه‌بیستراوه غیره معروفه
 (سی‌دی آلووسی) تہ‌فه‌رموی: " (إنکاری) (زمخشری) (صحته) ی‌تہ‌و
 (قراءت) ه، نی‌زیکه له (ردة) " (مع أنه) تہ‌لی: " پی‌ش (زمخشری)، (مب‌رد) " و
 (ابن قتیبه)، (زجاج)، (فارس) (نحاس)، (إنکار) ی‌ان کردیه، ب‌وچی تہ‌وان (له
 ر‌دة) نی‌زیکترین؟ (إمام) ی (عین) ه دوا ی (زمخشری) تہ‌ک‌ه‌وی. لکن (بیضاوی)
 شتی تر (إفاده) تہ‌دا " (لی‌که) به (قراءة) داده‌نی، (قراءة) ی‌وانه (الای‌که) ه

(أصحاب) وای ئە خووننەو، بە (لێکە) دیتە گوئی، هەردوو (ألف) لە (قراءة) ئە پۆن، (فتح) ی (الف) ی (أصل) ی ئە خریتە سەر (لام)، ئە فەرموی: کتابە تی لێرەو لە (صاد) ی بئی (الف) ه، بە (إتباع) ی (رسم الخط) ی (مصحف) ه.

(بارك الله فيك أيها البيضاوي) ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ، فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا، وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (خصوص) ﴿أَوْفُوا الْكَيْلَ﴾ بە تەواوی، بە (نقصان) ی مەییوون ﴿وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ، وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ (ضرر) بە (خلق) ی مەگە یەنن، بۆ خۆتان تەواو و بۆ (خلق) ی (ناقص) ﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ﴾ هەرکی بئی ﴿أَشْيَاءَهُمْ﴾ هەرچی بئی ﴿وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ (عشو) ئە لێن: " (فساد) ه، یا (أشدُّ الفساد) ه " (مفسدين) (حالی) (مؤكده) یه، ئە گەر بۆ (آخرهت) بئی، (مؤسس) هیه، نازانم بە کوردی بلیم: " چی؟ " ئەو (ترکیبات) ه لە زوبانی کوردی دانیه ﴿وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبَلَةَ الْأُولِينَ﴾ (جبالاً كثيراً) ﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ﴾ گۆراوی، لە (سحر) لێ کراوانی ﴿وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا﴾ (رسالهت) ی چی؟ ﴿وَإِنْ نَظُنُّكَ﴾ ئە گەر بلیین: " عاقلی " ﴿لَمِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ چیه؟ (تهدید) مان ئە کە ی. ﴿فَأَسْقُطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ﴾ پارچه (حجر) ی (سماوی) ﴿إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ لە (دعوی) ی (رسالهت)، یا لە (تهدید) ی (بالعذاب) ﴿قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ چتان (لایق) ه ئەو ئە یزانی ﴿فَكَذَّبُوهُ﴾ (دوام) یان کرد، بە (صراحت) بئی (کنایهت) ﴿فَأَحْذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ﴾ پۆژی چە ترو سایە بان، (أنه) هەورئ وەکی چە تر، لە سەریان هە لدرابوو بۆ (إستراحت) چوونە ژیر سیبەری کە چی لێ یان بوو (عذاب) ی (نار) ی (سموم)، (عذاب) ی (هائل) کە خوا ئە فەرموی: ﴿إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ بە (إعتبار) ی (ما فيه) ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ، وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ (یا عزیز) و (یارحیم) بە (حرمت) ی (رسول) ی (مجتبا) و ئەو (رسل) آنە ی کە لەو (سورەت) ه بەو (نظم) ه (ذکر) کران، (حضره تی موسی)، (حضره تی إبراهیم)، (حضره تی نوح)، (حضره تی هود) (حضره تی صالح)، (حضره تی لوط)،

(حضرتی شعیب)، دهرحق به ئیمه (رحم)ی، دهرحق به (کفره) و (فجره) و (فسقه)، (غضب) و (عذاب)ی (هائل)، بؤ (فاسق)ان (ذلت)، بؤ (ضعیف)ان (عزّه)، نهگه ر حالّ و ابی، (علم) و (دین) له و ولاته (محو) ئه بی. خواجه ئه وی بیستمان، ببینین، (محو)ی دزو حیزو (أنصار)یان ﴿وَأِنَّهُ﴾ (قرآنی کریم) ﴿لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ یا خود (بیان)ی (أحوال)ی (رسل) ﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ﴾ ئه و (به)ی یه، زور جوانه ئی خواجه، له گه ل (روح الامین) " مصاحبه ی هه یه ﴿عَلَى قَلْبِكَ﴾ ئه وی بلی: (خان الامین)، کئی ئه توانی بلی: " له فرقه ی مسلمانانه؟ " (یعنی) (جبریل)ی (امین) (روح)یکی خاوین، (قورئان)ی هیناوه ئه وه ی که (بالواسطه) بؤ (رسولی اکرم) هاتبی، به (لفظ) خویندیته وه، به (طریقه)ی (سمع) چوته دهروونی (همايون)ی (قلب)ی (مبارک)ی چاکی تی گه یشتیه، (ظریف)ی (حفظ) کردیه، له و (نزل)ه (قطعیاً) (ملاسه) و (ملاسه) (مداخله) و (مقارنه) و (مقاربه)ی (جن) و (انس) و (شیطان)ی تیانیه. وه که له (بخاری) (اشاره)ی بؤ ئه فه رموی (بعضاً): وه کی (صلصله)ی جرس بوی هاتوه (دیاره) (رأساً) له (طرف) (کبریائی) (إلقا)ی (سمع) و (قلب)ی (رسولی امین) کراوه، (وکذلك) (مداخله)ی خیالی نیه (ولو) (کلام) به (طریق)ی (دماغ) بؤ (قلب) ئه چئی، (أمّا) (أساساً) (رسولی اکرم) به ده ماغی نه ده هات، بیته (رسول)، وه که (خیالیون)نان، (إحضارات)ی بؤ بکا. (حتی) (جنابی رسول) (وقت)ی (نزل)ی (وحی) له (طریق)ی (حواس) (إنقطاع)ی ئه بوو، تا (وحی) (إلهی) له هه موو (أغلاط) و (أخلاط)ی (حواسی) (منزّه) بی. (محل)ی (عقل) (ده ماغ)ه، یا (قلب)ه؟ (خلافی)یه، (ظاهر) له (طرف) (قلب)یانه، به (یقین) (زحمته)ه به (قطع)ی (علم) و (عقل) بی وان نابی، (مرکز) کامیانه؟ (جذم)ی (مطلق) (مشکل)ه. (حکما)ی (جدید) (دماغ) ئه که نه (محل)ی (عقل) ئه ویش دووه: (عقلی باطن) و (عقلی واعی)، دلّ ده که نه محلی (عواطف). (جنابی سیّدی الوسی) صاحبی (روح المعانی) لیّره (تفصیلاتی) (غریب)ی هه یه، شایانی (مطالعه)یه به (شرط)ی (فهم) کردن، (نقل)ی له (بعض)ی (أهل)ی

(حکمهت) ئە کا، لام وایه (ملا صدی شیرازی) یه، (أما) سه رایای (خیالیات) ه
 ﴿تَكُونُ مِنَ الْمُنذِرِينَ﴾ (نزول) ه که، یا (إنذار) ه که ﴿بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ﴾ بی
 (تعقید)، (سریع الفهم)، خوش (أدی) ﴿وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأُولِينَ﴾ (ذکر) ی (قوران)
 له (کتب) ی (رسل) ی (سابقه) دا ه هیه، (معنی) ی ئە وه نیه (قورئان) ه ه مووی
 له ناو (کتب) ی (انبیا) یان بووه، خوا (ترجمه) ی کرد، به (عربی). به لئ گه لئ
 قسه ی تیا به، ئی (کافر)، ئی (مؤمن)، ئی (إنسان)، ئی (مَلَكٌ)، ئی (رسول)، ئی
 (شیطان)، ئی (طیر)، ئی میروو. دیاره به و (عبارت) ه که له (قورئان) دایه،
 (تلفظ) یان پی نه کردیه. ئە گه ر (إمامی حنفی) به و (آیه) ه (إستدلال) بکا له سه ر
 (جواز) ی (قرائهت) ی (قورئان) به (فارس) و (تورکی) و (هندی) و سائری (لغات)،
 (حقیقه) (إستدلال) ی خو ی نیه. (لاشك) ئە و عبارت ی، تعبیری پی له (معنا) ی
 ئە دریته وه، (قورئان) نیه.

من بؤ تیگه یشتنی أجانب، ترجمه ی (قورئان) إنکار ناکه م، به لکو زور به
 فائده یه، لکن نه لئین: "ئه مه (قورئان) ه" وه کی (تورات) و (إنجیل) به ه ه ر
 (لغت) ی بی، (کتابی مقدس) ه، (تورات) ه (إنجیل) ه.

ئاره زووم ئە کرد جمعی له علمای عه ره بی و زوبانزان و کاتب و محرری
 غایهت به قوهت به جزاله تی عبارت ی وه کی (جلال نوری) و (طه حسین) ،
 (فکری إباضة) (قورئان) یان به (عبارت) ی جوان، خوش (أدی)، (سهل الفهم)
 ترجمه یان کردبا، زور به (فائده) ئە بوو. ئیستا بلئین: "دروسته، دروست نیه"
 (ترجمه) کرا به (لسان) ی (مختلفه). ئە وانی (ترجمه) یان کردیه، وا ده ره ئە که وی
 زور له (أرباب) ی (قلم) نه بووین، (معلوم) (أجانب) (تدخلات) ی تیا ئە که ن،
 (روح) یان (أمین) نیه (ترجمه) ی به (تورکی) کراوه، زور بی (تام) ه، لام
 خیانه تیکی تیا به ئە گه ر چی وائه نوینن، بؤ ئاسانی، تیگه یشتنی (عوام) و امان
 (ترجمه) کردیه. (قورئان) (ترجمه) بکری، له گه ل (محافظه) ی (أصل) ی وه کی
 (إنگلیز) کردوو یانه، (صفحه) یه (قورئان) ه، (صفحه) یه (ترجمه) یه، جوانه
 ﴿أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ﴾ چما بؤ وان (آیه) نیه؟ ﴿أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾

ئەوانی (حبره) باشه کانی بی (غل) و (غش). زانیان (حق) ه، (موافق) ی (بشارهت) ی (رسل) ه، ئیمانیان هینا. جا بنۆره (إختلافات) ی (ترکیب) ی (نحوی)، (یجوز)، (یجوز) (إنسان) سه ره ده ری پی ناکری! ﴿وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ﴾ که چ (رقابهت) و (قرابهت) یان نه بی، که (على الأكثر) (قوم) (تابع) ی (غیر) ئەبن ﴿فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ﴾ (قرآن) یان به سه ردا بخوونێته وه ﴿مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ﴾ (ایمان) به (قرآن) نایه نن له گه ل (مزاج) و (مشرّب) یان ریك ناکه وی، وه کی (عالم) ی ئیستا (ناوروپایی) هیچ، (آسیایی) ش تیك چووین. له گه ل (مزایا) و (شرف) و (فضائل) ی (قورآنی) (قط، قط) ریك ناکه ون، (میل) یان بو ناچی. (بعض) ی قسه ی (بهیمانی) لیزه وتراو، خۆزی (نالووسی) (نقل) نه کردبایه ﴿كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ﴾ به (وجه) ی (تکذیب) نه بی، (تصور) ی ناکه ن، ناچیته گوئی یان، (فضل) له دلّیان، (إلا) له گه ل (شك) و (ریب) و (إفك) و (إفترا) و (إختلاق) و (أساطیر). ئەگه ر (قرآن) به (بلاغهت) و (أعجاب) و (حکم) و (معارف) ی بچیته ناو دلّیان، (مجبوراً) (ایمان) ئینن. (لكن) ئەوه نایه ته دلّی من، (ولو) (مختار) ی (محققین) آن بی، دیاره (علت) (جرم) ه، (کفر) و (ایمان) هه رچی (کیفیّات) ی (نفسیه) بی، که (رسوخ) ی به ست، ئەوجا (جنابی حق) به گویره ی (سلك) ه که به دوا ی ئەدا، (معامله) ی (لایق) ی حالّی و (شأن) ی له گه ل ده کا. لام وایه ئەم (رأی) یه (وسط) ه له (بین) ی (أشاعره) و (معتزل) ه ﴿لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ خۆت به (هلاک) مه ده (تأسّف) مه خو، (محقق) بزانه، (ایمان) به (قرآن) نایه نن ﴿حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ ئەگه ر (عذاب) (عذاب) ی (تأدیبی) بی باشه، وه (إلا) (محو) ه ﴿فَيَأْتِيهِمْ﴾ (عذاب) ﴿بَعْتَهُ﴾ ناگه هانی ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ناگایان له خو نیه ﴿فَيَقُولُوا﴾ که دییان ﴿هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ﴾ (تأخیر) ئە کریین، ئەوجاره (عَذَاب) مان له سه ره هل ئە گیری ئیتر تۆبه ئە که یان (ایمان) ئینن! ﴿أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ﴾ به (وجه) ی (استهزاء) و (تکذیب) ئە یان گوت: (بابی، بابه رده باران کریین) ئەواها، چی ئە که ن؟! چاره یان چیه؟ نیه ﴿أَفَرَأَيْتَ﴾ ئە لّیین: "فأخبر" پی یان بلّی، (خبر) یان ده یه

﴿إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ﴾ (مدّة) یه زۆر، تا ئەگه نه (عمر) ی (طبیعی) له گه ل گوزه رانی خووش ﴿ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ﴾ ئەو (عذب) ی (وعد) یان پی ئەدرایه ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَعُونَ﴾ لهو (مهلهت) و (تمتع) ه، چ (فائده) یه، ئەبینن؟

نازانم له گه ل ئەم (ملا) یانه چ بکه م؟ (موصوفه) یه، (نافیه) یه، (مصدریه) یه، (موصوله) یه، (رابط) ی (مَحذوف) ه؟ کوردی له کوئی؟ ئەو (تفَنّ) ه له کوئی؟ (زه حمهت) ه! (ظاهری) ئەو (عذاب) و (إستفهام) و (خبر) ه له (دنیا) یه. (بعض) ی (أول) ی ئەبه ن بۆ (قیامهت)، (رابط) ه تیک ئەدهن، (رحمهت) یان لئ بی، (لسان) ی (عربی) ش هه ل ئەگری. (لکن) (صیانهت) ی (نظم) و (جزالت) ی (لفظ) و (معنا) ی (قرئان) یش (واجب) ه ﴿وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرِيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ﴾ (إنذار) یان کردینه، (ایمان) یان نه هینایه، به (هلاک) چووین. (مراجعه) ی (ترکیب) ی (نحو) که، (ممکن) ه گه لئ (قریه) پاش چه ند (منذر) و یران بووی، یا خود غیر ی (رسول) یش له پیاوه (عقل) ان و به (شرف) و (ناموس) ان (إنذار) یان کردینه، دوايه (رسول) یش هاتینه. ﴿ذِكْرِي﴾ (وعظ) و (إعتبار) بۆ (غیر) و دوا ی وان. تا (قوم) ی دی، (تکذیب) ی (رسول) نه کهن.

(ترکیبات) ی زۆریان بۆ (ذکر) ی کردیه، چ بکه م کوردیه، ئەو (تراکیب) ه هه لئاگری ﴿وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ له (إهلاک) یان به لکو (عین) ی (عدالته) ه، خوايه بینوینی! ﴿وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ﴾ به (قرآن) ﴿الشَّيَاطِينُ﴾ (مصون) ه (تنزیل) ی (ربّ العالمین)، (نزل به الروح الامین) له (مقاربه) ی (شیطانی لعین) ﴿وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ﴾ (مناسبه) ی نیه له گه لئان، (شأن) ی وان و (هدایهت) و (علم) و (حکمهت) ی (قورئان) لئک دوورن ﴿وَمَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ ناتوانن، ئەدی ئەو (شیطانه رجیم) ه، کوو توانی، له (بین) ی دوو لیوی (رسول الله) ئەو (هدیانه) ی ده لئین، بیلی؟! (حاشا)، هه لبه سستی (شیاطین الإنس) ه ﴿إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعزُولُونَ﴾ ناتوانن گوئی پاگرن که (وحی) بۆ (رسول الله) ی دی، له بهر (سطوهت) ی (إلهی) و (هیبهت) ی (ملك)، (شیطان) له بهر دهنگی بانگ دانئ

هه لئی، کوو ئه توانی (مداخله) ی (وحی) بکات؟ (ممکن) ه بلّیین: "ئه و (قوم) ه له بیستنی (قورئان) دوور بوون، بی گوئی بوون، (أَنْه) (ناه) بیه ن، بویه (ایمان) ی پی نایه نن " **﴿فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ﴾** (دعوته) ت هه ر بو وی بی، خالی له (شائبهی شرک) **﴿فَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ﴾** (العیاذ بالله) نه که ی میلی بکه ی (ولو) (إداره) (سیاسة) بی **﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾** (فضل) له وه ی که بو (خاطر) ی وان (میل) یکی بکه ی. (لازم) نیه، ئه وه له (مکی) بی یا له (مدینی) بی، یا خزمی (مسلمان) بن، (فی الحقیقه) (عربی) (لغته) ی (واسع) ه، آن زیاده، له ناوی (أعضاء) و (أجزاء) ی (حیوان) و (إنسان). ئه من زور (تعجب) ئه که م، ئه لئی ی: (تشریح الابدان) یان زانیوه، به و گویره ناویان داناهه، ئه و (دقته) ه له (بداوته) ناوه شیته وه ئیمه ناوی (عشیره ت) (حَتَّى) (طائفة) مان نیه. (عرب) (أول) ی (شعب) ه، له وی به ره ژیر (قبیله) یه، ثمّ (العمارة)، ثم (البتن) ثم (الفخذ)، ثم (الفصيلة). (بعض) ی ئه فه رموون: "عشیره ت پیش فصیله یه " (سبحان الله) ئیره ش له (إختلاف) ی (علماء) و (نسب) ان (خالی) نه بوو **﴿وَاحْفَظْ جَنَاحَكَ﴾** بالّت شوپکه **﴿لَمَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾** بالی (رأفت)، بالی (تواضع)، بالی (حمایه ت) و (صیانه ت)، (حق) ی (رساله ت) ئه مه یه. بو (عشیره ت) ی (أقرب) (إنذار)، بو (تبعه) ی (مؤمن) (لطف) و (مرحمه ت) و (لین) ی (جانب) **﴿فَإِنْ عَصَاكَ﴾** ئه وانیه ی (إنذار) یان ئه که ی **﴿فَقُلْ إِنَّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ﴾** بو (مؤمن) ی (عاصی) وانا گوتری، (تبّرأ) ی لی بکا، (ولو) (أقرب الناس) بی، (إعانه) ی له سهر بده ی؟ مه ده، (مسامحه) مه که **﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ﴾** له سهر (عاصی) (عزّه ت) بنوینه، بو (مطیع) به (مرحمه ت) به **﴿الَّذِي يَرَاكَ﴾** (ملحوظ) ی (عین) ی عفايه ت ی، ئه تبینی **﴿حِينَ تَقُومُ﴾** (ظاهر) وایه، بو شه و نویت بی **﴿وَتَقَلَّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ﴾** (عباد الرحمن) الّذین یبیتون لربهم سجداً وقياما (تقلب) ی (في الأنبياء) (وفي الأصاب) جی ی نیه، گه لی (تقلبات) یان له و (تقلب) ه داها یه **﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾** ئه زانی چی ئه لین، ئه زانی چی ئه که ن، (ظاهر) و (باطن) (کلی) و (جزئی) لی ی بزر

نابئ ﴿هَلْ أَنْبَأَكُمْ عَلَىٰ مَنْ تَنْزَلُ الشَّيَاطِينُ﴾ (رابطه)ی زور (ظاهره)، ئه بئ (حسن) لیره ش (شیاطون)ی خویندبیته وه؟ هه رایان بوو، له سهه (قراءت)ی (حسن) له سهه (آیه)ی (سابق). به (لعنت) بن (شیاطین)، پیاوی وه کی (حسن): (بلیغ) و (فصیح) و (ملیح بیان) تووش (لحن) ئه کهن، خوئیانی لی ئه گوین، خوئیان ئه کهن به (شیاطون)! (ذاتاً) (أصلى) (شیطان) (مجهول)ه، له (شیط)ه، یا له (شطن)ه؟ ﴿تَنْزَلُ عَلَىٰ كُلِّ آفَاكٍ أَثِيمٍ﴾ زور دروزن و گونا ه کارو رووره ش، بئ (مناسبه) نابئ، ئه وی پاک، له (طرف) پاکان (وحی) بؤ دئ، ئه وی بهد بئ، له لای بهدان! قه له گه له قه لی کوتر له گه له کوتری. (حکما) ئه فه رمون: " (مناسبه) له (بین)ی (علت) و (معلول) (شرط)ه، (حتی) (روح) به (مناسبه) (تعلق) به (بدن) ئه به ستئ، (روح)ی ئه و (بدن)ه (مناسبه)ی له گه له (بدن)ی تر نیه. " جا به (إنصاف) ته ماشای (رسالت په نا ه) کهن وه خوئان ئه یناسن، قسه کانی ئه و، وه کی قسه کانی (ئاورویایی) نین ک (أفَاكٍ)ی (أثیم) هه زار دروو ده له سه ی نالایه ق، بئ (معنا) بئ (مناسبه)، (خلاف)ی (حقائق)ی (ثابته)ی (تأریخیه) دهه (حق) (جهنابی رسالت په نا ه) هه له ئه به ستن، له (عصر)ی (نور) (عالم) ئه هاوینه، ناو (ظلمات) ﴿يُلْقُونَ السَّمْعَ﴾ گوئ ئه هاوین، پائه گرن له (شیطان)ه کان ﴿وَأَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ﴾ (حتی) له وه ی (إسناد)ی بؤ (شیطان) ئه دهن، ئه و به ئی وان (راض)ی نیه! (حقاً) (إنسان) ئه مپؤ ته ماشای (سیئات)ی (بشر) ئه کا، ئه وه نده پیس و نه دوو (دون)ه، (شیطان) لی ی به رییه، ئه وه نده (لئیم) و بئ (ناموس) نیه. گه لی جار ئه لئیم: "ئیه ته ماشای (وجدان)ی خوئان کهن، (وهقت)ی (حکایهت)ی ئه گیره وه، له مه یانه، درویه دئ، (تجسم) ئه کا، ئه گه ره درویه که نه که ی، قسه که زور به تام نابئ، ئه گه ره ئه و پینه یه ی لی ده ی، (غایهت) جوان دئ، ره ونه قی ئه داتئ ئه گه ره خوئ گرت، درویه کت نه کرد، جاری دوو جار، ئه وسا له سهه ره درؤ (غلبه)ی ئه که ی، نای که ی. وائه بئ ئه و (تجسم)ه (زائل) ئه بئ وه (إلا) به دوا ی درویان ئه که وئ، به تام بئ تام، ئه وی بیته سهه زارت

شعری (عربی) و (فارسی) به‌ندی شای یان هه‌بوو (خزمینه گوی و له‌من بی، بۆو ده‌که‌م مدحی یاری)، به‌لاوک یا غیره‌ی طرزی لاوک (بعض) ه (وقائع) یان پیک ئەخست، چ (حرب) وه‌کی (دمدم) ی- یا (عشق) وه‌کی (مه‌م و زین) و (برایمی ملا زیندینان) و (قه‌ل و کۆله زه‌رد) و (ناصر و مال مال). ئی به‌راستی (موسیقی) و (گرامی) بی، (حه‌یران) ی ئیمه‌یه. (واقعا) به‌ شعری (طاغور) و (سائری) (اورپای) یان ئەچی، به‌نده‌کی کورته، ئیکی درێژه، ئیکیتری (وسط) ه، به‌ندی (أحمدی کۆر) میلی (تصوف) ئەکا، (شاعری) (مللی) مان غیره‌ی (حاجی قادر) نیه، منیش (بعض) ه (أشعار) م دانا، له سۆزی دلّ، بۆ کوردان و (إطاعة) یان بۆ (مُتَشِيخِ) آن، (مع الاسف) بۆ من (ضرر) بوو، ئەوانیش (نفع) یان لّی نه‌دیت!

(من یه‌قه‌ی خۆم له بۆیه داده‌درم)

ئیه‌و ناین به‌هیچ و من ده‌مرم)

(حقیقه‌) کورد ناین به‌هیچ، (روح) یان نه‌ماوه، وه‌کی (أشباح) ی (سینما) دین و ده‌چن من له (أوائل) ی عمرم حه‌زم له شاعری بوو، (أمّا) شتی بوو به (مانع)، ئاره‌زوم ئەکرد، له‌إبتدای کار شعری (دقیق) و پیر (معنا) و ئابدار، وه‌کی (کلیم) و (صائب) و (کمال) ی (هندی) دانیم، ئەمه‌ش (ممکن) نه‌بوو، (میل) ه‌که‌م داکه‌وت، کول بوو (قوه‌ت) ی نه‌ساند (لله‌ الحمد) بابم، (شعری) خوشی هه‌بوو، (فارسی) و (کوردی)، به‌ مندالی (شعری) بۆ داده‌نام، (تشویق) ی ئەکردم له‌سه‌ر خوندن:

"عزیزی پۆژو شه‌و بۆ خۆت بخوینه،

له‌ناو گێژاوی جه‌هلدا مه‌مینه

له‌دنیا‌دا عمل تحصیلی علمه،

ئهو‌ی علمی هه‌بی دائم به‌ حلمه

ملا زاده‌ی نه‌خوندنی مثلی سه‌گسار

ده‌بی هه‌ر هه‌لپه‌پیی یاوه‌ک سه‌گی هار

قول و قاچی مسلمانان دهړین

له سفره ی ظالمآن نانی رفیننی

ئهگەر (أشعار) ی کۆکرا باوه (دیوان) ی ئه بوو.

شعرا یی ئه وروپای یی ئه مړۆ، پوو له (حکمهت) و (هدایهت) ی (أمهت) ئه ده ن، (تشویق) یان بو (مصالح) ی (دهولهت) ی ئه که ن. ئه وی (حکمهت) و (علم) و (عرفان) (نظم) کا، (روح) ی (حماسهت) و (شجاعهت) و (مجد) و (کرم) کاری بهاویته (دماغ) ی (قوم)، (حقیقه) شایانی (تبجیل) ه، لای خواش به (حرمهت) ه، ئه مانه ن خوا (إستثنا) یان ئه کا ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (طبیعی) ئه وانه (هجو) نا که ن، (مدح) یش بکه ن به ئه ندازه ئه ی که ن ﴿وَأَنْتَصِرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا﴾ (بالمقابله) (أمّا) (تجاوز) نا که ن له (مقدار) ی (حق) یان. (ذوات) ی (عظام) (شعر) یان دانایه، (أبو بکر)، (عمر) وه (أشعار) ی (علی) له (طبقه) ی (علیا) دایه. (إمامی شافعی) له (مشاهیری شعرا) یه، (حتی) (بعض) ی له (حق) ی ئه لاین: "کان شاعراً غلبَ علیه الفقه" ئی (أصمعی) (بالعکس) ه: (کان فقیهاً غلبَ علیه الشعر). "من ئه وه م له (حق) بابم و (شیخ) ئه ووت، بابم (شاعر) بوو، (ملایه تی) (غلبه ی) کرد، (شیخ رضا) (ملا) بوو (شاعر) ی (غلبه ی) کرد. " (شیخ رضا) تووږه ئه بوو (بعض) ه جار، ئه ی ووت: "بو پیم نالین: "ملا"؟"

بو (أمهت) پی گه یاندنی، (أولاً) داك، به لای لایه، ئه توانی مندال پوخته بکا، (دووهم) شاعر، (سئی یه م) مامۆستایه تی گه یشتنی، (مع الأسف) هیچ و برسی، (یۆك) ﴿وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ له هه موو کهس (ظالم) تر ئه وانه ن، که به (رسالهت په نا ه) ئه لاین: " (شاعر) یا (ساحر)! " ئه مړۆ نا سبه ی ئه زانن ﴿أَيُّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ﴾ به لئی (کفر)، (ظلم) ه، (أمّا) (عاقبهت) ی (ظالم) هه ر (نوع) ه (ظلم) ی بی (وخیم) ه. (نعوذ بالله من سوء الإنقلاب)¹.

¹ - (سوره ی شعرا) ته واو بوو، روژی شه موو، پینچی مانگی (محرم) 12/ شباطی رومی 1358

سورهتی (نمل)

ئەوجا سورهی (نملە) هتا بزانی (نمل) ی خیر خواهی (قوم) ی خوئی له هزارهزار (شاعر) ی (مداح) و (هجاو) چاتره، لای خوا (حرمهت) ی ههیه بو (اعتبار) پهروهردگاری (أنام) قسهی میرووی به (وحی) ئەنێرن بو (خاتم الرسل)، (الله) (مسلمان) له سه رپی ی (قورئان) له (إرشاد) ی (قورئان) چهند دوورن؟! (زمشخری) ئەلی: " (مکی) یه، له دوا (سورهت) ی (ق) و (شعرا) (نازل) بووه، (حقیقه) (موقع) ی به جی یه، کوو (نازل) بوو وا داندراوه (آیت) ی (93) یا چار یا پینجه.

﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ﴾

(بعض) ه (أمور) ی (غایهت) (غریب) ی تیا ههیه، به (أهمیهت) گوئی ی لی (پاگرن) ﴿طس﴾ بی (میم)، وهك (طنطاوی) ئەفهرموی: (إشارة) یه بو (طیر) و (سليمان) " دوور نیه ﴿تلك آيات القرآن﴾ ئەوهیه، تی (فکر) ن، چهند (قیمهت) دارن (إقتراح) ی ئیوه خوئی نیه، نهك به (أكثریهت) به (عمومی) (إيمان) ی پی بینن ﴿وكتاب مبين﴾ (ظاهر) ه، (واضح) ه، شتی (بیان) ئەکا، (إشكال) نایهلی، (كتاب) ی (مبین) و (قران) یهکن ﴿هدى وبشرى للمؤمنين﴾ (بشارهت) ه، بو ئەوانه ی (إهدا) یان پی کردبی، (إيمان) یان پی هیئابی ﴿الذين يقيمون الصلاة ويؤثون الزكاة﴾ ئەو دوو (عبادهت) ه زور (مهتم) ن، ههردوو (رابطه) یه زور به (قوهت) ن گهر به (حق) (أدا) بکرین، (مسلمان) زور (تعالی) ئەکهن ﴿وهم بالآخرة هم يوقنون﴾ بهو (نوع) هی (قران) ئەفهرموی، (إيمان) به (آخرهت) (داعی) یه بو هه موو (أعمال) ی صالحه وه ترکی هه موو (أعمالی) (سیئه): (إيماني) (مع الإعتما على الفديّة) (والأشكال) گوئی یا (إتكال) له سه ر (رحمهت) ی خوا

تقلید) دواى ئه م و ئه و مه كه وه ﴿فَهُمْ﴾ ته وانى خوا (أعمال) ى (سيئه) ى بو
 (تزيين) داون ﴿يَعْمَهُونَ﴾ دليان كۆر ئه بى (جهت) ن (خرابه) نابينن.
 (تحولات) ى (بشرى) (عجائب) ه، (سابقا) (مدح) ى (ملوك) ان، به (شجاعت) و
 (فروسية) و مه يداندارى و (قوه) ى بازوو ئه كرا، ئيستا به (عنوان) ى
 (فنون) ى (جميله) (رقص) و سه ما وا (زينه) ت دراو ه، (مدح) ى (ملوك) ان،
 (إمبراطور) ان به (دانس) ئه كرى. له (حسن) (نقل) ئه كهن (مراد) به (أعمال)،
 (أعمال) ى (حسنه) يه (يعنى) (أعمال) ى چا كمان بو (تزيين) داون، (كمالات) و
 (ثمرات) ى (نافعه) مان بو (بيان) كردوون، ئه وان پوو ى تى ناكهن، له (ضلال) دا
 دين و ده چن، ناشيرين نيه، وه كى (آية) ى (أمرنا مترفيها) ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ
 سُوءُ الْعَذَابِ﴾ تووخوا له خوداو ه ندى (رحمن) و (رحيم) ئه وه شيته وه:
 (عباد) ى خو ى هه لا خه له تينى، له (أول) ه وه (خرابه) ى بو شيرن بكا، (إغوا) ى
 بكا تا (عذاب) ى دا؟ (سيئات) ى بكاته هه نجهت، خوا ئه گه ر به (قوه) ى
 (قاهره) (معامله) بكا. به هانه ى چى پى ئه وى؟ به هانه بو؟ (حجته)
 له به رچى؟ له به ركى؟ كى (سؤال) و (جواب) ى له گه لا ئه كا؟ تا (حجته) ى خو ى
 (بيان) كات ﴿وَهُمْ فِي الآخِرَةِ﴾ كه (إيمان) يان پى نه هينا ﴿هُمْ الْأَخْسَرُونَ﴾
 (حسره) له وان (أما) (خسران) (ف) بو (مؤمن) انيش ئه بى ﴿وَإِنَّكَ لَتَلْقَى
 الْقُرْآنَ﴾ (كتاب) ى (مبين) ﴿مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ﴾ ئه وه زانى، كى (إهتدى)
 ئه كا، كى ناى كا؟! (طبائع) لاي ئه وه مكشوفه گه لى جاران فه رموو ه ﴿عِلْمٍ﴾
 تاثيرى له (معلوم) نيه، نه (علم) له (معلوم) (صنعت) وه ره گرى نه
 (معلوم) له (علم). ئه مه زور (دقيق) ه به (فائده) يه، (حكيم) ى (عليم) (أشياء)
 له (موقع) ى خو ى داده ني. (حق) ى وى (تربيه) و (تعليم) ه (بوجه حسن). وا
 (ظاهر) ه له و (نوع) ه (تلقى) يه (ملك) (دخل) ى نيه، بى (واسطه) يه (قرآن) له
 (طرف) ى (حكيم) ى (عليم) (نازل) بو ه، ئه گه ر (واسطه) هه بى (روح الأمين) ه
 ﴿إِذْ قَالَ مُوسَى لأهله﴾ (ربط) ى به (ما قبل) ى ئه گه يه نى (إذ) (ظرف) بى بو
 (عليم) گه رچى (ظاهرا) (تقييد) ه، (أما) (حقيقة) (تثبيت) ه بو (علم) ى (حق)،

(نصب)ی به (فعل)ی (مُقَدَّر) لام زور خوش نیه، (ولو) (مختار)ی (مُحَقَّق)ه کانه، پیی ووتن: ﴿إِنِّي أَنَسْتُ نَارًا﴾ له کی بوو؟ چی بوو؟ (مقصد) نیه له (جهت)ی (إيضاح) کرایه ﴿سَاتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبْرٍ﴾ بو چی بو پی دوزینه وه ﴿أَوْ آتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ﴾ دهسته چيله یه ﴿لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ﴾ خوتان گهرم نه که نه وه ﴿فَلَمَّا جَاءَهَا﴾ هاته لای ناگره که، لی ی نیزی که بووه ﴿ثُودِي﴾ بانگی کرایه (فاعل) (مجهول)ه، به چ نیازه وه، (ندا)ی کرایی؟ ﴿أَنْ بُورِكَ﴾ (أن) (تفسیر)یه، به (معنی) (أی) یاخود (مُخَفِّي)یه (ضمیر)ی (شأن) (مُقَدَّر)ه، دروسته، دروست نیه، ئه بی (قَد) هه بی (مُجْمَع عَلِيه)یه؟ نا، (لازم) نیه، (إجماع) (غیر)ه (مُسَلَّم)ه، (مصدری)یه؟ نازانم چون ئه بیته، (منادی به) پاش ئه و (نزاع)ه؟ ﴿مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ کی یه؟ خویه، چون ئه بی؟ (مظهر)ه، (مرئآت)ه، (کلمات)ی (صوفیه)یه. (بعض)ی ئه لاین: (نور)ی خویه " (معنا)ی چی، (نور) له ناو (نار) (بُورِكَ)؟ (معنا)ی (خصوص) به (بنا) (مجهول) چون (نسبت) بو (حق) ئه درئی؟ (قیل)و (قال)ه! لام خوش ئه وه یه، (مَنْ) (في النار) (موسی) بی، له بهر نیزیکی و زور پی (لازم) بوونی و (أهمیّته)ی (أنه) تیای بووه، (ومن حولها) (عائله)ی (مع المولود)ه، چ باس و خواس (ملائکته)ان نیه، (ذاتاً) لی ره بی له (غیر)ی ئیره (ملائکته) (مبروک)ن ﴿وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ له هه موو (نقایص) ﴿يَا مُوسَى إِنَّهُ﴾ (شأن) ﴿أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ جئی (عزّه)ه (مقام)ی (تعزیز)ه، بو سه ر (فرعون)ی ئه نیری. (أی جناب)ی (رسول) (مقتضای) (حکمهت)ه ﴿وَأَلْقِ عَصَاكَ﴾ بی هاوی، تا بیزانی، ئه و (عصایه) (عصای) شوانی (حیوانات) نیه، (عصای) شوانی و (رعی) (بشر)ه، فری یده، فری یدا و ته ماشای کرد ﴿فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَرُ﴾ (حرکه)ی ئه کرد، به (شدهت)و (سرعهت) ﴿كَأَنَّهُا جَانٌ﴾ له (سرعهت)دا، ئه ت ووت: "تیره مار" ﴿وَلَّى مُدْبِرًا﴾ هه لات ﴿وَلَمْ يُعَقَّبْ﴾ نه گه رایه وه، ئاوری نه دایه وه، له ترسان.

ئهوهی (لومه)ی (موسی) ئهکا، ئهگهر شتی و ببینی، (معلوم) نیه، ناتوقی ﴿يَا مُوسَى لَا تَخَفْ﴾ مهترسه، ترست نهبی ﴿إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ﴾ (تمام) بوو (من بعد). (أَمَّا أُولَ الْأَمْرِ تازه ئهوا ئهبی به (مرسل) لهو (أمر)ه (هائل)ه (خوف) ئهکا، ئهوه (تأمین)ه بو (مستقبل). دیاره له (جهت)ی (رساله)ه. ئهوی (دائر) بی به (رساله) لی ی ناترسن.

(أَمَّا) ترس له خوا، یا له (بعض)ه (أشياء)ی (مستکره) و ناخوش، ئهمه (نفی) ناکری. (أَمَّا) (خوف)ی (خلل) به (رساله) و (تبلیغ) بگهیهنی، نیه ﴿إِلَّا مَنْ ظَلَمَ﴾ وهکی (موسی) که پیاویکی کوشت، (وَلَوْ) (نوعاً ما) (قضائی) بوو، بی (تحلم) (هجوم)ی کرد، مستی له سینگی دا، مرد ﴿ثُمَّ بَدَلْ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ﴾ وهلی توو، لهو (تهور)ه پاک بوویهوه ﴿فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (أثر)ی نیهلم، (بناءً علیه) مهترسه، له (ماده)یه (هكذا)ی، که وائهوه (مجمل)ه، له جئیه دی (تفصیل) کراوه. وه (إشارة)یه، بو (موسی) کهس ناتوانی (مؤاخذه)ت بکا، (ولو) (خوف)ت هیه.

ئهوجا ته ماشای (مفسرین) آن که، بنوره (ترکیبات)ی (نحوی) یان، سهرت سوور ئه مینی، (إنسان) له (حیرهت) سهر ئه باته (جیب)ی (تفکر) ﴿وَأَدْخُلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ﴾ باغه لهت، ئی ته نیشان، ئه یلینی: "بهری" ﴿تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ﴾ بهو دهستی (قبطی)ت پی کوشت، (إشارة) بو (برائت)ت وه هه م (مقابل)ی (آیادی) (فرعون) بی (شین) (یدی) (بیضا)ی نیشانده ﴿فِي تِسْعِ آيَاتٍ﴾ له (جمله)ی نۆیان، یهك یهك (لدى الايجاب) ئه ی نوینی، گوئی له (حساب)ی (مفسر) آن راگره، چۆن دی؟! (تشریف) بفرموو به (رساله)ت ﴿إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ﴾ لیره ههردوکیان ئه فرموی، له جئیه تر ئه لی: "فرعون" له جئیه که ئه لی: "قوم" (هه ر سوخن جایه، وه هه ر نکته مقامی دارد) ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ (شامل)ی (فرعون) یشه، یا خود بهس قوم که (أساسی) تیک چونی فرعونیش له مهر (قوم)ه، به خوی ئه زانن (زانو بهر زه مین) (رکوع)ی بو ئه بهن، وهکی (إله) ﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا﴾ دیاره (مجا) یان

له گهل (مجئى) (رسول) ه ﴿مُبْصِرَةً﴾ (لهم) (يدى) (بيضا) ئهو (صفة) دى
 هه يه، (كأنه) (ناظر) پئى ئه بئى به (بصير)، ئهو له (مبصره) خو شتره. (ذاتاً)
 (متواتر) نيه ﴿قَالُوا هَذَا﴾ (ماصدقى) (آية) وهك (هذا) (شمس) له قصه ي
 (أبو الكل) (إبراهيم) (عليه السلام) ﴿سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾ ئاشكرايه، كه (سحر) ه
 ﴿وَجَعَدُوا بِهَا﴾ به (ظاهر) (لفظ) (إنكار) و (تكذيب) يان، پئوه نوساند
 ﴿وَأَسْتَيْقَنَتَهَا أَنفُسُهُمْ﴾ له دلدا (شبهه) يان نه بوو، كه (آية) ه، (سحر) ئه وه ي پئى
 ناكرئى ﴿ظُلماً﴾ (إنكار) ه كه يان (ظلم) بوو له (آية) يان ئه كرد، له (مرتبه) ي
 خو يان دوور يان ئه خست ﴿وَعُلُوًّا﴾ وله به (ترفع) و (إسكتبار) و لووت بلئدى بو
 خو يان. (متكبر) وايه، خو ي بهرز ئه كا، شت بو ي دئى، (كبر) و (حسد) و (حب) ي
 (رئاسهت) نايه لئى، (صاحب) (إطاعه) ي (حق) بكا، (ولو) به دل لاي (حق) و
 باش بئى ﴿فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ﴾ (الآن) (عاقبهت) (فساد) و يرانى
 (مملكهت) ه. (حقاً) (دين) (إلهى) له (بين) دا نه بئى (عالم) به (فساد) ئه چئى
 ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ﴾ باب و كور (عليهما السلام) ﴿عِلْمًا﴾ (علم) ي
 (تبدیل) (ملك) (علم) (عملی)، (علم) (عظیم)، (نظر) به (علم) (كبريائى)
 نا (ذاتاً) جئى (مقابله) نيه، جئى (منهت) و (ثنا) يه، (علم) يان لاي خوا، زور
 گه وره يه، نهك به (قياس) (علم) ي خوا، به لئى له (مقام) ي، خو ي به (عالم)
 ئه فه رموى: (وما أوتيتم من العلم إلا قليلاً) ﴿وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا﴾ به
 (نعم) (ممتاز) ﴿عَلَى كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ له (موسى) تا زه مانى وان،
 كه سئى و انه بوه، ناوى بئى له (قوران)، دياره كه س له سه ر (موسى) و (إبراهيم)
 (تفضيل) نه دراون. (ممکن) ه خوا (إنعام) ي له (حق) (بعض) ه كان كر دبئى،
 (فوق) (إنعام) يان، ئه وان (خبر) دار نه بووين (خلاصه) (ذکر) (كثير) زور
 به جئى يه، (لايهق) (مقام) ي ئه و دوو بوزورگه واره يه. (واقعاً) (فضل) (علم)
 (إنكار) ناكرئى (أماً) بزائين ئه و (علم) ه، لئره چ (علم) ئى (مقصود) ه، (لاشك)
 (علم) (صرف) و (نحو) و (أمثال) يان (قشرن)، (قيمهت) ئى و ايان نيه،
 (تابعن)، (مقصد) (معانى) يه. (سيدي آلوسى) (قصه) (عجوز) ه و (عمر) ي

گچكه يه، وه بهه موو (عسكرو تۆپ و رشاش و أسطول و طياره و غواصه و سياره و دبابة) له (اداره) ی (ملك) ی (عاجزه، دائماً) شه پوشۆپو (ثوره) يه هه موو (أرض) به (حكومهت) ی كوو (اداره) ئه كرئ؟ واده ئه كه وئ (ميل) ی (وحوش) و (سباع) ی نه بوه، پهن گه رای نه گرتبن، وه چ (فائده) له پاگرتنیان نیه ﴿فَهُمْ يُوزَعُونَ﴾ (أَنْه) (صف) (صف) طابور طابور، (فوج، فوج) (ترتیب) ئه درئ، (أول) ی پائه گیری، تا آخری پئ ئه گا، (مُرتب) و (منتظم) ئه بی، ئه و جا وهك (رسم) گیر، به بهر (نظر) یا (عبور) ئه كه ن.

(حاکم) له (محمد بن کعب) (دائر) به (مساحه) ی (معسكر) ی (سوله یمان) (حکایهت) ی (نقل) ئه كا. (سیدی الوسی) پاش (نقل) ئه فه رموی: "خوتان بیاریزن، له نصرهت دانی أخباری قصاص و حکایهت خوانان." (رحمهت) له (روح) ی (صاحب) ی (روح المعانی) بی. ئه وه ی ناخۆشه، تازه، (منور) هکان ئه گهر ئه و حکایته ببیهن. وائزه زانن له (رسالهت په نا ه) (نقل) کراوه، (معاذ الله) (إنکار) یان دیته دل، (ملا) یانیش به (أكثریهت) (حهن) یان له و قسانه یه. وه کی (سید) (إشارة) ی بو ئه كا، ئه لئین: "چ (قهید) ی یه، (ممکن) ه، خواش (قادر) ه، به و قسه نابئ هه زار شت هه یه ممکنه و نابئ وه به نه بوونی ئه و (ممکن) ه له (قادر) ی ناشۆری. (مع أنه) بو بوون، (مجرد) ی (إمكان) ی (ذاتی) (کافی) نیه. (بساط) ی (سوله یمان) بیته (کویه)، هه مووی شاخ و داخ و گرد و شیوه و دۆل، وه که می دهشت، کوو جئ ی ئه بیته وه؟ (جنود) ی (مجند) (سوله یمان) ی پۆیشن ﴿حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِي النَّمْلِ﴾ (وادی النمل) له (أرض) ی (شام) ه، میرووی زۆره، یه کی ئه لی: "له (أرض) ی (طائف) ه " دیگری میگویه د: "له (یمن) ه" ﴿قَالَتْ نَمْلَةٌ﴾ ئه و (بیت القصید) یه، (مقایسه) له گه ل (شعر) ی (شاعر) بکه، (أمّا) (نزاع) ی پیناوی؟ نیر بوو می بوو؟ چ بوو؟ ﴿يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ﴾ نیر ه جئ یه تی جغرافیای (خریطه) ی شاری میرووی لی (رسم) کرئ، دهنگی دان: ئه ی میرووی نه: هه پوونه خانی خوتان ﴿لَا يَحِطُّ بِكُمْ﴾ (سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ) نه که ونه بن پییان، (مقابله) ی (شاعر) له گه ل (نمله) بکه بو

کهس (دهخل)ی ناکا، (مع هذا) کهم (نسل)ن. ئایا (حاضر)ه وه نای بینم ﴿أَمْ كَانِ مِنَ الْغَائِبِينَ﴾ له (زُمره)ی بزر بوانه؟

(عبارت)ی قرآنی وائهگهیهنی، (حضرهت)ی (سولهیمان) (طیر)ی بهسه کردیتهوه، (دهد)ی نه دیتیه، پرسپاری کردیه، بۆ نای بینم؟ ئه و (حکایهت)ی ئه ی کهن، که (دهد) ئاوی له ناو عهردی ئه بینی، بۆ ئاو (معطل) بووین (طلب)ی (دهد)یان کردیه، ئاویان بۆ بدۆزیتهوه، ئه یگهیهنی (رأساً) (طلب)ی کرابی، دیاره (مخالف)ه له گهل (عبارت)ی قوران، وهچ پهك لهسه ر ئه و (إختلاف)ه نه کهوتوه. وه (إعتبار) به (تصحیح)ی (حاکم) ناکا، (رحمهتی لی بی). (رجا) ئه کهم ئه گهر (ضرورهت) نه بی، له ئه وه ندهی له (قوران) دایه، (تجاوز) مه کهن. (قوران) (روح)ی (أشیا) و (حکمهت) (نقل) ئه کا، له بهر (حکمیات)ی نه بی، باسی (نمل) و (دهد) ناکا (حکایهت)ی (تریش) له (کعب) (نقل) ئه کهن، له (أصطخر)ه وه (سولهیمان) چوو، بۆ (یه مهن) بهسه ر (مه دینه) دا تیپه رییه، چند پۆژه کی له (مکه)ی ماوه ته وه، هه موو پۆژی (5) هه زار سه ر (بقره) (5) هه زار سه ر حوشتر، (20) هه زار سه ر مه ری کردیته قوربانی. جا ته ماشای ئه وه هه موو (حیوان)ه که ! (خلاصه) (ده ولت)ی (سولهیمان) درۆ هه لئه گری، وه زۆریشیان درۆ کردیه، نایه ته (حساب)!

ئه گهر بی (أدبی) نه بایه، (ما جری ی بینی من و (علی حیدری) والی (موصل) له (ایام)ی (حرب) بۆم (نقل) ئه کردن.

(کعب الأحباب) و (أمثال)ی به خوو به هه میانه ی درۆیان، هاتن، (مسلمان) بوون، هه مبانه ی درۆیان به ره لا کرد، (مسلمان) آن — (علی الأکثر) قسه کانیان (قبول) کردن، (ئاخر)ی (حکم)ی حدیثیان ساند (إنا لله)! ﴿لَا عَذْبَئُ عَذَابًا شَدِيدًا﴾ تووخوا چی پی ئه وی (تعیین)ی بکه ن؟ به هه ر (نوع)ی ویستی (عذاب)ی ئه دا، به لئ (بعض)ه کی (فائده)ی هه یه. (حبس)ی له گهل نا (أهل)، (تفریق)ی له (إلف)ی (خدمهت)ی (مثل)ی خو، (فکیف؟) به (أدون). (حتی) ئه گهر درۆ (فائده)کی تیا بی، خو شه ﴿أَوْ لَادُبَحْنَئُ﴾ سه ری ئه برم ﴿أَوْ لِيَأْتِنِي﴾

بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿بیبیته (عذری بزر بوونی به (قاعده) ی (لام) ی (تأکید) (لازم) ه ئه بی سویندی خواردی، به (تأکید) فهرموویه تی: "یا ئه بی برهانه که م بو بینئ، (باعث) ی (نجا) ی، (والا) یا (عذاب) ی (شدید) یا (ذبح)، ئه گهر سویندی بی، (آخر) یش ئه بیته سویندی پی دادان، وه ک به که سی ئه لی: "والله ئه بی ئه وه ی بکه ی" بابینه سهر (رسم الخط) (مصحف) ی که له (أرض) ی نه مایه، گوئی یا له ودا (أَوْ لِأَذْبَحَنَّهُ) نووسرایه (وجه) ی چیه؟ (سیدی آلوسی) ئه لی: "لا يُعْلَمُ وَجْهَهُ" له (ابن خلدون) (توجیه) ی (نقل) ئه کا، پی ی (راضی) نیه.

(مادام) بی (وجه) ه، (وجه) ئه مایه، که (نقل) ی ئه کات. (ابن جریر) و (زمخشری) و (إمام) (نقل) ی ناکهن، (و كذلك البيضاوي والنيسابوري) (رحمه تی خویان لی بی). (أمور) ی (موجب) ی (ریبه) و بی (جواب) (نقل) ی، بو؟ بروا ناکه م و نووسرابیته وه والسلام. ﴿فَمَكَثَ﴾ (هدهد) یا (سوله یمان) ﴿غَيْرَ بَعِيدٍ﴾ (زمان) ی دور نا، ئه وه نده ی پی نه چوه، (هدهد) به دهر که وت، (سؤال) ی لی کرد، بو دیار نه بووی؟ ﴿فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ﴾ دیاره نه (سعت) ی (ملك) ی نه (ذهاب) و (أياب) ی (بساط) ی. وانه بوه که ده لئین، به لی ئه وه ی بگه ری (إحاطه) به گه لی شت ئه دا، ئی دانیشتوو نایزانی ﴿وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبِإٍ يَقِينٍ﴾ له (بین) ی (سبأ) و (نبأ) (جناس) ی (بديع) هیه، جوانه بی (تکلف) ه، (سبأ) (منصرف)، (غیر) ه (منصرف) ه؟ (أسم) ی (شخص) ه له (أول) ه وه، یا (قبيله)؟ (أما) له و (آية) ه ئه بی ناوی (بلد) ی به (حشمه ت) و (صاحبة الشأن) بی ﴿إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً﴾ (الآن) به ژنی (عادی) ئه لئین: "مرأه" به (راقصه) کانی سازنده و گوینده کان ئه لئین: "سيدات" ! (حریه) ی (کلام) ئه وه ته لای (هدهد) ﴿تَمْلِكُهُمْ﴾ (أته) خه لکه که (مال) و (ملك) ی ئه ون، کوو ئاره زووکا، (تصرف) یان تی ئه کا. (الآن) یش ژن له (أورپا) (حق) ی (ملك) ی هیه. ئه مپرو (ولی عهد) ی (بریتانیا) کچه، تا (حال)، (ملکه) بو ژنی ملوکی (إسلام) نه ده گوترا، (لکن) بی (قران) و (قانون) (کُتَاب) ی (مصر) به زوری، ئی (عراق) که م که مه، به ژنی (ملك) ئه لئین: "ملکه" (نازلی هانم) داکی (ملك)

فاروقی، (فریده خاتون)ی حرمی له (صحائف)ی (مصریه) ناویان به (ملکه) ئینان. (أما) (عائله)ی (سعودی) و (إمام يحيى) هیچ ناویان نیه، (فضل) له (صورهت)یان، ئی (عراق)یش بۆ (صورهت) باشه، (فتوغراف)یان نیه. (أما) (عایله)ی (مصری) وهخته له ئاووپیای نیزیك بن. (واقعا) ئهوهی (کترینی) رووسی وه (فکتوریای انگلیز) کردیان، که م (ملوکی رجال) وایان پی کرایه. به کوردی دهلی: "شیر له بیشه ی بیتهدهر، چ نیچ مئی" نازانم (شیعه) چ مهراقیانه؟ بۆ (إمام) ئهئین: "ئه بی هموو شتی بزانی، چی لی بزر نه بی؟" وهکی (حکما)یه کان ئهئین: "صاحب)ی (نفس)ی (قدس)ی که له (أکدار)ی (بدن) پاک بوو، (تجرّد)ی کرد، هموو شت ئه زانی. "یاوهک (صوفی)یه کانی مه (قطب) (علم)ی وهک خوایه، ئه مانه (هَدَّيَان)ن. ناشکری نه بی، چیان زانیه؟ (نظر) به (علم)ی (حکما)ی (طبیعی)! ئه مرۆ چیان زانیه که لکی (أمت) بگری؟ (کرامات) و (أعجوبه) (ورا)ی (سماوات) وه (تحت الأرضین) وه (جبل)ی (قاف)، شاری (جابولقا) و (جابورسا)، تورپه هات و پرو پوچ و (خیالات)ی بی هووده ن نه بۆ (دین) نه بۆ (دنیا) (فائده)ی نه دا. (رجا) ئه که م گوی مه دهنه شتی بی (فائده)، (إهتدی) به (قوران)، (إقتدی) به (رسل)ی (کرام) که ن ﴿وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ له (أسباب)ی (ملك) و (سلطنة) ﴿وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ﴾ (قیمهت)ی (عرش) به پانی و بلندی و درییی نیه، نازانم خانی له سهر (سریر)ی (حکم) داری کوو دروست ئه کری؟! (أریکه)یه (طول)ی (80) (ذراع)، به (80) (ذراع) بلندی، (80) (ذراع) ئه مه کوو ئاوپهنگی پادشاهی هه یه؟ (ئه مه ئاوپهنگی پادشاهی نیه) (مع أنه) (عظمهت)ی (ملوك) به (عظمهت)ی (عرش) له (نظر) (عوام)ه. له (حقهت)دا، (عظمهت)ی (عرش) به (عظمهت)ی (ذی العرش)ه مه تورپه (زخارف)ی تهختیان، گوی مه دهره، به دی (قراءهت)یان (وقف)ه له سهر (عرش) ئه که ن، (عظیم) ئه هاوینه سهر ﴿وَجَدْتَهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ نابئ (هدهد) (عرش)ی (ملکه)ی (سبا) به (عظیم) بزانی، ئه وه (عظیم)ه که ئه وانه (سجده) بۆ پۆژ ئه به ن، بۆ خوا نابه ن.

پۆژپه رستن (زمخشری) ئە ی کا به کاری (نۆکی)¹ ی (قصاص) آن. شمس بنا به تقریری علمای هیئەتی جدید مصدر الکله، (سیارات) و (أقمار) ی (دۆری) پارچه ی وین، له (دۆری) ئە گه پین، (نور) و (حرارهت) ی (مدار) ی (حیات) ه (غیر) ی خوا ئەوی بپه رستری نابی به شمس نازانم کئی یه ﴿أَمَّا﴾ (ذات) ی زۆر گه وره فهرمو بووی: ئە گه ر غیری خوا چم بپه رستا با پۆژم ئە پرستی " (مع هذا) (نظر) به (شموس) ه کانی دی (نجم) ه یه (مُصغَّره)، (وفي الحقیقه) (مُسخَّره) (أساسی) ی وه کی عه ردو (قمر) ه، (غایهت) ی له بهر (موادّ) ی (محترقه) وه کی (هایدروجین) (مُنوَّره). له (نظر) (حکیم) یش نیزیکی (خطر) ه، ئە مرۆ ناسبه ی ده کوژیته وه! ﴿وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ﴾ (عبادهت) ی پۆژ. دیاره له (کفر) هه نده (غریق) نه بووین، خوا بو یان (تزین) کات، وه (إلا) چاره یان نه ده کرا (فَتَأْمَلُ) ﴿فَصَدَّهُمْ﴾ (شیطان) ﴿عَنِ السَّبِيلِ﴾ له پئی راستی لادا ون ﴿فَهُمْ﴾ ئە وان به (سبب) (تلبیس) ی (ابلیس) ﴿لَا يَهْتَدُونَ﴾ (إِلَى السَّبِيلِ) له و زه مانى (علم) که م بوو، هه ر نه (اس) ه؛ ئە مرۆ بو؟ (عالم) ی (حتی) وه کی (ژاپۆن) پۆژ ئە په ره ستن؛ (تزین) ی (ابلیسان) ه بو چیه؟

﴿أَلَا يَسْجُدُوا لِلَّهِ﴾ ئە وه نده ی (مقصود) ه که (سجده) ی بو خوا نه به ن. (قراءهت) ی دیش هیه، (متواتره) به (تخفيف) ی (الا) وه (یا) ی (ندا) بی، (حرف) ی (مضارعهت) نه بی، (كَأَنَّهُ) ئە لئ (ألا یا قومی أَسْجُدُوا لِلَّهِ)، ﴿الَّذِي يُخْرِجُ الْحَبَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ شتی بز و وردو (دقیق) له (ارض) و له ئاسمان (اظهار) ئە کا، ئە ی هینیتته ده ر؛ (یعنی) (عبادهت) ی (شمس) به (نظر) ی (ظاهر) ی (وَقَعَ) وه کی هیه، (أَمَّا) ئە گه ر ورد بینى بکه ن، ئە زانن، (دقایق) و (بدایع) ی (خفایا) ی (صنع) ی (علم) و (قدرهت) ی (خارق) ی ئە وئ. مریشک له سه ر هیلکه ئە که وئ، کورک ئە بی و هیلکه ئە بی به جوو جیله، ئایا مریشک (خلق) ی ئە کا؟ چ ئا گای لی یه؟ (انسان) ئاوس ئە بی، نازانی کوو ئە بی؟ چۆن ئە بی؟ ﴿وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ﴾

¹ جمع (نوک) بمعنی (الحمق) عن (قاموس).

(مافیە) و (مَنْ أَرْسَلَهُ) وه . (شیخی اکبر) ئەفهرموئ: "نە ی وتیە: کئ هیئایتی؟ لەبەر (سیاسەت)، تا بزانی (طریق) ی (خفی) هەیه، ئەوان ئاگادار نین .

﴿إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ﴾ (احتمالی هەیه، له (ظرف)ی نووسراییی یا سەر (لوحه)ی؛ (إِلِي مَنْ) (ممکن) ه نە بوونی، (ممکن) ه خوئی نە ی خویندبیتەوه، (ممکن) (قوران) (ذکر)ی نەکردبئ ﴿وَأِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ﴾ له ناو مندالە کوردان بەو (سورەت) ه دەلئین (سورەت) ی دوو (بسم الله) نازانم ئەوانه کوو ئەبنه (قدیم)؟

﴿أَلَا تَعْلَمُوا عَلَيَّ﴾ بلندی له سەر من مهکن ﴿وَأَتُونِي مُسْلِمِينَ﴾ (مؤمن) و (مطیع) و (منقاد)؛ ئەمه (دلالت)ی له قوهت زیاتره . (في الحقيقة) نامەیه (ملوک) آنه؛ (مختصر) و (مفید) ﴿قَالَتْ﴾ (ملکه) ﴿يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ﴾ (اشراف القوم)، (اریاب) ی (حل) و (عقد)، (أصحاب) ی (شوری) ﴿أَفْتُونِي فِي أَمْرِي﴾ (رای) تان چیه، له و کاره؟ (مقابل) ی (صاحب) ی کاغەز چی بکهین؟ (فتوی) (حسب الإصطلاح) ی ئیمه له گەل ئەو (مسئله) ی که (عائد) ی (دین) ه زۆر (مناسب) ه؛ گەرچی نازانم (اخذ) ی (رای) له (امور) ی (دینی) ه بەو (معنا) یه (ذکر) کرایه، یان نا؟ ﴿مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا﴾ سەر بە خود (أمر) ی له (أمور) ی (عامه)؛ (هامة) (دائر) به (تدبیر) و (اداره) ی (ملک) دیاره (طبعاً) (مشروطیهت) پەرور بووه . ئەگەر (انسان) هەبئ، ئەوه خوێتە؛ ئەگەر (قانوناً) بەند بکری، (مخالفه) نەتوانی، (نوعاً) سوکیه کی تیدا هەیه؛ (جذم) ی پیدا نایەنم ﴿حَتَّى تَشْهَدُونَ﴾ به ئاگاداری ئیوه نەبئ، نای که م . (طبیعی) ئەوه (تفسیر) ی (بالخلاصه) یه ﴿قَالُوا﴾ له (جواب) آ ﴿نَحْنُ﴾ (اول) ی (تشکیل) ی (حکومهت) ی (عراق) بوو، (ملک فیصل) (نحن ملک العراق) (امضا) ی دا دەنا؛ یه کی له انگلیزان گوتی: هیشتا (ملک) ی (بریتانیا) نالی (نحن) دەلئ: (انا) لیره (نحن) باشه، له (طرف) (ملاً) ه ﴿أُولُوا قُوَّةً﴾ له (بدن) به (عدد) ﴿وَأُولُوا بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ (شجاعت) و

﴿قَالَ﴾ (سليمان) (عليه السلام) ﴿يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ﴾ كامتان؟ ﴿يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ﴾ ئەو (وهقت)ی نيزیک بوو بوون.
 ﴿قَالَ عَفْرَيْتُ مِّنَ الْجِنِّ﴾ (قاموس) ئەلئى (خبیث)ی (منکر) پەنگە بە کوردی (دیو) بی، ﴿أَنَا آتِيكَ بِهِ﴾ (عرش)ە که ﴿قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَّقَامِكَ﴾ له (مجلس)، یا راست بیهوه ﴿وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ﴾ یه کی به یه کئ دەلئى: دەلئى (دیو)ە که زۆر به (قوهت) بی، شتی گران هه لگريئ. نازانین پئى: (راضی) بوه؛ یان نا؟ (ظاهر) وایه، (راضی) بوو بی؛ چونکی فه رموی: پیش ئەوه ی بین " .

﴿قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ﴾ (ظاهر) وایه، خۆی نه بوو بی، (أما) کئ بوه؟ نه ی (معلوم)! ﴿أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ﴾ (ظاهراً) (خطاب)ە له گه ل (حضرت)ی (سليمن)؛ (خطاب) له گه ل (عفریت)م لا خۆش نیه. به لئ (ترفع) و (تعجيز)ی (عفریت)ی تیا یه . (طریق)ی هینانی له ئیمه (جهول)ە، به و (کتیب)ە، چی (مراد)ە؟ (خلاف)یان زۆره. هینانی (عرش)ی (هكذا)یی، له (سبا) بۆ (مجلس)ی سليمان که ئەلئین: "(به ینیان دوو مانگه ری بوه، که له (شام) بووی، وه (2) پۆژه، ئە گەر له (صنعاء) بووی" به چا و قیچینئ (طرفهت العین) (حقاً) (عجایب)ە! ئومیدم وایه (علما)ی (طبیعت) ئەو (امور)ە (صعب)ە نه رم کهن، له دور (اجسام) و (اشتغال) (نقل) بکهن، بی (واسطه)ی (حیوان) و پویشتنی خۆی؛ ئەوا خه ریکن (تلفوزین)یان کرد، ئەمه ش ئە کهن. (ألبت)ە به خۆپایی قورآن ئەوه (ذکر) ناکا؛ بۆ (نقل)ی (اثقال) به (قوهت) پئى نیشان ئەدا؛ ئومیدم وایه، بیته (جاده). (أما) (تجدد)ی (امثال)ی (نظام) و (شیخی عربی) له (نقل)ی (اجرام) گه لئ دور تره. ئە گەر (مُحال) نه بی، لام وایه به دلیان دا نه هاتیه ﴿فَلَمَّا رَأَهُ مُسْتَقَرًّا عِنْدَهُ﴾ به (طرفه)یه هینای، که (سليمن) دیتی، (عرش)ی (ملکه)ی لا داندراوه و (ساکن) و (ثابت) بووه ﴿قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي﴾ زیده (لطف) و (مرحمهت)ە له (حق)م ئەکات،

گوئی له فهرموودهی پاگره، که ئه فهرموئی: ﴿لَيْبُلُونِي﴾ ئه وهی بۆ کردم، تا (امتحان)م بکا ﴿أَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ﴾ (کبر) و (أُنَانِيَّة) و (غرور)م لئپه یا ئه بئ؟ ئه ی که م به (اثری) (علم) و (تُربیه) و، (قدرتی) خۆم؟ (سبحان الله) له (عظمتی) (سليمان)، له (ایمانی) (سليمان)؛ نه (میل)ی کرده هه ندی که (ملک)ه، نه به و (خارق)ه (عظیم)ه گوړا! (اشهد بالله) ئه و (ذات)آنه شایانن، (انسان) (اتباع)یان بکا، به (کمال)ی (عبودیه)ت و (اخلاص) دویان که وئی. چهند هه زار پیاوی لا خو گه وره به مسته ئاوی که وتینه مه له. چهند (ملک)ی گه وره گه وره، ئه بیینی وهک کۆسه به به ی مت و مۆری به خۆوه ئه کا به ئه لماس و مرواری خۆی ئارایش ئه دا، (افتخاری) پیوه ئه کات. (رجال)ی (ئاو روپی) زۆر (تقدیر)ی (عبدالحمیدخان)یان ئه کرد، ئه یان ووت، "پیاوی زۆر گه وره یه؛ (لباس)ی سورمه لی له به رناکا، نیشان و جواهر له خۆی نادا؛ به س نیشانه یه کی گچکه، نیشانه یه ی خانه دانی (سلطنه)ت له (ایام)ی (رسمی) به سینگه وه ی ئه کرد؛ (باقی) (لباس)ی (عادی). " ئه گهر (حقیقه) (انسان) (ملک)بی، چۆن (میل)ی ئه و جوړه، ئارایشه ئه کات؟ (لکن) هه موویان (ملک)نین (ولو) تهختیان زۆر مجوهر و گه وره بی. لام وایه (سریر)ی (ثور)ی (مصری)یانیش وهکی (سریر)ی (ملوک)یان بوه، یا زیتر ﴿وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ﴾ (جلب)ی (زیده)ه یی ئه کا ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ (شکر)نه کا، (کفر)ان)ی (نعمه)ت کا ﴿فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ﴾ له (شکر)ی ﴿كَرِيمٌ﴾ (جود) و (احسان)ی خۆی ئه کا، وهک (سعدی) ئه لی:

" و لکن خوداوهندی بالآو و په ست

به عصیان ده ری رزق بهر کهس نه به ست "

(في الحقيقة) لیره پادشاهی (حضرت)ی (سليمان) ده رئه که وئی. (الله)ه هرچهند ئه که م ناتوانم، (بیان)ی (عزّه)ت)ی (نفس)ی (ذات)ی هوما یوونی (ملوک)آنه ی بکه م! ئه و (قلم) و زویانه م نیه؛ (أما)

دهشهت) ئه م گری، كه (تامل) ی لئ ئه كه م. (حكما) ی (قدیم) ئه لئین: "هه ر (حرکه) یه (سریع) (ممکن) ه له (فوق) ی ئه و (سریع) تر". لای (حكما) ی (جدید) یش (قبول) کراوه، بۆیه له (آلات) ی (سیر) و (حرکت) (دائماً) خه ریکی (زیاد) ی (سرعت) ن.

﴿قَالَ﴾ (عليه السلام) ﴿نَكُرُوا لَهَا عَرَشَهَا﴾ (تغییری) بدهن بههه ر (صورهت) ی بی، به (نوع) ی كه (لایه ق) بی، ئه ناسریتته وه ﴿نَنْظُرُ﴾ ئه نۆرین ﴿أَتَهْتَدِي﴾؟ بیناسیتته وه؛ پئی پی ئه با؟ ﴿أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ﴾ ئه م (کینونهت) ه، به (نظر) (علم) ی وانه. ئه مه بۆ (امتحان) ی (زید) ه (فطانهت) یه تی. لام وایه (نوعاً) ما (تعریض) یکیشی تیا یه، له (تقدیر) ی ناسینه وه ی ﴿فَلَمَّا جَاءَتْ قَيْلٌ﴾ له یه کئی له (مُقَرَّب) آن یا (نفس) ی (سلیمان) ﴿أَمْ كَذًا عَرَشُكَ﴾ وابوو؟ ﴿قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ﴾ نالی: "هُوَ" (جواب) ی (عالم) انه، (حكیم) انه. (شخص) به (تبدلات) ی (عوارض) (ذات) ی ناگوپئی؛ (أمّا) (عینیتهت) ی ئه گوپئی؛ (حتی) له (شرع) دا، که سی بلئ: "ئو جلکه له بهرناکه م؛ (تغییر) یکی بیته سهه ر، له به ری کا، سویندی لئ ناکه وئ. ﴿وَأُوتِينَا الْعِلْمَ﴾ (علم) ی (تام) به (حقائق) ی (اشیا) به (وحدانیهت) ی خوا ﴿مِنْ قَبْلِهَا﴾ پیش ئه م (رحلهت) ه (زیارهت) ه (آتیه) ﴿وَكُنَّا مُسْلِمِينَ﴾ (بینی و بین الله) (أمّا) نه ی ده توانی (اظهار) ی کا، وه یا خود (نوعاً) ما (تقالید) ی (قوم) (تاثیر) ی تی کردبوو. وا دهرئه که وئ تی گه یشت، له (تعریض) ی (سلیمان) (مادام) تو وا (زه کی) چۆن (عبادهت) ی (شمس) ئه که ی؟ به (ظواهر) ی (عاجبان) ه، فه ره نقه به ئه بی؟ بۆیه له (طرف) (جناب) ی (حق) ئه گو تری.

﴿وَاصِدَّهَا﴾ (منع) ی کردبوو له (عبادهت) ی خوا ی بی (شریک) ﴿مَا كَانَتْ تُعْبُدُ﴾ له (اول) ی (نشات) ی ﴿مِن دُونِ اللَّهِ﴾ كه (شمس) ه ﴿إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ﴾ (تقالید) و (عادات) ی (قوم) ی (عریق) ی (فی الكفر) (تاثیر) ی له و (ذات) ه (عالی) یه کردبوو؛ (حتی) (تقالید) (تاثیر) له

(ذات) ی وهکی (افلاطون) ئە کات. ئەو (زوات) ی هەل ئە که ون، له ناو (کفر)، خه ریکی (اصلاح) ئە بن، (امحا) ی (تقالید) ئە که ن، ئە وانیش که می (متاثر) ئە بن، گاه گاه (تاثرات) ی (ارشی) (حرکه) ی ئە گا (بالخاصة) تا (تجرید) ی (نفس) له (تجسیم) و (جهت) ئە که ن، خه یلی (زهحمهت) ئە خۆن.

﴿قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ﴾ (قصر) (بنا) یه (عالی) - له (قاموس) وه ئە گیرئ - (ئه ویش (حرم) هکی هه بوو؛ (جن) بۆیان دروست کردبوو؛ (بنا) اعلیه) ئە لئین: "بۆیه (عرض) یان کرد؛ بجیته ناو (قصر) ی (سلیمان) تا بزانی (فرق) ی زۆره . (لکن) کهس بۆ ئە وه ی (تعرض) نه کردیه ﴿فَلَمَّا رَأَتْهُ﴾ (صحن) ی دی ﴿حَسِبْتَهُ لُجَّةً﴾ ئاوی زۆر؛ واتیگه یی: ئاوی زۆره، پوو باریکه (عبور) ی (خطر) ه ﴿وَكَشَفْتُ عَنْ سَاقَيْهَا﴾ زۆر زۆر، گه لئ گه لئ ترسا، له ئاوه که له (قصد) ی (سوء) ﴿قَالَ﴾ ئە وئ قیل، (مه ترسه) فه رمووی: "برۆ پئش، تئپه ره، به سه ریا برۆ" ﴿إِنَّهُ﴾ ئە وئ ئە بیینی ﴿صَرَخَ﴾ دیاره به (صحن) ی (قصر) یش ئە لئین ﴿مُمرِّدٌ﴾ لووس دروست کراوه ﴿مِّن قَوَارِيرَ﴾ له بله وهر داپرژاوه، به (نوع) ئی که انسان (بادی الراء) ی به ئاوی تی ده گا، وه (ممکن) ه واپان دروست کرابئ، ئاوی به ژێردا پویشتیئ. لام وایه (معنی) ی (آیهت) ی (کریمه) وایه . (صاحب) ی (قاموس) ئە فه رموئ: " (نکر) ی (ساق) ئە که ن، که (اراده) ی (شدهت) ی ئاوی بکه ن، یا (اخبار) له (هول) ئی بدن پوهک: (يُكشَفُ عَنْ سَاقٍ) (والتفت الساق بالساق) لی ره له بهر زی ده (هول) (کشف) ی کردیه، که وایی ده ر (حق) ئە م (ملکه) (ممتان) ه، به (وجه) ئی نا (لايهق) بی (وجه) نه دوین. وه (معلوم) ه، (لجه) به دامین هه ل کردن، چاره نا کرئ؛ ده فه رموو ده ی! ﴿قَالَتْ﴾ که تی گه یشت ﴿رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي﴾ به (سوء) ی (ظن) له (حق) پی او ی (سلیمان) ی ئە وانه ی (تشریفات) چی ﴿وَأَسْلَمْتُ﴾ (ظاهراً) و (باطناً)، (خالصاً) و (مخلصاً) ﴿مَعَ سُلَيْمَانَ﴾ به (متابعه) ی ئەو ﴿لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ بۆ (ملوک) آن (اسلام) و (انقیاد) و (اطاعه) (مناسب) ه" دیاره (اسلام) ی

(اقویاء) له (ایمان) ه وهیه . لهو (آیات) ی (کریمه) (فکره)، (حکمیات) ی وهگره (دقّهت) بکه، باسی (نکاح) کردن و زوری (زوجات) ی (سلیمان) (کثرت) ی نازانم، چی له (بحث) ی (حضرت) ی (سلیمان) ی تیایه؟ (حاشا) له (ادب) ی (قوران) له (حکمهت) ی (قوران) ناوه شیته وه ئه و قسانه ی (قصاص) آن ئه ی کهن، یا راستن، یا درؤ؛ ئه گهر درؤن بؤ له (تفسیر) (ذکر) ئه کرین؟ ئه گهر راستن (مادام) قوران (تعرض) ی بؤ نه کردیه، وه هیچ په کی (فهم) ی (آیه) یان له سهر نه که وتوه، (حشر) یان له مه یانی (آیه) بؤ؟ تا (قوران) بکه نه (حکایهت) ی وه کی (حکایهت) ی روسته م، ئه سفه ندیار، به لکو (ادون). بنۆپن چهنه بئ (محاکمه) ن هه موو شه و، هه زار (جماع) کوو ئه کرئ؟ هه رجاره (دقیقه) کی پی ئه وی (طول اللیالی) لای (شام) (کفایهت) ناکا، ئه مهش (معجزه) یه؟ له گه ل کئ (اظهار) ی ئه کا؟ هه موو شه و هه ر (معجزه)؟ ئه و (ذات) ه به (اداره) ی (ملک) و (سلطنهت) (مشغول) ه، وه له لایه (منتظر) ی (امر) و (اراده) ی (کبریائی)؛ چۆن هه نده (انهماک) ئه کات؟ به لئ (اولیاء الله) ی (روحانی) (کیف) یان به و (نوع) ه (کرامهت) و (معجزات) ه دئ؛ ئه لئین: " (دلیل) ی (قوهت) ی (روح) ه " (أما) ئه وه نده (قوهت) ه لام بئ (لزوم) ه زوری (فضل) هیه ئه گهر له شتی به (فائده) (صرف) کرئ چاکتره . (شیخ عبدالغنی نابلس) له (شرح) ی (مقدمه) ی (طریقه ی محمدیه) ئه فه رموئ: " (انسان) له (جنّهت) ئه وه نده ی حوری هه بی، (ولو) هه زاره ها بی به یه ک (آیه) له یه ک (آن) له گه ل هه موان (معاشرهت) ئه کات. ئه فه رموئ: " (علما) ی (ظاهر) به و قسه (ایمان) ناهینن، (أما) (علما) ی (باطن) به (کشف) (ایمان) ی پی دینن " (تمام) ! خو (ملا) یه وه کی من بی هیژ، (اصلاً) (ایمان) به و قسه ناهینن به لئ (منتهی) ی (معجزه) و (کرامهت) ئه مه ته (إنا لله) ! خو زئ گه لی (رسول) ی ده و له مه ندمان هه با تا (معاملات) یان له گه ل (ملوک) آن، بؤمان (ذکر) کرابا .

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا﴾ ئی (داود) و (سلیمان) ی (علیه السلام) (لَقَدْ آتَيْنَا) بوو، ئی وان (جهت) ی (اداره) ی (ملك) و (سلطنهت) (ملحوظ) بوو، (قوم) یان (مؤمن) بوون. (صالح) ئه گهرچی (ملك) نه بوه، (أُمَّا) به (قوّهت) بووه، وه (آیة) ی (ناقه) بوه، گهرچی لیڤره (ذکر) ناکرئی؛ چونکی (مقابل) ی (نمل) ه و (هدهد) چ قسه ی نیه تا بیته (میدان) ی (بلاغهت) ﴿أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ﴾ (آن) ی (تفسیری) یه ﴿فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ﴾ چ (قید) ی یه (قسم) ئی گورج (ایمان) یان پی هینایه، (لازم) نیه (الا) به (مهله) بی، (مع أته) ئه گهر (فاصل) ی (اجنبی) نه بی، (تعقیب) به (ف) ئی (ولو) (مُدّه) ی به یانه هه بی، دروسته؛ وه کی ئه لَیْن "خَرَجْتُ مِنْ بَغْدَادَ فَدَخَلْتُ الْبَصْرَةَ" که وابی (لازم) نیه بلَیْن: " (فریق) ئی خووی وه (فریق) ی (قوم)؛ (حقیقه) بی (معادل) یه؛ (وَلَوْ) (ابنُ عادِل) فه رموویتی ﴿يَخْتَصِمُونَ﴾ لایه (صالح) و (مؤمن) هکان، لایه (مُصِرٌّ) هکانی (علی الکفر) ﴿قَالَ﴾ (طبیعی) گفتم و گو ئه وه ئی کا ﴿يَا قَوْمِ﴾ (بقیه) له (قوم) ناچنه دهر، وه ک (عدد) نیه، ده، سی ئی لی بجئی؛ حهوت ئه مینئی ﴿لَمْ تَسْتَعْجِلُونِ بِالْسَيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ﴾ دياره ئه وانیش (استعجال) ی (عذاب) یان کردیه ﴿لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ﴾ بۆ نای کهن (قبل السيئة)؟ ﴿أَلَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ﴾ (دفع) ی (عذاب) تان له سه ره بیئئی ﴿قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ﴾ (تَشَأْم) مان به ئیوه کردیه، له وه تی توو (دعوهت) ی ئیمه ئه که ی، گه لی شتی خراپمان هاتیه سه ره؛ ئه گهر (رسول) بای، نه ده با وابئئی ﴿قَالَ طَائِرُكُمْ﴾ (نحس) ی ئیوه ﴿عِنْدَ اللَّهِ﴾ ئه وه زانئی (باعث) ی چیه؟ (رسول) بو (دفع) ی (نحوس) و (شرور) ئه نیردرئی ﴿بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ﴾ به (هلاک) چوون.

﴿وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ﴾ شاری (ثمود) ی ﴿تِسْعَةَ رَهْطٍ﴾ له (2) یا (7) تا (10) یا (جماعت) ئی که متر له (10)، پی ئی ئه لَیْن: " (رهط) " (أُمَّا) (الی الأربعین) (سید) ئه فه رموئئ: " (قول) ئی (غیره) (مقبول) ه " ئه گهر بلَیْن: تۆ (رهط) بووین؛ ههر (رهط) ه له (شعب) ئی چ (قید) ی یه؟ وه (الا)

تئیه رموو: " (رھط) یا (عصابه) یا (جمع) " ﴿يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ﴾ بهس پیشه یان (افساد) بوو، له دھروون و به پرووته ﴿قَالُوا﴾ خۆ به خویى ﴿تَقَاسَمُوا﴾ سویند بخۆن ﴿بِاللَّهِ﴾ یا سویند یان خواردبوو بالله دياره (ایمان) یان به خویى بوه، (ممکنه) (وَلَوْ) (مُشْرِك) بووین (أَمَّا) سویند یان به خوا خواردیہ ﴿لَنْبَيِّنَنَّ وَأَهْلَهُ﴾ (انه) شه وناکاو به سه ریا ئه دھین، ئه یان کوژین له کۆلیان ئه کهینه وه. له شه پى پیشینیان پى ئه لىن: "شه به ی خون" ﴿ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لَوْلِيَّهِ﴾ (وارث) ی خوین گرو خوین ئه ستینى ﴿مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ﴾ هیچ ئاگامان لى نه بوه ﴿وَإِنَّا لَصَادِقُونَ﴾ راست ئه لىن؛ دروى ناکهین؛ به (حقهت) له راست گویانین. (ظاهر) وایه، وه کى (تدبیر) ی (قریش) له (قاتل) که خوینى (تفرقه) بى، میرات گر چیان پى ناکرى نا (علاج) ئه وه به سویند (اقناع) ئه بن. ته ماشای (تدبیر) و (مشاوره) ی (رھط) ی (صالح) که له گه ل (امر) ی (نحل) ه؛ ئه و چ (مصلح) ی بووه ئه وانه چ (مفسد) ن؟ ﴿وَمَكْرُوا مَكْرًا﴾ (تدبیر) ی ﴿وَمَكْرَنَا مَكْرًا﴾ (مقابله) (تدبیر) ی (عظیم) ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ هیچ ئاگایان له خو نه بى، یا (من) حیث لا یحتسبون.

﴿فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْرِمِينَ﴾ (أنه) (نتیجه) ی ئه مه بوو ﴿أَنَا دَمْرُنَاهُمْ﴾ به (هلاک) مان بردن ﴿وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ (رھط) و (قوم) ی (رھط) ﴿فَتَلَكَّ بِيُوتُهُمْ خَاوِيَةً﴾ چۆل، به سه ریه کا رمای ﴿بِمَا ظَلَمُوا﴾ خویان (ظلم) یان له خو کرد، خوا (ظلم) ی لى نه کردن ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ شتى بزائن (صاحب) ی (علم) بن، (علم) یان به و (نوع) ه (قصه) هه بى، (أما) چ بکهین؟ (قوم) ی ئیمه گوی نادهنى؛ (الآن) یش چند شار و (مملکهت) به ئاو، به با، به دوولقان ویران ئه بى (أما) که س (أهمیة) ی پى نادا، (اعتبار) ی ناکا، ئه ی که نه (غضب الطبیعة) (نسبهت) ی بو (بعض) ه (اسباب) ی (طبیعی) ئه دهن، (نسبهت) ی نادهن بو خوا. (واقعاً) زانینى (احکام) ی (طبیعیه) له گه ل (ایمان) به (مُدْبِر) و (مُدْمِر) ی

(حقیقی) زور باشہ ﴿وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (صالح) (وَمَنْ مَعَهُ) ﴿وَكَانُوا
 يَنْقُونَ﴾ (مُسْتَمِرِّي) (علي التَّقْوَى) بون (بعدالنجاة) چیان بهسہر ہات؟ خوا
 ئەزانئ، (تاریخ) زور (مضبوط) نیہ ﴿وَلُوطًا﴾ نہ (آتینا) یہ نہ (ارسلنا) یہ
 نا (شکر)ی - نہ بی، (دور)ی (إنحطاط)ہ، له (اقوام)ی (عالیہ) بو (قوم)ی
 (لوط) له وانہ بو وانہ (تنزل) ئە کہن ﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾
 ئی (معہود) ﴿وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ﴾ ئە وہندہ کہر نہ بووین (قبح)ی نہ زانن،
 (شناعەت)ی نہ بینن ﴿أَنْتُمْ لَتَأْتُونَ الرَّجَالَ﴾ نافہرموی: " (غلمان) و
 (مردان) " ﴿شَهْوَةً﴾ ئە مہ کوو ئە بی؟ له (انسان) ناوہ شئیئتہ وہ ﴿مِنْ دُونِ
 النِّسَاءِ﴾ کہ (طبعاً) بو وی (خلق) کراین، وہ (موجب)ی (دوام)ی (بشر)ہ
 ﴿بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾ (سفیہ) و (احمق)ن ئە زانن وہ ئە یکہن. (التفات)ہ
 (التفات) نیہ؟ (مراد) دیارہ، (منازعہ) له (روح المعانی) دایہ ﴿فَمَا كَانَ
 جَوَابَ قَوْمِهِ﴾ ہیچ ﴿إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ﴾ (عائلہ)ی (اتباع)ی،
 ئە گہر (تناول)ی ژنی بی چ (قید)ی یہ؟ مہ گہر بلّیین: " (حال)یان زانیہ "
 ﴿مِنْ قَرِينِكُمْ﴾ (ذاتاً لوط) له لارا ہاتبوو ﴿إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ﴾ پاکن،
 خاویئن (مناسب) نیہ له ناو ئیمہ دابن ﴿فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ﴾ کہ (إضافة) کرا
 بو (علم) (آل) بو (ضمیر)ی (اهل) ہہر ئیکیشہ، ئە بی بہ (مضاف الیہ)
 (ال) له (اعلام)ی (اعلام) ئە بی، کہ ئە فہرموی: ﴿إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَرْنَا﴾
 بوونی وی ﴿مِنَ الْغَابِرِينَ﴾ له مانہ وہ کان بی ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ نہ دیتراو
 ونہ بیستراو ﴿فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذِرِينَ﴾ بو وان، (مستأصل)ی کردن ﴿قُلْ﴾
 (یا محمد) ﴿وَسَلَامٌ عَلَيَّ﴾ ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ له سہر (تلقی) (قرآن)، (وحي) (الہی)،
 (خبر)داری له سہر (احوال)ی (دقیقہ)ی (أُمَم)، له سہر (کرم) و (لطف)ی
 (الہی)، (واہبُ الحکم) له (حکمت)ی (نحل)ہیہ (مُسْتَفْذ)مان ئە کات
 ﴿وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى﴾ (اختیار)ی کردینہ بہ (رسالہت)، بہ
 (اخلاق) و (سجایا) و (صبر) و (ثبات) له سہر (دہعوہت)ی (حق).
 (سلام) له (غیر)ی (انبیا) دروستہ، دروست نیہ؟ باوہر مہ کہ، له

(وہقتی (نزول)ی (آیة) ئو خاک و فاک و فیکہ بوویئ؛ (وَ السَّلَامُ عَلٰی مَنْ اتَّبَعَ الْهُدٰی) ئو (کلام)ہ (معناً) زور (مربوط)ہ بہ (ماقبل)ی ﴿اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (مناسبت)ی بہ (قوت)ہ، (له گہل) (ما قبل) و (مابعد)ی؛ کووا (اقتضاب)؟ لام وایہ (زمخشری) (مراد)ی بی (ربط)ی نیہ؛ با (خطبہ) بی؛ وہ (مربوط)ی بہ (سابق) دیار کرا؛ وہ بہ (لاحق)یش (معلوم)ہ . خوا (نسبت)ی له گہل (شرکا)ی ئو (کافر)آنہ نیہ ئو ان بہ (لطف)ی خوای خوین (نجا)یان بوو، ئومان بہ (هلاک) چوون؛ کہسیان بہ فہریاد نہ ہات. تہ ماشای (عنایت)ی (الہی)کہن، بہ (عباد)ی خوئی، قسہی (نحل)ئی ژنی (حکمت) ئامیز (نافع) بو (امت) له سہر ئو ہہ موو (وحدانیت) و (عظمت) و (کبریائی) و (غنا)ی خوئی، بو چی ئہ نیئری؟ بو (خاتم الرسل)، (سید الكل)، (ہدایہ ت مجسم) (ﷺ). (آلہ)ی (باطلہ) چ ئہ کہن؟

﴿أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ چوئی (خلق) کردیہ؟ ئو ئہی زانی ﴿وَأَنْزَلَ لَكُمْ﴾ بو (نفع)ی ئیوہ؛ (الان) باران ئہ باری، (انشاء)اللہ (خیر)ہ (نافع)ہ ﴿مِنَ السَّمَاءِ﴾ (جہت)ی (علو) ﴿مَاءٍ﴾ ئاوی باران ﴿فَأَنْبَتْنَا بِهِ﴾ بہ ئاوہ کہہ ﴿حَدَائِقَ﴾ باغات، بہ شوورہ، بی شوورہ؛ ئاوی، دیمی ﴿ذَاتَ بَهْجَةٍ﴾ (حسن) و (رونق). (سبحان اللہ) ہاوینان له (چناروک) تہ ماشا ئہ کہین باغہکانی دیم، گہلی سہ وزو جوانترن له باغہکانی بہ راو؛ آنزیادہ میوی دیمی گہلی بہ رہ ونہق ترہ له ئاوی ﴿مَا كَانَ لَكُمْ﴾ (ممکن) نہ بوہ بو ئیوہ، (فضل) له (إلہ)ہتان ﴿أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا﴾ (ولو) بچینن، رواندنی بہ (قدرت)ی (الہی) ئہ بی. قسہ له (ثمرہ)ی نیہ، ئو بی (مداخلہ)یہ ﴿أَلِلَّهِ مَعَ اللَّهِ﴾ ہہیہ؟ (حاشا) بہ (غیر)ی خواو (طبیعت) کہسی تر نیہ. (عقل) و (علم) و (بشر)یش (دہخل)ہکی له (تربیہ) و (تنظیم)ی ہہیہ. (أصنام) و (مصنام) و (عمرو) و (زید)ہیچ. (طبیعت) (مستخدم)ہ؛ (مثلاً) ئو یہ کیکہ له (خدمہ) ﴿بَلْ هُمْ﴾ (مشرك) ﴿قَوْمٌ يَعْدِلُونَ﴾ له (حق) لائہ دہن؛ (معادلہ) له گہل خوای

نایه‌ته (خیال)ی (عقلاء)؛ (أَمَّا) (مشرک)ی (احمق) (معادلہ)ئہ‌کا؛ ئہ‌و (معادلہ) (جبری)ئ (محض)ہ، (انحراف)ہ له (حق)، (غایة الإنحراف)ہ، خویمان له (فوق)ی (معبود)ہ کانیانن ﴿أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا﴾ (کری) بی‌وه (دوران)له‌سه‌ر (مرکز)ی خوئی و (حول الشمس)بدا، (انسان) و (سائر)ی (حیوانات) (قرار)ی له‌سه‌ر ئه‌گری ﴿وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا﴾ زئی و (بحر)ه‌ریه‌ک به‌لایه‌دا ئه‌پوا ﴿وَجَعَلَ لَهَا﴾ بؤ (ارض)ی ﴿رَوَاسِي﴾ چه‌ند جوانه، (أنه) (جبال) بو (صلاح)ی (أرضي)یه ﴿وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ﴾ (أبيض) و (اسود) (مثلا) ﴿حَاجِرًا﴾ (طغیان) ناکه‌ن، (بین)ه‌که‌ی داگرن، (بعض)ه جاران باران زور ئه‌بارئ (دجله) و (فرات)لیک ئه‌ده‌نه‌وه ﴿إِلَهُ مَعَ اللَّهِ﴾ (حاشا) ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (میل) و (تقلید)بی (ادراک)ی کردینه، چ نازانن ﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ﴾ به (لسان) یا به (حال)، له (وقت)ی (مجبوری) کئی به‌هانای کئی دئی؟ هه‌زار جار فه‌ریاد که، کئی ئه‌ی بیه؟ (سفر)ئ (لجنه)ی (امم)ی چووینه (هه‌ولیر) قه‌شه‌مان له‌گه‌ل بوو، له‌گه‌رانه‌وه، باران و قور بوو، قه‌شه به‌رببوه له‌ولاغ، خود طالع، (نورالدین)ی برام، خوا (سلامه‌ت)ی کا، (عزته)ی ئاموزام، خوا عافوی کا، پی‌ی گه‌یشتن، سواریان کرده‌وه. له (منزل) باسی پئی‌یه کرا، ووتم: قه‌شه فه‌ندی، ئه‌گه‌ر (نورالدین) و (عزته) له‌قورپیان دهرنه‌یه‌نابای هه‌زار جاری بتگونیا: (مریم)، (مریم) "که‌لکی نه‌ده‌گرت!" له (بر) له (بحر) له‌نه‌ساغی له (حرب)، تووشی هه‌زار ته‌نگانی ئه‌بی، کئی (نجات)ت ئه‌دا؟ بت و (صنم) و پیری ده‌ستگیر، گشتی (هبا)یه ﴿وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾ (بلا) و (مصیبه‌ت) (عموم)ی (دفع) و (رفع) ئه‌کا ﴿وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ﴾ (أمته) له‌دوای (أمته) به (ملک) و (سلطه‌نه‌ت) به (حیات) ﴿إِلَهُ مَعَ اللَّهِ﴾ ئه‌و (تدبیر) و (تدویر)ه به (أصنام)ی ئیوه ئه‌کری؟ ﴿قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾ (أما) (میل) (غلبه)ه ئه‌کات، له‌و (تذکره) (إستفاده) ناکه‌ن.

﴿أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ تہوتی (فکرین و (تحسس) و (علامات) ہ لہ (طرف) کئیہ؟ (قبود) آنی (بحری) کہ بہشہو (وقت)ی فرتنہو (ظلمات)ی (ہائل) (ادارہ)ی پاپوری تہکات؛ (ملیون)ہک (الہی) ئیوہ ئینی. (قائد)ی (بحری) بؤ سہرافرازی (امہت) ہزار مامؤستا و شیخ ئینی، ﴿وَمَنْ يُرْسِلِ الرِّيَّاحَ﴾ بای وشت ﴿بَشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ چہند خوشہ لہ (وقت)ی پیویستی، باران! ہور لہ کہناری (افق)یہ یا تہبی، (صبر)، (صبر) دئی؛ تہبیٹہ ہورئی (مطبوق)، بایوہشتی فیئک و نہرم، تہنیڑی؛ موژدہ بہ باران تہدا؛ پاش یہکدوو (نفس) تکتک باران دئی؛ دوایہ تہی کا بہ بارانی خوش، (دنیا) (احیا) تہکاتہوہ ﴿أَلَيْهَ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ چ (نسبت)؟ (حقاً) (نسبت) بہ (مقام)ی (الوہیہت) (فرق) لہ (بین)ی پیشکئی و (جبرئیل) نیہ. تہی (بشر) خورایی خوت لہ خوا تہکئی؛ (رہزیل) و (سفیل)، بؤ (جماد)ی بؤ (حیوان) ی (دون)ی خوت، وکی خوت، زانوزدہی (عبودیہت) تہکئی. گہردن کہچ، چاو لہسہر یہک، لہسہرپا رادہوہستی لہ بہردہستی کہسئی! (گہر رادہوہستی، تہوہش (رسم)یکہ، (رسم)ی بتپرستی!

﴿أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ﴾ ئی (حبوبات)، (ثمرات) سہبزہوات ﴿ثُمَّ يَعِيدُهُ﴾ (اخری) تہچیٹہوہ (عناصر)ی (أصلیہ) باز لہو عناصرہ (اعادہ) تہکریٹہوہ؛ توخمی تہچینی، باز تہبیٹہوہ، دارویار. تہمہوا، (وکذا) گہنم و جو و (سائر)ی دانہویٹلہوبامیہو بايجان وتہماتہ وکدوو (امثال)یان ﴿وَمَنْ يَرْزُقْكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾ وشہی گہنم و جو، (وقت)ی (زاد)گرتن، لہ زؤخی (موقع)ی دانہ، شتہکی باریک، سپی، دریژ وکی پہیا تہبی، تہگہر ئاو نہبی، (مادہ) ناچیٹہ (موضع)ی (تکوین)ی (حبہ). من خوم لہوہ (فکر)م (حسم)کرد، دوایہ لہ (طرف) (بَحَاث)آن، قسہی لی کرابوو. (سبحان اللہ)وا دیارہ، تہو زوبانہ، (جذب)ی (مادہ)تہکا، تہی کیشی بؤ جئی بوون ﴿أَلَيْهَ مَعَ اللَّهِ؟﴾ نیہ ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ تہگہر تہلین: ہیہ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ لہو

(دعوا)یه، (دعوا)ی بی (بین)ه نابئ؛ ملایانی ئیمه هرچهند ئهفه رموون: (عَدَم الدلیل لایدلُّ علی عَدَم المدلول) (أَمَّا)وانیه؛ ئهگهر بنۆرنه (جهة الدالته) ئهزانن، (انتفا)ی (دلیل)، (دلیل)ه، لهسه (انتفا)ی (مدلول)، بهو (شرط)ه (مساھله)له (مدلول)نه کهن ئهئین: ئهگهر (عالم) نهش بی، خوا ههر هیه، بهئیی (ذات الله) (واحد)ی (حقیقی)، (واجب الوجود)، (عالم)بی، نهبی: هیه (لکن) (أَمَّا) (عالم) (دلالته)له (صانع)ی کا؛ (عالم)نه بی (صانع)کووا؟ ئهو (عالم)ه (موجود)ه، له بهر (امکان) یا (حدوث)، (دلالته) له (وجود)ی (واجب الوجود) یا (قدیم) ئهکا ئهگهر (عالم) (واجب الوجود) بی (واجب الوجود) (صانع) نابئ؛ کوو ئه بی؟ (مادام) ئهوانه، (برهان)یان لهسه (وجود)ی (شریک)نیه، دیاره (شریک)نیه، ئهگهر بیا (مطلق) (آیهت)ی ئه بوو؛ (اله) ئه بی خوی دهرخا.

﴿قُل﴾ (بعدهما ذکر) له (تَفَرَّد) به (هدایهت) و (کمال)ی (قدرهت) و (پرهمهت) ﴿لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ﴾ بزانی (غیب) چیه؟ وه (اسباب)ی (علم) چهنده؟ ئهو جا ئهزانن، (غیر)ی خوا کهس (غیب) ئهزانئ یان نا؟ (ادراک)ی (جزئیات) به (آلهت)ه؛ (یعنی) چاوو گوئ، بلیم: زوبان یا (ذوق)؛ که پۆ و یا (شم)؛ پیست یا (لمس)؟ "نا (شکر)ی نه بی، زوبانی کوردی، قهت نه بوته (لسان)ی (علم) تا (توسع)ی بی؛ (وکذا) (آلات)ی (باطنه) وهک: (خیال) و (واهمه) و (مفکره)، یا خود وهکی (سلف) ئهئین: " (حس)ی (مشترک)، (خیال)، (وهم)، (حافظ)ه، (متصرفه) ئهوانهش ئه بی له (طرق)ی (حواس)ی (ظاهره) (واردات)یان بو بی وه بو (ادراک)ی (کلیات) ئه مینیتته وه (عقل). شتی (جزئی) به بهر (حواس) نه که وئ، کوو ئه زاندرئ؟ (معلوم)ه، (و مجمع علیه)یه له (اسباب)ی (کسب) نیه، (معلوم)ی (بالضرورهت)ه، ئهوی خوی یا (آثار)ی، به بهر (حس) نه که وئ، نازاندرئ هیه؛ نیه؟ به لکوو به بهر (خاطر) و (خیال) ناکه وئ. ئهگهر که سئ بلئ (علم) به (جزئیات) چۆن بو

خوای ئہبئی؟ بی (آلہت) و (واسطہ) (فلا بُرہان لہ) وہہم وہکی (شیخی رئیس) ئہفہرموی: (علم) بہ (علت)ی (تامہ)ی ئہوشتہ چؤن ئہبئی؟ چؤن ئہزانی؟ ئہوہی (متوقف علیہ وجود)ی ئہو کارہیہ، (حتی) (رفع)ی (موانع) ہہمووی لہ (آن)ہ (تحقق)ی کردیہ یا ئہکا؟ تا ئہمپؤ (اہل)ی (تقوم) (خبر)یان لہ گہلئ شتدایہ، کہ لہ (سیر)ی (کواکب)یان وہرگریہ، (أما) نہیان زانیہ (سیارہ)یی دی لہ (منظومہ)یی (شمس)ہیہ، یان نیہ؟ دواہیہ (کشف) بوو، بہ لکوو ئہو (سیارہ)ش لہو (امر)ہ (تدخل)ی بووبئی، یا گہر نہی بووہ ئہبئی زانیبیتی کہ نہی بوہ، (مَعَ أَنَّهُ) خؤی (مجهول)ی بووہ. دیارہ (علم)ی (محیط) (علمی) (جزئیات)، بی (آلہت) بہس بؤ خواہیہ؛ (حتی) (حکما)ی (یؤنانی) (ادراک)ی (مادیات) چونکو بہ (طریقہ)ی (حواس)ہ (إنطباع)ہ، بؤ خوای بہ (محال) ئہزائن. بہ لئ گہلئ کہس (ولی) و (غیرہ) (ولی)، (بعض)ہ (خیر) ئہدا، واش ئہبئی (أما) (حاشا) لہ (علم)ہوہ نیہ. شتی ئہکہ ویتہ دلئ (انسان) (جذم)ی پیدا دیتی، (أما) نازانی بؤ وایہ؟ (علم)ی (باری) (مقتضا)ی (ذات)ہ، (یعنی) (ذاتی)یہ، وہکی (معتزلہ) ئہفہرموون: یا (صفت)ی (ذاتی)یہ، وہکی (اشاعرہ)، (اہل)ی (سُنَّہ) ئہفہرموون. (کافی)یہ بؤ زانیی (اشیا) (وَلَوْ) (کفایہت) و (إقتضا)یہ، بؤ (جناب)ی (حق) (اختیاری) نیہ، وہ (مقتضا)ی (شئوون)ی (ذات)ی (حق) نادریتہ کہس (غیرہ) (ممکن)ہ، نابئی، (محال)ہ. (انسان) لہ (اول)ی (فطرہت)ی بی (ادراک)ہ، وردہ وردہ (ادراک)ی (حواس)ی بؤ ئہبئی (مع الاسف)درہنگ (علم) و (عقل)ی بؤ پہیا ئہبئی؛ بؤیہ ئہلین (انسان) (قابل العلم)ہ (اصلي) (ذاتی) نیہ، (عمومی) (بطریق الأولى) کہسی بہ (مقتضا)ی (علم)ی خؤی (غیب)ی بزانی، ئہبئی ہہموو (غیب)ی بزانی، (وَاللّٰہ) لہ (مقتضا)ی (ذاتی) نیہ، (خصوصیہت)ی ہہیہ، ئہمہ ئہبئی، ئہوہ نابئی؛ ئیتر زؤر چاک تی (بفکرہ قسہکان وردن وہ بہ (متابعہ)ی (عمرو) و (زید)خؤ لہ (طور)ی (عقل)

دوور مه که (صوفیه) هندی قسه یان هه یه، دوورن: له (ادراک) له (عقل) له (حق) و (حقیقهت). هه رچه ند ئه فه رموی (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) (أَمَّا) (مراد) دیاره. ئه وهی (اهل) ی (علم) بی له (علوی) و (سُفلی)، (مادی) و (مُجَرّدی) ئه وهی به (خاطر) و (خیال) دابی، (علم) ی (غیب) ی نیه ﴿إِلَّا اللّٰهُ﴾ (ذات) ی (واجب الوجود)، (مُجَرّدی) (حقیقی)، (واحد) ی (حقیقی) (عالم) ی (بالذات)؛ (علمای) (عربی)، (کلامی) قسه یان فه رموه؛ (ئه مه) (استثنایه) (مُتّصل) ه و یا (مُنْقَطِع) ه؟ ئه گهر بلّین: (مُتّصل) ه (احتیاجی) مان به (تاویل) هه یه. چونکی ئه بی (جناب) ی (حق) (داخل) ی (ذی الحیّز) بی، لای (حکما) ی (الهی) وه (سواد) ی (أعظم) له (مُتکلمین) آن، (جناب) ی (حق) (مُنزّه) ه له (مکان) و (حیّز)؛ (حتی) (حکما) ی (إلهیون) (بعض) ی له (أجلا) ی (مُتکلمین) وه کی (حجة الإسلام) (غزالی) ئه لّین: (عقول) ی (مُجَرّده) وه (نفس) ی (ناطقه) ش له (مجردات) ه، له (حیّز) و (مکان) دانین (لکن) لای من، (تقدّس) له (حیّز) (خاص) ی (جناب) ی (واجب الوجود) ه. زیرا (وجوب) ی (وجود) (مجبور) مان ئه کات بلّین: (احتیاج) ی به (مکان) و (حیّز) نیه؛ بی ئه وانه (موجود) ه (أما) ئه وهی (واجب الوجود) نه بی، نایه ته (عقل) و (خیال) و (وهم) له (خارج) دا موجود بی، له و (فضا) یه (موقع) یکی نه بی. (حتی) بو خواش ناچیته هه موو (ذهن) آن. (لکن) وه کی (عرض) م کردن (وجوب) ی (وجود) (تصدیق) به (تقدّس) ی (باری) له (حیّز) (جیههت) (سهل) ئه کا له (عجایبات) ی (طوسی) یه (تقدّس) له (حیّز) ئه کاته (مدلول) ی (وجوب) ی (وجود)؛ (مع) (أنه) (جذم) ئایه تی، به (عدم) ه (عقول) ی (مجرد) ه؛ (کأنه) (توقف) ی هه یه؛ وه (جذم) ئه کا به (نفس) ی (ناطقه) ی (بشری) (حسب العوام) (متصل) ه، (حسب الخواص) (منفصل) ه؛ هه رچی بی ئه بی (ذکر) بکری. (زمخشری) (اولا) (سیدی آلوسی) (ثانیا) (ره حمه تیان لی بی)، له و (استثنا) یه زور دووایین ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ ئه و (کافر) انه ﴿أَيَّانَ يُبْعَثُونَ﴾ که ی؟

چونکی (ایمان) یان پی نیه؛ له بهرئہ مه نہ با (عام) مان ئه کرد له (مَنْ فِي الْأَكْوَانِ)

﴿بَلِ ادَّارَكَ﴾ له (نفی) پوچون نہ ماوه، نیه؟ ﴿عَلِمَهُمْ فِي الْآخِرَةِ﴾ له بوونی پوژی (جزا) ہر (ملاحظہ) ی (شکوہ) و (اوهام) یان کرد؛ پوچوون له (شہوات)، تا (قابلیت) یان نہ ما ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا﴾ (محتمل) ہ (نظر) بہ (بعض) ی بی، ئه وهی (علم) ی بہ (وجود) ی شتی نہ بی، (ممکن) ہ (علم) ی بہ نہ بوون بی، یا (شک) ی ہ بی ﴿بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ﴾ (أنه) زل کوون، چاویان ہہیہ نابینن لی رہش، (سیدی آوس) (علیہ الرحمة) (تفصیلی) زوری ہہیہ، ئه و (عما) یہ له بہر ہوی (نفس) ہ.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ئی بہر حیات ﴿إِذَا كُنَّا تُرَابًا﴾ (بعدالموت) بووینہ وه خوّل ﴿وَأَبَاؤُنَا﴾ ئه وانى مردی بووینہ وه خوّل ﴿أَنَّا لَمُخْرَجُونَ﴾ زیندی ئه بینہ وه؟ چوون ئه بی؟

﴿لَقَدْ وَعَدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا﴾ ئی پابدوو ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ پیش (حضرت) ی (محمد) (ﷺ) ﴿إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ (آحادیث) ی نا (منتظم) ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ﴾ بگہ رین ﴿فَانظُرُوا﴾ بنوون ﴿كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ﴾ (سبب) بہ (تکذیب) چیان بہ سہر ہات؛ (دار) و (دیار) یان کووہوور بووہ!

﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ﴾ (لاشک) جنابی (محمد المصطفی) (ﷺ) له سہر (کفر) ی ئه وان و ئیدیش (مُتَأْتِرٌ) دہبوو، بہ (ایمان) یان (کیف) خویش ئه بوو ﴿وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ﴾ دلتنگی ﴿مِمَّا يَمْكُرُونَ﴾ دہر (حق) خووت و دہر (حق) (دین) ت، نایه لن (انتشار) بکا، خوا نایان ہیلی.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ﴾ بہ قہ شمہری ئه لین: کہی دی؟ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ نیشانمان دہن

﴿قُلْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ رَدْفَ لَكُمْ﴾ پیتان گہیشتبئی، (وصولی وہ لای ئیوہ بووبی) ﴿بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ﴾ ئہوہی تالوکہ ئہکەن بو ہاتنی؛ بو (تعدا)ی (ردف)، بہ لام (تضمین)ی بہ (دنی) ئہکەن؛ (عسی) بو (رسول)ہ؛ بہ لئی (رجا) و ئومییدی، لہ (طرف) خوی بو (رسول)ی (حاصل) بی، لہ (مقام)ی (جزم) و (قطع)ہ، (لاشک) دیتہ جی .

﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ﴾ بہ (انعام) و (لطف) و (مسامحہ)یہ ﴿عَلَى النَّاسِ﴾ بوہ ئہوانہ زو بہ زوو (ہلاک) ناکا، وہ (الا) (مانع) نیہ ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ﴾ لہ (ناس) ﴿لَا يَشْكُرُونَ﴾ چونکی لہ خوی نازانن، (انکار)ی (اصل)ی (وعد) ئہکەن . (تاخیر) ہیچ نابئی، (استعجال)ی پی ئہکەن .

﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ﴾ ئہوہی بزری ئہکا، ئہزانی چی تیایہ، ﴿وَمَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ﴾ ﴿وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ (ظاہر) و (باطن)یان لای خوا (مکشوف)ہ، ئہوہی ہیہ (موجب)ی (عقاب)ہ (تاخیر)ی لہ (محض)ی (فضل)ہ .

﴿وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ﴾ ئہوی بزری ﴿فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾ (حتی) (أصغر)ی (مقرب) کہ بہ نظاری (فوق العادہ) بہ بہر (حس) ناکہ وی ﴿إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ﴾ (ثابت) و (مقرر)ہ (واضح)ہ لای خوا، ئہز (جملہ)

﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ﴾ (منزل)ی (علی رسولہ الأکمل) ﴿يَقْصُ عَلٰى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ (حق) و (حقیقہت)ی لای (رسول) و (أصحاب)ی (مجهول)ہ (غیب)ہ ئہگہر (جناب)ی (حق) علمی شاملی بہ (جزئیات)ی (خُفِيہ) نہ بی، ئہو (امور)ہ چوں بہ (روحی) ئہنیری و لہ (قورآن) (بیان)ی ئہکات . (اساس)ی (ارسال)ی (رسل) (موقوف)ہ لہ سہ ر (علم) بہ (جزئیات) بنورہ (رسولی اکرم) چوں ئہی زانی، (دین)ی (ملک)ی (مصر) لہ گہل (دین)ی (یوسف) (علیہ السلام) لہ (حکم)ی (سارق) لیک جودان .

﴿إِنَّهُ﴾ (قرآن) (أَمَّنَابِه) ﴿لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ ئەوہی (ایمان)ی پیی ھەییە، (إِتْبَاع)ی ئەکا، (نائل)ی (سعادت)ی (دارین) ئەبی، (لاشک) وایە، گەرچی (رؤسا)تیکیان دایە.

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي﴾ (حکم) ئەکا ﴿بَيْنَهُمْ﴾ (بنی اسرائیل یا جمیع) ﴿بِحُكْمِهِ﴾ (حکمت) یا (حکم)ی (لایتغیر) (حکم)ی (صادر) لە (طرف) (کبریائی) کەس ناتوانی (بوجہ من الوجوه) (رد)ی کا، لای دا، (حکم)ی (الهی) (حکم)ی (حق)ە (عادل) ئەییە، چۆن (نقض) ئەکرئی؟ (حاشا) ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ (غالب)ی (قوی) بە (قوت) (حکم)ی (رد) ناکرئی ﴿الْعَلِيمُ﴾ (وکذا) بە (علم) (حتی) (وجه)ی (شفاعت)یش نامیئی.

﴿فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ پەنا بە خوا (دوام) کە لەسەر (تبلیغ)، (اعتماد) لەسەر خوای، (موفق)ت ئەکا؛ ئەوانە بەر (طرف) ئەبن ﴿إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ﴾ (شک) و (شبهه) ھەلناگرئی، ئەبی ئەو (حق)ە بچیتەسەر، نابئی بە (ھدر) بپوا ئەوانە کە (ایمان) نایەن، (قصور)ی تۆی تیا نیە.

﴿إِنَّكَ لَأ تَسْمِعُ الْمَوْتَى﴾ ئەوانە مردوون، (حیات)ی تیگەیشتن و (ھدایت)یان نەماو، مردی نابییە، ناتوانی (ایمان) بیئی ﴿وَلَا تَسْمِعُ الصَّمَّ الدُّعَاءَ﴾ بانگ ﴿إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ﴾ کەر بەرە و پرووین، بە (اشارەت) (ممکن)ە شتی تی بگەن، (أما) کە پشتی لە (داعی) بی، ھیچ؛ نە (اشارە) نە (عبارە)، (أما) (ملا)ی (تلقین) خۆین ئەوئەندە ئەشیر پینی، لەناو (قبر)ی مردی گوئی لی ئەبی؟ من گەلی جار بە (مسلمان) آن ئەلیم: ئەو (تلقین)ە بۆ زیندی یانە زۆر باشە؛ (أما) لی بگەن، بزائن، (سؤال)ی چیان لی ئەکەن؛ بە گویرە (إحضارات) بکەن. ئەوی مردی ئەوا پۆیی؛ چۆن بوو؛ ئەگەر (مؤمن)ی بی خەدشە بی (جواب) ئەداتەو، وە (الا) نەپەنەپری ئیمە (فایدە)ی نیە! (أما) نازانم بۆچی ئەبی (تلقین)یش ھەربە (عربی) بی؟ ھەر (قوم)ە بە (لسان)ی خۆی بی؛ زیندیەکان (استفادە)ی لی ئەکەن.

﴿وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمِّي﴾ لایان دەی ﴿عَنْ ضَلَّالَتِهِمْ﴾ بیان هینیه سەر پئی
 ﴿إِنْ تَسْمِعُ﴾ (نافیه) یه ﴿إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا﴾ ئەوانه‌ی زیندین، به چاوی
 گوین، ئەوانه‌ی (بالفعل) دیاره، ئەوانه‌ی (بالقوه القریبه) به (أدنی)
 (اشاره) یه تی ئەگەن، دیتە سەر پئی راست، به (مطلب) ئەگەن، (آیات) ی
 (قرآن) ی (حاویه) به سەر (آیات) ی (اکوان) ی گویت لی نه‌بوو ﴿فَهُمْ
 مُسْلِمُونَ﴾ (منقاد) ن بۆ (حق)، بی (کبر) و (حسد) و (اناینهت). (أما)
 (انقیاد) و (اطاعه) ی (مسلم) له (عمی) وه نابیی، وه‌کی (مُقَلِّد) آن ﴿وَإِذَا
 وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ﴾ له سەر ئەوکه‌ر و کۆندانه؛ (الْقَوْلُ) (کلمه) ی (عذاب)
 (اسارهت) (انقراض) و نابوودی ﴿أَخْرَجْنَا لَهُمْ﴾ بۆ ئەو که‌رانه ﴿دَابَّةً مِّنَ
 الْأَرْضِ﴾ (ارض) ی خۆیان یا (اطراف)؛ (حیوان) ی له (شاکله) ی خۆیان،
 بی (عرق) و (نسب) (أَنَّهُ) له عهردی دهرکولی‌یه؛ یا خود له پووی
 (سیاسهت) (میل) و (محابا) بۆ که‌س نانویئیی؛ (مقصد) ی به‌س
 (اصلاح) ه، ئەو (نوع) ه (دابه) له (زمان) ی (إنحطاط) ی (قوم) زۆر ئەبن؛
 هه ر (قوم) ه، هه ر (شعب) ه، به‌لکوو هه ر شاره هه ر دئی‌یه، (دابه) یه وای
 ئەبی ﴿تُكَلِّمُهُم﴾ قسه‌یان له‌گه‌ل ئەکا، ئەی بیه‌ن، دوا‌ی ئەکه‌ون، (ده‌ور) ی
 ئەده‌ن؛ (رسولی کریم) ی (ناصح) ی (مشفق) هه‌رچه‌ند هاوار بکا، گوئی
 ناده‌نی، ئەویش به‌ئاره‌زوی خۆی هه‌لیان ئەخه‌له‌تینیی، له (مارب) ی خۆی
 (استخدام) یان ئەکات ﴿أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ﴾ به‌لکوو (انکار) یان
 ئەکرد، (صُمُّ بَكْم) بوون که‌چی بۆ (دابه) یه (هکذا) یی ئەوها گوئی دین؛
 برۆایان پئی ئەکه‌ن! دوا‌یان ئەکه‌ون؛ ئەمه‌وا.

ذاتی هاته کۆیه (نعمان افندی) له (آل) ی (جمیل بغدادی) تشریفی
 هات، له (مدرسه) (ملاقات) مان کرد، له‌مه‌یانی گفت‌وگو له‌و (آیهت) ه‌ی
 (سؤال) ی کرد، وتم: (البهت) ه ئەزانیت (اشکال) ه؛ له (ملا) یانیشت
 (سؤال) کردیه؛ به (جواب) یان (قانع) نه‌بووی فه‌رمووی: به‌لئی، منیش
 ئەوهام بۆ (شرح) و (إيضاح) کرد، زۆر (مسرور) بوو، دوا‌ی گه‌رانه‌وه،

کاغہزہکی بؤ (ذات)ی نووسیوو؛ فہرموو بووی: (فلان) کہس لہ
 (ظلمات)ی (کفر)ی (نجات)ی دام؛ دەستی ماچ ئەکەم داخوا چەند
 (غفلا)ی دی وا گرفتار بووین، لەسەر ئە و ھەموو (اختلاف)ھە ی کہ لہ
 (دابە)یدا ھەبە، چۆنیان کردیتە (اشراط)ی (ساعت)؟ (حتی) (داخل)ی
 (اعتقادیات)یان کردیە! (و من العجایب) (قسم)ی لہ (شیعە) ئەلین: ئەمە
 (إمامی علی)یہ گۆی یا (رجعت) ئەکا، (انتقام) ئەستین! (واقعا) ئەو
 (نوع)ھ (روایەت)ھ، ئەو (ھذیانات)ھ و (مثل)ی وی، یەکیکن لہ (دابە)
 (الأرض) (عالم)یان بە (فساد) برد، (آیەت)ی (قرآن)یان بی (روح)کرد؛
 (حتی) (بعض)ی (لہجە)ی (قراءت)یان بؤ تیک دایە، گۆی یا ئەو
 (کلام)ھ (داخل)ی (کلام)ی وی یە. (مسئله)ی (عصی)ی (موسی) و
 (خاتم)ی (سلیمان)ی سەیرە؛ گۆیا لەورۆژە بە دەست و لە دەستی ئەو
 (دابە)دان! (عصی) خوا ئەزانئ پزیوہ؛ (خاتم) بی (أصل)ھ، لہ (مقولە)ی
 (حکایەت)ی (الف لیلی)یە. (إمامی رازی) (پہ حمەت)ی لی بی (کیف)ی
 لەگەل ئەو (دابە)یە نایە، ئەلین: (قوران) (دلالت)ی لەو قسانە نیە وایە.
 گەر (تفصیل)ت ئەوی تەماشای (روح المعانی)کە، من ناتوانم قسەکانیان
 (نقل) کەم، دلم بؤ (قوران) و بؤ (امەت) سەخلەت ئەبی، آہ لە دەستی
 (رؤات)آن!

﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا﴾ ئەوانە ی دوا ی (دابە) کە وتوونە ﴿مَنْ
 يُكْذِبُ بِآيَاتِنَا﴾ بپروا بەو (نوع)ھ (دابە) دەکا، بە (آیات)ی (الهی) بپروا ناکا،
 ئەمسال (پاپ) (غیر)ی گوشت ھەموو شتی لە دیانان (حلال) کردیە، لہ
 (ایام)ی پاریز، کەس نالی: ئەمە چۆن ئەبی؟ بؤ تا ئیستا (حلال) نەبوہ؟
 بؤ ئەمسال (حلال)ھ؟ (حیوانی) لەمە زیاتر ئەبی؟ ئەو (نوع)ھ (دابە)
 ئەزانن (قوم) چی پی خوشە (فتوا) ئەدەن. ئەوانی ئیمەش شتیکی وەکی
 (پاپ)؛ (أما) زۆرن، بی (انتظام)ن وە (الا) (ممکن) بوو (صاحب)ی
 (عرش)ی وەکی (عرش)ی (فاتکان)یان لی پەیا بی ﴿فَهُمْ يُوزَعُونَ﴾

(اول) یان له سہر؛ (آخر) یان را ئه گیرئ؛ دیسان لیره باس له (رجعت) ی (علی) ئه کهن؛ (دابه) یه ئه نوینن، له پاش ئه مه، که کو بوونه وه (سوق) یان ئه کهن.

﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاؤُوا﴾ دیته (محشر) و (موقف) ﴿قَالَ﴾ (جناب) ی (حق) ﴿اَكْذَبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا﴾ (تصدیق) و (تکذیب) (متوقف) ه له سه ی (علم) (بعد کمال التصور) ئه توانی (تصدیق) یا (تکذیب) بکه ی. نازانم چی لی ئه زانن؟ شتی ئه بینن؛ ئه لئین: (سحر) ه ئایا ئه زانن (سحر) چیه؟ (آیه) ی (حقیقی) چیه؟ تا (بعد التطبيق) (معلوم) بی ئه وه (سحر) ه یا (آیه) ه ﴿أَمَّا ذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ له بهر (مقابله) ی (تکذیب) (احتیاجی) مان به (بیان) ه یه؛ ئیمه ئه لئین (تکذیب) ی (ماده) یه (حکمی) یا به (نظری) (علم) ه، یا به (هوا) ی (نفس) ه؛ ئه وه ی (اهل) ی (علم) بی؛ ئه بی به (دلیل) و (برهان) (رد) ی (حکم) ی (غیره) (معقول) بکا؛ ئیدی له بهر (هوا) ی (نفس) و، (لاشک) ئه وانه له (اهل) ی (علم) نه بوون؛ (تکذیب) یان له بهر (انغماس) ی (فی الشبهات) ه.

﴿وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ﴾ (افحام) بوون ﴿بِمَا ظَلَمُوا﴾ (تکذیب) یان بهس له (تجاوز) و (تعدی) یه؛ ﴿فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ﴾ بلئین چی؟ (حجّه) یان چیه؟ ﴿أَلَمْ يَرَوْا﴾ له (دنیا) یه تی نه (فکر) ی بوون؟ ﴿أَنَا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنُوا فِيهِ﴾ (استراحت) ی تیا بکهن به (نوم)، به (آرام گرتن) له (عمل) ﴿وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ (آیه) له شه وو پوژ (ظاهر) تر ه یه؟ (تقلبات) ی (فائده) ی (ادنی) (ذی شعور) ئ (درک) ی ئه کات؛ هیچ نه بی ئه زانن ئه وه کاری کهر و گاوو (تماثل) نیه ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ لهو (جعل) ه ﴿لآيَاتٍ﴾ (عظيمة) عدیده ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ ئه توانی پییدا بروا، (احوال) ی (عالم) بزانی له (علوی) و له (سفلی) خه بهر دار بی، وه ئه زانی (خالق) ی و (قدیر) و (علیم) ئه توانی (اعاده) یان کاته وه، وه به (انواع) ی (عذاب) ئه توانی (عذاب) یان بدا.

﴿وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾ وہک کہ پرنای شاپوری؛ شتیکہ دہنگی (ہائل)ی لی بی ﴿فَفَزَعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ﴾ ئوانہی (عالم)ی (غیب) نہ بن، ئاگیان لہ خو نیہ، (مجبوراً) ئترسن، رادہ چہن، دادہ چلہ کین، ﴿إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ﴾ بہ راستی خوئی ئیزانی ﴿وَكُلٌّ﴾ (تابع) و (متبوع) ﴿أَتَوْهُ﴾ بؤ (حق) و (حساب) ﴿دَاخِرِينَ﴾ (زلیل)، بی (ناصر) و (معین)؛ (دابہ) کان چیان پی ناکری.

﴿وَتَرَى﴾ ئہ مرؤ یا ئہ وی پوژی (أَيُّهَا الرَّائِي) ﴿الْجِبَالَ﴾ چیا ﴿تَحْسَبُهَا جَامِدَةً﴾ بی (حرکہ) یہ ﴿وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ﴾ (ممکن) ہ (آیہت)ی (دقیق)یان نشان دا، کہ (ارض) (متحرک) ہ بہ (حرکہ) یہ (یوحی) با (وجود)ی (ارض) و چیا بہ (ساکن) (کواکب) بہ (محرک) ئہ بینن و بہو (حرکہ) ش (تعاقب)ی (لیل) و (نہار) ئہ بی (واقعا) (علمای) (ھیئت)ی (قدیم) (انکاری) (حرکہ)ی (ارض) ئہ کھن، بہ (حرکہ) یہ (سریع)، وہ چہند (وجہ) ئی ئینن، کہ (دلالت)ی لی بکا، (حکما)ی جدید (جواب)یان ئہ دہنہ وہ، (حتی) ئہ لین: کہ گہ یشتنہ بن (قطب) و ایان (اثبات) کرد، (حرکہ)ی (ارض)ی کہ جئی (شبهہ) نہ بی، لام و ایہ (طنطاوی) ئہ فہ رموی (نظر) بہ (سابق)ی (آیہت)، (ملائم)ی (آخرت) ہ (نظر) بہ ﴿صَنَّعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ (مناسب)ی حالی (حاضرہ) ئہ و (عالم) ہ (مصنوع) ہ، (صانع)ی وی خوایہ؛ (علمای) (توقیفی) ئہ ی لینی، نای لینی، (علی کیفہم)! (مع آنہ) (سیدی آلوسی) (اثبات)ی ئہ کا، کہ (اطلاق)ی (وارد) بوه لہ (حدیث) (الْحَمْدُ لِلَّهِ) بہ و (عالم) ہ (استدلال) ئینن، لہ سہر (وجود)ی (صانع)ی؛ (علمی صانع)ی (قدرت)ی (صانع)ی. بنوری (ارض) بہ و (قوت) ہ (ہائلہ) (حرکہ) ئہ کا، ئیمہ لہ سہری (دوام) ئہ کھین، ئہ پوین، ئہ نوین بہ آرام دادہ نیشین، (صنع)ی (محکم) و ئہ بی ﴿إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾ ئہ وی ہ بی، (صانع)ی و اچی لی بزر نابی.

﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِّنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ﴾ ﴿تہبئ (جزای (حسنہ) ی (الہی) لہ (حسنہ) ی (عبد) ی چاتربی .

﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ﴾ (شرک) و (فروع) ی ﴿فَكُتِبَتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ﴾ بہسہر پووا ئہیان ہاویئہ ناو ئاگری ﴿هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ﴿خُوتان (پہزیل) ئہکرد، بؤ (دابہ) ئہکہوتنہ (رکوع) و (سجود)، (قل) ﴿إِنَّمَا أُمِرْتُ﴾ بہ (وحی) ﴿أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا﴾ (حرمت) و (تحریم) ی (مکہ) (آیہت) ی (عظیم) بوو، بؤ (قرہیش) کہلہ (ابراہیم) ہوہ بویان دامہزرا بوو، وہ (حتی) بہ (قہر) ی (الہی) ئہوی (قصد) ی کردبی، (دفع) بوہ، ئایا ئہمہ لہ (الہ) ہ (جامد) ہکانی خویان ئہزانن؟ لہو (نعمت) ہ لہو (آیہت) ہ کوو غافل بوون؟ ﴿وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ﴾ (الہ) ی وان چی نیہ ﴿وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ (حاشا) لہ (مشرک) آن ﴿وَأَنْ أَتْلُوَ الْقُرْآنَ﴾ ئہہانئ وہئئ بؤم دئ، لہ (تبلیغ) ی (قصور) نہکہم، (مبالات) نہدہمہ (معارضہ) ی ئیوہ ﴿فَمَنْ اهْتَدَى﴾ بہ (قورآن) (ایمان) ی پی بیئئ وہ (عمل) ی پی بکا ﴿فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ﴾ قانزانجی بؤ خویہتی ئہبی بہ (انسان) ی (عالم)، (متقی) و (پزین)، (تریہ) و (نقی)، سہرافراز و (عالی) ﴿وَمَنْ ضَلَّ﴾ (ایمان) ی پی نہیہنی ﴿فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ﴾ بترسی، لہ (عذاب) ی خوا زیانی (کفر) بؤ خوتہ .

﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ لہسہر (نعمت) ی ﴿سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ﴾ لہ (مقول) ہی (قول) ہ ﴿فَتَعْرِفُونَهَا﴾ پوژی (جزا) ﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ لئئ گوم نابئ (جزا) تان ئہدا . (جناب) ی (حق) بہ (کرم) ی خوی (موفق) مان کا، لہسہر (اتباع) ی (قورآن) لہ (عذاب) ی (دنیا) و (قیامت) (نجات) ماندا، (حفظ) مان کا، (نعمت) ی (دنیا) و (قیامت) مان بہسہردا بیارینئ (آمین).¹

¹ (تفسیری سورہی نمل) تہواو بوو، پوژی دوو شہموو سنہی 1358 ہ چواردهی (محرم) (21/شباط/لہساعت (11).

سورہتی (قصص)

ئو (سورہت) ہ (مکی)یہ، (الا) (سورہی) (قصص) (بعض)ہ
 (آیات)ی نہبئ لہ (بین)ی (مکہ) و (دار الہجرہت) (نازل) بووہ .
 خوڑی (مواقع) و (ازمنہ)ی (نزول) و (وجہ)ی (فصل) و (وصل)ی (آیات)
 و (سور) لہیہک لہگہل یہک، وہ (ایراد)یان لہ (موقع)ی دوور لہ (سبب)ی
 (نزول) بہ (وجہ)ی (وجیہ)، بئ (منازعات) و (قیل) و (قال) (ضبط) و
 (بیان) کرابا ئہفہرمون: پاش (سورہ)یی (نحل) (نازل) بووہ، (پہکی)
 (اعلا) بوو (وضع)ی قسہ نیہ، (موافق)ی (نزول)ہ بو (ربط)ی (نزول)ی
 (وجہ)ی ئہوئی؛ کہسئ (تامل) کا، زوری بو (عیان) ئہبئ، وہ (آیہت)ی
 ﴿ان هذا القرآن یقصر علی بنی اسرائیل اکثر الذی ہم فیہ یختلفون﴾ یہکانہ
 لہوانہی (رابطہ)یہ (عدد)ی (آیہت) وہکی (زمحشری) ئہفہرموی: (88)ہ،
 (سیدی آوسی) ئہفہرموی: بالاتفاق الحمدللہ لہسہر (اتفاق). آہ (اتفاق)
 چہند خووشہ، (ثمرہ)ی زور باشہ .

﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ﴾

﴿طسّم﴾ بہ (اہتمام) و (حضور)ی (قلب)گوی رادہگرن ﴿تِلْكَ آيَاتُ
 الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ کہ نشانیان ئہدہین، بویان (إظهار) ئہکہین، بہ (کون) و
 (قول) بہ (لفظ) و (عمل) ﴿نَتْلُوا عَلَيْكَ﴾ یا (محمد صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) خوئی (بالذات)
 بہسہرتا ئہخوئنی؛ چ (قید)یہ؟ باوا بئ (واجب)ہ ہرچی ہبئ بہ
 (واسطہ)ی (جبرئیل) بئ ؟ ﴿مِن﴾ (بعض)ی لہ ﴿نَبِيًّا مُّوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ﴾
 (ملک)ی وہکی (فرعون) (جبار)ی وہکی (حکیم) ئہنیردریتہ سہری

﴿بِالْحَقِّ﴾ (کما هو هو) کہم کورتی و (مبالغاتی) (حکایت) خوانانی تیا نیه وه ئه وهی (مناسب)ی (نبوت)ه بؤ (نبی) (ذکر) ئه کرئ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ ئه وان (فائدہ)ی لی وەرئہ گرن، (آیات) دہ زانن، ئه ناسن ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ﴾ له ارزی (مصر) (تجاوز)ی له (حد) کرد ﴿وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا﴾ ئه وی (اهل)ی (مصر) بوون، له (شعب)ی خوئی بوون؛ زیدہ (محترم) و (مخدوم) بوون. (بعض)ی تر له وان به رهو ژیر، (وهکذا) ... ﴿يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ﴾ (بنی اسرائیل) له و (مدہت)ه (تجنس)یان کرد بوو، به (جنسیت)ی (مصری)؛ وه کی ئیستا لیّره زور (عذاب)ی ئه دان، (ردیل)ی ئه کردن، به (نوع)ی (طاقهت)یان فری ﴿يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ﴾ تا کہم بن، له زوریان ئه ترسا، (حاجهت)ی به خوین نه بوو، لی یان (امین) نه بوو، (حرمت) و (حریت)یان داتئ) ﴿وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ﴾ (البت)ه کاریکی پی یان هه بووه ﴿إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ﴾ (کافی)یه بؤ (تقلیل) ئه بی ئه ندازهی (نُقَالَ) آن گه پی.

﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ﴾ (انعام) چاکه دانئئی ﴿عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ﴾ (نجات)یان بدهین له دهست (فرعون) ﴿وَنَجْعَلُهُمْ أُتَمَّةً﴾ (مقتدی)یه (دعات الی الخیر) (ولات) و (امرا) و (حکام) ﴿وَنَجْعَلُهُمُ الْوَارِثِينَ﴾ بؤ (تاج) و تهختی (فرعون) (عدوی (لدود)یان.

﴿وَنُمَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ له ئه رزی (مصر) (قرار) گیرین، بی (ذلهت) و (خوف) به (کمال)ی (عز) و (شرف) ﴿وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ﴾ (وزیری اعظم)؛ (قائدی) (عسکر) بؤیه ئه فه رموی: ﴿وَجُنُودَهُمَا﴾ له شکریان ﴿مِنْهُمْ﴾ له (طرف) (مستضعف)ه کان ﴿مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ﴾ (زوال)ی (ملک)یانیه (طغیان)ی (بنی اسرائیل)ی ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ﴾ (القای قلب)مان کرد، پهک له سه ر ناوی نه که وتوه، وه چ دهرکه و دولابی پی ناکریتته وه؛ (دقهت)که له (حکمهت)ی (قوران)، (تعرض) بؤ بابی ناکا، (حسب المقام) چ (مداخله)ی نیه، ﴿أَنْ أَرْضِعِيهٖ﴾ شیریه بدهیه، به خپوی که

(ما امکن) ﴿فَإِذَا خَفْتِ عَلَيْهِ﴾ له (وہقتی) تہفتیش ﴿فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ﴾ (بعد وضعه فی الصندوق) بہئاوی دادہ (یمّ) بو (مثل) ی (نیل) یش نہگوتری ﴿وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي﴾ مہترسہ، (محزون) مہ بہ ﴿إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ﴾ بہ (صحت) و (سلامت) پیئی شاد نہبیہوہ ﴿وَجَاعَلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ له (بلاغتی) (آیہت) (صرف) ی (نظر) کہ، (دقت) له (بلاغت) ی نہو (حکم) ہ کہ مندالی (ہکذایی) لہناو تابوت بندری، بہ (بحری) دا دری، لہو (حین) ہ، بہداکی بلئی: نہو مندالہ (قہید) ی ناکا؛ بوّت دہہیندریتہوہ وہنہبیٹہ پیغہمبہر (حقاً) جئی (تعجب) ہ۔ لہہیچ (واقع) ی قورآن (اشارہ) یہ نیہ، کہ داکی (اولا) فرپی دابیٹہ ناو تہندووری ناگری، بہ (سلامت) ی دہرچوو بی (بعده) ہاویشتبیتہ ناو (بحر) ہ؛ نازانم (نقال) آن بوچی نہو (نوع) ہ شتہ ذکر نہکەن؟ (ابن عباس) و (امثال) ی (تاریخ) ی (تفصیل) ی نہو (زمان) ہیان له کئی وەرگریہ؟ (حق) و (حقیقت) نہمہیہ له قورآن دایہ، نہوہندہ کافی یہ بو (مؤمن)۔

﴿فَالنَّقْطَةُ أَلُ فِرْعَوْنَ﴾ بہ (جاری) یان نہلین: آل؟ برپوا مہکہ؛ بایہکی (افراد) ی (عائلہ) ہہلی گرتبیتہوہ ﴿لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا﴾ (قُرَّةُ الْعَيْنِ) و خوشہویست، (عزیز) (مقتضی بہ) و (حقیقہ) (ولد) ی خوشہویست (عدو) و (حزن) ہ لہبہر (ملاحظہ) ی حالی دلّ (دائماً) له (إضطراب) و (الم) دایہ نہگہر بی ساتمہ بکا، دلی باب و دایکی، جہرگیان بو لای بہحرہ کہ نہکەوی، وختہ بیٹہ دہری۔ لام وایہ (معنای) (آیہت) ی (کریمہ) وایہ، لہگہل (آیات) ی دی بہ (ابلق) ی (وجہ) (موافق) ہ؛ وہ (حاجت) بہ (قیل) ہ (قیل) ی (بیاتی) یان نیہ ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ﴾ له (تذلیل) ی (بنی اسرائیل)؛ (تدبیر) و (تقدیر) (موافقہ) ی نہکرد؛ (واقعا) بہ (تاریخ) (ثابت) ہ نہو (دہولت) ی (تضیق) ی (بعض) ہ (عناصر) ی (ملہت) ی نہکا، (خطأ) نہکا، (عاقبت) ی بو (دہولت) خراپہ؛ سہر نہکیشیتہ (اختلال) وہ (آخری) (إنقراض)۔ (ہامان) و (جنود) له

(إلتقاطی) (موسی) ئاگادار نہ بووین . (علت)ی (سابق) بؤ (آل)ی (عمومی)یہ .

﴿وَقَالَتْ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ﴾ بہ (موافقہ)ی (آل) ئہوانہی ہہ لیان گرتہ وہ (عرض)ی فرعونی کرد ﴿قُرْتُ عَيْنٍ لِّي وَلَكَ﴾ ئہو (طفل)ہ بؤ من و تو و ﴿قُرَّةَ الْعَيْنِ﴾ بی ﴿لَا تَقْتُلُوهُ﴾ (جمع)ی بؤ (تعظیم)ہ ﴿عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا﴾ کہ گہورہ بوو، لہ (خدمات)ی (جلیلہ) (استخدام)ی دہکہین ﴿أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا﴾ ئہگہر (آثاری) (نجابت)ی زیتیر بوو، (ممکن)ہ بییہ (ولی عہد)، (شعب) وا بزانی کہ (حقیقہ) کورپی (فرعون)ہ ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ چہند (ملائم)ہ لہ گہل ئہو (فکر)ہ، با (داخل)ی (کلام)ی (ملکہ)بی ؛ ئہگہر (راسا) فہرموودہی خوایی، (آل)ی (فرعون) و (حرم)ی؛ نہیان دہزانی لہ (بنی اسرائیل)یہ؛ یا خود (عاقبت)ی کار چی دہبی؟

﴿وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ﴾ دلّی ﴿فَارِعًا﴾ چؤل، چی تیا نہ بوو؛ (غیر)ی یادی ولدی، یا لہ (صبر)؛ بی (صبر) و بی (قرار) بوو، (عقل) و (شعور)ی تیا نہما بوو (أمّا) (فراغ)ی لہ (وعد)ی خوا، (وکذا) (فراغت) و (استراحت)ی (قلب) لہ (ہم) و (غم) چونکی (ملایہمہی) لہ گہل ﴿إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي﴾ نیہ . لہ بہر بی ئارامی نیزیک بوو ئاشکرای کا، دواۓ کہوی ﴿لَوْلَا أَنْ رَبَّنَا عَلَيَّ قَلْبَهَا﴾ بہ (تذکار)ی وعد، کہ بؤی (رد) ئہ کہینہ وہ، (لکن) دلّی بہ (وعد)ی (الہی) (محکم) بوو ﴿لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (راسخ ایمان) بی (وسوسہ) و (ورثہ) و (دغدغہ) بی .

﴿وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ﴾ خوشکی موسی: ﴿قُصِّيهِ﴾ دواۓ کہوہ، ئہ ویش چوو؛ گہرا ﴿فَبَصَّرْتُ بِهِ﴾ دیتی، چاوی پی کہوت؛ ﴿عَنْ جُنُبٍ﴾ لہ تہ نیشتیہ وہ، لاہہ لا، تیواوتیو؛ وای نہ دہنواند، کہ بہ (قصد)ی تہ ماشای ئہ کات ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ خوشکیہ تی لہ دواۓ ئہ گہریت (مراد)یہ تی (ذاتا) ئہ ندہ پروون ہؤمایوونی (ملوک)آنہ، ئاگاداری (احوال)ی ئہوانہ نین .

﴿وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ﴾ لیمان (منع) کرد ئه گہر پیش ئه وهی (فہم) بکا، داکی بناستی، هاویشترابیتہ ئاو، فری درابئی، (حقیقہ) ئه و (منع) ه، ئه و مه مک نه خواردنه ی (موسی) (خارقه) یه؛ وه (الا) ئه وه بو گہ لک (مندالان) ئه بی (حتی) (ادیبہ) ی کچی من له (9) مانگی دایانی پوی؛ هرچہ ند پہ لہ یان کرد، تی کوشین به سہ د حیلہ، بو ہاتنہ پیش (تی کوشین) (فایده) ی نہ بوو؛ (آخری) به شیر ی (حیوان) به خیو کرا گہ ورہ بوو بوو، ده گہ را کہ (میل) ی ئه چوہ شیر، ئه ہاتہ وه ئه ی گوت، " مہ مہ " مہ مہ ی شوشہ یان بو پر ئه کرد، (حسب العادۃ) وه ری ئه گرت به گوی لاستیق ئه ی مژی؛ تا خلاصی ئه کرد، گہ لی پاش (مدہ) یی (رضاع) لہ شیر کرایہ وه، ئه بی ئی (حضرت) ی (موسی) ی پیش داک ناسین بووی ﴿فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ﴾ حہ زئہ کہن؟ پہ ہہ ریتان بکہم ﴿عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ﴾ (عائلہ) یه (عالی) ﴿يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ﴾ بو ئیوہ، بو (خاطر) ی ئیوہ، به (طمع) ی (جبری) (رضاعی) تا؛ (اہل) ی (بیت) یکن، حہ زبہ (خدمت) ی ئیوہ ئه کہن ﴿وَهُمْ لَهُ﴾ بو مندالہ کہ ﴿نَاصِحُونَ﴾ (خالص) ن جوانی به خیو ئه کہ ن، شایانی (ابنا) ی ملوکن. وا دہرئہ کہ وئی ئه و خاتوونہ زور بہ (احتراس) ئه و (دلالت) ہ ی کردیہ، ئه مہ ش (دلیل) ہ لہ سہر (کمال) ی (فطانت) ی. نازانم (ہامان) لیرہ (حق) ی چیہ؟ لہ (امور) ی (عائلہ) ی (وزیر) (ولو) زور (مقرب) بی (مداخلہ) ی نیہ. (حکایت) ی ئه کہن، نازانم ئه لین: چی؟

﴿فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ﴾ (قسہ یان) (قبول) کرد، (موسی) یان دا داکی بہ دایانی ﴿كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا﴾ بہ فہرزہ ندی (عزیز) بی ﴿وَلَا تَحْزَنَ﴾ بہ (فراق) ی ﴿وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ ہہرچی بی. (حقیقہ) (انجاز) ی ئه و (وہعدہ) (دلالت) ئه کا لہ (انجاز) ی (سائر) ی (وعد) ی دی، لہ بہر (غایت) ی (بعد) و (غرابت) ی ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (ایمان) یان بہ (وعد) ی خوی نیہ، (مع الظہور الدلیل) (خصوصا) ئه گہر، زور دوور بی؛ (حتی) لہ (نظر) ی (بعض) ی، (انجاز) ی ئه و (نوع) ہ (وعدہ) ہ (مُحال) ہ؛ زیرا (مَوْعُودُ بِهِ) بہ

(مُحَالٌ) ئہ زانی ؛ (لکن) (انسان) ئہ بی (تَأْمَلُ) کا، گہ لئ شت بہ (محال) ئہ زاندر؛ (مَعَ أَنَّهُ) (واقع) بوو. (تموجات)ی ہوا ی (لوندہرہ) و یا (برلین) و (پاریس) و (واشنگٹن) و (انقرہ) و (مصر) و (فلسطین) و (بیروت) و (بغدا) و (طوکئو) و (مؤسکو) و (لہ سہر) (صندوق)ی (رادیو) لہ کویہ تی کداوین؛ لہ (لندن) (ساعت) لی ئہ دا، لہ (کویہ) گویان لی یہ.

﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ﴾ تہ واوی (یغما) ﴿وَأَسْتَوَى﴾ (معتدل) بوو، (کامل) بوو؛ (قوت)ی (مادی) و (معنوی) (موافق) بوو ﴿أَتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ (حکم) و (علم) (لازم) نیہ، ہر (نبوت) و (علم) بہ (شرائع) بی، (اکثر)ی (مقصد) لہ (علم) و (حکم) (صفہت) و (قوت) یکہ کہ مدار ی شت زانینہ؛ وہ (ممکن)ہ لہ (طرف) (فرعون) (ادارہ)کی (فصل) و (قضا)ی (تودیع) کرابی ﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ ئہ وی باش و (معاملہ)ی جوان بی، دوا ی (ہوا) نہ کہ وی خوا ئہ ی کاتہ (صاحب)ی عقل و (دریہت)، (فاصل)ی (بین الحق و الباطل) ﴿وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ﴾ (ممکن)ہ بلین: ئہ و (مدینہ)یہ ی کہ (موسی) بوو بوہ (حاکم) لہ وی زور (موافق)ہ وہ (ال) (مصر) وہ یا (اسکندریہ) (ممکن)ہ، ہزار کہ س وہ کی (موسی)ی بہ و حالہ ی بچتی ﴿عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا﴾ (وقت)ی (محکمہ) یا (مجلس)ی (ادارہ)ی نہ بوو لہ (غیر)ی (میعاد)ی (موظف) بوو با (ممکن)ہ بلین ئہ یان زانی بوو (موسی) بو (ادارہ)ی وی (تعیین) کرایہ ﴿فَوَجَدَ فِيهَا﴾ لہ شارہ کہ دا ﴿رَجُلَيْنِ﴾ دوو پیاو ﴿يَقْتَتِلَانِ﴾ شہریان ئہ کرد، لیکیان ئہ دا، ﴿هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ﴾ لہ (اتباع)ی بوو ﴿وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ﴾ (مخالف)ی بوو؛ یہک (سبط)ی یہک (قبط)ی ﴿فَاسْتَفَاؤُهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ﴾ ہاوا ری کرد یا (موسی) ﴿عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ﴾ (نصرہت)م دہ، (موسی) بہ فریادیہ وہ چوو ﴿فَوَكَرَهُ مُوسَى﴾ مستہ کی لی دا (ظاہر) وایہ بہ جی ی (مقتل)ی کہ وتبی، وہ کی سہری، دل ی، ﴿فَقَضَىٰ عَلَيْهِ﴾ کوشتی، (نفس)ی بری ﴿قَالَ﴾ (موسی) ﴿هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ﴾ (عجول)آنہ بوو، لہ بہر

(غضب) خوی نہ گرت، له (وقت)ی (غضب) (شیطان) به آسانی به (انسان) ئه ویرئ ﴿إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ﴾ (عدوی (بشَر)ه، (خاصة) (اهل)ی (ایمان)؛ (رسل) و (اتباع)ی (رسل) (مضل)ه، ئه چئ (اغرای (فرعون) و (قوم)ی ئه کا، تاله (حق)ی من، ئه وی خراپه بیکه ن. ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي﴾ (تجاوز)م پی کرد، نه م گرته وه ﴿اغْفِرْ لِي﴾ لیم خوش به . (مراجعه)ی (اول)ی (سورته)ی (نمل) که، تا (وجه)ی (إِلَّا مَنْ ظَلَمَ... (الایة) به ته واوی بزانی ﴿فَغَفَرَ لَهُ﴾ (ذاتا) (قتل)ی (عمد)ی (عدوان) نه بوو، (شبه)ی (عمد) بوو ﴿إِنَّهُ﴾ (جناب)ی (حق) ﴿هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ ئه و عفوم کا؛ په ک له سهر (حکم)ی (فرعون) نا که وی، ﴿قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ﴾ که عفوت کردم ﴿فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ﴾ (ابدا) نابم به پشتیوانی (مجرم) آن؛ ئه وانه ی (انسان) ئه هاوینه ناو (جرم) و گونا، یا ئه وه ی (معاونه)ی سهر ئه کیشیتته (جرم) و گونا، (انسان) به (معاونه)ی ئه بیته (مجرم)؛ (واقعاً) (اعانه)ی (ظالم)ی زور خراپه؛ (ذاتا) ئه وی (ظالم)ه به (قوهت)ی (عمرو) و (زید) (ظلم)ی پی ئه کرئ؛ که سی (ظلم)ی به دی بکا، (مخلوق) پرووی لئ وه رگپن چی پی ئه کرئ؟ (أما) که (نائل)ی (استحسان) بوو، (جرئت)ی (زیاد) ئه بی؛ (أما) (ترک)ی (ماموریت)ی (حکومته) لای من زور خراپه . له (وهقت)ی خوی، (مثل)ی (امامی اعظم) میلی قاضیه تی کردبا و وشکه (صوفی) (معینی)یان نه دابا، ئه مرؤ (رئاسهت)ی (محاکم) نه ده که وته دهستی (اجنبی) به لئ (اعمال)ی (حره) باشتره، (أما) کووا؟! ئه گهر زاده کان (ره غبهت)یان بوویا، کار نه ده که وته دهستی (اسافل) آن، (دنیا)وا ژیر به ره و ژورر نه ده بوو. (مسلمان)ی خانه دان هه رچی بی، له ناو (مسلمان) و ناخانه دانی باشتره؛ (خاصة) له بهر (فقر). ئه گهر (تربیه)ی (عائلوی) تیک نه چوو با، شتی تر ئه بوو. خوزی ملایانی (سابق) ئه مرؤیان دیبا؛ ده رکه ی (رزق) له (اهل)ی (علم) به ستراه (مدرسه) چؤل بوون، وه خته (علم) به جارئ (محو)

بیٹہ وہ، (دین) نہ مینے، بہ (اہالی) (خدمت) ناکہن، پیان ناکری (حکومت) نای کا (تدبیر)ی؟! (صاحب)ی (روح المعانی) (مفتی) بوو، (عزل)یان کرد، بہ خوی و بہ (روح المعانی) چووہ (اسلامبول)، بی فائدہ گہراوہ؛ (نہایت) بہ (حسرت) و ئەندوہ، لہ (دنیا)یہ پوی.

﴿فَأَصْبَحَ﴾ (داخل)ی سبہینہ بوو، نازانم بہ کوردی بلیم: چی؟ ﴿فِي الْمَدِينَةِ﴾ شاره (معہود)ہ کہ ﴿خَائِفًا﴾ ئەترسا ﴿يَتَرَقَّبُ﴾ (انتظار)ی (اخبار)ی ئە کرد ﴿فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ﴾ دوینی ﴿يَسْتَصْرِخُهُ﴾ هاواری ئە کردی، لہ چنگ (قبطی)یہ تر ﴿قَالَ﴾ (موسی) (علیہ السلام) ﴿لَهُ﴾ بہ جوولہ کہ ﴿إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِينٌ﴾ بہ (فساد) چووی، ئالوز بوونی؛ چیہ؟ ہموو پوژئی شہر و (جدال). (أما) (معلوم)ی بوو، (غدر) لہ (طرف) (قبطی)یہ، تاوی دا (قبطی).

﴿فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ﴾ بیگری، بہ (صولت) و (سطوہت) ﴿بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا﴾ (موسی) و (شخص)ی هاوار دار ﴿قَالَ﴾ (عدو) ﴿يَا مُوسَى أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ﴾ گہرچی (اکثر)ی (مفسرین) ئەفہرمون: ئەوہ قسہی (اسرائیلی)یہ (أما) من لام خویش نیہ؛ (احتیاج)ی بہ (توہم) ہہیہ؛ فہرمایشی (حسن)م لا (حسن)ہ ﴿إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ﴾ زور بہ (جبر) و (ظلم)وہ بی (تفکر) لہ (عاقبت) (طبیعی) ئەوانہ (مفسد) ئەبن ﴿وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ﴾ (شان)ی (مصلح) (تامل)ہ (تانی)یہ (تحکم)ہ (تسامح)ہ. ﴿وَجَاءَ رَجُلٌ﴾ کی بوو؟ چی پیدہوئی؟ وہ کی (مبہات)ی (حدیث) نیہ، ئەگہر (محدث) نہناسری، (توقف) ئەکری لہ (قبول)ی (حدیث)ی ﴿مَنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ﴾ لہ دوری شاری ﴿يَسْعَى﴾ خیرا ئەہات ﴿قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ﴾ لہ (قوم)ی (فرعون) ﴿يَأْتَمِرُونَ بِكَ﴾ (مؤامرہ) ئەکەن بہ (سبب) توو؛ ئەوانہی (مشاورہ) ئەکەن، یەک بہ یەک (امر) ئەکەن ئەلین: وا بکہین، وانہکہین (مؤامرہ)یان بو چیہ؟ ﴿لِيَقْتُلُوكَ﴾ بتکوژن نالی: (قصاصت) کەن دیارہ بہ (حق)ی

نہ زانیہ، ئہ بئی (قانون) یان وایی؛ یا (تلبیس) یان نہ کردیہ، بیکہ نہ (قتل) ی (عمد) ی (عدوان)، (موجب) ی (قصاص)؛ (نظر) بہ (تحیر) ی (اقوام)، ئہ وان (مادام) (غیر) ی (عنصر) ی خویان لی یان بکوژن (الا) (اعدام) ی ئہ کہن بہ ہر (صورت) ی بی۔ لہ دہورہی مدینہ تی حاضر ی (انگلین) (مقابل) ی (قتل) ی (سردار ستاکی) ئہ وی کردی کردی؛ (بعده) نیو میلیون لیرہی زیری لہ (مصر) ستاند ﴿فَاخْرُجْ﴾ برؤ دہر، و دہرکہ وہ، ہلئی خو قوتارکہ ﴿إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ﴾ لی ناگہرین (لک) (تعلق) بہ (الناصر) بہستئی؛ ئہ گہر (أل) (حرف) ی (تعریف) بی، بہ جائیز ئہ دیرن؛ ئہ و (ذات) ی خوی بہ (ناصر) ئہ زانی، (قرطبی) ئہ یکا بہ (نمام)، (نجیحی) لہ (بین) ی (ملاً) و (موسی) (مع آئہ) ئہ لئی؛ ہلئی؛ خو ت (نجاہ) دہ، ﴿فَخَرَجَ﴾ لہ سہر (نصیحت) ی ئہ و (رجل) ہ ﴿مِنْهَا﴾ لہ مدینہ کہ ﴿حَافِئًا يَتَرَاقِبُ﴾ ئہ ی نوری لہ و لاو لہ م لای ئاوری ئہ داوہ، ئہ ترسا، لہ (شرط) ہ بیگہ نی ﴿قَالَ رَبِّ نَجِّنِي﴾ (خلاص) م کہ ﴿مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ قورتاریم نہ م گہ نی، ئہ و (نوع) ہ ترسہ (ضروری) یہ، (طبیعی) یہ۔

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ﴾ پووی کردہ لای (مدین) (قریہ) ی (شعیب) ئہ لین: (مدین)، کوری (حضرت) ی ابراہیم (بنا) ی کردبوو، بہ ناوی وی (مشہور) بوو بوو (ممکن) ہ وایی؛ (داخل) ی ژیر (ادارہ) یی فرعہ ون نہ بو ئہ لین (بین) ی لہ گہ ل (مصر) ہشت پوژہ ری یہ (مع هذا) (دعوا) ی (الوہیہ) ی کردیہ ئہ گہر (سمت) ی (ملک) و (نفوذ) و (سطوہت) و (جبروت) ی (ہتلر) ی ہہ با؛ ئہ با بلئی: چی؟ ﴿قَالَ﴾ (موسی) (علیہ السلام) ﴿عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾ ئہ لین: شارہزا نہ بوو وا دہ رنہ کہ وئی (جادہ) ی باشیش نہ بوہ، (ممکن) ہ لاری پویشتبئی۔

﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ﴾ گہ یشتہ سہر ئاوی (مدین) ﴿وَجَدَ عَلَيْهِ﴾ لہ سہر ئاوہ کہ ﴿أُمَّةٌ مِّنَ النَّاسِ﴾ جہ ماتی زور ﴿يَسْقُونَ﴾ ئاویان ئہ دا، (حیوانات) ی ورد و درشتہ، بہ کؤل و بیر وہ کی دہشتی (دزہ) یان ﴿وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ﴾

لہبر وہی وان ﴿امْرَأَتَيْنِ﴾ دووژن؛ دوو کچ؛ بلیم: چی؟ ناویان چیه، یہ کیان (قیل): (لیا) (قیل) (عبرا) (قیل): (شرفا) جا (فایده) ی چی، (معلوم) نہبوو، ئہ ویترا (قیل) " (صفوریا) (قیل): (صفیراء) ئہمہ لیک نیزیکن ﴿تَذُودَانَ﴾ ہموویان ئہلین: (غَنُماً) باس خوشتر نیہ، (قرائت) یش (اشارہ) ی تیا نیہ دیارہ (نوع) و (حیوان) یکیان پی بوہ، ئاوی ئہدہن ﴿قَالَ مَا خَطْبُكُمْ﴾ (مطلب) تان چیه؟ (حیوان) تان (منع) ئہکہن ئاویان نادنہن ﴿قَالَتَا لِمَا نَسَقِي﴾ (عادت) مان وایہ ﴿حَتَّىٰ يُصَدِّرَ الرَّعَاءَ﴾ ئہوان (مواشی) خویان ئا وئہدہن، ئہگہ پینہوہ ئہوجا ئیمہ (مواشی) خومان ئا وئہدہین. چہند (قرائت) و (توجیہات) ی ہہیہ، گہر باسیان بکہین، تا (خلاص) ئہبی، (حیوان) ی ئہو بہستہ زمانہ لہتینان ئہخنکین ﴿وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾ پیاوی پیرہ، کہسی تریش نیہ، ناچار ئیمہ بؤ (حیوان) ئاودان دین، (ممکن) ہ شوانیش بوو بن. (سبحان اللہ) ئہوی لای خوا (اہمیت) ی نیہ، لای (نقال) آن زور بہ (اہتمام) ہ. (قوران) ئہوہندہ ئہگہیہنی، ئہودوو کچہ باوکیان پیاوی پیر بووہ؛ ئہو (ذات) ہ کیہ؟ (شعیب) ہ یا خود برای بوہ، ناوی (رعایل) یا (یثرون) یا (یثرب) یا خود (شخص) ی (اجنی) بوہ، خزمایہتی لہگہل (شعیب) نہبووہ، ئہو (منازعات) ہ (ثمرہ) ی چیه؟ ہیچ.

﴿فَسَقَىٰ لَهُمَا﴾ بؤ چی؟ (پہحم) ی پی کردن؛ لہبہرچی؟ (شیخ) ی (بلاغہ) (عبد القاهر) وہ (جار اللہ) لہبہر (نود)؛ (سکاکی) لہبہر (نود) ی (غنم)؛ (سعدی تفتازانی) بہلئ: قسہی (صاحب) ی (مفتاح) ہ، برؤ بؤ (مطول) و (حواش) ی (مطول). کہسی (ملاحظہ) ی (شیخوخیت) ی بابیان و بی کہسیان ناکا؛ لام وایہ ئہو (تدقیقات) ہ ئہمرؤ زور (قیمت) ی نیہ، لہو بیری بوو، یا بیری تر؟ ئہمہش (نزاع) ی دی؛ چی پی ئہوی؟ (کشف) ی (حق) و (حقیقت) ہ. بہلئ (کشف) ی ئیمہ ہر ئی شتی وایہ. من زور سہ غلہت ئہبم، بہ تہ ماشا کردنی ئہو (مخالفات) ہ، وہ (تعجب) ئہکہم

لہ (سیدی آلوسی) چوں ئے توانی ئے و ہہ موو (قیل) و (قال) ہ بنوسی؟ ﴿تَمَّ﴾ پاش ئاودان ﴿تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ﴾ سیبہری چی؟ ئی داری؛ چ داری بوو؟ (قیل) (شجرہ) نازانم چ (نوع) ہ داریکہ؟ گہرچی (صاحب) ی (قاموس) ئے لئی (معروف) ہ یا خود سیبہری دیواری بی بان بوو، یہ کی ئے لئی: پشتی لہ پوڑ کرد، پووی لہ سیبہری خوئی بوو (سبحان اللہ) ﴿فَقَالَ﴾ (موسی)؛ ماندی؛ برسی ﴿رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ﴾ ئے وی بینیری لہ (خیری) زور وکھم ﴿فَقِيرٌ﴾ (احتیاجی) م پی ہہ یہ . ئے لئین: زگی بہ پشتیہ وہ نووسا بوو، لہ برسان؛ (محتاج) ی دہنگہ قہ سپی، گیچکہ نانئ بوو، ئایا (انسان) لہ بہر خوا بیارپیتہ وہ؛ (اظهار) ی (مذلت) ی خوئی بکا، ئے مہ (شکوا) یہ؟ (حاشا) ئے و جا بنوڑہ قسہ ی لاف و گہ زافیان؛ (زیاد) ی (علم) و (حکمت) لہ کی؟ ئے و حالہ لہ کی؟ (رہمہت) یان لئی بی ئے لئی برسیہ تیان نہ دیتیہ .

﴿فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا﴾ یہ کی لہ (امراتین)؛ گہ ورہ کہ یان بوہ . لیڑہ (زمحشری) ئے فہ رمووی: ناوی (صفراء) بوو، ئے ویدی (صفیراء) ناوی بوو لیڑہ (سید) (خلاف) ئی (نقل) ئے کا؛ (قیل): (الکبری) و (قیل): (الصغری) وہ ئے لئی (بنا) لہ (بعض) ی (روایات) جو ملانہ بوون (بین) یان نیوہ پوڑئی بووہ، نازانم ئے و قسانہ (فائده) یان چیہ؟ ﴿تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ﴾ بہ شہ رمہ وہ ئے پووی . و ابزانم ئے و (مشی) یہ لہ (عاطفہ) یہ (قلبی) بوہ، (مشی) لہ سہر شہ رمہ وہ دیارہ (تصویر) ی پی ناوی ﴿قَالَتْ إِنَّ أَبِي﴾ دیارہ بابی بووہ؛ (قابل) ی (تاویل) و (مہ ئویل) نیہ ﴿يَدْعُوكَ﴾ (طلب) ت ئے کا، بو لای خوئی ﴿لِيَجْزِيكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا﴾ بو ئیمہ (اشارہ) نیہ بو (غنم) یا حوشر. (موسی) (حسب الدعوة) چوو بو لای بابی خاتوون؛ لہ و پئی یہ (تصویر) ی ئے و (آنہ) (کریمہ) بہ (خلاف) ی (حیا) مہ کہ، لہ و خاتوونہ 0 (استیحا) (لازم) ہ، باری ی (بیر) بوڈئی ئاشکرایہ؛ (دلیل) ی پی ناوی ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ﴾ ہاتہ لای ﴿وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ﴾ (ماجری) ی خوئی بو گپرایہ وہ ﴿قَالَ لَا تَخَفْ﴾ مہ ترسہ ﴿نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ (ربنا نجنا من

القوم الظالمین، وأنصرنا علیهم، وتقبل دعائنا، كما تقبلت دعاء کلیم: آمین) برام له ووندہی (آیہت) ئہی فہرموی، زیتر گوئی مہدہری. ئہوانہی له و (نوع) ہ (حال) ہ، (بحث) له (يجوز) و (لايجوز) ئہکن، ئہگہر خویمان له و (حال) ہ دابان، چیان ئہکرد؟ ئیستا (موسی) چ بکا؟ (غریب) ماندی، برسی (فقیر) بی پارہ و پوول، (حتی) (لوقنتہ) نیہ، (ئوتیل) نیہ، چ بخوا له کوئی بی.

﴿قَالَتْ إِحْدَاهُمَا﴾ ئہوہی مارہکرا، بلین: ئہوہی له دووی چوو بوو، ﴿يَا أَبْتَ اسْتَأْجِرْهُ﴾ به کرئی بگرہ، بؤ (رعی) و (سقی) ﴿إِنَّ خَيْرَ مَنْ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيَّ الْأَمِينُ﴾ نہی نواندیہ؛ (میل) ی (شخص)؛ بهس تہماشای (قوت) و (امانہت) ی کردیہ، کہ بؤ وان (ذات) ی وا (لازم) ہ (خدمت) یان کات، (خلاصہ) (عرض) ی بابی کردیہ، ئہو (ذات) ہی به (اجارہ) بگرہ، (ذات) ی به (قوت) و (امین) ہ (والسلام)؛ (خصوص) پاش (استماع) ی (قصہ) و (دیتنی) (کیفیہت) ی ئاودانی (حیوان) یان؛ (قوت) و (امانہت) ی (معلوم) ی خاتون بووہ. لیہرہ خہریکن (قیاس) ی (منطقی) (تشکیل) کہن؛ (شیخ خلیل) ی (آمودی) وہکی (سیدی آلوسی) ئہفہرموی، له (شکل) ی (ثانی) (قیاس) ی ہلئہبہستی؛ (سید) ئہو (وہقت) ی (شاب) بووہ، (إعتراض) ی لی ئہگری (شرط) ی (انتاج) ی (شکل) ی ثانی (اختلاف) ی (مقدمتین) ہ به (ایجاب) و (سلب)، وہ ئہفہرموی: له (ادلہ) ی قورآن (ترتیب) ی (منطقی) (لازم) نیہ، من ئہلیم (ممکن) بوو له (شکل) ی (اول) قیاس ہلئہبہستری؛ (موسی) (قوی) و (امین) (والقوی) الأمین خیر من استجارت؛ فموسی خیر من استجارت (أما) (شیخ خلیل) له بہر زور نزیکی له (عبارت) ی (قورآن) (ترتیب) ی واداناوہ؛ (أما) ئہوہ (لازم) نیہ. (واقعاً) ئہگہر، (مُسْتَمَع) یہکی له سہر (ترتیب) ی (منطقی) کہوتیا، کہم کہس (فہم) ی قسہیان ئہکرد؛ به (عملیات) (انسان) تہواو (ماہر) نابئی له (منطق)، ناتوانی (قیاس) ی (جدید) ہلئہبہستی. زور

کہس ہن، (اشتغال) ئەکەن بە (علم)ی (منطق) بە (غیری) (امثلہ)یہ کہ
 لە (کتیب) دایە، خۆی (قیاس) یکی پئی (تشکیل) ناکرئ.
 ﴿قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ﴾ یہ کی لەو دوو کچانەم.
 کچیتری بوہ؟ نہبوہ؟ ئەمە (دلالت) لە بوونی ئەکا؟ ناکا؟ نازانم.
 (وجہ)ی (فائدہ)ی لئنابینم؛ بو (اشارہ) بە (ہاتین) (بلیغ) ئەتوانئ
 (وجہ)ئ بدوزیتەوہ؛ (مقصد)م وایە لئت مارەکەم، یہ کئی لەو دوو کچانەم
 ﴿عَلَىٰ أَنْ تَأْجُرَنِي﴾ خۆتم بە (ایجارہ)دەیہ، ﴿تَمَانِي حِجَّ﴾ ہشت سالان؛
 ئەم (ایجارہ) (مقصود)علیہ) بوہ؟ (یعنی) مارہیی بوہ؟ یا (شرط)ہ بو
 (عبارت)ی (انکاح)؟ (معلوم) نیہ؛ چونکی ئەفہرموئ: اُرید (فی الواقع)
 (قرآن) (موجز)ہ، نہک لە (شرائع)ی پیشی، لە (شریعت)ی خۆمان.
 (حتی) (تفصیلات)ی (نکاح)؛ (حتی) نووژو زہکات و پوژی و (حج)ی
 دایتە (رسول اللہ) ﷺ. (حاجت) بە (ابدا)ی (احتمالات) ناکا. ئەو
 (نوع)ہ (نکاح)ہ، بە کوردی زاواہندی پئی ئەلئین؛ (طبیعی) (داخل)ی
 (صلب)ی (عقد)ی ناکەن، مارہیی بو دادەنئین. پیشین (مقاوہ)لہ ئەکەن،
 بە (شرط)وپہیمانہ وہ (اکثر) تا (مدہ) کہ (خلاص) نہبئ، کچەکە
 (تسلیم) ناکەن ﴿فَإِنْ أَتَمَّمْتَ عَشْرًا فَمَنْ عِنْدَكَ﴾ (مختار)ی (الزام) نیہ
 (فضل)یکہ لە (طرف) خۆت ﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ﴾ بە (اکمال)ی
 دەسال؛ وہلەگەلت لە (اوقات) و (اعمال) بە (مناقشہ) نابم، ناکەم بەدوو
 لەت ﴿سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ لەپاشان ئەبم، (واقعاً) گەلئ
 (صاحب) مال ہن لەگەل پەنجبہ ر و دەست و پئی، زور بە خورتنہ خورت
 وورتنہ ورتن؛ وا برؤ، وا وەرہ؛ بو وا ناکەئ؟ تەنبەلئ، بئ (دقت)ی،
 پەنجبەر لە خۆی وەرزن بئ، (فکر)ی لئ تیک ئەچئ. (بعض)ہ کیش زور
 باش، ئیش پئی ئەسپئرئ و (تسلیم)ی خوای ئەکا.

﴿قَالَ﴾ (موسی) ﴿ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ﴾ ئەوہ لە (بین)ی من و تو دابئ
 ﴿أَيُّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ﴾ ہر کامیان بینمەجئ، چم لەسەر نیہ

زیّدہ (تقریر)ی فہرموودہی (ضروریہت)ہ ﴿وَاللّٰهُ عَلٰی مَا نَقُولُ وَكِيلٌ﴾
 ناگادارہ . (مہر) لہ (مذہب)ی (شافعی) (رکن)ی (عبارت)ی (نکاح) نیہ،
 (حتی) بہ (شرط)ی (عدم المہر)یش بی، دروستہ . (مہرالمثل)ی بو
 دادہندری. لہسہر (منفعت)وہکی (تعلیم)ی (قرآن) دروستہ؛ ئہگہر کردی،
 باشہ؛ وہ (الا) (مہرالمثل)ہ (أما) (نکاح) بہ (شرط) نابئ، (حتی)
 (شرط)ی (محقق)ہ کہس حہزی لہ (تاویل)ہ، ئہتوانی (کتاب)ی (نکاح)
 لہسہر ہر (چوار مذہب) (ایراد) کا . (قرآن) (استعار)ی تیا نیہ؛ بہ
 کویری ئہو (ذات)ہ؛ بہ لکوو، لہ (تعرض)ی کچہکان بو (شیخوخیہت) و بہس
 ئہفامرئ، کہکؤر نہبوہ؛ (معاذ اللہ) کؤر (ولو) جحیلّیش بی شوانی
 پی ناکرئ، کؤری (قدح) بہ (ولایہت) ناگہیہت؛ لیّرہ (استفادہ) ناکرئ؛
 (لفظ)ی (انکاح) (لازم)ہ، بیوی نابئ؟ ئہویش (فہم) ناکرئ. گہرچی
 (علما)ی (مذہب) ئہفہرموون: بہ (غیر)ی (مافی القرآن) (نکاح) دروست
 نیہ، (لکن) (آیہت) (دلالت) ناکا، ہہرچہند بو شوان گوپال (لازم)ہ؛
 (أما) لیّرہ (قرآن) (تعرض) بو (عصا) ناکا؛ جئی (عصا)ی دئ، لہوئ
 ئہلّین، بیلّین.

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ﴾ بہ جئی ہیئا (علی اتم وجہ) لہ (ابتدا) تائہورؤ،
 چی کردیہ؟ لیّی (معلوم)؛ دہبی (لزوم)ہ . (ولو) (بعض)ہ (عجایبات)ی
 تیابئ، بو (موسی)؛ ئہگہر (فائدہ)ی ہہبا، قوران ئہی فہرموو ﴿وَسَارَ
 بِأَهْلِهِ﴾ خیزانی . (حقیقہ) زؤر جوانہ؛ (تغییر) لہ (حرم)ی کہس بہ خیزان،
 وہ خیزانی زؤری تیایہ ﴿أَنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ﴾ دیتی (رای العین) بی (شبہہ)
 یالہگہل (میل) و (ایناس) ﴿نَارًا﴾ لہ (طرف) لای (طور) ئاگرہکی دیت
 ﴿قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا﴾ پاوہستن ئارام گرن، لیّرہ مہپؤن دیارہ لہ ولاتئ چہند
 سال تیا بوویئ، بروا بو ولاتئ کہ، تاک وتہنہا خو و خیزانی نابئ ﴿إِنِّي
 أَنَسْتُ نَارًا﴾ دیم؛ ئہوا بو لای ئہچم ﴿لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا﴾ لہ ئاگرہ کہ ﴿بِخَبْرٍ﴾ لہ
 ری؛ (ألبت)ہ ئہو ئاگرہ، کہسہکی لایہ، شارہزایی ﴿أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ﴾ لہ

ولّاتی مه (آلان) یش وایه، له شارینا، (أما) له دهری، برکه دارئ سووتانی ته پر، سه ری گهرم ئەکەن، به کوتک وقونکه بیور، ئەی کوتن، وه کی سیواک ریشال ریشال ئەبئ، بو شه و به ئاگری هەلی ئەکەن، ولّاتی پی (سح) ئەکە نه وه، کای پی ئەدەنه ولاخان (ممکن) ه له (عربی) (جدوه) ی پی بلّین ﴿لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ﴾ خۆتان گهرم ئەکە نه وه.

﴿فَلَمَّا أَتَاهَا﴾ که گه یشته ئاگره که، چوه سه ری ﴿نُودِي مِنَ شَاطِئِ﴾ (جانب) ی ﴿الْوَادِي الْأَيْمَنِ﴾ لای راسته ی؛ راسته و چه په ی (اطراف) و (وادی) و پی، به (اعتباری) ئەوانه ن، که (مرور) ئەکەن. (ندا) یه که ﴿فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ﴾ (موقع) ی (ممتاز) له (شاطی) (وادی) (برکهت) ی دیاره له بر چیه ﴿مِنَ الشَّجَرَةِ﴾ له وپرا بانگی کرایه ﴿أَنْ يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (ربک) وه (رب العالمین) هه ری که؛ (اختلاف) ی عبارته به (مقام) ه؛ ئەو (نوع) ه (اختلاف) ه ئەیه وئ؛ (ادنی) (کاتب) ی لئ ی (غافل) نیه؛ (فکیف سید العظماء)؟ (فضل) له (حضرته) ی (کبریائی) و. (موسی) چۆن (کلام) ی خوای بیستوه؟ بلّیم: چی؟ (آلهت) ی بیستن دیاره، وه (اسباب) ی (خصوص) ئەم پۆ، (معلوم) ه؛ (میکرؤفۆن) و (ته له فۆن) و (رادیۆ) (شاهدن)، ئیوه، (تحقیق) ی کلامی خوا و (کیفیهت) ی (تلفظ) ی بکه ن، بیستن (سهل) ه. (شیخی اشعری) وه (امامی غزالی) وه (جمع) ی ئەلّین: (کلام) ی خوای (ازل) ی (نفس)؛ (یعنی) (صفهت) ی خوای، (قائم) به (ذاتی کبریائی)، بیستوه، تووخوا ئەتوو ئەو (قسه)، چۆن ئەبیه ی؟ (صفهت) کوو ئەبیستری؟ به لّی (کلام) ی ئەبیه ی، ئەزانین (معنی) ی چیه؛ (أما) (صفهت) و (مبدأ) ی به (غفل) ئەزاندری، نه ک به (دلالت) ی (لغوی). (کلام) ی خوای (الفاظ) و (حروف) ه؛ (هوا) یه له ناو ئاگر، یا دار، یا له گوئی (مخاطب) (مکیف) ئەکا، به (کیفیهت) ی (صوت)؛ (اهتزاز) به (هوا) ئەکا، ئەیخاته گوئی (سامع) (هوا) (قائم) نیه به خوا؛ خوا له ناو (هوا) دانیه؛ پی ی ناوی؛ باسی (تجلی) و (مجلی)،

تہوی (سماع)ی (کلام)ی کردیہ، (دعوا)ی دیتنی نہ کردیہ (بوجہ من الوجوه)؛ یہ کی تہلی: لہہ موو (جہت) بیستہ تی؛ یا بہ ہہ موو (أعضاء) بویہ (خاص)ہ بہ ناوی (کلیم)؛ تہہ ہیچ نیہ؛ (إختصاص) بہ ناو (مستلزم)ی (إختصاص) بہ (معنی) نیہ؛ (معأنه) لہ (قوران) تہ و ناوو (إختصاص)ہ نیہ .

﴿وَأَنْ أَلِقَ عَصَاكَ﴾ وہ کازی شوانی، تہلین: لہ بہ ہشت ہاتوہ، تہ بی داری بہ ہشت، (خاصیت)ی وا بی، تہ گہر فری ی دہنہ سہر عارد، بی تہ مار؟ تہا تہ گہر تہ بہ ہشت نہ با، نہ دہ بووہ مار؟ قسہ یہ بی (معنا) و (فراہا). داری بہ ہشت، ہر (مخلوق)ی خوی نیہ، وہ کی داری (دنیاہ)؟ لہ (ایام)ی مندالیم، شتہ کیان ہینا کویہ بو فروشتن، وہ کی «مووم کافوری؛ (بعض)ی تہ ستور، (بعض)ی باریک، پارچہ پارچہ یان تہ کرد، بہ ناگریانہ وہ دہنا، کہ فی تہ کرد، وہ ک مارہ کی لی دہر کولت وائہ بوو تہ بوہ ماری تہ واو؛ تہ وہندہ بوو پوچی نہ بوو. (عجایب)ی تہہ بوو، چ پارچہ ی لای سہری، چ ناوہندی، چ (ئاخر)ی، (خلاصہ) ہر پارچہ یہ با، لہ ولای ناگری تہ گرت، سہری ماری لی تہ ہاتہ دہر تا (خلاص)ی، ماری بہ سہر وکلک، پاشان چیتریان نہ ہینا، باسی نہ ما، نہ مانزانی لہ چیان دروست تہ کرد، بوئی زور ناخوش بوو ﴿فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَرُ﴾ (حرکہ)ی (اھتزازی) (نوع)یکہ ﴿كَأَنَّهُا جَانٌ﴾ (سیدی آلوسی) تہ فہرموی: ماری چا ورہش، کہ (اذیہت) نادا، لہ خانیان دا زورہ، (أما) تہ وہی لہ (قاموس) وہرگتیہ، لہ (تفسیر)ہ کان دا نیہ ﴿وَلَّى مُدْبِرًا﴾ ہہ لات ﴿وَلَمْ يُعَقِّبْ﴾ نہ گہ راوہ ﴿يَا مُوسَى﴾ لہ (طرف) خوی بانگی کرا ﴿أَقْبِلْ﴾ بوو لہ و لایہ کہ وہ ﴿وَلَا تَخَفْ﴾ مہ ترسہ ﴿إِنَّكَ مِنَ الْأَمْنِينَ﴾ (امین)ہ، تہشت پی ناگا .

﴿اسْأَلْكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ﴾ دہست باوی با غہلت؛ گیرفان و بہری بہ تہ تہ نیشتی تہلین ﴿تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ﴾ بی (عیب) و (علت) ﴿وَاضْمُمُ إِلَيْكَ﴾ بو لای خوت بیئہ وہ، بگرہ وہ ﴿جَنَّا حَكَ﴾ بالت، دہست

﴿مِنَ الرَّهْبِ﴾ له ترسان (انسان) کہ له ترسان هه لآت (قوهت) ئەداته قوئی، بالی لی فش ئەبئی، به کوردی ئە لی: "بالی گرتیه" ئەفه رموی: ئەوبالهی که له ترسان (نشرت کردیه؛ به خۆتی بگره وه، مه ترسه، (امین) به، نه ئیستانه (مِنْ بَعْد) له و (طریق) ه چی خراپت به سه ر نایه. قسه یان زۆری لی کردیه؛ (زمخشری) دوو (معنا) ئەفه رموی؛ (امام) زۆری (تحسین) ئەکا. هه زئه که ی (مراجعة) ی (روح المعانی) که، من دوو پوژان پاره ستام، چم پی نه نووسرا ﴿فَذَانِكَ بُرْهَانًا﴾: (عصا) و (یدی) (بیضا) (برهان) (فعالان) ه، له (بره) (بمعنی بیاض) یا (له بره) (بمعنی قطع) (برهان) (حجته) ی (قاطع) ی یا (فعال) ه (یعنی) (نون) له (أصل) ی (کلمه) یه، (ابن جریر) ئەفه رموی: "البرهان: البیان" (قاموس) ئە لی: البرهان: الحجة (ظاهر) وایه (نون) لای ویش (أصلی) بی؛ (واقعاً) له (ماده) ی (بره) ئەفه رموی: ابره، اتی بالبرهان، چۆنی تی ئەگه ی؟ (سیدی آلوسی) ئەفه رموی: له (اکثر) (نقل) کراوه؛ (برهن) (مولد) ه، (ابوعمر) و (ابن کثیر) (فَذَانِكَ) به (تشدید) ی (نون) ئەخوینیته وه، (توجیه) ی بو ئەکه ن؛ باشه (قراءت) ی (متواتره)؛ (أما) (ذَانِكَ) به (تخفيف) و به (تشدید) (لغته) ی (هزیل) ه یا (تمیم) ه؛ چ بوو؟ (لازم) ه (رعايته) ی (هزیل) و (تمیم)؟ بلیم: چی؟ ئە وه وا ئەکه ن. ئەو دوو (برهان) ه ﴿مِنَ رَبِّكَ﴾ له خواوهن ﴿إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِكَه﴾ بیان به؛ بیان کهینه وان، (یعنی) تۆبچۆ به (رسالهت) بو سه ر (فرعه ون) و (ملاء) ی (قلب) ی (عصا) و (بیاض) ی ده ستت، به و (نوع) ه دوو (آیه) ن له (طرف) خوای، بی (قدرت) و (قوهت) ی وی نابن، نیشانیان ده ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا﴾ (اساسا) ﴿قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ خارج له حدن.

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا﴾ (شبه) ی (عمد) ﴿فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ﴾ به (ظلم) نه (قصاص)، نازانم (قانون) یان چۆن بوه؟ (مبهم) ه (حال) ی، (کل) ی (حکومات) (افراد) ی (أصل) ی (شعب) ی خۆی به (وجوه) ترجیع

ئەکا لە سەر (غیر) ئەوێ لەکوژانی خۆی بترسێ، ناتوانی بە (طلاقەت) و (جسارەت) (ادا)ی (رسالەت) بکا، ﴿وَأَخِي هَارُونَ﴾ (امین)ە، چیان بەسەرئێوە نیە ﴿هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا﴾ دیارە خۆی بێ (فصاحت) نەبوە ﴿فَأَرْسَلُهُ مَعِيَ رِدْءًا﴾ (عون) ﴿يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ﴾ (تحمیل)ی ناکەم، دلم سغلت ئەبێ؛ (تقریر)م پێناکری، ئەو بە (تانی) (تقریر)ی (حجەت)یان بۆ ئەکات، ئەو (تصدیق)ە (تصدیق)ی (تایید)ی، وە (ال)ی خۆی (رسالەت)ی بۆ وەرگریە.

﴿قَالَ﴾ (جناب)ی (حق) ﴿سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ﴾ (ممکن)ە (حضرت)ی (موسی) (طلب)ی (رسالەت)ی (هارون)ی لە (جملە)ی (وَأَضْحَمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ) (استفادە) کرد بێ؛ ئەوجا (شد) و (محکم) کردنی قۆلی (موسی)ی بە (معاونت)ی برای چەند جوانە، کوردی ئەلی: برا لەپشت برا بێ، مەگەر نەگبەت لەلای خودا بێ، (ذاتا) برا بالە، قۆلی (قوت)ە. ئەو (رەمز)ەم (الان) بە دلدا داھات، زۆر (منشرح الصدر) بووم. ئەوجا بزانی، بە (قراوات) چ بە (عضد) ئەکەن؟! ﴿وَنَجْعَلُ لَكَمَّا سُلْطَانًا﴾ (تسلط) و (قوت) و (غلبە) ﴿فَلَا يَصِلُونَ﴾ (فرعون) و (ملاء)ی ﴿إِلَيْكُمَا﴾ بە (ادنی) (عذاب)ی، یا بە هیچ (وجە) نا کە لەئێوە؛ ئەمەش ﴿بِآيَاتِنَا﴾ بە (سبب) (آیات) و (عبر) و (قدرت) و (قوت)ی ئیمە. (حقیقە) (صیانت)ی (صمدانی) نەبا (فرعون) ئەیتوانی قییمە قییمەیان بکات ﴿أَنْتُمْ وَمَنْ أَتَّبَعَكُمْ الْغَالِبُونَ﴾ لەسەر (فرعون) و (ملاء) و جندی، ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ﴾ (واضح) و بێ (شبهە)، (عصا) و (یدی) (بیضاء) هەریەک (آیات)ن ﴿قَالُوا مَا هَذَا﴾ ئەوی پێیەتی ﴿إِلَّا سِحْرٌ مُّفْتَرٍ﴾ (سحر)ی هەلبەستراوە، تازەییە یا بەدرۆ (نسبەت)ی بۆ خوا ئەدا ﴿وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا﴾ بەوجۆرە (سحرە)، یا (ادعا)ی (نبوت) ﴿فِي آيَاتِنَا الْأُولَىٰ﴾ (تاریخ)ی (ادریس)یان لێ گوم بوە، (دعوەت)ی (یوسف)ی وانه بوو (محض)ی (رسالەت)ی، ئەبێ (فرق) هەبێ، لە (بین)ی

(سمع بهذا) وہ (سمع هذا)؟ (حقیقہ) لہ گہل (طول)ی (مدینہت)ی (مصر) (رسول)یان کہم بوه لہ خویمان، ئی بیسترایی (ادریس)ہ۔

﴿وَقَالَ مُوسَى رَبِّي﴾ خوی من ﴿أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ مِنْ عِنْدِهِ﴾ (خلاصہ) خوا ئہ زانی، راست ئہ کہم افترام نیہ ﴿وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ﴾ یہ (ذلت)ی ئیمہ وہ (عزت)ی ئیوہ نیہ۔ خوا ئہ زانی (عاقبت)ی کار بو کاممان ئہ بی؟ لام وایہ قسہ لہ (قیامت) نیہ ﴿إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾ لہ (دار)ی (دنیا) (ظلم) (دہولت) تیکئہ دا، ولات ویران ئہ کا۔

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي﴾ (مصر)ی (فرعون)یان بہ (الہ) (حساب) کردیہ، وہ کی لہ (تاریخ)ی (عمومی)وہر دہگیری (عبادت)یان کردیہ، بہ کوردی (آمون) و (شمس)یان زاناندیہ بہ (تلقینات)ی (کاهن)آن وایان زانیوہ، (فراعن)ہ لہ (سالہ)ی (الہ)ن؛ لہ جئی وان (حکم)پانی ئہ کهن؛ وہک (الان) لہ (ژاپون) (میقادو)ی بہ (ابن السماء) ئہ زانن، لہ (امر) و (اطاعہ)ی دہرناچن۔ (حقیقہ) ئہ بی (ملک)لای (شعب)۔ (من حیث الاعتقاد)۔ (امتیاز)ی ہہ بی، کہ لہ ئوغری (ترک)ی (حیات)بکہن، (روح) (نثار) کہن، تا (علویات)ی (معنوی)نہ بی، (تسلط)ی (روحی)نابی؛ وہک لہ (تاریخ) ئہ لئی (فرعون) ہہم (پریس)ی (روحانی)، ہہم (پریس)ی (جسمانی) بوہ۔ (ملک)کہ لہ (رئاسہت)ی (روحانی) لہ (سیطرہت)ی (روحی) (تجرید)کرا (قیمہت)ی نامینی ہہرچہ ند (تقدس)ی (ثور) و (بعض)ہ (حیوانات)ی تریان کردیہ، (أما) (خلل)ی بہ (مقام)ی (فرعون) نہ داوہ؛ ئامادہی (خدمت) بووین؛ (لکن) (دعوت)ی (حضرت)ی (موسی) (عرش)ی (الوہیت)ی ژیر بہرہ و ژور دہ کرد؛ ئہ زانی (الہ)ی (الہ)ہ ہہن، (أما) خویش لہ وان (مستقلاً) (مستحداً) (حکم)داری ئہ کرد؛ بویہ ئہ لئی: بو ئیوہ ہیچ (الہ)م نہ زانیوہ ہہ بی، وایانم (تاریخ)ی (عمومی) کہ لہ (آثار)ی کونہ وەرگیریہ لہ (زمان)ی (سیدی ئالوسی) دا نہ بووہ، نہ گہ یشتوتہ دہستی ﴿فَأَوْقَدُ لِي يَا﴾

هَامَانُ عَلَى الطِّينِ ﴿١٠٠﴾ **تہلین:** (مقصود) ی خشت سوور کراوہیہ، (أَمَّا) تہمہ خوی نیہ؛ من لام وایہ (مقصد) ی (طین) ی (ابلیز) ہ، پووبار، زی کہ ہلئہستی تہبیتہ قورپا، کہ نیشتہوہ قورپی زور (صاف) و بی گری لہ (اطراف) ی تہنیشی؛ کہ نہختی ہیشک بووہ شہقال شہقال تہبی، تہختہتہختہ ہلئہستی، تہلین: ناگری لہسہر تہکہنہوہ، دوایہ تہیکہنہوہ قور، وہکی گیچ بہ (قوت) تہبی (یعنی) بہ (ابلیز) و خشتی سوورہوہ کراو کہ (عادہت) ہ **فَأَجْعَلْ لِي صَرْحًا** ﴿١٠١﴾: (بنا) یہ (عالی) وہک (ناطحات الحساب) ی (افریقا) تہگہر بہ (مادہ) زور (قوی) نہبی، گہلی بلند نابی، دروستیش کری خوی ناگری، تا بچمہ تہو (مقام) ہ (عالی) یہ **لَعَلِّي أُطَّلِعُ إِلَى إِلَهِ مُوسَى** ﴿١٠٢﴾ لہ (الہ) کانی خویمان (خیر) وہرگرم؛ تہیا شتی واہیہ؟ (رسول) ی بی، قومی لہ دەستی من بینیتہدہر! (کیان) ی (الوہیہت) م لی تیکدا. (ذاتاً) تہوان، (حتی) (بنی اسرائیلی) لایان وابوو، خوا (الہ) ہ دیتہ خواری، سہر عہردی (اریاب) ی خوی تہیان ناسی؛ تہگہر بنوریہ (تورات) تہلی: (جناب) ی (حق) لہہات و چو بووہ. (أَمَّا) (حکایہت) ی تیرہاویشتن و خوا کوشتن، نہگویی؛ گوئی مہدہری! **وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ** ﴿١٠٣﴾ (الہ) ی (أعظم) (ادارہ) ی (مصر) لہدہست تہیمہ دہرنایہتی؟ چی وہم نہکردیہ، (الہ) لیم نا (راضی) بن، پوو لہکہسی تر بکن، (ذاتاً) (فرعون) بو (راضی) بوونی (الہ)، ہہموو پوژی (قوربان) ی (تقدیم) تہکرد. (نفی) (علم) و (حصول) ی (ظن) بو (الہ) ی وہ کی (فرعون) خوداوندی (روحانی) و (جسمانی) (کافی) یہ، جا گوئی لہ ہہراہہرای (مفسرین) آن پاگرہ. **وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ** ﴿١٠٤﴾ دروی تہ کرد (موجب) (سخط) ی (الہ) یان، زور بوو، (مراد) لہ (جنود) (محمل) ہ (أصل) ی (عنصر) ی (فرعون) بی، (مصری)؛ (استکبار) یان تہکرد بہ (عمومی) **فِي الْأَرْضِ** ﴿١٠٥﴾ تہرزی (مصر)؛ (تسلط) ی لہسہر (مدین) نہبوو، بہ (سیر) ی کاروان ہہشت پوژہ پی، بہ (سیارہ) پوژہ پی یہ، ناکا تہیرہ

و (بغدا) (استکبار) یان ﴿بَغْيِرِ الْحَقِّ﴾ دیارہ (قوم) ی بہ (مزایا) نہ بووین، له (عرفان) و (فضائل) وه کی (سائری) (اهالی) بووین؛ (کبریائی) (حقیقی) (حق) ی خویہ (أَمَّا) (استکبار) وا ئه بی (فی الجمله) (وجه) کی ئه بی؛ (أَمَّا) ئی وانه هیچ (وجه) ی نہ بووه ﴿وَوَظَّنُوا أَنَّهُمْ إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ﴾ (ذاتاً) (مرتجع) ه بوون، لایان و ابوو، زوو (روح) یان دیته وه بهر بویه موومیایان ئه کرد؛ (فراعن) ه له ناو (اهرم) داده ندران، (ئه سباب) ی (حکم) داری ه مووی له کن. لام وایه که (فرعون) ی (موسی) له (اهرام) (کشف) کرا، وام بیست، نه ختی گه نمی لابوو بو (تجربه) چاندیان، چه ندانه کی لی شین بوو، ئه وهش (عجایب) ه له و (مده) ئه و (حَب) ه (حفظ) ی (حیات) ی بوه! به لی (عیسی) دیته وه، (علی) (تشریف) ئه کا، (انتقام) ئه ستینن، له م (فکره وه) بوه؛ نه (فرعون) ه کانی هاتنه وه، نه (عیسی)، نه (علی)؛ (الْرجوعُ إِلَى اللَّهِ) ه موو لایه له (محشر) کو ئه بیته وه، خودا به (کرم) ی خوی له (عذاب) (حفظ) مان کات. ﴿فَأَخَذْنَا هُوَ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ﴾ گرتمانن و فریمانده ناو (بحر)؛ (کیفیت) ی که وتنه (بحر) یان له (ایات) ی دی (معلوم) ه. نازانم (شیخ) ی (اعتقاد) له م (اخذ) و (بند) ه ئه لی چی؟ ﴿فَانظُرْ﴾ یا (محمد) (ﷺ) یا خود (ایها السامع الرائی) ﴿كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ﴾؟! (بیان) ی که، (عبره) ت گرن له (ظلم) بگه پینه وه.

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ﴾ (سید) ئه لی: (خلقناهم) (أَمَّا) لی ره (جعل) جویه زه له خلق ﴿أُمَّةً﴾ (مقتدی به) ﴿يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ﴾ (حق) و ابوو (شکران) ه ی (اله) ی، (دعوت) ی (الی الجنة) بکن، (لکن) (استفاده) یان، له (جهل) و (زلفری) (امهت) کرد، وه کی (زمان) ی ئیمه، تا (امهت) (احمق) تر بی، بو (رؤسا) ی (دین) به لکوو (دنیا) ش چاکتره ﴿وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ﴾ ه هر چه ند له (دنیا) (خیر) یان لی دینن، (حتی) خویان کرد به (معبود) یان، (لکن) بو (آخره) ت بی (فائده) یه.

﴿وَأَتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً﴾ تا ئەمپۆ (لعن) یان لی ئەکەن، گەرچی (بعض) ئی لە (مصری) یان تەمایان وابوو، (احیا) ی (آثار) ی (فراعنە) کەنەو، (أُمًّا) بۆیان نەچوو سەر. دواى (غرق) بوونی (فرعون) (زام) ی (حکومت) لە دەستی (مصری) یان چوو دەر، (ملل) ی (مختلفه) (استیلا) یان کرد، ئەگەر (حکومت) یکی (قوی) یان (تشکیل) کردبا، بە (حرمت) (ذکر) ئەکران (فأفهم) ﴿وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ﴾ وەک (منبوذ) هکانی (هندي) یان، لای (انام) (مقبوح) و (منفور) ن (سیدی) (أوسى) لە (فتاوا) ی (حدثیه) ی (ابن حجر) (نقل) ئەکا، کە (نقل) کراو لە (ابن مسعود) لە (حضرت) ی (رسالهت پەناە)، فەرموو یەتی: (یحی) لە ناو زگی داکى بە (مؤمن) (خلق) کرا، (فرعون) لە ناو زگی داکى بە (کافر) (خلق) کرا. (حقیقه) وایە (فرعون) لە (بیت) ئی (عریق) ی (فی الکفر) و (ادعاء) (الالهیهت) بە (ولد) بوو، بە (مندالی) (احترام) یان ئەگرت، وەکى (اله) وە (ابن) ی (اله)، (أُمًّا) (مقابله) ی لە گەڵ (یحی) نازانم، (معنا) ی چیە؟ خۆزى (ابن حجر) و (امثال) ی (ابن حجر) خۆیان لە (مقام) ی (فرعون) ی دیبا، ئەوجا بزمانیا چۆن پیاوی ئەبوون؟! لێرە (معرکه) ی (سنی) و (معتزلی) لە سەر ئەم (جعل) هیه. بە لێ (جعل) ئی (فطری) ش بێ، (قبول) ه، چونکی (کفر) یان (وراثی) بوو، لە گەڵ (طینهت) و (مزاج) یان ئە عشهتمه بوو بوو (وَلَنْ يَلِدُوا إِلَّا فَاَجْرًا كَفَّارًا) (تمام)! شەرە گەرەکی نیە. (فرعون) بە (حال) ی خۆی (قایل) نەبوو، (ایمان) بە (موسی) بێنی؛ نان خۆری خۆی؛ (أُمًّا) (ممکن) بە زلە یە (ایمان) بێنی، لە (کتب) (سیر) ئەلێ: (شخص) ئی ناوی لە (خاطر) ما نیە هاتە لای (رسولی اکرم) ووتی: بە هیچ (ایمان) ت پێنایەنم، ئەگەر بە زۆرانی بمخە ی (ایمان) ت پێ ئینم، هەستا (جناب) ی (ﷺ) ئەو (شخص) ه ی دابەزەوی. (أَنَا) (ایمان) ی هینا. بە لێ هەرکەسە (نوع) ه (آیه) هکی ئەوئ. (لطیفه): بە کەسەکیان ووت: چ ئەلێ ی لە (فالوز) ه؟ ووتی: (فدا) ی (موسی) بم، بە (عصا) چوو سەر (فرعون)،

(ایمان)ی پئ نہ ہیئا، ئہ گہر بہ (فالوٰن)ہ چوویا، زوو (ایمان)ی پئ ئینا،
 ئہ مہش بؤ نہ وسنان وایہ . (فرعون) خنکا، (نبا)ی (خلاص).
 ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ (تورات) ﴿مَنْ بَعْدَ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى﴾
 (قوم)ی (نوح) و (سائر)ی (رسل)ی (مُقَدَّم) لہ (موسی) ہر وہ کی
 (قوم)ہ (کافر)ہ کان ئہ فہ وتان، (مؤمن)ہ کانیش وانہ دہ مان (تشکیل)ی
 (تدوین)ی (ضبط)ی (وحی)، (تحریر)ی (کتاب)ی بکن، (مندرس) بوون .
 (ایجاب)ی ئہ کرد، لہ (طرف) (کبریائی) (کتاب)ی بی بؤ (اعادہ)ی نامہ و
 نیشانہی (رسالہت) ﴿بَصَائِرَ لِلنَّاسِ﴾ بؤ (عموم) (فائدہ)ی ئہ دا، نہ تہ نہا
 بؤ (بنی اسرائیلی) (لاشک) ئہ و (تورات)ی (الآن) (ترجمہ)ی لای ئیمہ ہہ
 یہ، بہ (کتاب)ی (الہی) (حساب) نیہ، بہ (غیر)ی (بعض)ہ (احکام) و
 (حکایات) کہ (قرآن) (ذکر)ی ئہ کا، (باقی) تر (قیمہت)ی (وحی) نیہ .
 خو (قانون)ی (برصا) (أصلا) لہ خوی ناوہ شیئہ وہ بؤ (عبد)ی بہ (وحی)
 بینیری؛ (کاهنی)یہ، کولینانییہ، (قسم)ہ کی (تواریخ)ہ، بہ (عین)ی
 (تاریخ)، بی (عبر) و (وعظ) و (عطف)ی نظر؛ (تاریخ) (فوق)ی وی زورہ .
 ئہ گہر (قوران) نہی فہرموویا: (خوا) (کتاب)ہ کی ہہ یہ، باش (ہادی) و
 (مُنَوَّر)ی (قلوب)، (حاوی) (احکام)ی (شرعیہ) ئہ وہی (ادنی) (شعور)ی
 ہہ با، (ایمان)ی بہ (تورات) نہ دینا . وادیارہ ئہ و توراتہی خوا ئہی فہرموی؛
 نہ ماوہ . ئہ وہ لہ (طرف) (کاتبان) داندرایہ . (وکذا) (انجیل)؛ (انجیل)ہر
 ہیچی (معلوم) نیہ؛ (ترجمہ) حالی (عینی)یہ، (ترجمہ)ی لاهوی،
 (حقیقہت)ی (تاریخ)ی نیہ . (انجیل) (اساسا) (تدوین) نہ کراوہ . بہ لئ
 (جنابی رسالہت) توورہ بوو لہ (فاروق)، کہ (اذن)ی خواست لہ (رسولی
 اکرم) بؤ (قرائت)ی (تورات)؛ (أما) لہ بہر ئہ وہ بوو؛ (اسلام) (حدیث
 العہد) بوو، (خروج)ی (عن الکفر) (جدید) بوو، (نہی) (مطلق) نہ بوو
 (قُلْ: فَأَنْتَوُا بِالْتُّورَاتِ... الْآيَةِ) (دلالت) لہ سہر ئہ مہ ئہ کات؛ (أما) نازانم
 (ملایانی) (شرعی) بؤ چی (منع)یان فہرموو؟ (مَعَّانُهُ) ناگاداری (إِطْلَاعِي)

(بمافی التورات والانجیل) بؤ علمایان (مفسر) آن، زؤر باشه، زیدہ (قیمت) ی (قرآن) ی پی دهرئہ که وی ﴿وَهْدَىٰ وَرَحْمَةً﴾ (عین) ی (بصائر) و (هدایه) و (رحمت) ه؛ (أُمَّائِي) (حاضر) (حقیقة) چ نیه، پر له (خرافات) ه (اکثر) ی (ناورویایی) کان (اعتراف) ی پیئہ کهن ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ (ممکن) ه (مراد) به (ناس) (بنی اسرائیل) بن؛ (ذاتا) (کتب) ی (رسلی) (غیر) ی (قرآن) (اولی) به (عموم) نه بوہ؛ تائہ مه ش، وینہیی وان بی؛ هه رکهس بؤ (قوم) ی خوی بوہ (وکذا) (تورات) بؤ (بنی اسرائیلی) بوہ.

﴿وَمَا كُنْتَ﴾ (یا محمد) (ﷺ) ﴿بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ﴾ (غرب) ی (جبل)؛ (جبل) ی (غربی)، (مکان) ی (غربی)، (موقع) ی (میقات) ﴿إِنْ قَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ﴾ (عهد) ی (نبوت) ﴿وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾ (پیشی) (وحی) هیچت له وانه نه ئە زانی، له (شهدا) و ئاگاداران نه بووی، نه به (خبر)، نه به خویندن، له (قوم) ی بووی، ئاگای له (تواریخ) ی (امم) نه بوو، وه له گه ل جوان (اختلاط) ی نه بوو. لیره (مفسر) آن قسه یان زؤره. (خالی) نین له (اشکال)؛ (مراجعه) ی (روح المعانی) که ﴿وَلَكِنَّا أَنْشَأْنَا﴾ له (بین) ی توو موسی ﴿قُرُونًا﴾ (قرون) ی زؤر؛ (عربی) (بنی اسرائیل) وه (غیر) ه (عربی) (بنی اسرائیل) ﴿فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ﴾ (امد) ی دوور، بؤ (احوال) یان، له گه ل (علم) و (درایهت) و (کتابهت) و (ضبط) ی (احوال) ی (امم) (نوا) ی شرایع (ملائم) نه بوو. (خلاصه) نه له (طرف) (عرب) نه له (طرف) (بنی اسرائیل) ئه و اخباراته به توو نه گه یشتن؛ بهس به (وحی) (الهی) بوو ﴿وَمَا كُنْتَ تَأْوِيًا﴾ (مقیماً) ﴿فِي أَهْلِ مَدْيَنَ﴾ ئاگات له (احوالی) (جزئی) بی؛ (الآن) ئیمه له شاری له دئی، خؤمان زؤر (احوال) ی (جزئی) هه ن، (خبر) مان لی ی نیه ﴿تَتْلُو عَلَيْهِمْ﴾ (قراءة التلمیذ علی الشیخ) ﴿آيَاتِنَا﴾ لی یان فیئر بی، وا ئه فه رموون ﴿وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ﴾ تۆمان هه نارد (حسب الحکمة) (ابناء) ی (رسل) مان بؤ ناردی.

﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا﴾ (موسی) ﴿بَمَا نَادَاهُ﴾ ﴿وَلَكِنْ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ﴾ (للعالمین) توومان نارد ﴿لِتُنذِرَ قَوْمًا﴾ ﴿تَهُوَ﴾ (انذار) له (عین) (رحمت) ه ﴿مَا أَتَاهُمْ مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ﴾ نه (ملک) بوه له (آباء) ی، نه (رسول)، با (هرقل) نه لئ ﴿لَقُلْتُ يَتَأَسَّى بِقَوْلِ قَيْلِ قَبْلَهُ﴾ ﴿لَعَلَّهُمْ﴾ (رجا)، ٹومید، شاید، به لکوو ئه ی (محمد) ﴿يَتَذَكَّرُونَ﴾ (متعظ) ئه بن، له (شرك) و (ضلال) ئه گه پینه وه؛ نه وهك (نحوی) (كلام) ئ ئه لئین: (مقولاً فیهم) ئه م (مقول) ه (قائل) ی كئیه؟ باز (سؤال) (وارد) ئه بی، (مادام) و ابی (تجوز) ه كه باشه. ئه گه ر له (بین) ی (اسماعیل) و (صاحب) ی (رسالهت) بو (عرب) آن (رسول) ی بوویا، یا خود (شان) ه کیان هه با، (قرآن)، (اشاره) ی بو ئه وه كردن (ابن حجر) نازانم (بعض) ه قسان ئه كا، ئایا خوئی تی ئه گات؟ ئه لئ: (رسالهت) ی (اسماعیل) به مردن، (انتها) ی هات، (ادعا) ی (ابن السلام) ی (عام) ه (غیری رسالهت) په ناه، چیتریان نه بوه (بنا) له (قول) ی (جمع) ی (ندای) (الهی) (تعلق) ی به (حال) ی (امهت) ی (محمدی) یه؛ ئه و جا گوئی له (راوی) یان پاگره. ئیوه و خودا (امهت) ی (محمد) چیتان گوئی لی بوو؟ خوا ئه و (وهقت) ی (دائر) به (مناقب) و (مآثر) ی ئیوه چی فه رمووی؟ آخر به و قسه خوشكه لانه بوو، (امهت) ی (محمد) ی سهره و ژیر بوون، (دین) یشیان چوو (دنیا) شیان چوو. هه رچی هه یه من ناتوانم ئه و قسانه ی (ابن جریر) و (سید) (نقل) ی ئه كهن، (ترجمه) و (نقل) ی كه م. (صاحب) ی (روح المعانی) ش (اعتماد) ی له سه ریان نیه.

﴿وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمْ مُّصِيبَةٌ﴾ (عقوبهت) ی (عذاب) ی (إِسْتِئْصَالِي) ﴿بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَهُمْ﴾ (كفر) و (معاصی) و (عدوان) و (ظلم) وه ده ست درئی، بو (اموال) و (اعراض) دیاره (مُسْتَحَقِّ) ن ﴿فَيَقُولُوا رَبَّنَا﴾ (حین الإجابة) بالفرض والتقدير ﴿لَوْلَا أُرْسِلَتْ إِلَيْنَا رَسُولًا﴾ بو چی نه ت نارد؟ سه د خوئی بتنارد بایه؛ (طبیعی) (رسول) به (آیات) نه بی ﴿فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ﴾ (متابعه) ی

(قلبی) و قالبی ﴿وَتَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ بی (شک) و (شبهه) له بهر
 ئه و (استعداد) نه با، نه م ده ناردی. ئه و قسه (مسموع) ه لای (امهت)؛
 (معتزلی) وه (غیر) ه (معتزلی)؛ ئه وی (قول) به (رسالهت) کا نالی وه:
 (عقل) (مغنی) یه له (رسالهت)؛ وه نالی: (عقل) (کلی) و (جزئی)،
 (حسن) و (قبح) ی (افعال) ی (انسان) ئه زانی، (خصوص) (عاقل) که
 (نظر) به (تقالید) و (عادات) و (عنفات) ی (قوم) بکا. (سواد) ی (أعظم)
 له (معتزلی) لایان (حسن) و (قبح) به (جهات) و (اعتبارات) ه، ئه وه ی
 وتیتی (ذاتی) یه (خویان (رد) یان لئ دایه؛ وه ئه زانن (میول) (مختلف) ه؛
 (عقول) (متفاوت) ه؛ چؤن (عقلاً) بؤ یه ک ئه سه لمینن؛ (شرع) ی (تشکیل)
 ئه که ن؟ (أما) (حق الإنصاف) ئه وه ی به دوو لاقان بپروا وه کلکی نه بی،
 ئه زانی، چه قه ل، سه گ، (عجل) ئیوه ی نینه، (سجده) یان بؤ ببرد ری. بؤ یه
 له و (نوع) ه (مقام) ه (رسل) (تسفیة) ی (قوم) ئه که ن، (طعن) یان به بی
 (عقلی) لئ ئه دهن بؤ (دفع) ی (معذرت) خوا (رسول) ی نارد ﴿فَلَمَّا
 جَاءَهُمْ﴾ بزورگه واران ی خویش و (قوم) ﴿الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا﴾ (قرآن) ﴿قَالُوا﴾
 له (عناد) و (لجاج) ه وه ﴿لَوْلَا أُوتِيَ﴾ ئه وه (رسول) ه ﴿مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَى﴾
 (عصا) (ید) ی (بیضا)؛ (کتاب) ی (جملة): (یؤک) (عرض) م کردن
 (تورات) (جملة) (نازل) نه بوه، له (بحر) په رینه وه تا (وفات) ی (موسی)
 - (حسب الزمان والمواقع) - (وحی) بؤ ده هات (وکذا قرآن) (قابل) نیه به و
 (عبادهت) و (ترتیبه) (جملة واحدة) (نزول) بکا؛ (و قبل الرسالة) به و
 (نوع) ه (عبادهت) و (نظم) ه (قابل) نیه له و (موقع) ی گرد بیته وه، وه
 له (لوح) نه (بیت المعمور) بی (روایهت) و بی (درایهت) نه بودی؛
 ئه و (عبادهت) ی (قرآنی) پیش (موسی) و (هجرت) ی بؤ (مدین) و
 (عودهت) ی بؤ (مصر) کووئه بی؟ گوئ یا ئه گهر ﴿مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَى﴾ ی
 درابایه، (ایمان) یان ئه هینا؟ نا؛ ﴿أَوْلَمْ يَكْفُرُوا﴾ ئه وانه یا ئه وانی (زهمان) ی
 وی ﴿بِمَا أُوتِيَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ﴾ (زهمان) ی (سابق) ﴿قَالُوا﴾ به و (آیه) ی

(عظیم)؛ (عصا) و (ید) (بیضا)، یا (قرآن) و (تورات)، یا (حضرت) ی (موسی) و (محمد)؛ یا (موسی) و (ہرون)؛ (ابن جریر) ثَمَمہ لہ (مجاہد) (نقل) ثَمَمہ کا (گوئی یا ثَمَمہ (قول) ی (یہود) ہ ﴿سِحْرَانِ تَظَاهَرَا﴾ (تاکید) و (تقویہ) ی یہ کہ ثَمَمہ ﴿وَقَالُوا﴾ ئی خَوْمَانِ ﴿إِنَّا بِكُلِّ﴾ لہ (آیات) ی کونی و (قولی) (موسی) و (محمدی) ﴿كَافِرُونَ﴾ بہ ہیچیان باورِ ناکہین ثَمَمہ (سحران) یا (ساحران) (عبارت) بی لہ (محمد) و (عیسی) خوی نیہ؛ (عیسی) لیثرہ (بحث) ی لیثرہ کرایہ؛ وہ (ایما) ش نیہ (سیدی آلوسی) (بعض) ی (قرائت) ی بی (وجہ) لہ (تظاہرا) (نقل) ثَمَمہ خوزی بزرکرا بان.

﴿قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا﴾ لہ (تورات) و (قرآن) ﴿اتَّبِعْهُ﴾ دیارہ (اہدی) نیہ وہ دیارہ (جنابی رسالہ ت) (تابع) ی (حق) و (ہدایت) ہ (ہادی) یہ، (مقصد) ی رئاسہت و (سیادہت) نیہ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ کہ دہلین: (قرآن) و (تورات) (سحر) ن، ﴿فَإِنْ لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ﴾ (کتاب) ی (اہدی) بینین: ﴿وَلَنْ يَسْتَجِيبُوا﴾ ﴿فَاعَلِمْنَا أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ﴾ (ہوا) و (ہوہسی) خویان ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ﴾ (محض) ی (ہوا) ی (نفس) ی (حیوانی) (أَمَّا) ثَمَمہ ی (تابع) ی (میل) بی، لہ گہل (ملاحظہ) ی (عقل) و (شرف) ی (انسانی) وہ کی وانہ (ضال) نیہ، چونکی (نوعاً) (ہدایت) ی (فطری) تیایہ (معلوم) ہ (ہوا) ی (بہیمی) لہ گہل (ہدایت) ی خوی گرد نابنہوہ، (محال) ہ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ کہ (میل) (شدہت) ی کرد، بوہ (ملکہ) (ازالہ) ناکری، بہ لککو بہ (مقتضی) ی لہ دوی ثَمَمہ درئی، ﴿وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ﴾ کہ چی ثَمَمہ وان ہر خہریکی (فصل) ن؛ (أولاً) بو (ہدایت) یان (جنابی حق) نہوہی (موجب) ی (ہدایت) بوو، نواندی گوئی لہ (قرآن) کہ، چیان بو دہلین؟ لہ چ (مقام) ی قسہی (ابلیس) و فہرموودہی (عیسی) یان، کہ خوا ثَمَمہ یزانی، پاش چہند ہزار سالی دی ثَمَمہ بی، بویان (نقل) ثَمَمہ کا. (آیات) ی (کونی)،

﴿كُتِبَ﴾ (انبیا) کوو ئه هونیتته وه! ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ (أُمَّا) (تذکر) یان نه بوو ﴿بَلْ تَمَادُوا فِي الْعِيِّ﴾ پوچوون له (ضلال) ئی، ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ﴾ پیئش (نزول) ی قرآن؛ ئه گهر (عیسوی) ئه گهر (موسوی) ئه وانه ی (مؤمن) ن به (وحدانیهت) ی (الهی) بی (تعصّب) ن (تابع) ی (هوا) نین، (تابع) ی فه رمایش (حق) ن ﴿هُمْ﴾ نه (إتباع) ی (هوا) ﴿بِهِ يُؤْمِنُونَ﴾ به (قرآن) (ایمان) ئینن، (مانع) یان له دلآ نیه. ﴿وَإِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ﴾ (قرآن) ﴿قَالُوا آمَنَّا بِهِ﴾ (بالفعل) ئه وه (انشأ) ی (ایمان) ه ﴿إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا﴾ (أبناء الله، أحبباء الله) وه (أولياء الله) یان له دلّ نه چه سپیوه، (حب) ی (رئاستهت) یان نیه (تابع) ی (حق) ن، (حق) یش له (نظر) ئه و پاک (نفس) آنه دیاره ﴿إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ﴾ (قرآن) ﴿مُسْلِمِينَ﴾ (منقاد) ی (امر) ی (الهی) بووین. (ظلمات) ی (کفری) و قیل و فرتی دی، دلّی دانه پووشین. (لازم) نیه (علی دین الاسلام) بووین؛ ئه وی (موحد) ی به پراستی بی وه (ایمان) ی به (رسول) ی هه بی (معناً مسلم) ه، بابه ناو پی نه ئین؛ (إختصاص) ی (من حیث الإسم) به (امهت) ی (محمدی) (عرف) ه (اصطلاح) ه (سیوطی) ئه فه رموی: له (خصوصیات) ی ئه و (امهت) یه، (تالیف) ه کی لی کردیه، که لی ی بوته وه، له سه رجی دریژ بوه، بنوی، ئه و (آیه) هی به سه را (وارد) ئه بی، (یعنی) به (اعتراض)؛ ئه و شه وه چی بو نایه، له (جواب) آ، (بیان) ی که به (خبر) دی، (جواب) ی بو ئه کریتته وه، (2) (وجه) آن (ذکر) ئه کا؛ خو ماندنی کردنی بی هووده.

﴿أُولَئِكَ﴾ ئه وانه ﴿يُؤْتُونَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ﴾ (اجر) ی (سابق) ی (اسلام) و (لاحق) ی؛ له وانه نین (الاسلام) یجب ما قبله له (دین) ی خو یان له (اعتقادیات) یان له (اخلاق) یان باش بووین، که (مسلمان) بوون، به ته واوی بو یان ئه نووسری ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ له سه ر (حق) (قبل الاسلام) ئه وانه له ناو (قوم) یان که من، وه بی دهستن، وه له (طرف) (پاپ) و (حاکم) بی (قدر) ن، (حتی) (لعن) یان لی ئه که ن حیرمیان ئه که ن ﴿وَيَدْرُؤُونَ﴾ (دفع)

تہ کہن ﴿بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ﴾ (سیئہی خہ لکی، تہ وہ لہ (مقولہ) ہی (اتبع السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ تَمَحَّهَا) بنہ و ہکی (عباد الرَّحْمَنِ إِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سلاماً) یہ ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾ (لَمْ يَسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا).

﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ﴾ (إِذَا مَرُوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا) ﴿وَقَالُوا﴾
 بہ ہرزہ گویان (مُشْتَعَلٍ) بہ (لغو) (شتی ہیچ وپر وپووج) ﴿لَنَا أَعْمَالُنَا
 وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ﴾ (لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾ خُو
 لہ (صحابہ تیان) ناکہین، (حقیقہ) تہ وانہ لہ (عباد الرَّحْمَنِ)؛ جا تہ وانہ
 کی؟ با (ابو رفاعہ) و (10) (یہود) بن، ناویشیان (معلوم) نیہ، با (40)
 کہ س بن، لہ (اہل) ی (انجیل) (32)؛ لہ (حبشہ) لہ گہ ل (جعفر) ی ہاتن:
 (8) لہ (شام) (بحیری)، (تہ برہا)، (اشرف)، (عامر)، (ایمن)،
 (ادریس)، (نافع)، (تمیم). (ظاہر)، وایہ تہ مانہ (عرب) بووبن با
 (ابن السلام) و (تمیم داری) وہ (جاروود) و (عبدی) وہ (سلمانی فارسی)
 بووبن، تہ ویش بہ (اعتبار) ی جست و جو و (تنصری) لہ (اہل) ی (کتاب)
 (حساب) ہ؛ با (مطلق) بی، چہ؟ تہ مرؤژ (بعض) یک لہ (نفس) آن (مسلمان)
 تہ بن، (لکن) (سیاسیون) (دنیا) یان کردہ (ملعب)، (پاپیون) ی (متعصب)
 خہریکی (ہدم) ی (اسلام) ن، بہ ہیچ (موفق) نہ بوون، بہ (سفور) ی ژنان،
 (ایمان) یان لہ (مسلمان) آن ساند، و ہکی (عزت) یان بردن لہ و (آیات) ی
 (مسرود) ہ دہر کہوت، گروہی (تابع) ی (ہوا) (بوجہ من الوجوہ)،
 (بآیۃ من الآیات)، (و کتاب من الکتب) یا (کتابین) (ایمان) نایہ نن؛ تہ وانہ
 (ضالم) ن، خودا (ہدایہ) ت یان نادا، گروہی لہ (اہل) ی (کتاب)، بی (لجاج)
 و (عناد)، (طلب) ی (آیات) ی (کونیہ) ت، (اعجوبہ) (ایمان) یان ہینا.
 (معلوم) ہ (جنابی رسالہ) ت پی خوش بوو، (سادات) ی (قوم) ی خوشی،
 و ہکی وانہ (ایمان) بی نن، لہ (ظلمات) ی (کفر) (نجات) یان بی،
 و ہنہ بنہ (عائق) ی (نشر) ی (دین)، ہم خزم، ہم گہورہ، (سواد) ی (عرب)
 تہ ماشای وانی تہ کرد، کہوا بی (فہم) و (نظم) ی (آیۃ) جوانہ، ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي

مَنْ أَحْبَبْتَ ﴿﴾ له (اقویا) و (اهل)ی (مملکت)ت، خوش بویی، یا لات خوشی بی، (ہدایہ تیان) بی له بہر (زید)ہ (فائدہ)کی ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ ﴿﴾ با (اجنبی) بی (فقیر) و بی دہسہ لات، (حسب الظاهر)، بی (قدرت) و (قوت) بی، (لاشک) (جنابی رسالت) (ہدایہ)ت ی ئہ وانیشی پی خوش بوو. (خصوص) (علما)ی (اهل)ی (کتاب)، (ایمان)ی وانیش (تائیر)ی باشی بوہ ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ ﴿﴾ (احوال)ی (روحی) (خفایا)ی (نفسی) ئہ و ئہ ی زانی، چاترو پتری ئہ زانی، وایہ: (مدار)ی (ہدایہ)ت، (مثلا)، له سہر (کیفیات)ی (معنوی)یہ. (شعر) ی ئہ لئین:

(حسن زبصرہ بلال از حبشی، سہیل از روم)

زخاک ابوجہل، این چ بو العجب آست؟)

(لکن) جای (تعجب)ہ؟ (حسن) ہیچ، ئہ و (رقابہ)ت ی له (بین)ی (رسالہ)ت پہناہ)ہ و (ابوالحکم) و (عمرو) بن ہشام)دا بوو، له (بین)ی (ذات)ی ہوماین و (بلال) و (سہیل)ی نہ بوو (ابو جہل) و (امثال)ی له و (امہ)ت ہ و (سائر)ی (امم) (سہ بارہ)ت بہ و (نوع)ہ (اشخاص)ہ، (ایمان)یان نہ دینا، (دہعیہ)یان (مانع) بوو، له (رفاقہ)ت ی ئہ وانہ (أَنْتُمْ لَكُمْ وَأَتَّبَعَكَ إِلَّا رَذُلُونَ) (وکذا) چند (آیات)ی دی. (دین) پہکی له سہر (ابو طالب)ی نہ کہ ویتہ، بۆچ (ہجوم) کہینہ سہر (ابو طالب)؟ (مامی رسول) مامی خوشہ ویستی، له مندالی بہ خیوی کرد، تا ئہ مپو (حمایہ)ی کرد، بابی (امامی علی) دلیان بۆ سہ خلّہت کہین؟ له گہلّ شیعان بۆ بہ شہر بیین؟ بۆ (خصوصیہ)ت ی؛ ئہ مہ نہ (دین)ہ نہ (ایمان)ہ؛ خورایی مہ لایان له گہلّ یہک (جدال) ئہ کہن؛ ئہ گہری (عداوت)ی ہلّدہ ئای سیین (صدق اللہ) (إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ).

﴿وَقَالُوا﴾ ئہ وانہ ی تو حہز ئہ کہی (مسلمان)بن ﴿إِنْ نَتَّبِعُ الْهُدَىٰ مَعَكَ﴾ ﴿﴾ (ممکن)ہ بہ (ہدایہ)ت زانی بی، (ممکن)ہ (استہزاء) بکہن ﴿نُتَخَطَفُ مِنْ أَرْضِنَا﴾ دہر ئہ کریین، ہلّدہ گیریین له ولّاتی خویمان (بہ سہواد)ی عہرہب

لهسەر (کفر) وه ئیمه (ایمان) بێنن به (عمومی) ئەبنا عدومان، تورت وتانامان ئەکەن، (فی الحقیقة) (قول) ی پووچ، بئ (أصل) و (اساس) ﴿أَوْلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا﴾ لهو (طرز) ه جئیه مان دامه زانندینه؛ کئ ئەتوانئ (تجاوز) له (حرمت) ی (حرم) بکا؟ (بالعکس) ئەوان (راس) ن (ایمان) بێنن، (سائری) (ناس) (ایمان) بێنن ﴿يُجَبِّئُ إِلَيْهِ﴾ (جمع) و (جیایهت) ئەکرئ بؤ (طرف) ی وی ﴿ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ (معانە) خۆی (وادی) یه له (اودیە) ی (غیری) (ذی زرع) ه ﴿رِزْقًا مِّنْ لَّدُنَّا﴾ (سعی) وانی تیا نیه، له (بلادی) دوور بۆیان دئ، به (تسخیر) ی (الهی) ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَّا يَعْلَمُونَ﴾ نازانن، ئەزانن (سبحان الله) (حال) ی (بشر) (افراط) و (تفریط) ه، له (کتب) ی (مواعیظی) بئ (قیمهت) ئەلئ: (ملائکەت) ئەهاتن، له پشت کیوی (ابوقبیس) ی بهردیان ئەهاویشته ناوخرار، باریان ئەکرد له حوشتیان، ئئ بهشتی، بهردووکان ئەبوونه، شفتی و گوندۆره و هه نار و (سائری) میوه ی دی. (حتی) (مغرور) بوو بوون، ئەیان ووت: (مسلمان) بئ (منهت) بن، با نه یه نه حج، (ملائکەت) دئن له جیاتی وان (حج) ئەکەن، (خیر) و (برهکەت) مان بهسەر دادهبارئین، (أما) له (حرب) ی (عمومی) ده رکەوت، ئەمه لاف و گه زافه. ئیستاش نا (شکر) ی نه بئ (مدینه) شپه، (خصوص) (ملایان) په ریشانن، ئەوه ش (جزای) (خدمهت) ی (دین)!

﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ﴾ (لا تُعَدُّ وَلَا تَحصى) ﴿بَطَرَتْ مَعِيشَتَهَا﴾ (قاموس) ئەلئ: (الْبَطْرُ) (مُحْرَلَةٌ) (النشاط) و (الأشْرُ) (وقلة إختمال النعمة) دیاره ئەو (کیف) و (صفا) و بئ (تحملي) یه بوو، (اهل) ی (قریه) ی، ئەوانی به (سعەت) و (کثرهت) ی (نعمةت)، قه پۆزیان بلند بوو، هه لفره وان ﴿فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ﴾ ئەبێنن له (سفر) آن، به سه ریان دادئ و ده پۆن، گه لئ تریش هه یه، ئیوه نای بێنن، خه لکی تر ئە ی بێنن ﴿لَمْ تُسْكَنْ مِّنْ بَعْدِهِمْ﴾ پاش (هلاک) ی (قوم) ئاوه دان نه بووینه وه ﴿إِلَّا قَلِيلًا﴾ که مه کیان له (طرف) (قوم) ی تر ئاوه دان بووینه وه ﴿وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ﴾ که سیان له دوا نه ماوه

(ارثی خوا وہکی (زمحشری) (اشارہ) ی بؤ ئہکا، وایہ کہ (الحاقی) بکا بہ حالی (فطری)، بیکاتہ (قاعا صصفاً) وہ (ارضی) (مستوی)۔

﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ﴾ نہبووہ ﴿مُهْلِكَ الْقُرَى﴾ (أَيُّ قَرْيَةٍ كَانَتْ) ﴿حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمَمًا﴾ (اصل) و (مرجع) پایتہخت؛ (مرکز) ی (حکومت) و (رئیس) ی گہورہ ﴿رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا﴾ (اتماماً لِحُجَّةٍ) مہبادا بلین: ئیمہ (غافل) بووین، بہ (تقالید) و (میول) (عقل) مان، ہیژی نہمابوو، پہردہمان بہسہر چاودا ہاتبوو، لہبہر چہشمبہندی وہ (نیر) ی (نجات) ی (کھنہ) و (دجاجیل) ہ، سہراسیمہ بووہووین، (معتزلی) ہہرچہ ند ئہلین: (عقل) (حاکم) ہ (أُمَّا) بہر (اختلاف) و (تباين) بؤ (اظہاری) (حق) ی (خفی) و (مختلف فیہ) (واجب)، (لازم) ہ، خوا (رسول) بنیرئ ﴿وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ﴾ (خلاصہ) ئہگہر (تعصب) ی (مذہبی) لیگہرئ، دیارہ خوا بہخوڑایی (عبادی خوئی) (ہلاک) ناکا. ئہگہر (ملاحظہ) ی (شارعی) (الہی) و (حکمت) و (لطف) و (عنایت) ی ئہکھی، (واقعی) یہکھی ئہوہیہ، کہ خوئی ئہی فہرموی (رحمن) و (رحیم)، (رب العالمین)، ہہنجات بہکس ناگرئ، (اغوا) ی بکا، تا (عذاب) ی دا، (کیف) ی بہ (عذاب) دان نایہ. ئہگہر تہماشای (قدرت) و (قوت) و (کبریائی) و (غنا) ی (ذاتی) و (قہر) و (وحدانیت) ی ئہکھی، (کائنات) زیر وزہبہر کا، ئہلئ: چی؟ کئی دہسہلاتی ہہیہ؟ (مَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا؟) نا (شکری) نہبئ، چونکی (میل) ی (ملا) یان لہ (نزع) ہ، (فرقہ) یہ بہ (نوع) ی ئہنورئ، (فرقہ) یہ بہ (وجہ) ئ تر. (حاکمیہتی) (عقل) (ادراکی) یہ، (قوت) و تو بزئ لہسہر (انسانئ) (دون) نیہ، (فکیف واحد) ی (قہار)؟

﴿وَمَا أوتِيتُمْ مِّنْ شَيْءٍ﴾ ہہرچی بی بہہر (وجہ) ئ بوتان بی، بتان دریتئ ﴿فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ (حیات) ئ (دنی) ﴿وَرِزْقُهَا﴾ ئیوہی نیہ، پیئ (مغرور) بن؛ ئہمرو تا سبہی (خلاص) ئہبئ؛ ئہمرو (مليونیر) ہ، سبہی

(افلاس) تہ کا بؤ بہ (معیشہت) ی (دنیا) تہ کہ ونہ (فرح)؛ (تکبر) و (تجبر)؟ ﴿وَمَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ له (ثواب) ﴿خَيْرٌ﴾؛ (متاع) ی (دنیا) ش تہ گہر بہ جئ (صرف) کرئ، پئ ی (نائل) ی (خیر) ی خوائ تہ بی (ذاتا) چاکہ چاترہ ﴿وَأَبْقَى﴾ چونکہ (ابد) یہ، (لاینقطع) ہ ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ تہ وہ ندہ ی تئ ناگہن؟ بزائن (متاع) و (زینہت) ی (دنیا) له (معرض) ی (زوال) ہ .

﴿أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا﴾ بہ (مقابل) ی (احسان) ی (اتفاق) ی (فی السبیل) اللہ ی ﴿فَهُوَ لَاقِيهِ﴾ بئ (شک) تہ یگاتئ . (شکر) (اتفاق) یان له (خلق) ی (فی الوعد) (جائز) نیہ؛ گہرچی (نظر) بہ (امکان) ی (ذاتی) (ایجاب) ی تہ کرد، لای (بعض) ی (جائز) با؛ (أما) تہ لئین: (نقص) ہ، شتی (نقص) بؤ (کامل) ی (اکمل) (محالہ) وادیتہ یادم له (موقع) ئ (صاحب) ی (مواقف) (عضد الدین) تہ فہرموئ: نازانم (فرق) ی چیہ؟ (اصحاب) ی ئیمہ تہ گہر بلئین: تہ مہ (قبیح) ہ، تہ لئین: (جائز) ہ، (نظر) بہ خوا (حسن) و (قبیح) (علنی) یہ، تہ گہر بلئین: (نقص) ہ تہ لئین: (محال) ہ، نابئ (مع انہ) (قبیح) (نقص) ہ، (نقص) (قبیح) ہ، (او کما قال) (رحمة اللہ علیہ) (حقیقہ) (تعصب) (خراب) ہ (عقل) تہ زانئ؛ (بعض) ہ شت له خوا ناوہ شیئ تہ وہ، (ممکن) نیہ بیکا، (لازم) ی (ممکن) ہ، بؤ ہموو کہس، له ہموو (حال) (ممكن الوقوع) بئ؛ ئایا تہ و کہسہ ﴿كَمْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ (ولو) له (غایہت) ی خوئی و (صفا) دابئ ﴿ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ﴾ بؤ (عذاب) و ئاگری (جہنم) (و بئس المصیر) له و (آن) ی (آن) ہ کی (عذاب) ئ (الم) ئ، پیچکی بہ زگ دابئ ہموو (لذائذ) ی له (فکر) تہ چئ؛ (فکیف) بہ (حیات) ئ پر (الام) و (اسقام) و (اکدار) و (ہموم) و (غموم) و (احزان) و (محن) و (رہنج) و (غصہ) و (دہرد) و (بلا) و (جور) و (جفا) له (فراق) ی آہ آہ، (إِنَّ حُزْنَ فِي سَاعَةِ الْمَوْتِ أضعافُ سرورِ فِي سَاعَةِ الْمِيلَادِ) (حقاً) تہوی بہ (حیات) ی (دنیا) (مغرور) تہ بئ، (احمق) ہ .

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ﴾ پوڑی (قیامت)، (آنہ) پوڑی ترہ، لام وایہ (اضہاری) (انکرہ) زور خوشنیه ﴿فَيَقُولُ﴾ (بالواسطہ) یا (بالذات) له گہل ﴿أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ﴾ له دنیاہ ﴿تَزْعُمُونَ﴾ (أوفق) ہ (أظہر) ہ؛ واتان گومان ئہ برد، (شرکا) ی منن، ئہ وانہ کووان؟ لیترہ ہہ ردوو (مفعول) ی (زعم) ی (حذف) کرایہ، له بہر (قرین) ہ. ئایا (إقتضار) له سہر یہ کیان دروستہ، دروست نیہ؟ (منازع) ہ (عائد) ی (علما) ی (نحو) ہ؛ وابزانم لیترہ پی ی ناوی وادہر ئہ کہوئی (اتباع) ہ کان (اشارہ) بو (رؤسا) ی (اغوا) ئہ کہن.

﴿قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ (قول) ی خوی (حکم) ہ، ئی ئیرہ له پاش ہہ موو (آلات) و (ادوات) و (ادراک) ہ؛ (رسول) ی نارد (ازالہ) ی (شبهہ) یان کرا، (ایمان) یان نہ یہ نا، دہا (تجاوز) یان کرد، (ثابت) بوو، (کفر) و (شرک) یان له (عناد) و (تکبر) و (حسد) و (حُب) ی (تراس) ہ، (اتباع) ی (ہوا) ی (نفس) ہ، (انفحاس) ی (فی الشہوات) ہ ﴿رَبَّنَا هُوَ لَنَا﴾ ئہ وانہ ی له (مدافعہ) ی خویان، (مسئولیت) ئہ ہاویئہ سہر ئیمہ ﴿الَّذِينَ أُغْوَيْنَا﴾ ئیمہ ئہ وانمان اغوا کرد ﴿أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا﴾ (اکراہ) مان نہ بوو، وہ کی (شیطان) ئہ لی: (ما کان لی علیکم من سلطانٍ إلا أن دعوتکم فاستجبتم لی) زور نہ مایہ (جذم) کہم (ضلال) ی (رؤساء) له مہر (اہالی) یہ، (میل) ی وان، ئہ وانیش گومراہ ئہ کات ﴿تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ﴾ له وان (تبری) ئہ کہین، (التجا) مان بو (جناب) ی توه ﴿مَا كَانُوا إِلَّا نَا يَعْبُدُونَ﴾ (عبادت) ی ہوا ی (نفس) ی خویان ئہ کرد، (حقیقہ) وایہ ئہ گہر (ملک) ئہ گہر (قائد) ئہ گہر (دکتاتور) یش بی، بی (رہ عیہ) چی پی ئہ کری؟ (اہالی) پروو له (ظالم) وہرگی پی، چی پی ئہ کری؟

﴿وَقِيلَ﴾ بو (اتباع) ﴿ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ﴾ ئہ وانی (تبراً) یان له ئیوہ کرد ﴿فَدَعَوْهُمْ﴾ ہاوار (یا فلان)، (یا) نازانم کی ﴿فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ﴾ (ابا) یان لی ئہ کہن خویان پی قوتار ناکری، چوں بہ ہانای وانہ دین؟ ﴿وَرَأُوا الْعَذَابَ﴾ ہہردوولایان وہ کی (ضحاک) ئہ فہرموی، (عذاب) یان چیشت ﴿لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا﴾

یہتدوں ﴿ نہ یاندہ دیت، ئەمە (سؤال) لە (الە) ه، هەر وہکی ئەوی پیشی لە (شریک) ی بوو.

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ﴾ چتان (جواب) دانەوہ؟
 ﴿فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ﴾ کہ سئ (اهل) ی (معرفت) بی، بی بیم
 و (خوف) و هەراس، کہ (سؤال) ه کیان لی کرد، (جواب) خووی بووی دئ،
 (حاجت) نیە بە (تحریک) ی (فکری)، وه (إلا) (جواب) ی بۆنایە؛ (کانە)
 کۆرە، پئ دەر ناکا، هەرچەند خووی (جولان) بکا، (فائده) ی نیە (آخر) ی
 شەرمەسار و (مات) و (مبہوت) دە بی ﴿فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ﴾ چ لیك پرسن؟
 بلین هە مووی وهکی یەک بی (جواب) ن؛ (مرؤس) هکانیش ئەیانزانی، ئەگەر
 (اتباع) ی (رسل) یان کردبا (رؤسا) چیان پی ئە کرا؛ ئەوانە دیارن، دیارە
 ئەوانە دوورن لە (فوز) و (فلاح)، وه دوورن لە (نعمة) ت و (رحمة) ت (الهی).

﴿فَأَمَّا مَنْ تَابَ﴾ لە (شرك) ﴿وَأَمَّنَ﴾ بە (وحدانیە) ت (کبریائی)
 (صفات) ی (رسول) ی ﴿وَعَمَلٍ صَالِحًا﴾ (جامع) (بین الإیمان والعمل الصالح)
 ﴿فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ﴾ (أما) (كفار) هکان نہ (عسی) یە نہ (لعل) ه
 نہ (لیت) ه نہ (لو)، (مایوس) ن ئەو (کافرانە)، گاهئ ئەیان ووت (آیة)،
 (آیة) ی وهکی (موسی) ئەوانی تر، گاهئ ئەو (آیة) همان ئەوی، ئەو همان
 ناوی، ئەبی (قصر) و (قصور) ی هەبی، بلند بی بۆ ئاسمان (وهكذا)،
 گاهئ ئە لین: با (ملک) بی، یا، (رجل) ئ (عظیم) (غیر) ی ئەوہ.

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ لە (آیات) و (عبر)، (قلب) ی (عصا) بە مار،
 (تائیر) ی (شخص) ی (موسی) ی هەبوو؟ (حاشا) (وکذا انفلاق) ی (بحر) و
 (انفجار) ی ئاو، ئەوانە ئەوہی بوو، وه ئەوہی بی بە (خلق) ی خوایە، چی
 (اختیار) کا، ئەوہی (ایجاد) ئەکا ﴿وَيَخْتَارُ﴾ بۆ (رسالەت) ﴿مَا كَانَ لَهُمُ
 الْخَيْرَةُ﴾ ئەمە بۆ (سلب) ی (اختیار) نیە، وه کی (آیة) ی (سورە) بی
 (احزاب) ه (إذا قضى الله ورسوله أمراً ما كان لهم الخيرة... الآية) بە لکوو

تہوہیہ (مقابل)ی خوی بلئی: تہو (آیة)م ناوی، تہوہم تہوی؛ بہو (ذات)ہ
 (راضی) نیم، بؤ (رسالہت)، (فلان) کہسم تہوی تہمہ چؤن تہبی؟
 (انسان) (مختار)ہ (رای العین) دیارہ، (بدیہی)یہ (قدرت)ی ہہیہ،
 (تاثیر)ی (مشہود)ہ، (مقابل)ی (وجدان) و (عیان) و (بداہت)
 تہلین:چی؟ نازانم (اشاعرہ) بؤ چی (سلب)ی (قدرت) یا (تاثیر)ی لہ
 (انسان)، تہکہن (أما) تہ لین جنؤکہ (قدرت)یان ہہ یہ خویان (تشکل)
 کہن بہ (اشکال)ی (مختلفہ) (سبحان اللہ) (انسان) (حیوانات) تہو ہہموو
 (تطورات) و (تشکلات)ہی بہسہردادی، ہیچی بہ (اختیاری)بہ ناگاداری
 نیہ. لام وایہ خؤ (تشکل)کردن (محال)ہ؛ بہلئی، (سلب)ی (قدرت) و
 (عقل)یان لہ (مسلمان)آن کرد، روویان لہ (مادیات) وەرگیپرا، کہوتنہ
 (وادی) (خیال) و (علم)ی (غیب) دەستیان کرد، بہ (کشفیات)ی (ما فی
 اللوح المحفوظ)، (ما تحت الثری)، (ما فوق الثریا)، (آبار) و (جبال) و
 (اودیہ)ی (جہنم)، (باغات) و کؤشک و سہرای بہہ شت؛ (جابلقا) و
 (جابورصا)، (ارض)ی (سمسم)ہ؛ لہ (ارض) (غافل) بوون! (آروپایی) لہ
 (خرافات)ی (تورات) و (مسیحی) پوویمان وەرگیپرا (کشف)ی (اسرار)ی
 (طبیعت)یان کرد، بہ (طیارہ) فرپین بہ (غواصہ) چوونہ (قعر)ی (بحار)؛
 (استیلا)ی (ممالک)ی (اسلام)یان کرد، (مسلمان) بی (قدرت) و بی
 دەسہلات و بی (آلات) و (ادوات)؛ بیارپوہ، ہاوار (یا ئومہرمہندان) (یا
 خال خالان)، (پیروتہ سووری مہرگی)، (شیخ پریسی تہنگۆزی) (یوک)
 کہس نیہ، کہس بہ فریاد نایہ. (حقا) تہوانہی (اختیار)یان لہ (مسلمان)آن
 (سلب)کرد، (عقل)یان لیگورپین، لہ (سعی) و (عمل)ی (دنیوی)یان کردن،
 بوونہ (معین)ی (غایہت) بہ (قوت) بؤ (استیلا)ی (کفار). (رسالہ)کم
 ہہیہ، لہ (بحث)ی (اختیار)، زؤر نایابہ، (قیمت)دارہ ئومید تہکہم (نفع)
 داتہ (ارباب)ی (علم)؛ (علمای معتزلی) و (مفسرین) لیترہ سہیریان ہہیہ.
 (حتی) (بعض)ی (ما)ی ناکہنہ (نافی)یہ، تہی کہ نہ (موصول)ہ

(مفعول) بؤ (یختار)؛ وہ (خیر) بہ (معنا) (خیر) ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ ئەم (خیر)ہ و (سائری) (تعنيدات)یان (مداری) (شرک) بوو (جنابی حق) له (شرک) و (شریک) (مقدس)ہ.

﴿وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ﴾ ئەوہی بزری ئەكەن، له ناو سینگیان؛ سینگیان، دلیان بزری ئەكا، له (اعتقادیات) و (اخلاق) و (میول) ﴿وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ ئەوہی ئاشکرای ئەكەن، ﴿وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ (واجب الوجود)ی (بالذات) (واحد)ی (حقیقی)، (شرکەت) هەلناگری ﴿لَهُ الْحَمْدُ﴾ با (عام) بیئ له (شکر)یش ﴿فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ﴾ (الہ)ی وان (غیر) (محمود)ن ﴿وَلَهُ الْحُكْمُ﴾ (قضای) (نافذ)بیئ (معارض) ﴿وَالِيهِ تُرْجَعُونَ﴾ بؤ لای کەسئ دی نیہ، (مکافات) و (مجازات) (عائد)ی وی یہ.

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ﴾ وہ کی ئەفہرموون: خبرەم دەنی ﴿إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا﴾ (دائم) شەو بیئ ﴿إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ (شمس) (محو) کا، یا (ساکن)ی کا (تحت الأرض) یا (ارض) پراوہستینئ (سرمد) یەکی ئەلئ: (فَعْمَلْهَ، (م)یم (زائد)ه؛ یەکی ئەلئ: (فَعْلَلْ) و (زائد) نیہ؛ (قاموس) وائەگە یەنی (م)یم (أصل)ی بیئ؛ وہ ئەلئ: (السَّرْمَدُ: الدَّائِمُ الطَّوِيلُ مِنَ اللَّيْلِ) ئەگەر پۆژ نہما، (حیات)ی (حاضر)ہ له عەردی نامینئ، زوو (قیامەت) پراوہبیئ ﴿مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ﴾ کەسئ هە یە؟ کئ هە یە؟ (حاشا) کەس نیہ. ئەوانە ی نیزیکی (قطب)ن (صورة) (انسان)ن، (أما) (سیرة) (حیوان)ن، (مع انه) شەو پۆژیان هە یە ﴿أَفَلَا تَسْمَعُونَ﴾ تئ ناگەن. ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ پراوہستئ له (فوق)ی (افق)تان، (حرکە)ی (یومیە)ی نہمینئ ﴿مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِلَيْلٍ﴾ وہ کئ شەوی ئیستا ﴿تَسْكُنُونَ فِيهِ﴾ نافہرموئ: (بظلام)، چونکی (مزعج)ہ، وہ جئ نیہ ﴿أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ نامینئ؛ (اختلاف) و (تعاقب)ی (لیل) و (نهار) چەند بە (فائده)یہ؛ ئەگەر بیبەن، بیبینن، پییدا دەپۆن، (احوال)ی (کائنات) دەزانن ئەبن بە (علما)ی (فلکی) (دقائق)ی (صنع)ی

ئہزائن (بالمرة) له (شکوک) پاک ئہبنه وه . ئہزائن به چ (علم) و (قدرت)ی ئه و (خلق) و (ایجاد)ه ئه کرئ، به چ (اراده) (اراده)ی ئه درئ. ئه گهر چی (آیه) (اشاره) ئه کا بؤ (تمانع)، (أما) ئه لئین: بؤ خوا (ممکن)ه، وه ئه توانئ به (ضیا)یه وهک (ضیا)ی (کهربایی)، شهوتان بؤ پرووناک بکا. ئه گهر (شمس) (دائما) (فوق الأفق) بی، خوا ئه توانئ شتی (کثیف) بکاته (حائل)، بکه ونه ژیر سایه ی، ئارام بگرن، بخه ون. (بناء) (علیه) هیچ (اشکال) لیره نیه؛ (ولو) (مثل)ی (سیدی ئالووسی) (اشکال)ئ (بیان) ئه کا، (أما) له (دفع) و (حل)ی (عاجزن).

﴿وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ﴾ له شهوئ ﴿وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ له پوژی؛ (کسابهت) بکه ن. له (أعظم)ی (فضل)ی خویه، (انسان) به (کسابهت)ی خوئ گوزهران کا. (توکل) به و (نوع)ه ی (صوفیه) ئه فه رموون، له گه ل (اسلامه تی) پیک ناکه وئ (لَهُ الْحَمْدُ)؛ (الجائات) و (ضروریات) (سوق)ی (امه ت)ی کرد، بؤ (کسابهت)؛ وه (الا) (حکایات)ی (صوفی)یان، (یجوزو یجوز)وی (سنی)یان (عالم)ی (محو) ئه کرد. (رضوان)ی خوی له (فاروقی) أعظم) ئه فه رموئ: (متوکل) ئه وانه ن، توو ئه هاوینه ناو (أرض)؛ بؤ شین بوون و پی گه یشتنی ئومیڈیان به س یه خویه، له باسی (توکل) ته ماشای (احیا)ی (غزالی) ئه که ی (دهشته ت) ئه گری. (أما) له (بعض)ه (ابواب)ی دی، تی هه لدینیتته وه ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ له سه ر (نعمه ت)ی، ﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ ئه وه بؤ (عموم)ه (الجواب): (بهت) و (دهشته ت) و (حیره ت) و شه رمه ساری، ﴿وَنَزَعْنَا﴾ با (حال) بی، (قد)ی بؤ (مقدر) کرئ ﴿مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ﴾ (من الأمم)؛ (اولین) وه (آخرین) ﴿شَهِيدًا﴾ (شاهد)ئ؛ (شهیدا) به (نبی) (تفسیر) ئه فه رموون، (نقل) له (مجاهد) و (قتاده) (لکن) من (کیف)م به (نزع)یان نایه، هینانه ده ریان به (سرعه ت). (شهید) به (رئیس)ی (قوم)، (داعی الی الشریک) (شهید)ی خوئیان، جوانه ﴿فَقُلْنَا﴾

به (امم) یا به (شہدا) ﴿هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ (فرعون) ئہی ووت: (أنا ربکم الأعلى)، (کهنہ)، (روئہ سا)ی (دین)، (اغوا)ی (امہ ت)یان ئہ کرد؛ کووا (دلیل) و (برهان)یان؟ ﴿فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ﴾ نہ (شریک) نہ (شفیع)، وہکی وان ئہ لّین؛ نیہ؛ ئہو (حق) و (ماعدای وی، (باطل)ہ ﴿وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ لئیان گوم بوو، (مفتضح) و (خائب) و (خاسر) بوون۔

﴿إِنَّ قَارُونَ﴾ یہکی بوو له وانہی (تحمل)ی (نعمت)یان نہ کرد، (مغرور) بوون؛ (عاقبت) خانہ خوشتوورو مال و پیران ﴿كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى﴾ (بنی اسرائیل) خزمایہتی له گہل (حضرت)ی (موسی) چ بوہ؟ (ابن جریر) (نقل) ئہ کا له (ابن جریح)؛ ئاموزای بوہ. (موسی ابن عمران بن قاهت)؛ (قارون ابن یصہر بن قاهت). (بنا) له (قول)ی (ابن اسحاق)ی (موسی) برازای (قارون)ی بوہ. (ابن جریر) ئہ لّی: (اکثر)ی (اہل)ی (علم) له سہر قسہی (ابن جریح)ن، له (روح المعانی) (نقل)ہ له (ابن عباس) پورزای (موسی)ی بوہ، خوشکی داکی؛ (أی ما حَصَلَ)؟ ئہو (خلاف)ہ چیہ؟ ئہوہ ندہ بہ سیہ، له (قوم)ی (موسی) بوہ، پئیان وتیہ: (منور) له بہر (حسن)ی (صورت)ی؛ له (ہہ موو) (بنی اسرائیل) (تورات)ی (زیتر یا چاتر له بہر بوہ، (أما) (منافق) بوہ، چ (وظیفہ یان) نہ دایتی (رئاسہت)ی (دین)ی پیوہ بکا، (حسد)ی کردیہ. (حکایہت)ی ئہ کہن، نایہ تہ گویم با (وجود)ی بؤ (قول)ی (صحیح) و (مقبول) زور گویدیرم ئہ گہر (لزوم)ی ہہ با، قرآن (اشارہ)ی بؤ ئہ کرد بہ راستی (قرآن) (کتیب)ی خویہ، ئہوہ ندہیہ ﴿فَبَغَى عَلَيْهِمْ﴾ (طغیان)ی له سہر کردن؛ بابلین: له سہر (موسی)ش ﴿وَأَتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ﴾ (خزینہ)، (مال)ی (مدخر) (نقدی) و (غیرہ) (نقدی)، (دفن) کراو (غیرہ) (مدفون) ﴿مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ﴾ کلیلی یا (ظروف)ی، ئہوہی پارہی تیدا دادہ ندری، ئہمہ (اھون)ہ (رحمہت) له (ضحاک)ی ﴿لَتَنْوَأُ﴾ له بہر گرانی (میل)ی کووپی ئہ دا ﴿بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ﴾ جہماتی بہ (قوہت) وہکی (عصبة الأمم)ی ئیستا

بیہیزنا، له (عدد)ی (عصبه) (خلاف)یان زوره؛ (مبالغه)یہ زوریان له کلیلی (قارون)ی کردیہ، بی (لزوم)ہ . سہیری: یہ کی ئه لئی: کلیلی (خزنه)ی باری (70) هیستری بوه یہ کی له (ابن) (نقل) ئه کا (چوار) سہد هزار؛ چی؟ با (دینار) بی، (40) کهس هه لیان ئه گرت، ههر کۆله ی (10) هه زار وه کی (سیدی ئالوسی) ئه فه رموی: (امثال)ی (قارون)ی له (خزنه)ی پتره، دیاره (لا یعدُّ ولا یحصی) (صاحب)ی (ملیون) هه ن، (فکیف) به که متر له نیو (ملیون)؟! (ابو مسلم) (معنا)یہ (معقول) ئه فه رموی: (مراد) له (مفاتیح) (علم) و (احاطه)یہ، (یعنی) ئه وه نده زور بوو، (حساب)ی له سهر (عصبه)یہ، به (قوهت)ی (قلم) و ژماره، گران ده هات ﴿إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ﴾ بؤ (تعلق)ی (اذ)، (متعلق)ی (مناسب) (تقدیر)ی (اوفق)ه، (تعلق)ی به (تنوء) خوی نیه، (ولو) (زمخشری) فه رموو بیٹی، وه (بیضاوی)ش قبولی کردبی، (تعلق)ی به (قال)ی (اتی) دووره، وه (غیره) (مفهوم)ه ﴿لَا تَفْرَحْ﴾ (کیف) خوش مه به، به (ده ولت)ی خوت مه نازه (فرح) به (مالی) دنیا، (فرح)ی (متکبران)ه و (باغیان)ه (مذموم)ه له نه دیویدیان ئه وه شیته وه؛ ئه وه ی هه بووی بی، (فخر) به (مال)ی (دنیا) ناکا، (أما) (خدمت)ی (دین) و (دنیا)ی پی ئه کات ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ﴾ خوشی ناوین، (دلالت) له (دنائت)ی (طبعی) و چنۆکی ئه کات، ئه وی (علو) و (نزهت)ی (نفس)ی بی، به (مال)ی (دنیا)، (مغرور) نابی.

﴿وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ﴾ (ثروهت) و سامانی زوروزه وه ند ﴿الدَّارَ الْآخِرَةَ﴾ (اجر) و (ثواب)ی (قیامت)ی پی (طلب)که ﴿وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ (لذت)ی لی بزانه، بخو، بیوشه به ناوی (اقتصاد) (بخالت)مه که، یا له بهر (کثرهت)ی (اشتغال) و (ماندیتهتی)، ئاگات له (حظ)ی خوت نه مینی. نه ختی ئارام، که می (استراحت)، ده می (لذت). گه لی (تجار) هه ن، له بهر پر ئیشی و (حریص) به بهر نان خواردنی ناکه ون، که (هلاک)

بیون، بہ خۆ هاتنہوہ، پارچہیہ ئهستووکی بہ فری ترشی سندان ئهکا ﴿وَأَحْسِنِ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ چۆن خوا (احسان)ی بہ توو کردیہ، توش (احسان) بہ خه لک بکه ﴿وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ﴾ (انه) بہ سیہ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾ وا دهرئه که وئی ئه و گفت وگوئیہ، ئی (قوم) و (قارون)ہ، باسی (موسی)نیہ، (حکایهت) و (افترا)ی پیناوی.

﴿قَالَ﴾ (قارون) بہ قسه ی دلته نگ بوو ئیستا زۆرن، ئه گەر بلی: خوا پیی (کرم) کردینه، توورہ ئه بن، ﴿إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾ (کما أحسن الله اليك)ی چی؟ بہ (علم)ی (کسابهت) و (تجارهت) و (سعی) و (کوشش) و (علم)ی (اقتصاد)؛ (قواعد)ی (استحصال) (استهلاک)م؛ په یا کردیہ؛ چما بۆم باریه؟ ئه وه (معنا)یہ (ظاهر) و (طریق)ی (مالوف)ه (أما) (استحصال)ی بہ (علم)ی (کیمیا) خۆی نیه. (سبحان الله) (ابن جریر) (اشاره)ی بۆ ناکا؛ وا دهرئه که وئی ئه و باس و خواسه دوا ی وی له (بین)ی (مفسرین) آن په یا بووه. (علم)ی (کیمیا) بی (اصل)ه شتیکه بو (جلب)ی (مال) و (افلاس)ی (عباد) (اختلاق) کرایه؛ زۆر کهس (ثروهت) و سامانی (محو) بوویته وه (حتی) خۆی، وه کی (امام الحرمین) فه وتایه. (جد)ی (عالی)م (ملا عبدالله ابن جلی) بہ دوا ی یه کئی له و (دجال)آنه وه بوو، مائی زۆری (صرف)کرد، دوا یه برا و (اقارب)ی (تهدید)ی کابرایان کرد؛ ئه گەر نه پۆی، ئه ت کوژین؛ هه لات، گوم بوو، تا ئه و (آخر)هش چه ند دانه (طلق) له (طاق)ی (کتب) خانه ی داما بوو. مه لایه زۆر گه وره، وه کی (ابن سینا) (انکار)ی ده کا؛ (بعض)ی (معارضه)ی ئه که ن؛ (تعلیل) به (گویره)ی (علم)ی خۆیان ئینن. (مدار)ی (نزاع) وایان زانیه، زیرو زیوو (سائر)ی (معادن)ی دی (مركبات)ن، (امتزاج)ی (عناصر) په یا ئه بن. (عناصر)یشیان چ بوه؟ خاک و (هوا)، ئاو و ئاگر (ادخن)ه و (ادهن)ه؛ (آلان) (تبیین) کردیہ، (معادن)ی (حقیقی) (اصل)ن، خۆیان (عنصر)ی (فطری)ن، له (موالید)ین؛ نه زیر، نه زیو، نه (سائر)ی (معادن) به (صنع)ی

(بشری) نابئِ ئہمړو (کیمیا) بوہ، (علم) ئی دی؛ (مداری) (اختراع) (عجایبات) کہ بہ (میلیون) و (مليارد) زپړ و زیو (جلب) ئہکا. برام بزانه (علم) بہ (خواص) ی (اشیاء) پہکی لہسہر (علم) بہ (حقیقت) ی (شیء) نہکہوتوہ، وہ (الا) کہس چی پئ نہدہکرا. (تجربہ) و (مشاہدہ) (کافی) یہ؛ (مثلا) گیایہ ئہ خوئی، (اثری) (مشاہدہ) ئہکہی، (بعد) (تکرر المشاہدہ) ئہزانی ئہوہ (اثری) ئہمہیہ، (ولو) ئہزانی (ماہیہت) ئہو گیایہ، چیہ؟ گہنم ئہ ہاویتہ عہرد شین ئہبئ، بہ (فطرہت)، (دخل) ی (بشری) نیہ (وہکذا) (أما) (تبدیل) ی (ماہیہت)، (تحویل) ی (شیء) ئ بہ (شیء) ئ بہ (تبدیل) ی (فصل)، کاری دیگہرہ؛ (قیاس) لہ (تجربیات) و (ئہمانہ) ناکرئ، ئیتر ئہمہندہ بہسیہ. لہ (تفسیر) ی (سیدی ئالووسی) زوری (تفصیل) دایتئ؛ (انسان) ی بہ (مہراق) نہبئ، لہ (مطالعہ) ی (عاجز) ئہبئ، ئاگای لہ (تفسیر) نامیئ. (امام فخرالدین رازی) لہو (نوع) ہ (مباحث) ہ، (تالیفات) ی ہہیہ؛ (أما) لہ (تفسیر) درپژہی ناداتی؛ ئہمہ خوہتی. ئہگہر ئیمہ باس لہ (کیمیا) و (عناصر) ی (جدیدہ) بکہین، زور دورو درپژ ئہکیشتہوہ (أما) (طنطاوی) (حقیقہ) (تفصیلات) ی (نافع) (ایراد) ئہکات، لہہ مووی (عجایب) تر، (جدول) ی (مندلیف) ہ بو (نظم) و (ترتیب) ی (عناصر)؛ وہ لہ (بیان) ی (ترکیب) ی (جسم) لہ (اجزا) ی (لایتجزا) یا نلئین (اجزا) ی (فرد) ہ (مندلیف) (سبق) ی لہ (علمای) (غرب) و (شرق) کردیہ؛ (کیف) ت لئہ (مراجعه) ی (تفسیر) ی (طنطاوی) کہ؛ (جزئی) چواردہمین لاپہری (136).

﴿أَوَلَمْ يَعْلَمْ﴾ ئہو (مغرور) ہ، ئہو بی (شعور) ہ ﴿أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ﴾ چ جایہ (افراد) ﴿مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً﴾ بہ (مال) و (حشمہت) و (قدرت) و (مکانہت) و (متانہت)؛ (عز) و (جاہ) ﴿وَأَكْثَرُ جَمْعًا﴾ (طبیعی) شتہکی لہ (احوال) ی (امم) زانیوہ. وا بزائم ئہو (حادثہ) پیشی (غرق) ی (فرعون) بوہ؛ چونکی (بعض) ئ ئہلئین: (بغی) ی (قارون)

(وہقت)ی بوو کہ (فرعون)کرد بوویہ، (ملک)ی گہ ورہ لہسہر (بنی اسرائیل)یان ئەمہ دوور نیہ، (ممکن)ہ زۆر (تدبیر)ی خراپہی لہ (حق)ی (بنی اسرائیل) (عرض)ی (فرعون)ی کردیی (ملہت)ی (ہکذا)یی (انسان)ی وایان لی پہیا ئەبی؛ ئیمہ ئەو جۆرہ (اشخاص)آنہمان دیت ولہ (عین)ی (زہمان) (حکایہت)مان بیستن. ﴿وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ﴾ (بعض)ی کہس گوناہی ئەکا؛ (حتی) (قتل)، دزی، خەرمان سووتاندن؛ (نوعماً ما) (وجہ)ہکی ھہیہ. قسہی سووکی پیئ ئەلی (تحمل)ی ناکا، (ہجوم)ی ئەکاتہسہری، ئەی کوژی؛ (تعرض)ی (ناموس)ی ئەبی، پیی (قبول) ناکری (وہکذا) (سوء) (موجہ) و (قبول)بییان نا. (أمّا) ئەو (نوع)ہ (مجرم)ہ کہبہ (مال) و (دہولت) (مغرور) ئەبی، با (وجود)ی ئەبینی، ھزاران لہو زیاتر (محو) و نابوت بووین. لہو (زہمان)ی ئیمہ چہند تہخت سہرنگوون بوون؛ پادشاھان سہراژیر بوون، خویان خانہدانیان، لہخاکی (مذلت)دا پۆ چوون؛ ئەوانہ (سئوال) لہ (وجہ)ی (جرم)یان ناکری؛ ئەوی ئەی کەن، ئەی کەن؛ (سئوال) لہچی بکری؟ لیرہش (بعض)ہ (وجوہ)ی (معنا)یان فہرموہ، لام خۆش نہبوون.

﴿فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ﴾ (ممکن)ہ (وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ) (تاثیر)ی تی کردبی، (ممکن)ہ پۆژی جہژن بووی (یوم الزینة) چۆتہ سہر (قوم)ی؛ (متکبرانہ) بویان دہرکہوتوہ ﴿فِي زِينَتِهِ﴾ (لباس)ی (فاخر) و (خدم) و (حشم)؛ (لازم) نیہ خۆمان کہینہ (مزین)ی (زینہت)ی (قارون)؛ خوت و خوپایی، تووش (مبالغات)ی ناپہسہندانہ ببین، باوہ پمہ کہ بگاتہ (زینہت) و (جلال)ی (ولی عہد)ی (ایران) کہ (الآن) لہ (مصر)ہ بۆ مارہ کردنی دہستگیرانی (فوزیہ) خوشکی (ملک فاروق)ی چوہہ چ جایہ ئەو (زینہت)ہی لہ (وہقت)ی (وصول)ی بۆ (طهران) پایتہختی (پہلوی)! ﴿قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ حہزیان لہ خوشی و (لذہت)ی (دنیا) بوو، ئەوہ (منافی) (ایمان)نیہ ﴿يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ﴾ وەکی وی (لازم) نیہ

(سلبی) (دہولہت) له (قارون) تا (حسد) بی، نیزیکه (نیہت) یان (خیر) بووی ﴿إِنَّهُ لَدُوٌّ حَظٌّ عَظِيمٌ﴾ له (نصیب) و (طالع) و بہختی گہورہ دایہ، خوژیماں بہخوی.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ بہ (احوال) ی (نفس) بہ (عواقب) (اشارہ) ی تیاہ، بؤ (جہل) ی ئەوانہ ی (تمنا) ی (مثل) ی (مائوتی قارون) یان ئەکرد. چابو نہ ی فہرموو: (ایمان) وہ (الا) بہ (جزم) ی (کافر) یان ئەکردن ﴿وَيَلْکُمُ﴾ بہ (ہلاک) چن؛ (أَمَّا) ئەلین: (مقصد) (اجر) ہ (منع) بن، وس ئەو (تمنا) یہ مہکەن ﴿ثَوَابُ اللَّهِ﴾ (اجر) ی خوی له (آخرت) ﴿خَيْرٌ﴾ له وہ ی (تمنا) ی ئەکەن ﴿لَمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ ئیوہ (مادام) (مؤمن) ن (سعی) بو (ثواب) ی خوابکەن ﴿وَلَا يُلْقَاهَا﴾ نایگہ یاندریٹی (یعنی) (جنہت) ﴿إِلَّا الصَّابِرُونَ﴾ خویان بگرن، بی (تردد) و (إظطراب) بن، بہ (مال) ی (دنیا) (مغرور) نہ بن، وہکی (کوردی) دەلئی: بہ مستہ ئاوی نہکەونہ مہلہ.

﴿فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ﴾ نوغلو بوون؛ خو وو خانی، (خزینہ) و (دہفینہ) ی بہ عاردی دا بردنہ خواری؛ پؤ چوون، بزر بوون. (ممکن) ہ (خسف) ی مہ عنہ وی بی (ممکن) ہ (خسف) ی (حسی) بی. لەو (ایام) ہش (حوادث) ی (خسف) زورہ؛ (قریہ) یہ، (جزیرہ) یہ بہ تہواوی پوئہ چی، بہ (زلزلہ)، عارد شہق ئەبی؛ کوشک و سہرایہ (عظیم، عظیم) تیا ی رو ئەچی. ئەمہ خوئشہ، جای (انکار) و (استبعاد) نیہ؛ (أَمَّا) ئەو (حکایہت) ہ ی له (ابن عباس) (نقل) ہ، خوئی نیہ. (ابن) (ذات) ی گہورہ یہ، قسہ ی (معتبر) بوہ؛ (خاصة) له (تفسیر) (دعا) ی بؤ کراوہ ئەو (نوع) ہ (اشخاص) ہ درویان زور بہ زاریہ وہ ئەکری؛ ئەم (نوع) ہ (نقل) ہ ئەبی (فحص) کری؛ چونکی (قصاص) و (حکایہت) خوان، ئەو قسانہ (نقل) ئەکەن، بہ (لفظ) ی کہ (منوران) ی بی (خبر) له (اثر) و (خبر) وائہ زانن (حدیث) ی (رسول اللہ) یہ (العیاضُ باللہ) (خلل) ی (عظیم) یان

له (اعتقاد) په یا ئه بئ، (لله الحمد) ئه و قسانه له (رسول الله) ی (نقل) نه کراین، وه (حکم) ی (حدیث) یشیان نیه، له (اسرائیلیات) ه، بنوره (قرآن) بو (تدبیر) ی (قبیح) ی (قارون) له (حق) ی (موسی) (تسلیط) ی (موسی) له سره عهرد، وه (امر) ی (موسی) به عهرد (قووتیان ده) وه (نوعا ما) (تنقید) ی خوا بو (موسی) هیچ (رمز) ی (اشاره) یه (تلویح) ی (اما) یه کی تیا هیه؟ (سبحان الله) له و (ماجر) یه ی (قارون) له گه ل (قوم) باسی (موسی) نیه؛ (موسی) نیه ئه مه چیه؟ کوو (طلب) ی (زکات) ی لئ کردیه؟ زور نیزیکه له (طرف) (فرعون) تالان کرابئ، به خوؤ به (مال) و (حال) ه وه، بزریان کردبئ ﴿فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ﴾ (فئة) چیه؟ (جماعت) ی (میل) یان له گه ل یه ک بئ وه کی (عناصر) ی (مالوفه) (اقتراح) بکن؛ گوئ له (فاوة) گره، (وزن) ی (فعه) یه، (محزوف اللام) ه (راغب) ئه لئ: له فیاة به (معنی) (رجوع) ه، (وزن) ی (فله) (محزوف العین) ه (بیضاوی) (اول) ی (اختیار) کردیه، بو (ثانی) (تعرض) ی نه فه رموه. (ابن جریر) ئه نوئنی که له (فیاة) ه رچی بئ، (فئة) ی نه بوو ﴿يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ (نجاة) ی با، نه یه لئ تفوم بئ ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ﴾ خوئ قووتارکا. (اساساً) له وانه نه بوو، خوئ له گه رداوان (نجاة) دا، سه رکه وئ.

﴿وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ﴾ (ظاهر) وایه (خسف) ی له شه ودا بووبئ، که سبه ینی ههستان له خه و، ئه وانه ی ته منایان ئه کرد، وه کی (قارون) بن به (دهولت) و (مال) ﴿بِالْأَمْسِ﴾ دوئنی، زور (موافق) ه، (مشاهده) یان کرد ﴿يَقُولُونَ وَيَكُنَّ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ﴾ (قبض) و (بسط) (عاند) ی وی یه، ئه وی (حظ) کا، دهولت مهندی ئه کا، ئه وی (حظ) کا (فقیر) و (حال) تهنگی ئه کا، ئه مه (مناسب) ه له گه ل (بقا) ی (شخص) له (ویک) ه قسه یان زور کردیه، (فتعول) له (خلیل) و (سیبویه) ی (اسم) ی (فعل) ه، (معنی) ی (تعجب) ه، وه بو (تحسر) و (ندامت) ئه بئ، له کوردی (وهی) له چهند جئ (استعمال) ئه کرئ، له جئ (تعجب) و

(تحسر)، زور له (انکار) له (إظهار) ی (تالم)؛ یہ کی بانگ ٹہکن، درہ نگ (جواب) ئەدا، ئەلین: وہی، سندان (أماً) (کافی) نیہ ﴿لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا﴾ به نہدانی ئەونوعه (دہولت)ہ، یانہ (تجاوز) له (تمنا) ﴿لَخَسَفَ بِنَا﴾ (ممکن)ہ مالیان لیک نیزیک بوہ، ئەو رو چوہ، ئەوان ماین، ئەمہش (نعمة) ئی (الہی)یہ، (موجب)ی (شکران)ہ ﴿وَيَكَاَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾ (کفران)ی (نعمة).

﴿تَلِكِ الدَّارِ الْآخِرَةِ﴾ کہ (قابل)ی (خسف) نیہ (نعمة) ئی (سرمدی)یہ، (ابدی)یہ ﴿تَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ﴾ (ارادہ)ی ناکن، (فعل) ہیچ نہ بہ مال نہ بہ له شکر ﴿وَلَا فَسَادًا﴾ (ظلم) و (عدوان) و (تشویش) و تیكدان؛ دیسان شہری (سنی) و (معتزلی)یانہ ﴿وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾ ئەوانہی (عفو) بکرین (طبیعی) (عاقبت)یان وہکی وان نابئ، (ممکن)ہ بلین: ئەوانہ (مقصود)ن، ئیدی (طفیلی)ن.

﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ﴾ له پاداشی ﴿خَيْرٌ مِّنْهَا﴾ له (حسنہ)ی وی ﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ﴾ ئیوی (مقابل)ی (بالمثل)ہ ﴿فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ﴾ (سیئہ) دواى (سیئہ) له (قانونی عقوبات)ی (دولی) (موجب)ی (تشدید)ی (جزا)یہ، (أماً) ئی خوا وانیہ؛ ئەوانہ؛ (جزا)یہ نادرین ﴿إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ گیرودہی (اعمال)ی (سیئہ)ی خویان ئەبن

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ﴾ (عمل) پی کردنی له سہر (فرض) کردی بہ سہر تووی دا (نازل) کردیہ، پییداوی ﴿لَرَأَدُكَ إِلَىٰ مَعَادٍ﴾ له (اوقات)ی (ذلت) بی دەسہلاتی (مایوس) مہ بہ، (موسی) چی بہ سہرہات؟ کوو گہراوہ (مصر)؟ (تاج) و (تہختی) (فرعون)ی بہ ئاودا دا، تووش بہ له شکری گران، بہ (سیف)ی بوران (مقابل)ی (عصا) و (ید)ی (بیضا) (عودت) ئەکہیہوہ، (مقام)ی (مفناد)ی لی بوونی خوت ئەو (اعدا)یانہی کہ بہ مال و منال ئەنازن، (خسف) ئەکرین، مہ گہر کہ سی بہ (نور)ی (ایمان) (منور) بی؛ له (شمس)ی تابانی (ہدایہت) (اقتباس)ی (نور) بکا

﴿قُلْ رَبِّيَ أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى﴾ (ضایع)ی ناکا، (ہذیان) ئہکەن، ئہوانہی (نسبەت)ی (کذب) و (افتراء) بۆ (جنابی رسالەت) ئہدەن ﴿وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ بە عاردیاندا دەباتە خوار.

﴿وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ﴾ خوا (اختیاری) کردی، (کتاب)ی بۆ ناردی، لەسەر (ادا)ی (رسالەت)ی خزمت لئ بوون بە دوژمن؛ (وفی الحقیقە) (رسولی اکرم) وەکی (موسی) لە خیالی (رسالەت) نەبوو، بە لکۆو (جناب)ی (خاتم) لە (موسی) دوورتر بوو، لە (تصور) کردنی بوونە (رسول)ی؛ ئہوانە جئی (ایمان)ن (خیالیون) تا، لەرئی (طریق) ئہکە ونە (خیال) و (اوهام) (بعض)ی (دائما) گوئیان لەلای ئاسمانە، داخۆ کە (وحی)یان بۆ دئ؟ چا وەنووی (تشریف)ی (جبریل)ن، بە لکۆو (جنابی اقدس) بە (صورەت)ئ کە خۆیان (تخیل)ی ئہکەن (نعوذ باللہ) لەشەپی (وہم) و (خیال) و (حب)ی (رئاسەت) و (تعصب)ی (قومی) ئہو زۆر (خراپ)ە، (اسلام) (محو) ئہکا، لە (اثر)ی (قومیەت)دا دەرکە (رسالەت)ی (کاذبە)یان کردەوہ؛ وادەرئەکەوئ ئہی کەن بە (ملعب)ە؛ ئہوانی دەماغ و دل (صاف) لە (خیال)ی (رسالەت) دانین (کتاب)یان بۆ نایە.

﴿إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ﴾ بە توو بە لکۆو بەھەموو (عالەم) ﴿فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيْرًا لِلْكَافِرِيْنَ﴾ وەکی (موسی) فەرمووی (رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيْرًا لِلْمُجْرِمِيْنَ)

﴿وَلَا يَصُدُّنْكَ﴾ بە (ضم)ی (دال)ی، (اشارە) بۆ (واو)ی جمع بۆیە ئہفەرموون: (أَيُّ الْكَافِرُوْنَ) ئہو (کافر)آنە (منع)ی توو ئہکەن، نەت گئیرنەوہ ﴿عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلْتُ إِلَيْكَ﴾ لە (تامل) و (قراءەت)ی (آیات)ی خوای؛ (وَلَوْ) زۆر (سعی)کەن، وە (عصبە)یە (قوی) بن ﴿وَأَدْعُ إِلَى رَبِّكَ﴾ (دوام) کە لەسەر (تبلیغ) ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ﴾ (بوجە) مین الوجوه) لەوان نی لەوان نابئ.

﴿وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ﴾ (حتی) بہ (سیاسہت) و (توریہ)، (ولو) شاہہنشاهی (ایران) و (امپراطور)ی (روم)بی، وہکی (فرعون) خویان بہ (الہ) بزائن، سہر فرودیان بومہ کہہ ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ (وَحَدُّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ) (ذات)ی (واحد) و (واجب الوجود) و (قدیم) و (ازلی) و (ابدی) و (سرمدی) و (الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ) ہ ﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ﴾ لہ باریہک دیتہ دہر (مرکب)ہ (ماعداء)ی خوای (ولو) (أعظم)ی (اجرام) و (أصلب)ی (اجسام)بی، وہکی تہ ونی جالجالؤکہیہ، سست و بیہییز و (قوت)ی تہ پروا، (قوت)ی نامینی ﴿إِلَّا وَجْهَهُ﴾ (غیری) خوای (بسیط)ی (حقیقی) نیہ؛ (جوہر)ی (فرد) (یعنی) (لايتحرزى بوجهه) (حکما)ی (عصر)ئہ لئین: (مستقلا قابل)ی (وجود) نیہ، (لازم) نیہ (ہلاک) بہ (عود)ی (الی العدم المحض) بی۔ (جواہر) و (اعراض)؛ (مجرد) و (مادی) (ممکن) لہ (معرض)ی (زوال)ن، (ولو) (دائم الوجود) بن (حتی) (اعمال) تہ وہی بؤ خوای (لوجه الله) بی، بہ (اعتبار)ی (اثر)ی (صالح) تہ مینئ، (استفادہ)ی لئ تہ کری، تہ ویدی (باطل)ہ، بی کہ لکہ؛ دیارہ (مراد) بہ (وجہ) نیہ۔ لہ (سؤال)ی (علمی) تہ لئین (وجہ)ی چیہ؟ کہس پرووی بہ دلدا نایہ۔ (امام) تہ فہ رموی: (بعض)ہ (مشبہ) لہ (رافضی)یان (بیان)ی (بن سمعان) تہ لئ: خواش ہہ موو (أعضای) تہ فہ وتی (الا وجہ)ی نہ بی (حقیقۃ) (قول)ی بی (وجہ)ہ، بہ لئ (بعض)ی لہ (کلیات)ی (قرآن)یان کردیتہ (موجب)ی (ہلاک) (مسلمان)آن ﴿لَهُ الْحُكْمُ﴾ (قضاء)یہ (نافذ)بی (تعیین) و (استئناف)؛ تہ گہر (وجہ) (کافی) بی بؤ (ادارہ)ی (انام) و (فصل)ی (قضاء) دیارہ (أعضای) دی پیناوی تابه (ہلاک)چن ﴿وَالِيهِ تُرْجَعُونَ﴾ بؤ (جزا)، کہسی ترنیہ، (عبادہت)ی کی بکہین؟ کی بکہین بہ شہریکی (واحد)ی بی (تبدل) و (تغییر)؟ لہ خودا وہندی (انام) تہ خوازم، (حیات)ی (دنیا) و (آخرت)مان بہ (سعادت)بی (نائل)ی (نعمت)ی نا (متناہی) ببین؛ (مسلمان)آن بہ (ہلاک) نہ چن لہ دہست (ظالم)آن، (نجات)یان دا،

(حمایه) یان کا (علم) و (دین) له و ولاته نه بریتته وه، نه و چرایه ی
نه کوژینیتته وه (آمین).¹

¹ - ته واو بوو (تفسیری) سوره ی (قصص) پوژی (جمعه) (صباحاً)، (چواره می مارت) آخری (برد العجوز)، (اماً) سه رما نه بوو، (25) محرم 1358 هجری وه (1317) شرقی.

سورہی (عنکبوت)

سورہی (عنکبوت) له (مکہ) نازل بوہ؛ وهک (زمخشری) ئه لئی؛ پاش سورہ یی (رؤم)؛ (سورہ) یی (رؤم) دواى (سورہ) ی (انشقاق) ئه مه دوورئہ بیته وه. (مناسبه) ی (سورہ) ی (عنکبوت) له گه ل (نباء) ی (فرعون) و (قارون) (سرآمد) آنی (غرور) له (غایهت) (قوهت) دایه؛ با (وجود) ی (بیت العنکبوت) (اهون البیوت) ه؛ (بیوت) ی ئه وان (أصلب البیوت) ه؛ (حتی) (آیه) ی (عنکبوت) له دواى (هلاک) ی (قارون) و (فرعون) و (هامان) (ذکر) ئه فه رموی؛ وه له مه یانی (تفسیر) ی (آیات) زیده (مناسبه) بو (قاری) ی (ظاهر) ئه بی، با (بعض) ه (آیهت) ی له (مدینه) (نازل) بو بئ، (قید) ی چیه؛ ئه گه ربه (سند) (ثابت) ه، باشه؛ (عدد) ی (آیات) ی (99) یه (بالإجماع) (سیدی آلووسی) ئه فه رموی؛ وه کی (دانی) و (طبرسی) فه رمویانه:

﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ﴾

﴿الم﴾ گوئی پاگرن؛ ئاگادار بن، له (نوم) ی (غفلت) دا مه بن (فی الحقیقه) (نیسابوری) لیړه، بو (سّر) ی (اوایل) ی (سور) (ایفاظ) ی (غافل) آن ئه کات؛ ئه لئی: که سئ (تامل) کا، ئه زانی (سور) ی (مُصَدَّرَه) به (حروف) ی (مُقطعه) زور (امور) ی (هام) ی تیایه، شایانه (اعتنا) یه (قوی) پی بکری. که سئ بلئی: ئه و (حروف) آنه (معجزه) ن چونکی (معنا) یان نازاندری، لام وایه (مبالغه) ئه کات له (قوهت) ی (ایمان) ی، وه (الا) (انسان) ئه توانی (بعض) ه (حروف) بنووسی که هیچ (مفتاح) ی نه بی، که س به (معلوم) ی نایانزانی، هه تا به (خدمت) (صاحب) ی (حروف) نه گن، ئه وی ئه یلین،

(عرضی کهن، تا (معلوم) مان بی، (مراد) یه تی، یان نا؟ (حقیقہ) به (مجهولی) ئه مینیتته وه، وه (ممکن) ه گه لی (اسرار) له (حروفی) (مخصوص) بزاندی، وه گه لیکی (مستور) بی. (علما) یانی (ظاہری) به گویره ی (علم) ی خویان (نکات) ی (دقیق) یان (بیان) فه رموه، (علما) ی (باطنی) (نظر) به (مشرّب) ی خویان، به (وجه) ی تر (امور) ی (غریبه) یان (إظهار) فه رموه، له (ترکیب) دا لی ره ئه لین: (ربط) ی له گه ل (مابعد) ی نیه، له بهر (استفهام) ی، ﴿أَحْسِبَ النَّاسُ﴾ با له وانی تریش وایی. (وارد) ی (خاطر) ئه بی، له (آیات) ی (مسروده) (شمول) ی (قدرت) ی (الهی) له (سیر) ی (انام) با (وجود) ی له (اول) وه (ضعفا) ی (اسلام) زور (مهان) و (محقر) و (معذب) بووین. (اقویا) یه کان به (اشد) ی (عقوبات) گرفتاریان کردینه؛ ئه مه بو؟ وا (لازم) بوو (جناب) ی (حق) به (قوه) ی (قاهره) ی خوی ئه وانه (حفظ) بکا، (لاشک) ئه وانه ئه گهر (حفظ) کرین، (سائر) ی (ناس)، به (شوق) دین، بو (دین)، (أما) به و حاله، ئه ترسن، ناویرن (مسلمان) بین، بویه ئه فه رموی: آیا (خه لک) ی واتئ ئه گا؟ ﴿أَنْ يُتْرَكُوا﴾ (ترک) کرین کهس (تعرض) یان نه کا ﴿أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا﴾ چونکی (ایمان) یان هینایه ئه لین (أَمَّا) لی یان گه ریین؟ ﴿وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾ (امتحان) نا کرین به (شدائد).

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ له (امهت) ه کانی دی، ئه مه (سنت) ی (قدیم) ه، (مجادله) یه له (بین) ی کون و نوئ، نه ک له (الهیات) له (سیاسیات) له (حکمیات) له (صنایع) له (اختراعات) له (نظریات). (طبیعی) لای خه لکی (اسلاف) ی ئه و (مخترع) انه ی که ئه مپرو (تقدیس) ئه کرین، (حه پس) ئه کران، (نفی) و (اعدام) و (احراق) ی (بالنار)، (لعن) و (شتم) و (مغارقات) و (اهانه) ئه کران ئه مانه وا؛ (حکما) ی تر پی ئه گه یشتن، (فکر) ی وانیان (تقویة) ئه کرد ده ی ده ی (کر) و (فر)؛ (صبر) و (ثبات)، (اقدام) و (غیرهت) (استحقار) ی (حیات)؛ بابلیم:

مما! (بذل)ی (آمال) و (روح)؛ تا پئگہیشتن، بہسہرکہوتن؛ (معارض)یان بیہیز بوون نہمان؛ (اسرار)ی (طبیعت)یان دہرخت، (ملہ)ی خویمان سہرخت، (وکذا) (امہ)ی (رسول)ان، پاش (اضطہاد) و (عذاب) و (الام)؛ (غلبہ) بؤ وانہ؛ بہو (اختیار)ہ ﴿فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا﴾ (بالفعل) بزائین، ئەوانہی بہ پاستی (ایمان)یان ہینایہ ﴿وَلْيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾ لیڑہ ملایان (دہعوا)یانہ خوای (تعالی)ن (قبل الشیء) (شیء) ئەزانئ؟ (بعض)ئ لہ (حکما) وہ (ابن المنیر)وہ (جمع)ئ لہ (منور)ینی (اسلام) ئەفہرموون؛ (علم)ی (جنابی حق) (زہمانی) نیہ، (جزئی)وہکی (کلی) ئەزانئ؛ (مجرد) لہ (ماضی) و (حال) و (استقبال) من لہ و قسہ ناگہم، ئەگہر بویرم ئەلیم: (مغالطہ)یہ (علم)ی (جنابی حق) (زہمان)ی نیہ (آمنابہ)؛ (أما) (معلومات)ی زہمانی و (غیرہ) (زہمانی)ہہیہ، شتئ نہبی، (آلان) بہ بووی بزائی، کوئہ بی؟ بہ لی (اولاً) ئە زانئ ئە بی (وقت)ی بون، ئە زانئ ہہیہ؛ پاش (فوت)آن ئە زانئ بووہ. (علم) بؤ خوا (صفت)ہ (ذات التعلق)ہ، (صور)نیہ، تا (تبدلات)ی لہ (ذات)ی (کبریائی) (محال) بی. (واقعا)گہر (تجربہ) نہبی، پاست و درؤ ئازا و ترسنوک، (عالم) و (جاهل) دہرناکہوئ. مندالی (مکتب) ئەگہر (امتحان)نہ کرین، (راسب) و (ناجح) و (اکمال) کوو دہرئہ کہوئ؟ (درجات)ی (ناجح) چؤن (معلوم) ئەبی؟ لایہ (مسلمان) (عذاب) ئەبینن، بہ و (اختبار) و (امتحان)ہ، قال ئەبنہوہ، لایہ دیش ئەوانی دہربارہی وان (جور) و (جفا) ئەکہن، (نجات)یان نادا، ئەگہر (بعده) (ایمان) نہیہنن، (محو) و نابوودیان ئەکا.

﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ (خاصة) دہربارہی (ضعفا)ی (مؤمنین) ﴿أَنْ يَسْبِقُونَا﴾ لہ ئیمہ تی ئەپہرن؛ دہرئہ چن؟ (انتقام)یان لی نہ سیندرئ ﴿سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ پیس و خراپ و بی (وجہ)ہ، نا (معقول) و (خلاف)ی (واقع)ہ.

﴿مَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللَّهِ﴾ (ملاقات) (معنا) ی دیارہ، ئەگەر (رؤیەت) یش بی، لیژہ لام وایہ (مراد) نیہ. ئەوہی (ایمان) ی بەخوا ھەبئ کہ (مختار) و (معید) ھ ﴿فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ﴾ ئەو (وہقت) ی خوا دای نئ بۆشتئ ﴿لَاتِ﴾ دئ، بی (شبہ) ھ (وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ وَأَجَلٍ بَعِيدٍ) با (مسابقہ) بکا، بۆ (إطاعه) ی خوا، بہ (اوام) ی (باطلہ) نہ فریوئ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ بۆ (اقوال) دیارہ (سمع) بہ (جواہر) و (اعراض) ی دی (تعلق) ی نیہ ﴿الْعَلِيمُ﴾ أمّا (علم) ھہیہ تی. نازانم (بعض) ئ (اعتقادیات) ھہیہ. بہ (تقلید) ی (محض) نہبئ؛ کوو دەچیتہ (زہن) و (قلب)؟ ھەرچی (انسان) بہ (خیال) بلئ: (شیء) ھ (لازم) نیہ، لہ (حقیقہ) دا (شیء) بی.

﴿وَمَنْ جَاهَدَ﴾ ئەوی (سعی) بکا ﴿فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ﴾ (نفع) ی بۆ خۆیہ تی، بۆ خوا ی نیہ ﴿إِنَّ اللَّهَ﴾ (ذات) ی (واجب الوجود) ی (بالذات) ﴿لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ (انسان) و (جان) و (ملک) ئەوی (خیال) ی کہی (امامی شافعی) ئەفہرموئ:

غَنَيْتُ بِلَا مَالٍ عَنِ النَّاسِ كُلِّهِمْ

وَلَيْسَ الْغَنَى إِلَّا عَنِ الشَّيْءِ لِأَبِي

ئەگەر (ملاحظہ) ی (استغنا) ی (ذاتی) بکہن، (بعث) ی (رسل) (حتی) (خلق) و (ایجاد) یش نابئ؛ (لکن) (مقتضی) ی (صفات) ئەہی ھینیتہ جئ؛ ئەگەر (وجوبی) ببئ، (ذاتی) نیہ، لام وایہ (نزاع) لہ (بین) ی (اشاعرہ) و (معتزلہ) ی (اعتباری) یہ (اشاعرہ) (نظر) بۆ (غنا) ی (ذاتی) ئەکہن؛ (معتزلہ) (نظر) بۆ (مقتضی) ی (وصف) ئەکہن؛ ئەبایہ، بی (خُلف) ریک کہون (فصل) ی (قضا) لہ (بین) آ بکہن، نہی خہنہ (قیامہت). ئەوی (سعی) بۆ خۆی بکا، (عقبہ) ی دیتہ پیش، (خصوص) لہ ناو (فسقا) یان، وەخوا (تعهد) ی نہدایہ، کہسی (اطاعہ) ی من بکات، لہ کہس (عذاب) نابینی.

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ﴾ نئی (سابق)
 ﴿وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ نئی (حسن) یش به (احسن).
 ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ﴾ باب و داکى ﴿حُسْنًا﴾ (ذاتا) لهه موو کهس
 زیاتر - (غیری خوا - (انسان) (مدیون)ی (داک) و بابیه تی. (انسان)
 که خوئی بوہ داک و باب، (قدر)ی داک و بابی خوئی ئه زانی. تاله غه م
 ره سیده ئه بی، (غیری) وان کهست نیه. که گه وره بووی نئی (خلق)ت تی
 ده ئالی، به (اغراض)ی (مختلفه)؛ (ابتلا)ی (انسان) به داک و باب (خاصة)
 - ئه وانہی به (ایمان)، له وان جودا به وه، (امتحان)ی (فتنه)یہ (زور
 (شدید)ه له (راسب)ی کورپان که متر نیه؛ (طبعا) (حظ) ئه کهن (ولد)
 له سر (دین)ی خوئیان بی، ئه گهر جودا بیته وه، تی ئه کوشن بو گپرانه وهی
 ﴿وَإِنْ جَاهِدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ به (دلیل) و (برهان)، به
 (اثر)ی (خلق) و (ایجاد) خو نیه، به (شهادت)ی (برهان القانع)، به لکوو
 کهس له وان له (شریک)ی نیزیکتر نیه؛ که ئه وان (شریک) نه بن، ئیدی
 (بطریق الأولى) ﴿فَلَا تَطْعُمَا﴾ ئه و (وقت)ه به قسه یان مه که، (أما) له
 (خدمت)یان بی (ادب) مه به ﴿إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ﴾ هه مووتان ﴿فَأَنْبِئْكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
 تَعْمَلُونَ﴾ نیک و به د.

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ له سر (ایمان) و (توحید) (ثابت)بی،
 به (احسان) و (ندارات) بی له گه ل (أَبْوَيْنَ) (ولو) (کافر)بن ﴿لِنُدْخِلَنَّهُمْ فِي
 الصَّالِحِينَ﴾ داک و باب له (فکر) ئه کهن به (صحبت)ی ئه و (صالح)انه،
 ئه وانى دی ئه فه رمون: (داخل)ی (زمره)ی (صالح)انیان ئه کهین؛ ئه وانى
 (راسخ) (صلاح) (مقابل)ی (فساد)ه، (وصف)ی (جامع)ه بو هه موو
 (خیر). پیغه مبه ران (طلب)یان کردیه، خوا له گروهی (صالح)انیان
 (حساب) کا، یا ئه یان هاویته (مدخل)ی (صالح)آن، (یعنی) به هه شت،
 (مؤمن)ی راستی ئه بی (تحمل)ی ئازار بکا - (مادی) و (معنوی)،
 (جسدی) و (روحی).

﴿وَمِنَ النَّاسِ﴾ (بعضی)، دیارہ ہہ مووی وانیه ﴿مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ﴾
 راست ئەکا، (مؤمن) ہ (أما) بی (تحمل) ہ ﴿فَإِذَا أُذِي فِي اللَّهِ﴾ له بہر وی،
 له پئی وی ﴿جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ﴾ (اذیہت) و (عذاب) یان ﴿كَعَذَابِ اللَّهِ﴾ ئارامی
 له سہر ناگری ﴿وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ﴾ (فتح) و (غنیمہت) له (مدینہ) ی
 ئەوہ شیتہوہ - (مع انہ بعدالتدوین) - زۆر پہ کمان له سہر (مکی) و (مدنی)
 نہ کہوتوہ ﴿لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ﴾ له گہل ئیوہ بووین، ئە گہر (موافقہت) ی
 بووی بۆ (غیری) ئیوہ، له (خوف) بوہ نہلہ (رہ غبہت) و (میل) ﴿أَوَلَيْسَ اللَّهُ
 بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ﴾ (مؤمن) و (کافر)؛ (جسور) و (جیان) -
 (مافی الصدور) ئیوہ ئە گہرچی (اریاب) ی (فراسہت) (تفقہ) ہ کی بۆ
 ئە کہن؛ (أما) (علم) ی (نافذ) بی (شک) و (شبه) بۆ خواہی؛ ئە گہر ئیوہ
 له دلدا (خلل) تان نہ بوو بی، ئەیزانی، ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بہ راستی
 بی نفاق ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ﴾ ئە گہر له ئیمہش بزرین، له خوا بزر نابن.
 ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ (ولیدہ) (غیر) ہ (زید) ہ؟ پہک ناکہوی ئە فہرمون:
 (آیة) ی (وإن جاهدك) له (حق) (سعدی بن وقاص) و (عیاشی ابن ابی
 ربیعہ) (نازل) بوہ ئەو (آیہت) ہش له (حق) (فلان) و (فلان) (تمام).
 (أما) ئەوانہ بین، نہ بن، (مساق) ی (سورہت) (ایجاب) ئەکا وایی؛ (قائل)
 (معلوم) بی یا (غیر) (معلوم) بی ﴿لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ (فاروق) ہ؟ (غیر) ی
 فاروقہ ئە بی (جمع) ی بی ﴿اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا﴾ دوی ئیمہ بکہون ﴿وَلَنَحْمِلُ
 خَطَايَاكُمْ﴾ دەبینی کورد ئەلی: ئوبالت بہ ئەستوو کوردم (انہ) (امر)
 ئە کہ نہ خویمان؛ (ممکن) ہ بہ (ضعفا) یہکانی (معذب) بلین: (حساب)
 و (میساب) و (حشر) و (نشر) نیہ، (بالغرض) ئە گہر بوو؛ گوناہی ئیوہ،
 ئیمہ ہلی ئە گرین وہ کی، (مجاہد) ئەلی: تۆلہ (دیہ) ئیمہ ئەیدہین؛ ئیمہ
 له جیاتی ئیوہ (عذاب) ئە کیشین؛ ئە چیژین ﴿وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ
 مِنْ شَيْءٍ﴾ (مثقال) ہ (نرہ) یہ، (جزء) ی (لایتجزء) کہلہ و کہ متر نیہ ﴿إِنَّهُمْ

﴿لَكَادِبُونَ﴾ (ذاتا) قسہ کہ بیان (معنا) (اخبار) ہ؛ کہ سب (عزم) ی (جزم) ہو،
 بہ خوی ئہ لئ: دہ بیکہ (امر) ئہ کاتہ خوی.

﴿وَلِيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ﴾ گوناہی خویان ﴿وَأَثْقَالًا مَّعَ أَثْقَالِهِمْ﴾ (مقابل) ی
 (اغوا) و (اضلال) یان، ئہ وہندہ باریان گرانہ، (تحمل) ی چیترا ناکن
 ﴿وَلَيْسُلُنَّ﴾ بئ (شک) و (شبہ) ہ ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ (محقق) بزائن دئ ﴿عَمَّا
 كَانُوا يَفْتُرُونَ﴾ له درؤ و دہلہ سہیہ کہہ لئ ئہ بہستن؛ خویان له (سئوال)
 دہرناچن؛ کوو گوناہی ئیوہ ہل ئہ گرن.

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ﴾ بہ (رسالہ) ت ﴿أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا
 خَمْسِينَ عَامًا﴾ تہ ماشای ئہ و (صبر) و (ثبات) ہ؛ ئہ و (تحمل) ہ! (مدہ) ی
 (عمر) ی ئہ لئ: لہ ہزار زیاتر بوہ ئیمہ (مقصد) مان (زہمان) ی
 (ابتلا) یہ تی، (تواریخ) ی ئہ و (وہقت) ی (مضبوط) نیہ. گہ لئ (ملا) یانی
 خومان له (زہمان) ی (تاریخ) (صاحب) ی (کتب) و (محدث) (مدہ) ی
 (عمر) ی (معلوم) نیہ. زوریان له (بدا) ی (ولادت) له آخری (عمر) یان
 (اختلاف) یان تیا ہہیہ. ہرچہ نہد کوششی کرد، (فائدہ) ی نہ بوو؛ (أقلُّ
 قَلِيلٍ) (ایمان) یان پی ہینا؛ (سواد) ی (أعظم) له (قوم) ی (مُصِرًّا، معانداً)
 له سہر (کفر) مانوہ ﴿فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ﴾ ئاو (دور) ی دان، گرتنی؛ خنکان
 ﴿وَهُمْ ظَالِمُونَ﴾ (حقیقہ) (ظلم) ئ (عظیم) ہ؛ (ایمان) بہ (رسول) نہیہ نئ،
 (آیات) و (معجزات) ی لئ (طلب) کہی، بئ (توقف) (سجدہ) بؤ کہر بہی؛
 له وہی (ظلم) تر ہہیہ؟

﴿فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ﴾ خوی (اولاد) و (اتباع) ی (مؤمن).
 (عدد) یان بہ راستی نازانم ﴿وَجَعَلْنَاهَا﴾ (سفینہ) یا (نجات) ی (نوح) و
 (اتباع) بہ (سفینہ) ﴿آيَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ بہ لئ له وان (ہائلہ) بہ و جوہ
 (سفینہ) بہ لکوو بہ (درثینوط) لہ فرتہ نہیہ وا (عظیم) (نجات) یان (آیہت)
 یکہ له (غایہت) (غرابہت) وہ ہہم (سفینہ) (فیما بعد) بہ کہ لکی
 (بشری) ہات؛ (اہل) ی خرد بہ (علم) (سعی) یان کرد، گہ یاندیانہ (درجہ) ی

(حاضر)ہ، ئیمہش بہ (حکایت) (مشغول) بووین! (فلان ذات) بہ سہر ئاودا پوئی، لہ (بحری) (قلزم) پہرپہوہ؛ گیان (روح)ی بہ (قوربانی)بی، (ہمت) و (برکت)ی (حاضر)بی، گوئی مہ دہ ری ئہوانہ (اسباب)ی عادیں ئیتر و امان بہ سہرہات؛ نا (شکر)ی نہ بی لہ گہرداوی (جہالت) خنکاین، بہ (کمال)ی سووکی، بہ (فقر) و (ذلت)، بہ عاردا چوینہ خوار! ئہ گہر وہ کی (قارون)یش با (اھون)بوو، ئہو بہ گرانی ئیمہ بہ سووکی و (مہتوکی) پو چوین.

﴿وَابْرَاهِيمَ﴾ (عطف)ہ لہ سہر (نوح) بہ (أَرْسَلْنَا) (منصوب)ہ ﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ﴾ (اشارہ)یہ بو (مسارعه)ی (خلیل الرحمن) (انہ) (ان)ی (ارسال) و (ان)ی (تبلیغ)یہ ک بوہ (بلا تخلف) و (تلعثم)، ئہ گہر بہ شتی خارجی (منصوب) بیٹ بابہ (جعلنا) بی، (یعنی) (ابراہیم) شمان گپرا بہ ئایہ ت لہ و وہ قتہ (حقیقہ) (ابراہیم) ئایہ تیگہ لہ ئایاتی خوا وہ نہ جاتی لہ ئاگر، مہ علومہ چیبہ، (واللہ اعلم) منہ، (اجابہ)ی (دعوہ)ی (الہی) فہرموہ؛ کہوابی (تقدیر)ی (أذکر)ی، بی (لزم)ہ ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكَم﴾ ئہمہ تان ﴿خَيْرٌ لَّكُمْ﴾ بۆتان ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ شتی بزانیں، یا (تفریق)ی (خیر) و (شر)بکہن.

﴿إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا﴾ بتان ئہ پەرستن، خۆتان دروستی ئہ کہن ﴿وَتَخْلُقُونَ إِفْكًَا﴾ درویان ہلئہ بہستن؛ ئہمہ (تمثیل)ی خوای (سلم) ئہ کا، ئہمہ ئی (حرب)، ئہمہ ئی (شرب)، ئہمہ ئی (الہ)ی (خصب)ہ، (وہکذا) ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ (ممثل)ہ کان ﴿لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا﴾ (مالک)نین (فکیف خالق)؟ لہ (امکان)دا نیہ ئیوہ (رزق)دہن بۆتان (خلق) کہن، ئہوہ (اوهام) و (خیال)ہ بہ دروؤ دہلہ سہی (کهنہ)، ہلئہ خہ لہ تین ﴿فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ﴾ ہر (رزق)ی ہ بی لہ کن خوای (طلب)کہن، (خلق)ی ئی خوایہ؛ (طریق)ی دہست کہوتنی دیارہ

﴿وَأَعْبُدُوهُ﴾ (وَحَدَّهُ) ئی (اصنام) مه کهن ﴿وَأَشْكُرُوا لَهُ﴾ له سهر (انعام)ی (رزق)ی ﴿إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ گه پانه وه تان بهس بؤلای خوییه .
 ﴿وَإِنْ تَكْذِبُوا﴾ نه گهر (تصدیق)م نه کهن، باشه؛ (نائل)ی (سعادت)ی (دارین)نه بن له (خسهت)ی (عبادهت)ی (اوئان) (نجات)تان نه بی، نه گهر (تکذیب)م کهن (ضرر)ی بؤ من نیه ﴿فَقَدْ كَذَبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ﴾ چیان به سهرهات؟ (البته)ه (نوعاما) (خیر)تان هه یه ﴿وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾ نه وان و ئیمه (تقصیر)مان نه (وظیفه) نه کرد، (تاثیر) له سهر خوییه .

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ (امم)ی (سالفه) ﴿كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ﴾ ته ماشای (تطورات)ی (کائنات)یان نه کردیه؟ (وجود)ی نه و (کائنات)ه کوو په یابوه؟ له کیوه یه؟ تابزانن، نه وهی (خلق)ی (انام)ی کردیه، نه توانی (بعدالموت) (اعاده)یان کاته وه که نه فه رموی: ﴿ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ بؤ (بعث)و (نشور)و (حساب)و (کتاب) ﴿إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ﴾ (خالق)ی (کائنات) ﴿يَسِيرٌ﴾ بائیمه (تصویر)مان پی نه کری، دیاره (انکاری)یان (تکذیب)یان له بهر (انکاری) (حشر)بوه، وه (اقوام)ئ بی (نظر) بوو بین ئیوه وامه بن.

﴿قُلْ يَا إِبْرَاهِيمُ﴾ به (أمهت)ی خۆت ﴿سِيرُوا فِي الْأَرْضِ﴾ بگه رین ته ماشای (آثار)ی (قدرهت)ی خوی کهن ﴿فَانظُرُوا﴾ به (عقل) و (فکر) ﴿كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ﴾ چونی کردیه، چ (اطوار)ئ به سهر (عالم)ی (حیات)دا دینئ؟! ﴿ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ﴾ وه کی یه کن، (عناصر)ن؛ (عناصره) گری کرده وه، بلا بو وه، گری نه کاته وه ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ نه وی (قدیر)بی، هه موو شتی پی نه کری؛ (انسان)، (علم) و (فکر)ی له (قدرهت)ی (غالب)تره، به سهر (حیله) هه تا شتی دروست و (اختراع) نه کا. نه گهر (قدرهت)ی پتر با، پتر چاتری ئیش نه کرد.

﴿يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ﴾ نافه رموی: (رحم)ی پی نا کا ﴿وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ﴾ نه وی (رحم)ی پی بکا نه بی چی له (حق) بکا؟ خوی نه زانی ﴿وَالِيَهُ تُقْلَبُونَ﴾

وہر ئەگەر پندریتەوہ ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ﴾ (حتی ئی (امم) ی دی ﴿وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ به (رد)ی (حکم) (الهی) من (عالم)ی (سفلی) نہ (عالم)ی (علوی)؛ دیارہ چ (قیمت)یان نہبوہ ﴿وَمَا لَكُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾ کہسیان نیہ .

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ له (کونی)ہ (نظری) (تامل) ناکن ﴿وَلِقَائِهِ﴾ کہ به (سمع) (ثابت)ہ؛ (ایمان)یان به پوژی (جزا) نیہ ﴿أُولَئِكَ﴾ ئەوانہ (انہ) (جنابی حق) (آنا) ئەفہرموی ﴿يَأْسُوا مِن رَّحْمَتِي﴾ ئومیدیان به (رحمت)ی خوا نیہ؛ (اتکال)یان لەسەر بتانہ نازانم ئەوی (انکار)ی (حشر) ئەکا؛ بۆ چی (عبادەت) ئەکا؟ چی خوا، چی (غیر)ی خوا؛ (مادام) (ثواب) و (عقاب) نیہ، بۆ کہری ئەپەرہستن؟ خویمان بیہوودہ (رزیل) ئەکەن؟ بۆ (رزق)یانہ؟ ئەوان (رزق)ی گاوووکۆل ئەدەن و ئەی پەرہستن ﴿وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ بەئیش؛ لەبەر (اختلاف)ی (بعض)ی (عبارت) (من حیث الخطاب والغیبة والتکلم) (اظطراب)یان هەیه؟ له (وإن تكدَّبوا) تا ئیرہ (قول)ی کئیہ؟ ئیمہ وامان (اختیار)کرد، کہ (خطاب)ی (ابراہیم)ہ، وہ (اشارہ)مان بۆ (نظم) و (تالیف)ی (آیات) کرد، (وکذا) بۆ (توجیہ)ی (یا)ی (رحمتی) .

﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ﴾ لەپاش ئەو هەموو (ایقاظ) و (ارشاد)ہ ﴿إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ﴾ (نزع)یان بوہ دواپہ (قرار)یان دایہ، لەسەر (احراق)ی، هاویشتیانہ ئاگری ﴿فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ﴾ گێرای به (برد)ی (سالم) وەک (برد العجوز)ی ئەو سأل ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ لهو (انجایہ) ﴿لآيَاتٍ﴾ تا (دقەت)ی لی کہی، زۆر (غریب)ہ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ به (رسول) یا (قل) (یعنی قل یا ابراهیم ... الخ) خویہ (نوح)ت لەئاو (نجات)دا، (ابراہیم) لەئاگری، خویہ به (کرم) و (پەرہمت)ی خۆت، ئیمہش به (سلامەت) و (خۆشی) (نجات)دە ی لهو ئاوو ئاگرە ی کہ تییداین. ﴿وَقَالَ﴾ (بعدالنجاة فی النار) ﴿إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا﴾ به (الہ)ہ (عبادہ)

ت) یان ئہ کەن، (معانہ) (لایق) ی (عبادەت) نین (لایق) ی سووتان و قور
 پیدانان ﴿مُودَّةً بَيْنَكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ لەسەر (عبادەت) یان گرد ئہ بنەوہ،
 (محبت) و (وحده) ت ئی لە (بین) یان پە یائە بی؛ (اساسا) (رؤسا) یە کان
 وائە لئین: وانە بی (عوام) کۆنابنە وە، (اطاعە) ی ئیمە ناکەن، (میل) و
 (عاطفە) یە ئەھاوینە (دەماغ) یان، فریفتە ئە بن، ئەکە ونە داویان (حتی)
 (افلاطون) لە (جمہوریەت) ی خۆی ئە لئ: (دین) (لازم) ہ بو (امەت)،
 (عبادەت) ی خوا بکەن؛ (أماً) بی (تمثیل) (ممکن) نیہ (حقیقە) پاست
 ئە کا، لە ھەزار، مە گەر دوو؛ وە (الا) ھە مووی (عابد) ی (محسوس) ہ
 ولو (مخیل) بی؛ آن زیادہ (صوفیہ) (متاثر) ن، (قوت) ی (تمثیل) یان
 (غالب) ہ؛ (تمثیل) ئە کەن، وا ئە زانن (تمثل) ہ ﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ (معاً) ئە
 لە (دنیا) ش (موجب) ی (تفرقہ) یە؛ شارئ (صنم) ئی ئە پە رہستی، شاری
 دی (صنم) ئی تر، یا (حیوان) ی (تقدس) ئە کا، ئە بنە (عدو) بە لکوو (محلہ)
 لە گە ل (محلہ) تیک ئە چن، (اتحاد) نامینئ؛ (حتی) (عالم) ی
 (اسلامیەت) بە ناوی (اولیا) و (ائمہ) چە ند (متفرق) بوون! ﴿يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ
 بِبَعْضٍ﴾ (ما کانوا ایانا یعبدون) (انکار) ئە کەن ﴿وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا﴾
 لەسەر ئە و (قرآن) ہ ھە ندە نە چوو (سرامد) آنی (دین) و (دنیا)
 لەسەر (منبر)، (لعن) یان لە یە ک ئە کرد؛ نہ یان گە یاندە (قیامەت) ﴿وَمَا وَاكُمُ
 النَّارُ﴾ (مال) و (ماوا) ی لە ھەر جئ یە بی (انسان) بو وئ ئە گە پیتە وە ﴿وَمَا
 لَكُمْ مِّنْ نَّاصِرِينَ﴾ خوا؛ (نصرەت) منی دا، لە ئاگری قوتار کردم؛ (أماً)
 ئیوہ کەس نیہ قوتارتان کا. ﴿فَأَمَّنْ لَهُ﴾ (ایمان) لە (قرآن) بو (غیر) ی خوا
 بە (ل) ہ ﴿لُوطٌ﴾ ھەرچی فەرمووی (تصدیق) ی کرد (اساسا) خۆی (موحد)
 بوو، (ایمان) ی بە (رسالەت) ی (خلیل الرحمن) ھینا. وادەرئە کە وئ،
 کە سی تر (ایمان) ی پی نہ یە نایە ﴿وَقَالَ﴾ (سیدنا ابراھیم) ﴿إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ
 رَبِّي﴾ ئە چم بو ھەر (جھەت) ئی (امر) م پی ئە کا، (ھجرەت) م بو خوا یە،

چونکی ﴿إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ئومیدوایه به (ضایع)م نہدا، (ہجرت)ی کرد، کئی له (خدمت)بوو؟ باسی (حرم)ی له (ہجرت) نیہ .
 ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾ وا دہرئہ کہہ وئ (یعقوب) بہ (خزمہت) (جد)ی گہیشتوہ ﴿وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ﴾ (ابراہیم)ی (دخل)ی لای ژنی بہسہرہوہ نیہ، وہکی (بنی اسرائیل) ئہلین: ﴿النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ﴾ (أعظم) یان (سیدالکونین والثقلین والفريقین من الشعبین) ﴿وَأَتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا﴾ (حیاء طیبہ ذریہ طیبہ) ﴿وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾ بزائن (صلاح) چہند باشہ، وہ (اقتدی) بہ (قرآن) کہن، (مبالغہ)ی (مدح)ی پی ناوی، ئہویش جئی ہہیہ، بہ (شرط)ی (قبول)ہ .

﴿وَلُوطًا﴾ (ارسلنا) ﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ﴾ (مع آئہ) ئہلین: بیگانہ بووہ، لہ ناویان ﴿إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ زور (قبیح) ﴿مَا سَبَقَكُمْ بِهَا﴾ بہو (فاحشہ) ﴿مِنْ أَحَدٍ﴾ لہ (قوم)ی (فرد)ی ﴿مِّنَ الْعَالَمِينَ﴾ (بنی بشر) (حتی الحيوان).

﴿أَنْتُمْ لَتَأْتُونَ الرَّجَالَ﴾ (شهوة) ﴿وَتَقَطُّعُونَ السَّبِيلَ﴾ پئی (نسل)، یا پئی (مرور) و (عبور)، کہس نہیہ تہ ناوتان، بہ میوانی؛ (ممکن)ہ پئی گیش بووین ﴿وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمْ﴾ (مجلس)تان ﴿الْمُنْكَرَ﴾ ئیشی خراپ، (حرکات)ی نابہ جا؛ (حاصل)ی (قوم)ی بی پئی و بی جئی بووین، (مجالس)یان بی (تربیہ) و (حسن)ی (آداب) و زور ناخوش و ناشیرین بوہ، ئہلین: (لوط) (دعوت)قومی نہ کردیہ، بؤ (ایمان) بہ (وحدانیہ)ت)ی خوا (یعنی) لہ (عبارت)ی (قرآن)دا نیہ؛ ئہوہ ندہ (معاشرہ)یان بہد بوہ، جئی (دعوت)ی (الی ایمان) نہ بوہ؛ ئہ گہر کہمی بہاتبانہ سہر خو، پیژ و (تربیہ)کیان گرتبا و (وہقت)ہ، (خطاب)ی (توحید)یان (توجیہ)ئہ کرایہ (أما) ئیستا چی؟ ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ﴾ ہیچ نہ بوہ ﴿إِلَّا أَنْ قَالُوا﴾ ائتنا بعذاب اللہ ﴿ئہوہی (وعد)ی ئہدہی ﴿إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ لہ (رسالہ)ت) لہ (وعد) و (وعید)، ﴿قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ﴾

نافہرموی " (المشرکین) " (العیاذباللہ) (قوم) ی (مؤمن) یش له و (سیئات) ہ دابن، (حق) وایہ خوابیان فہوتینئ، (رفع) ی (فساد) یان بکا .
﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ﴾ (ملائکہت) ی خوا، خوی نا ﴿بِالْبَشَرَى﴾
مزگینئ بہ (ولد) و (حفید) ﴿قَالُوا إِنَّا مَهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ﴾ (قریہ) ی
(لوط) ی (سدوم) ﴿إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ﴾ له (سالف) ی (ایام) ہوہ، ﴿قَالَ﴾
(ابراہیم) فہرموی ﴿إِنَّ فِيهَا﴾ له و (قریہ) یہ ﴿لوطاً﴾ چوں بہ (ہلاک) ی
ئہ بہن؟ ﴿قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا﴾ (مراد) (لوط) ہ ﴿لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ﴾
(عائلہ) ی ﴿إِلَّا امْرَأَتَهُ﴾ خیزانی ﴿كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ﴾ له وان بوہ، له گہل وان
بہ (ہلاک) ئہ چیئ .

﴿وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا﴾ بابلیم: (تانیٹ) بؤ (تنفیر) ی (قوم) ی
(لوط) ہ، چونکی حہ زیان بہ (مؤنٹ) آن نہ دہ ہات ﴿سِيءَ بِهِمْ﴾ بہ (سبب)
(ماسات) ی وان، (غہم) دای گرت ﴿وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا﴾ قوئی بہ وان تہنگ بوو،
کہ (انسان) شتہ کی وای دیت، (مدافعہ) ی له سہر پی نہ کری گرت ئہ بی، قول
وباسکی، بہ (قوت) بہ خو وہ ئہ نووسینئ ﴿وَقَالُوا﴾ (رسول) ہ کان؛ چا بوو
نہی فہرموو: (قلنا) (تانیٹ) (اعتباری) یہ و ایزانم ئہ و (جمع) ہ بؤ (مؤنٹ) ی
(اعتباری) نا کری ﴿لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ﴾ (فرق) له (بین) ی (خوف) و
(حزن) (وجدانی) یہ، دیارہ (امین) بہ ﴿إِنَّا مُنْجُونَ وَأَهْلَكَ﴾ (عائلہت) ﴿إِلَّا
امْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ﴾ ناوی چ بوہ؟ یہ کی (غبی) یہ کی (حبی) یہ کی
(حیاتی)، یہ کی (مما تی) .

﴿إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ﴾ (حسب الوعد) ﴿بِمَا
كَانُوا يَفْسُقُونَ﴾ بہ (سبب) (فسق) یان، (خروج) یان له (دائرہ) ی (انسانی)،
﴿وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا﴾ له (قریہ) ﴿آيَةً بَيِّنَةً﴾ (آثاری) (خربہ) ﴿لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾
دیارہ ئہ وانہی (تتبع) ی (آثار) ئہ کہن له (خربہ) ی (امم) ی (سالفہ)، شتی
ئہ نتیگہ ئہ دوزنہ وہ، (عاقل) ن. ﴿وَالِیٰ مَدَیْنٍ أَحَاهُمْ﴾ بویہ (نظم) ی گو پری
﴿شُعَيْبًا﴾ ناردمان ﴿فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ﴾ (خالصاً) ﴿وَارْجُوا الْيَوْمَ﴾

﴿الْآخِرِ﴾ (یعنی) (ایمان) تان پیئی بیئی ﴿وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾
 (عثو) و (فساد) ئەلین: یہ کن
 ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ له رزین ﴿فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾
 (علی الركب) دەمە و پروو وەکی مریشکە کورکی.

﴿وَعَادًا وَثَمُودَ﴾ ئەوانیش (رسول) یان بو چوو، (ایمان) یان نہیہنا،
 بہ (هلاک) چون (معلوم) ہ ﴿وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِّنْ مَّسَاكِنِهِمْ﴾ له (آثار) یان
 (معلوم) ہ ﴿وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ﴾ (زینہ ت) ی شیطان (زینہ ت) ی
 (شاعر) آنہیہ (العسل مرُّ والخمرُ ياقوتة) ئە وانہی (اهل) ی (بصیرہ ت) ن،
 (لازم) ہ ناگادار بن، بہ (تزیینات) ی شاعرانہی (ابلیس) تئ نہ کہون؛ بہ خو
 (مغرور) نہ بن ﴿فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ﴾ پئی پاست و ئاشکرا ﴿وَكَانُوا
 مُسْتَبْصِرِينَ﴾ (عقلا) و (اریاب) ی (بصیرہ ت) بوون، (معہذا) له پئی یان
 لادا.

﴿وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ﴾ ئەوانیش (ذکر) کہ وەکی (عاد) و (ثمود) ی،
 له (سورہ) ی (نباء) مان زانین ﴿وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُّوسَىٰ﴾ (علیہ السلام)
 ﴿بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ﴾ له بہر (کبر) (ایمان) یان نہیہنا ﴿وَمَا
 كَانُوا سَابِقِينَ﴾ له (امم) ی دی پادشای (فوق) ی (فرعون)؛ (وزیر) ی
 (فوق) ی (ہامان)، دەولہ مەندی (فوق) ی (قارون) زور بوون. ئەگەر
 (مقایسہ) یان کہی، له گہل (ہتلر) و (فورد) ی بہ (مسکین) و (فقیر)
 (حساب) ن.

﴿فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنْبِهِ﴾ ہیچیان له دەست نہ چوون؛ (استکبار) یان بوہ
 (استدبار) ﴿فَمِنْهُمْ مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا﴾ بایہ بہ (قوہ ت)، دار بشکینئ،
 بہ رد ہل گپئ و بی ہاوئ، ئەوانہ (قوم) ی (لوط) ن؛ بو (خاطر) ی
 (ابن عطیہ) با (عاد) یش بہ بہر کہوئ ﴿وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ﴾ ئەوانہ
 (مدین) و (ثمود) ن ﴿وَمِنْهُمْ مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ﴾ ئەمہ بی (نزاع) و بی
 وەلاش (قارون) ہ ﴿وَمِنْهُمْ مَّنْ أَغْرَقْنَا﴾ (فرعون) و (ہامان)، با (قوم) و

خویشیان له گه ل بئ. له سه شتی وا (هکذا) یی (نزاع) ی چ پئ ئه وی؟ ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ﴾ له (شان) ی وی نیه، (رب العالمین) ه وه کی (حکیم) ئه لئ؛ (نسبت) ی له گه ل (مخلوق) یه که؛ (غایهت) ی (مخلوق) (بعض) ه کی به (فضائل) و (وه حدهت) و چاکه، خوئ ئه کاته (مظهر) ی (فضل) ی (الهی)، (بعض) ی خوئ له خوا دوور ئه کا (بالمرة) (نسبت) نایه لئ؛ خوئ ئه کاته (مظهر) ی (قهر) و (غضب) ی خوا؛ له (قرآن) ی (کریم) واده رئه که وی، (حب) و (بغض) ی خوا (شخصی) نیه، (عنوانی) یه ئه نوپیتته وه (وصف) (حق) ی خویته تی وایه، دیاره شتی هیه، ئه گه ر بیکا ئه بیته (ظلم)، (أما) (آیه) ی (لا یسئل) شتی تره؛ (نظر) به (امکان) ی (ذاتی) و (شمول) ی (قدرت) هه رچی (ممکن) بئ بو خوا، (جائزه) (أما) (بعض) ی (صفات) (مانع) ی (اجران)، چ (حکمت) و (کرم) و (لطف)، چ (وعد). ئه گه ر به (نظری) (تدقیق) بنو پئ، ئه زانی (نزاع) ی (فرق) (اکثری) (لفظی) و (اعتباری) یه ﴿وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾ (ظلم) یان له (نفس) ی خو یان کرد، پیسیان کرد، به (هلاک) یان دا؛ (فرعون) تو بو خوی؟ (قارون) ئه وا ده وله مهن دی، (بغی) و (طغیان) و (تکبر) بو؟ (وهکذا)؛ (حقیقه) (انسان) (ظالم) ه، (حقیقه) (انسان) (مظلوم) ه؛ (ظالم) و (مظلوم) خو یه تی؛ له هه مووی (ظلم) تر، به (لهو) و (لعب) و (خرافات) (مشغول) بوونه، (غافل) بوونه، له (احوال) ی (نفس)، له (اسرار) ی (طبیعهت)؛ لایه (اتباع) ی (هوا)، لایه (تقلیدی) (رؤسا).

﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ﴾ دوور له ئیمه وه له (اولیا) یانی ئیمه، ئه وانی (لدى الكاشفين) (قدرت) و (علم) یان، وه کی ئی خویته، (ذرات) ی (عالم) له ژیر (امر) و (اراده) یان دایه، (الهی) ئه مه چون هاته ناو (مسلمان) آن؟! کوو له (دهماغ) ان دا جئ ی گرت؟ ﴿كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ﴾ جالجالوکه ﴿اتَّخَذَتْ بَيْتًا﴾ خانیه له ته نی خوئ ﴿وَإِنْ أُوْهِنَ الْبُيُوتِ لَبَيَّتُ الْعَنْكَبُوتِ﴾ (فی الحقیقه) زور سسته؛ (أما) میش ئه گری (اله) و (اولیا) ی

وان له دست میّش (عاجزن) ضَعْفَ الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ (دقائقی صنعی) (عنکبوت) حەزت لئیه بیزانی تەماشای (تفسیری) (طنطاوی) کہ؛ چەندی لەمە و پیش پوژئی دیم، جالجالۆکە یە دەمی لەزگی جالجالۆکە یە نابوو؛ ئەی مژی وەکی میّش و (حشرات) ی دی کہ (صیدی) ئەکا متحیر بووم، نەمدیبو نەم بیستو، بۆ یارانم باس کرد، (عجایب) یان ما؛ دوایە لە (تحقیقات) ی (بحاث) آن دەرکەوت کەمی پاش (فرخە) کردن، بە گژ نیریا ئەچی؛ کەمی (مدافعه) ئەکا، (مغلوب) ئەبی، ژنی ئەی خوا. (حکمای) (اولین) و (آخرین) (اتفاق) یان هەیه، (قوت) ی (مادی) تەواو ئەبی، (متناهی) یە، کە (قوت) نەما، آسن وەکی تاری (عنکبوت) ی لئیدی؛ سست ئەبی، لەبار یەک دیتە دەر؛ لە (صنعت) ی (نسج) زۆر (ماهر) ه؛ (ممکن) ه بۆ (بشر) (استاذ) بووی، (یعنی) لەویان (اقتباس) کردبی، و ئەلین: (انسان) گەلی کاروبار لە (حیوانات) فیڕ بو، جالجالۆکە بە (صبر) ه لەسەر برسایە تی؛ بی شک (غیری) میّش و (صرصر) ه و (امثال) یان چیتەر ناخوا، ئاو ناخواتەو، لە (مجالات) ی (مصری) دا خویندمانەو، کە مار (معطل) ئەکا، (دوری) ئەتەنی، (ظبط) ی ئەکا، (أما) ئەو (نوع) ه (عنکبوت) ه لە ولاتی مەنیە. (تطهیر) ی (بیت) لەخۆ و (نسج) ی زۆر باشە. (حکما) ئەلین: (حامل) ی میقرۆبی (سرطان) ه لە (حدیث) یا لە (اثر) (اشاره) ئەکات؛ گۆی یا (شیطان) ه! (نسج) ی لە دەرکە ی (غار) (معلوم) نیە ئەگەر بیی (لازم) نیە، هەمووی بە (حرمت) بی، دەری (غار) ی (هجرهت) ئەوەندە گەورە نیە، زوو (نسج) ئەکرئ. هەرچی (فرعون) و (قارون) و (امثال) یانە، لە (دروست) کردنی (بیت) ی وەکی (بیت) ی (عنکبوت) (عاجزن)؛ (مغرور) نە دەبوون ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ شتەکیان زانیبا، ئەیانزانی (مثل) یان وایە. وا باشە (فوق) ی (تامل) له (مجاز) و (تمثيل) و (استعاره)، (تامل) له (اسرار) ی (خلق) بکەین، (ذاتا) (مقصد) ی (بلاغهت) (آیات) ی (کون) ه تا (ایمان) به (بدیع الأنام)

(زیدہ) (محکم) بی، ﴿إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ ھەرچی بی، به ھەر (عنوان) بی، (بعض) ی له (حکما) ی (نفس) ئهلین: (مسیحی) کونه بت پهرستن؛ ناوی (اله) کانیان گۆپی، بویه له ناو بت پهرستان، وا (قبول) کران، وه ئه کرین، ئه و پۆش (رکوع) بو (پاپ) ئه بهن به (خلیفه) ی (بولس) ی کونه جوو، ئه وانه هیچی له خوا بزر نابن ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (فی الحقیقه) له (علم) و (عزت) ی (نفس) و (حکمت) دوورن؛ کی ھه یه؟ (غیر) ی (علیم) ی (عزیز) ی (حکیم) له (فوق) ی (انسان)، (انسان) (اتخاذ) ی کا به (ولی) و (اله) و (معبود)! (رؤسا) ی (خیال) قبل کل شیء) (سلب) ی (علم) و (عزت) ی (نفس) و (عقل) و (حکمت) له (انسان) ی ئه کهن ئه و جا کوو (حظ) یان لی بی، ئه یان ئاژون (من قال لشیخه لم؟ لم یفلح) (عینا) (مسلك) ی (پاپی).

﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ﴾ به (نوع) ی که تی بگهن ﴿وَمَا يَعْقِلُهَا﴾ به ته وای ﴿إِلَّا الْعَالِمُونَ﴾ به (دقائق) ی (صنع) و (ایجاد) و (اسرار) ی (طبیعهت). (أما) (علما) ی (عبارت)، زوری تی ناگهن (فی الحقیقه) له (اسرار) دوورین؛ (طنطاوی) و (امثال) ی ئه گهر شتی بزنان، له (علما) ی (طبیعهت) وهر ئه گرن، (حقیقهت) (علم) به (احوال) ی (اکوان) (انسان) له (شرک) و (خرافات) (نجات) ئه دا، (ایمان) قالی ئه کاته وه، خشت و خالی تیا نایه لی کوری خوا، ژنی خوا، داکی خوا، برای خوا، دوستی خوا، دوشمنی خوا (یوک)، ئه وانه (پاپایون) ن؛ پی یان ئهلین: (ملحد) ئه وان و (امثال) یان، خوا یه گیان ئه وی (طوع) ی (هواهم) ئه مهش لای (علما) یان نیه. (عالم) ی (طبیعی) خه ریکی (عبادهت) ی (صانع) ه، به (علم) ی (عملی) به (صنع) و (اختراع) و (ابداع)، ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ (وهم) و (خیال) نیه (ثابت) ه پر (حکم) و (مصالح) ه، (مفید) ی (منافع) ی (دین) و (دنیا) به ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ ھەرچه ند بو (عالم) ه؛ (أما)

(مستند) (مؤمن)ن، گہلی دین و دہپون، له (آیات)ی (ارض) و (ئاسمان) (غافل)ن .

﴿اِنَّ مَا اَوْحِيَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ﴾ (قرآن)ی (کریم) (ولو) ئهوانه نهی بیهن، ئیدی (استفاده) ئهکن توو (فتور) به (تلاوت) و (تبلیغ) مهگهیهنه، (دوام)که ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ﴾ پوو لهخوا له (قبله)که ئهوانی (مؤمن) (اقتدا)ت پیئنهکن؛ (فی الحقیقة) نوئیژی (اسلام) زور به (روح) و (جلال) و (جاذبه)یه، (نظری) (عقلا) و (سرامد)آنی (غیر)ی (جلب) ئهکا ﴿اِنَّ الصَّلَاةَ﴾ ئی راستی؛ به (خضوع) و (خشوع) و (توجه)ی (بالقلب) ﴿تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ وهکی (رقص) و سه ما و زورنالیدان و سازندهیی و نهوازندهیی و فیتوو وچهپله؛ (حقیقة) (صلوات)ی (اقوام)ی دی، (کفریات) و (مخشیات)ه؛ ئهوی به (عبادت) (حساب) بی نوئیژ و (جمعه) و (جماعت)ی (مسلمان)انه ئهوانیتر، گه مه و گاله و (تیاتروی)ی یه ﴿وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾ یادی خوا له هه موو شتی گه وره تره، به (وجه)ی (تعظیم) و (تجیل)، (وقار) و (شکوه). وهگه ورهیی ئه داته (انسان) دلی (منور) و (مطمئن) ئه بی، (أما) (نکری) خوی بو (عبد)، لام وایه (معنا)ی ئه و (عبارت)ه نیه، (من حیث المقام) (لازم)ه (مؤمن) زور به (جلال) و (عظمت) و (هیبت) ناوی خوی بینی؛ (أما) (مع الأسف) زور به سووکی ناوی ئینن؛ (حتی) وهکی اشته وهه رامه و (مثلا) (شیسمه) بوویته (مدار)ی (کلام)! هه زار سویندی به دروی پیئنه خون، ئه مه (سبب)ی چیه؟ لام وایه (تهلیل)ه (مداخله)یه زوری بوه، (سؤال) پیئ کردنیش (تاثیر)ی که می نیه، که (سطوهت) و (هیهبت)ی (کبریائی) له دلدا (راسخ) نه بی، نوئیژی سه سه ری، (تلفظ)ی (لسانی) (فائده)کی چه ندانی نیه (عالم)ی زور (مسلمان) بوون، (أما) (تربیه) و (ثقافت) و (روح)یان وهرنه گرت. (سری) (اعتقادیات) و (عملیات)ی (تاثیر)ی تیئنه کردن. دوو (طائفه) له (بعض)ی (مواقع) ده چنه (جمعه)، (اساسا) خزمن، پوو

له یهک (قبله) ئەکهن، که چی لیک (ئەمین) نین (لا تفعلوا عن اسلحتکم)
 (انە) (مقابل)ی (دوشمنی) (دین) پاره ستاین، (صلاة الخوف) ئەکهن؛
 جائمه (فائده)ی چ بوو؟ (تهلیل)ه و (ختمه) ئەکهن، (قرآن) ئەخوینن،
 به (حسد) و (بغض) و (عداوت) و (کبر)ن، به (عبادت) ئەیانه وی بینه
 (معبود) (ملا)یان لیره، قسه یان زوره ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾ (اله)ی
 (مشرك) آن بئ ئاگان⁽¹⁾ ..

¹ — (جزء)ی بیسته مین ته واو بوو، ئەوا دهست ئەکهین (انشاء الله) به (جزء)ی بیست و
 ئیکه مین .

﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ له جوو و دیانان. هه رچه ند (العیاذ بالله) خویان لاسوکه، کردیانه (امر) بهری خویمان، وهکی (حیوانات) (تطورات) یان به سه راهینا، هاویشتیانه ناوژگی (مریمه) (بنت الیهود) کردیانه (عیسی) به کوشتیان دا. (مع هذا) (مجادله) یان له گه ل مه که ن ﴿إِلَّا بِالتِّي هِيَ أَحْسَنُ﴾ ئه وان به درشتی قسه ئه که ن، ئیوه به نه رمی، ئه وان به هه له شهیی، ئیوه به (تانی)، به (ادب)، له مه یانه ی (مباحثه) قسه ی ناشیرین مه که ن ﴿إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ له (اهل) ی (کتاب) ئه گه ر (تجاوز) یان کرد، له ده میان دهنه وه، (واقعا) (مباحثه) ی ئیمه له گه ل (اهل) ی (کتاب) و (شیعه) ان زور (مشکل) ه، ئه وان، ده باره ی (رساله) ت په ناه و یارانی گوزیدی، زویان ئه وه شینن، ئیمه چون (مقابل) یان بکهین؟ (بعض) ه (انسان) ئی (جسور) به (توریه) به (حیله) (شرع) ئی ئه توانی (مقابله) بکا، وه کی (قلینجی زاده اسماعیلی) (تورک)، لام وایه (نقل) م کردیه، (مقابل) ی (بعض) ئی له (مسیحی) یان ووتی: (محمد) هه رچی بی، داک و بابی (معلوم) ه، بابم که قسه ی له گه ل (شیعه) ان ئه کرد ئه ی فه رموو: (علی، ئیوه) (جلال نوری) ئه ی ووت: (خه رستوف) ی دیانان، (عیسی) ی (قرآن) نا ﴿مَنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا﴾ (قرآن) ﴿وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ﴾ (حتی) (الذی) (تکرار) مه که ن ﴿وَاللَّهُنَّ وَاللَّهُمُّ وَاحِدٌ﴾ (رب العالمین) ه ﴿وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ (مطیع) و (منقاد) ی، سه ر (تردد) ی بو که س ناکهین، (رکوع) بو پاپا نابهین، جا (پاپ) کوو (مسلمان) ئه بی؟ آیا له سه ره ئه وه (عزه) ت ه (رزاله تی) وه کی من (قبول) ئه کا؟ (مسلمان) آن بی (حرمه) ت ی که ن؟! وای له (مسلمان) ان، (تلقین) یان بو ئه خوینین، گوی یا مردی له ناو قبر ئه بییه وه تی ئه گا، (أما) ئه وان ی (زیندی) نای بیه ن، گوئی ناده تی! (بعد السؤال) (جواب) ئه داته وه (الله ربی، و محمد نبی والاسلام دینی والقرآن امامی و الکعبة قبلتی والمؤمنات اخواتی) له سه ر ئه وه (حال) ه ته ماشای (عداوه) ت و (بغض) و (هرج) و (مرج) یان که له (کعبه) بیان

تۆپۆی (اختلاف‌ی) (مذهب) و (طریق) چی پی کردینه با (وجود‌ی) (سؤال) له (امام‌ی) (مذهب) و (طریق) نیه، له (اصول) نه‌له (فروع). (تورات) (تدوین) کرا، دوايه (فهوت) آشته‌کی ما له (صدور)، تی‌که لآوی (حکایات) بیان کرد، (خرافات) ی کولینانی (بابل) یان هی‌نا ناو، (أما) (انجیل) (تدوین) نه‌کرا، ئەوی ئیستا هیه، (سیر) یکی (مسیح) ه، ئەم و ئەو خریان کردیته‌وه لای راستی، چه‌په، ﴿وَكَذَلِكَ﴾ بهو (نوع) ه (تریه) ه، پاک و بی (تعصب) و (سوء) ی (ادب). (حقیقه) (نزهات) و (حسن) ی (ادبی) (قرآن) (محیر) ه، (حتی) له‌گه‌لی جی (باعث) ی (اختلاف) ی (علما) یانه ﴿أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ (خالی) له (میل) ی (فاسد) و (تعصب) و (قومیهت) ﴿فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ (تفریق) ی (حق) و (باطل) یان کردیه، ئەوی (دخیل) ه له‌گه‌ل ئەوه‌ی له (طرف) خوايه، (تمییز) ی ئەکه‌ن ﴿يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ به (قرآن) (ایمان) ئینن (خرافات) (تاثیر) ی تی‌نه‌کردینه، (غلیظ) نه‌بووین ﴿وَمِنْ هَؤُلَاءِ﴾ له (عرب) ی (اهل) ی (مکه) ﴿مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ﴾ ئەوانیش به (عداوت) و (حب) ی (رئاسهت) نه‌گیراون ﴿وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا﴾ (آیات) ی (قرآن) ﴿إِلَّا الْكَافِرُونَ﴾ ئەوانه‌ی بزر بووین وه له (دین) ی خو‌یان (کافر) بووین پروو له (حق) نه‌بووین، ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ﴾ خوینده‌وار نه‌بووی، نه‌ته‌توانی بخوینیته‌وه ﴿مِنْ كِتَابٍ﴾ هیچ؛ نه (عربی) نه (عبری) ﴿وَلَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ﴾ (کاتب) نه‌بووی، (اقتدار) ی نووسینت نه‌بوو، نه (الی‌اليسار) نه (من‌اليسار)؛ ئەوانه‌ی له‌لای چه‌پ ده‌ست پی ئەکه‌ن، به‌ده‌ستی راست ئەنووسن؛ وا ئەبی به‌ده‌ستی چه‌پ ئەنووسری؛ (أما) که‌مه ﴿إِذَا﴾ ئەگه‌ر وایا ﴿لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ﴾ (لکن) ئەو (ارتیاب) ه‌ش (باطل) ه، زی‌را (رسول) ه‌کانی دج (على‌الأكثر) خوینده‌وار (کاتب) بووین؛ (هرقل) ئەلی: ئەگه‌ر که‌سی له (آبا) ی (دعوا) ی (رسالهت) ی کردبا، ئەم ووت: (اقتدا) ی پی ئەکا ئەگه‌ر که‌سی له (آبا) ی (ملک) با ئەم ووت به (رسالهت) (دعوا) ی (ملک) ی ده‌کا، من له‌سه‌ر (بخاری) (اعتراض) م لی‌ی هیه

(رسل) ی (بنی اسرائیل) به لکوو (موسی) ئه بی لای (رسول) نه بووین ئه بی (توجیه) ی بو بکری؛ جا لی ره (خلاف) یانه، (سید الأنام) پاش (تقری) (رساله) ت زانیویه تی بنووسی، بخوینیه وه؟ (ملای) ته واو ته واو ئه فهرموون: به لی نازانم، (حجه) تی وانیه (بعض) تی ئه په پینن، له (طور) ی (عقلی) ئه به نه دهر، خوا بکا، (ایمان) ه که یان (مزخرف) نه بی (آمین).

﴿بَلْ هُوَ﴾ (قرآن) ﴿آيَاتُ بَيِّنَاتٍ﴾ (ثابت) ه (واضح) ه (راسخ) ه، ئاشکرایه (ظاهر) ه له (طرف) خوا بو (محمد) دی، ئه ویش به سه ر دوست و دشمن، (مؤمن) و (قول) ی (کافر) انه، (سبب) ی (نزول) ی وه (صرف) ی له وانه بو (مؤمن) ان له بهر (ظاهر) ی (یؤمنون) هی ئیره، بی (لزوم) ه ئه وی (مؤمن) بی، چ له مه چ له وان، (قرآن) بو وان (په حمه) ت ه وه (ذکری) یه. له (قاموس): (ذکری) به چهند (وجه) (معنا) ی لی ئه داته وه؛ (نظر) به (مناسبه) ی (آیات) ئه گوپی، (انسان) نازانی (مقابل) ی وانه به کوردی بلی: چی؟!

﴿قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا﴾ ئاگاداره، ئه زانی هه ردوولامان چ ئه که یین؛ من (تبلیغ)؛ ئیوه (تکذیب) ﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (اخفی) (جزئیات) ی لی بزنا بی؛ یا خود به (معنا) (شاهد) بی به (آیات) ی (قرآن) ی نه که به (عجوبه) و (مقترحه)، (تصدیق) ی (رساله) ت م ئه کات. (واقعا) (معنا) ی (اول) به (بین) ه و (بین) هی ئه و (کلام) ه (انسب) ه؛ باز قسه یان له و (ب) ئی یه کردیه؛ (زائده) نابی؛ (زجاج) ئه لی: با، له بهر (تضمین) ی (کفی) به (اکتفی) که وا بوو (متعدی) یه، (یعنی) (اکتفا) ئه که م به خوا؛ قسه که ی له (بین) ی (رد) و (قبول) ه ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ﴾ (حتی)، (ایمان) به (ملائکه) ت به (عیسی) (علی الوجه الذی) له سه رن، نه بی، (باطل) ه، (باطل) ن؛ (عیسی) (من حیث کونه) الهه (ابن) و (اله) ه؛

(باطل) ه **﴿وَكَفَرُوا بِاللَّهِ﴾** (حق) ی (ثابت) **﴿أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾** تیشکاو ی (معامله) به زیان و (لاشیء) ئه پروا.

﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ﴾ گوئی یا بؤ (تعجیز) ه، گومان ناکه ن، ئه بی **﴿وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى﴾** (تعیین) ی کردیه **﴿لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ﴾** (حسب الإستعجال) **﴿وَلِيَأْتِيَنَّهُم بَغْتَةً﴾** ناکاو **﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾** (شعور) یان به هاتنی نیه، **﴿يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾** (حال) ی پئیشی ئه کهن؛ (حس) ی ناکه ن، تا (مسلمان) نه بن، (تصور) له (حال) ی پئیشی ئه کهن؛ نازانن له چ (عذاب) ئ دان! ئه وانه له (روحانیهت) و (تاثرات) ی (وجدانی) ئاگادار نین؛ که سئ (عزت) ی (نفس) ی هه بی، جاره کی له بهر ده رگه ی (وزیر) ی شاهی پاره سئ، (منتظر) ی (ایذن) بی، ئایا (ایذن) ئه درئ، نادرئ؟ ئه وه نده (معذب) ئه بی، نیزیکه دلئ ته قکا پیاو ی (تریه) قسه کی سووکی پئ بلئین، نیزیکه (روح) ی ده رچی؛ هه رچی وپه رچیش، تی یان هه لده ن، پئ ئه کهن؛

(همهت عالی با دست دهی شهبازست کی بی بال وپه ره ست)
بنوره ئه و (الم) و دلته نگی یه؛ یا خود (بالفعل) (إحاطه) یان پئ ئه دا. **﴿يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ﴾** له هه موو (اطراف) و (جوانب)؛ له (بین) ی پئ بؤ هه و رازیان هه ل ئه چئ، له سه رسه ر بؤ لای خواریان دئته خوار **﴿وَيَقُولُ لَوْ أَنَا إِنْ كُنَّا نَعْمَلُونَ﴾** له و پؤژه وه له چ احوال و (اهوال) دا ده بن؟ (بیان) ناکرئ؛ (خصوص) به (بیستنی) ئه و فه رموده یه **﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾** (ایمان) ئ (محکم) له (دل) پؤ چوو **﴿إِنَّ أَرْضِي﴾** (ارض) ی (جنهت)، خوا ئه زانئ نایه ته دل **﴿وَأَسِعَةٌ﴾** فراوانه، ئیره نا جایه دی؛

به هیچ یار مده ی خاطر و به هیچ دیار
کی بر و بحر فراح است و آدمی بسیار

﴿فَأَيَّايَ فَاغْبُدُونَ﴾ (عبادهت) (خاص) نیه به (مکه)؛ (بعض) ه
 قسه هه یه، ناویرم بیکه م؛ (أَمَّا) ئه وهنده ی ئه لیم: (حقاً) (قرآن) (کتاب) ئ
 (حق) ه، (کتاب) ی خوییه، (ارض) به (هموو) (اجزاء) و (بقاع) ه وه ئی
 خوییه؛ گوئی را گره له (نحوی) یان له و دوو (ف) ئی یه، چ ئه فه رموو؟
 (مراجعه) ی (روح المعانی) که، ئه گهر ئه لین (هجرت) بکه ین، ئه مرین، ﴿كُلُّ
 نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾ له هر جئیه بی ﴿ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ پاش مردن،
 (رجوع) تان بو لای ئیمه یه .

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ چ له (مکه) چ له (مدینه) چ له (کویه)،
 (مقصد) (ایمان) و (عمل) ی چاکه یه، له هر کوئی یه بی ﴿لَنُبَوِّئَنَّهُمْ﴾
 (نازل) یان ئه که ین ﴿مَنْ الْجَنَّةِ غُرَفًا﴾ جئیه بلند (قصور) ئی بی (قصور)؛
 ئه وه ئه م (امکن) ه (عالی) یه ئه بیته (منزل) و (ماوا) یان ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ﴾ (غرف) (هکذا) بی ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ له (غرف) له (جنهت) ﴿نِعْمَ أَجْرُ
 الْعَامِلِينَ﴾ (اعمال) ی (صالحه)، ﴿الَّذِينَ﴾ (عامل) ئی ئه و تو ﴿صَبَرُوا﴾
 (علی الشدائد و ترک الأوطان) ﴿وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾ ئومیدیان به کی یه؟
 پووئه که نه ولاتی (غریبی) (خصوص) (دین) یشیان (نشر) ی نه کردیه،
 پووکه نه (مؤمنین) ان، ﴿وَكَايِنٍ مِنْ دَابَّةٍ﴾ (حیوان) ی بی دهسه لات، (ضعیف)
 ﴿لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا﴾ (رزق) ی خوی پی ه لئاگیرئ، (ادخار) ناتوانئ، نازانئ
 ﴿اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ﴾ که (سعی) بکه ن؛ ئیوه ش (اعتماد) که نه سه رخوا،
 (رزق) تان ئه دا، (مادام) (ادامه) ی (جنهت) تان بکا، (رزق) یشتان ئه دا.
 زوری واهن (هجرت) ئه که ن، ده وه له مند ئه بن، له ولاتی خویان برسی و
 پووت و په جال، سه را بن ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ چی لئ گوم نابئ، ئه توانئ له
 (هجرت) (رزق) تان بدا .

﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ﴾ (اهل) ی (مکه) ﴿مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ
 الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولَنَّ اللَّهُ﴾ بی (شبهه) به (تاکید) وائهلین؛ وه کی ئیمه
 نالین: (یاغوث) یا (شاه) یا وه کی (مسیحی) یان نالین: (یا عیسی) دیاره

(فرق) یان زوره ﴿فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ چۆن پوو له خوا، له (عبادهت) ی خوا وهر ئە گێرن؟

﴿اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ﴾ ئەوی (بسط) ی رزقی بۆ کردیه؛ ئەمه زوره، دهوله مهندي نقه بوه، پاشان بوووته (محتاج) ی (ليلة العشاء) کهم کهس ههیه؛ ههتا سه ر دهوله مندبئ وه کهم کهسیش به گویره ی (حال) ههتا سه ر (فقیر) بن، (وکذا) (رزق) ی (بعض) ئی (زیاد) ئەکا گوزهرانی (واسع) و خوڤ (عیش) ی (بعض) ی تهنگ ئەکا، گوزهرانی (بعض) ئی تهنگ ئەکا، کهم (رزق)، (وقت) ی پائه بوئری، نه مردی نه ژین؛ هه مووی (داخل) ی (مشیهت) ه، دهوله مهندي (خاص) ی (بعض) ی نیه وه (فقیر) ی خاص (بعض) ئی؛ زور (فقیر) و تهنگ (معیشهت) تی کۆشیوون، زور چوه، بوووته (واسع) کرم؛ دیمان دوئنی له کولیتیکادا بوو، (انتساب) ی (شرکه) ی (دخان) ی کرد بوه (صاحب) ی (کۆشک)، پادشاهان له سه ر ئاورهنگی (اقتدار) و (حکم) داری نگوونسار بوون کهوتنه (مذلهت) و (تهنگی) (معیشهت) و خاکساری ئەمپۆ گوزهران (مشکل) بوه، (ئاورویایی) به گوزهران و (ثروتهت) دهست خستن (سعی) یه بی شومار ئەکه ن ئەو (ثروتهت) ی خوا بۆ (عالم) ی دانابوه، به (علم) و (عمل) دهری ئەخه ن (نفظ) له (بابا گورگور) ئەبه نه (لندن) و (پاریس) به لووله ئەپروا تاکه ناری (بحر) ی سفید، (سبحان الله) له یهک (وقت) لیره خه ریک بوون، ئاوی (حه ماموک) به بۆریه بهیننه کۆیه، ئەوانیش خه ریکی (نفظ) ی بابا گورگور بوون، بۆ (ساحل) ی (بحر) ی بیه ن ئی وان ته واو بوو، ئی ئیمه نه گه یشته ناوشار! (حاله) ش به ته واوی چانه بوه ﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ (انسان) یش ئەگه ر پهیره وی (عقل) و (علم) ی (عملی) بکا (ثروتهت) دهست ئەخا؛ (أما) ئەوهی ئەفه رموون له (رعايهت) ی (مصلحة) بۆ ئەمپۆ (توافق) ناکا. (دوله مهندي) بۆ (امهت) ی (محمد) ی زور (مصلحت) ههچ (مصالح) بی (ثروتهت) پیک ناکه وی. (اجانب) (غایهت) به (ثروتهت) ن، بو (تعالی)

دهولهت ی خویان، مالیان (صرف) ئه کهن، (بعض) ه دانه گوله یه حربی هه یه، به چوار هه زار لیسه دروست ئه کری؛ ئیمه نا (شکری) نه بی، به (فقیر) ی به عاردا چووینه خوار، سه راژیر و نغرو بووین ئه وانی (زهم) ی (دنیا) یان کرد، به (وجه) ئ (غلط) (امهت) یان تی گه یاند (خطأ) یان کرد، به ئی ئیوه بگه پین له (ارض) ی خوی (واسع) ه خوابه (احوال) تان ئه زانی، ده ری (رزق) ی زوره، ئه ی کاته وه .

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا﴾
 له (مسؤل) ه کانی پیش ﴿لَيَقُولَنَّ اللَّهُ﴾ به (تاکید) ئه گهر (مؤمن) ه کان بن، بی (شبهه) و (توقف) ئه گهر (کافره) کان بن، (بعد التوقف)؛ و (جواب) ئه دن ﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ له سه ره ئه و (جواب) ه (صحیح) ه ی که (اعتراف) ی پی ئه کهن، (لکن مع الأسف) (تطبیق) ی نا کهن ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ﴾
 ئه گهر، (کافر) بن دیاره، ئه گهر (مؤمن) بن له (لوازم) ی (اعتقادیات) نافکرن، (عمل) به (مقتضای) نا کهن، مادام باران ئه بارینئ، (ارض) ی مردی زیندی ئه کاته وه، ئه وه موو (رزق) و (خیرات) ه په یا ئه کا، (لازم) ه (غهم) ی (رزق) ی نه خون، به (نوع) ی له ترسان (هجرت) نه کهن، (متوکلا علی الله) فه رموون بو (هجرت).

﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ (کل) ی (آیهت) ی (دنیا) بو (هدایهت) ی (قیامهتی) ته و او نابئ؛ (حیات) ی (دنیا) (من حیث هی) (خصوص) بو (اتباع) ی (هوا) ی ئه و (حیات) ه نیه ﴿إِلَّا لَهُوَ وَلَعِبٌ﴾ گه مه و گالته یه ﴿وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ﴾ به ئی (واجب) ه بو (امهت) (استحقار) ی (موت) بکهن، تا بگه نه (حیات) ئی خووش بی (کدر)؛ (ذاتا) چ بو (امال) ی (عظمی) ی (دنیا) چ (عقبا)، تا (استحقار) ی (حیات) نه کری (نیل) ی (مقصد) نابئ کاغه زی (صدیق) بو (سیف الله؛ الخالد)، کاغه زی (خالد) بو (ایرانی) یان (پومی) یان بنوری (استحقار) ی (موت) ه بو (نیل) ی (حیات).
 (اختراعات) ی (غریبه) ش وایه؛ چه ند (حکیم) ی (قیمهت) دار ئارام

و (راحت) ی (ترک) کرد، (روح) له پئی (اختراع) ی به خت کرد؛ یه کیدی یه کیدی، دهی دهی تا (مقصد) (حاصل) بوو. (تحقیر) ی (حیات) ی (دنیا) بو (نیل) ی (حیات) ه، (حیات) ی (عزیز) آنه، بی (الأم) و (اکدار) و (ذلت)؛ برۆن له پئی (دین) (سعی) کهن، خووخه ریک مه کهن، چاوتان له و (حیات) ه (سفیل) آنه نه بی، وهیا خود (مغرور) مه بن چیدی؛ چاولیک که نه وه، ئه و (حیات) ه هیچ نیه، گه مه یه ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ (ترجیح) یان به سهر (حیات) ی (ابدی) نه ده کرد؛

﴿فَإِذَا رَكبُوا فِي الْفُلِكِ﴾ (رکوب) ی (ظرف) ی چهند جوانه، هم سوارن، هم تی دیدان؛ وهکی (رکوب) ی (حیوان) نیه ﴿دَعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ ئه وه (محضاً) (توجیه) ه، بو (مشرك) آن، له (وهقت) ی فرته نه، یا له (اول) وه (دعا) ئه کهن به ئومیدی خوا که به (سلامه تی) بچن و بیته وه، ئه چنه ناو که شتی ﴿فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا﴾ (واقعا) ئه و (نوع) ه (مشرك) ه له ناو (مسلمان) آنیش هیه، به (همه ت) ی فلانی له سایه ی فلانی، که ئاگای له (مام شاب) یش نیه، ههر نه ئیسه بلین: له (مهاره ت) ی (قبود) آنی (ربان) ی (سفینه) (شرک) ی (قدیم) وا له (مزاج) (تاثیر) ی کردیه، (ازاله) ی (مشکل) ه، (خاصه) که ناوی (دینی) ساند ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ نیزیکه له (بر) (اخذ) یان کا. (حقیقه) نه له (بحر) نه له (بر) (انسان) له (قبض) ی خو (العیاذ بالله) (نجات) ی نابی، (حال) ی (قیامه ت) یان (معلوم) ه.

﴿أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا﴾ به (امن) و ئاسایش و (حرمه ت) تیای (ساکن) بووین ﴿وَيَتَحَفَّطُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ﴾ به (قتل) و (نهب)؛ ئایا ئه و (حرمه ت) و (صیانه ت) ه له سهر بت و (اصنام) آنه؟ هه ریه ک له و (قبائل) ه (صنم) ی خو ی لا له (صنم) ی ئیوه به (حرمه ت) تره ﴿أَفَبِالْبَاطِلِ﴾ (صنم) یا (ابلیس) ﴿يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ﴾ (نعمه ت) (مستلزم) ی (شکره)، وه به (شکر) ئه نده ره ش (فرید) ی (نعمه ت)، ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ﴾

افترى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١﴾ (تفویض) ی (امر) ی بو وانه کردیه؛ (شؤون) و (اوصاف) ی نوئ داینی- (العیاذبالله) ﴿أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ﴾ (رسول) ی (محسوس) و (معقول)، (کتاب) و (آیات) ی (الهی) ﴿لَمَّا جَاءَهُ الْيُسُفَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾ (منزل) (استفهام) له (معنای) (نفی) یه، (نفی) (نفی) وه کی (منطقی) ئه لئین: (اثبات) ه هه یه .

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا﴾ بو ئیمه (خالصا) (مخلصا) (سعی) بکه ن ﴿لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ ری ی (نجات) یان بو گوشاد ئه که مین، ئه گه نه (مقصد). ئیوه به (هیئت) ی (اجتماعی) تی کوشن بزنان، ئه گه ن یا ناگه ن؛ به خوا ئه گه ن؛

په شمه چ پر شد بزند پیله را باهه مه توندی وصلابهست کی اوست

مووریچه گانرا چ بود اتفاق شیری ژیانرا بدرانند پوست

﴿وَإِنَّ اللَّهَ﴾ - (جل جلال) ﴿لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ به (نفر) و (اعانه) و (ظفر) و (صیانهت) و (رزق)؛ خوئی (محسن) ه، (محسن) ی خوش ئه ویت؛ خاصه (احسان) ی که (حیات) ی (دین) و (امهت) ی تیابی (یا مَنْ يُجِيبُ الْمُحْسِنِينَ أَحْسَنَ إِلَيَّ وَلَنْ مَعِيَ بِلُطْفِكَ وَجُودِكَ وَنَجْنِي وَأَهْلِي مِنَ الْكُرْبِ الْعَظِيمِ: آمین).¹

¹ - سورته بی (عنکبوت) ئه واه و او بوو، سبهینه ی چوارشه موو، نه ورۆزی (سلطانی)، (سلخ) ی (محرم) (1358 هـ 1318 شرقی).

سوره‌تی (الروم)

سورة 30 - عدد آیاتها 60

(مکی)یه بئ (استثنا علی المختار) (عدد)ی (آیات)ی- (عندالأكثر)-
(60)ه، (لکن) (بعض)ئ (ازدادوا) (تسعا)؛ (وجه)ی (إتصال)ی
له (تقریر)ی (صدر)ی (سورته) (ده‌رئه‌که‌وئ) .

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿الم﴾ ئاگادار بن، ﴿غُلِبَتِ الرُّومُ﴾ (ده‌ولته)ی (رؤم) (حکومهت)ئ
(قوی) بوو؛ (مغلوب)بوو، له (طرف)کئ؟ (قرآن) (اشاره)ی بو ناکا؛
چونکی (مقصود) (غلبه)ی (غالب) نیه؛ (غلبه)ی (مغلوب)ه (بعد
المغلوبیهت)، ﴿فِي أَدْنَى الْأَرْضِ﴾ (نیزیکترین) مواقع له (ارض)ی (عرب)
که (سوریه)یه، یا له (قلب)ی (ممله‌کهت)یان ﴿وَهُمْ﴾ (رؤم) ﴿مِّنْ بَعْدِ
غَلِبِهِمْ﴾ (مغلوبیهت)یان ﴿سَيَغْلِبُونَ﴾ (غالب) ئه‌بن له‌سه‌ر (خصم)،
(غالبی)یان، ﴿فِي بَضْعِ سِنِينَ﴾ له (مده)ی چه‌ند سالی؛ زور ناچی، (رؤم)
(غالب) ئه‌بی به (تایید)ی (الهی)وه (الا) (ده‌ولته)ی (مغلوب) له
(مده)یه که‌م (غالب) بوونی (عادة) (محال)ه له (سورته)ی (سابقه)
(توثیق)ی (مسلمان)انی کرد به‌چه‌ند (آیهت)؛ (سعی) بکه‌ن؛ له ریئ
(دین)، (ترک)ی ولات بکه‌ن، غه‌می (رزق)تان نه‌بی؛ خوا (رازق)ه،
(باسط) و (مقدر)ه، (مسخر)ی (شمس) و (قمر)ه، له‌م (سورته)ه
(واقعه)یه زور (مناسب)یان بو (ذکر) ئه‌فه‌رموئ؛ (مغلوب)ئ (هکذا)یی، به
(مده)یه که‌م (غالب) بوو ﴿لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ﴾ پیش (مغلوب)ی

دوای (غالب)ی ئیوان وئی (غیر)ی وان؛ (اداره)ی (انام) به (امر)ی (الهی)یه، هه‌رچی هه‌یه، به (قضا) و (قدر)ی (الهی)یه (شخص)ی په‌یا ئه‌بی له (غیره)ت، (ده‌ولت)ی جهانگیرانه ئینیتته سهر (أرض) پاش (استیلا) و (قدره)ت و (قوه)ت و (نفوذ) و (بسط) و (سلطان)، (صبر)ه (صبر)ه پوو له (انقراض) ئه‌کا و (محو) ئه‌بیته‌وه، (بنا) له و (معروضات)ه (احتیاجیان) نیه به (سبب)ی (نزول) و (تعیین)ی (غالب) (حکایه)ت (صدیق)ی (اکبر) (روایه)ت (یان) (مختلف)ه (حتی) (ترمذی) (نقل) ئه‌کا (ابوبکر) و (مشرکین) (اتفاق)یان کرد، له‌سهر شه‌ش سال، ئه‌گه‌ر له‌سالی شه‌شه‌م (پۆم) (غالب) نه‌بوون (ابوبکر) بیدۆرپینی؛ له‌وی سالی نه‌بوو، گره‌ویان له (صدیق)ی ساند، سالی هه‌فته‌م (غالب) بوون؛ (مسلمان) آن (تعییب)ی (ابوبکر)یان کرد! وه‌ک تی ئه (فکر)م (روایات) (لدغه)کی تیا به ده ره ق (حق) (صدیق) گاهئ له (فضای)ی (بضع) گاهئ له (تقدیر)ی (مده)؛ (بنا) له مه‌که (ابوبکر) گره‌وی بردیته‌وه پیغه‌مبه‌ر فه‌رموو بیستی: بیکه، (خبر) (اشکال) هه‌لئه‌ستین، ئه‌مه قوماره، (قومار) (حرام)ه؛ به‌لئ ئه‌و (وه‌قت)ی (حرام) نه‌بوو، یا خود (دارالحرب) بوو. نازانم ئه‌و (وه‌قت)ی (دارالحرب) معنای چیه؟ (حاصل)ی له‌سهر (مذهب)ی (إمام)ی (أعظم) (فتوا)ی ئه‌دۆزنه‌وه بو (ابوبکر) تووشی بی (شرعی) نه‌بی. (سبحان الله) (ابوبکر) گره‌وی کرد له‌به‌ر (قوه)ت (ایمان)ی به (وعد)ی (الهی) وه (مده)یه که‌می (اعتبار)کرد، (نظر) به (قدره)ت (الهی) هه‌رچه‌ند له (مده)ی (9) سالان (اعاده)ی (قوه)ت و (غلبه) ساندن له‌سهر (دولت)ی (غالب) (خارقه)یه (أما) به (مناسبه)ی (مقام) و ئاره‌زوویی (صدیق)ی وای هاته به‌ر (رای) که (مده) له (9) که‌متر بی، به‌لکو له (بدا)ی (بضع)بی، (لکن) (حکمه)ت (الهی) وای (ایجاب) کرد له (نهایه)ت (بضع) بی. وام دیوه که (هرقل) هاته (قدس) بو (زیاره)ت له‌به‌ر (وفاء) به (نذر) بوو، (نذر)ی کردبوو، ئه‌گه‌ر

خو (موفق)ی کا له (عاصمه)ی (ملک)ی به پئی یان بچی بۆ (زیارهت)ی (مسجد الأقصی)، لهو (سفر)ه (کاغهزی) (رسول الله)ی بۆ چوو له (حمص)؛ (علی ملاء الناس) خویندیه وه وه (نصیحهت)ی کردن بۆ (ایمان)؛ (أماً) (قبول)یان نه کرد؛ (تفضیل)ی له (بخاری)یه. (محاریات)ی (فارس) و (پوم)، (غلبه)ی (اسکندر) و (استیلا)ی ولاتیان (بعده) (غلبه)ی (فارس) له سهه (پوم)، (پوم) له سهه (فارس) له (کتب)ی (تواریخ) (مذکور)ه، دواى (استیلا)ی (مسلمان) آن له سهه (سوریه) له (دور)ی (عباسی)یان (فه رهنگ) (استیلا)ی (بیت المقدس)ی کرد (زه مان)ی له دهه ستیان داما، تا (صلاح الدینی ایوبی) خزمی خۆمان (استرداد)ی کرده وه. (ابوالحکمى بنی برجان) لهو (آیهت)ه ی (استخراج)ی (فتح) و (استرداد)ی (بیت المقدس)ی کردیه، (حساب)ه کی (جه فری) هه یه، وه (استخراج)ی (مغیبات) به (طریق)ی (جبر) یا (کشف) (شیخ محی الدینی عربی) و (بعض)ی (اولیا)ی گه وره ئه ی که ن هه رچی هه یه، چ (اسرار)ی وایان بۆ ئیمه (کشف) نه کرد، ئه مرۆ به کارمان بۆ؛ (أماً) (شیعه)ی (علی) (قدس الله اسرارهم) له (تحویل) و (تبدیل) و هه لگی پرو وه رگی پری (قرآن) (ید)ی (طولی)یان هه یه؛ (غالب) و (مغلوب) ئه هاونه (بین)ی (بنی امیه) و (بنی هاشم). (فرح)ی (مؤمن) آن به (نصر)ی (عباسی) یانه له سهه (اموی)یان؛ (أماً) (فتح)ی (عمر)ی بۆ (ایران) (طبیعی) (موجب)ی (مسرهت)ی وان نه بوه، بلیم: چی؟ هه رکه س دواى (هوا)ی خۆی ئه که وئ! (لازم) بوو ئه وئ بلی: مسلمانم (افتخار) به (استیلا)ی (عمر)ی وه (عداله ت)ی (عمر)ی وه (معامله)ی (عمر)ی بکا؛ (عدل)ی (عمر)ی وه (سیاسهت)ی (عمر)ی وه (حسن)ی (اتباع)ی (صلاحی) بۆ ئیمه زۆر به که لکه هات. که (قائد)ی (فره نسه) (داخل)ی (شام) بوو له (حرب)ی (عظمی) ووتی: (معامله)ی (عمر)ی و (صلاحی) ده ر (حق) (نصاری) چۆن بوه؟ ئه مرۆ منیش (معامله)ی وا له (حق) (مسلمان) آن ئه که م

﴿وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ﴾ ئی (پوم) یا ئی خویمان؛ (فرح) یان به (نصر) ی (پوم) له بهر (صدق) ی (آیهت) و (انجاز) ی (وعد) ی (الهی) بوو ﴿يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ﴾ (ولو) که م و بی دهسه لآت بن ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ (غالب) ه ﴿الرَّحِيمُ﴾ (دەر) حق) به (ضعفا) یان ته ماشای (دور) ی (دولاب) ی (فلک) که له (تاریخ) ی (انام) چ (تقلیات) ئی، پووی داوه؟ چه ند (دهولت) (ذلیل) بوون که وتینه ژیر (نیر) ی (اجنبی) پاشان کوو قوتار بووین؛ چیان کردیه؟ به چ (سعی) یه؟ به چ (غیرهت) ی؟ به چ (صبر) ئی؟ به چ (متانتهت) ئی؟ به چ (تدبیر) ئی؟ به چ (سیاسهت) ئی؟ (أماً) ئه مرؤ (نجات) بوون زور (مشکل) ه؛ (دهولت) هکانی (غالب) زور به (قوهت) ن، به (احتراس) ن، به (تیقظ) ن؛ (آلات) و (ادوات) ی (حربی) (عصری) له دهست گیرؤده کاندانیه؛ وه کی (حیزیون) به (پرحمهت) بی ئه ی ووت: (غاندی) به کلکه ته شی (مقابله) ی (طیاره) و (مدافع) و (أسطولی) (بریتانیا) ی ئه کا؟

﴿وَعَدَ اللَّهُ﴾ (وعد) ی داوه، خو ی به (نصر) ی ئیوه (وعد) ئی (قطعی) ﴿لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ﴾ به هر چی (وعد) بدا، ئه ی گه یه نیتته جی ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ له (شوون) ی (الهی) (دائر) به (تدبیر) ی (انام) ئاگادار نین، به (معنویات) (منهمک) ن له (مادیات) (العیاذبالله) (اعتبار) به (وعد) ی (الهی) نادهن، وه ئه وه ی (کافر) ه گه مه ی پی دئی.

﴿يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ (سطحی) شتی (ظاهری) (حتی) له (غور) ی (باطنی) ئاگادار نین، ئه لئین: ئه مانه بی دهسه لآت ن، نابنه هیچ، ئه مانه (صاحب) ی (ملک) ن، ئه بی (الی الأبد) پایه دار بن، (ملکی) (خاص) ی وانه، ئه و (دهولت) ه گه وره یه، (نفوس) ی زوره چوون شه پی له گه ل ئه کری؟ کوو (مغلوب) ئه بی؟ (معأنه) ئه وه ندی (قوهت) ی (مادی) ئه وی له وی زیاتر (قوهت) ی (معنوی) (لازم) ه، ئه گه ر (قوهت) ی (معنوی) نه بی، چیان پی ئه کری؟ یا (قوهت) ی (معنوی) شکا (عسکر) خو ی ناگری؛ (اسلحه) ی لی ئه بیته (قضا) و بارگرانی (أماً) (علم) ی (زراعت) له

(ضروریات)ی (حیات)ه، بۆ (مؤمن) و (کافر) و (بر) و (فاجر) پیویسته؛ (علم)ی (تلقیح) (علم)ی (دقیق)ه، نازانم له‌چیان وه‌رگرتیه؟ وه‌ک دۆشاوی کوردان، ئاوی‌تری له‌کئی گلی‌سپی له‌کئی؟ کوویان‌زانیه، (موادی) (غیری) (شکری) (افران) ئە‌کات؟ (علم)ی (نافع) و (ممدوح)ه ﴿وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ﴾ به (حصر) ﴿غَافِلُونَ﴾ به‌ دلّیاندانایه، (إحضارات)ی بۆ ناکه‌ن، ئه‌وی ئاگادار نه‌بئ له (معنویات) له (آخرت) (غافل)ه .

﴿أَوْلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ﴾ (تفکر)ی له (نفس)ی بی (میل) و (وهم) و (دخل)ی (خیال)، (خالص) به (جوهر)ی (انسانی)یه‌وه، یا له (احوال)ی (روحیه)ی (نفسیه)ی خوویان نا (فکرن) ﴿مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ (کائنات)ی (جو) ﴿إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ (خلق)ی (حق) و (ثابت) (دال) له‌سه‌ر (وجود)ی (الهی)؛ (واجب‌الوجود)، (متصف) به (علم) و (قدرت)ی (محیط) و (شامل) و (کامل) ﴿وَأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ بۆ (بقای)، (بقایه) (محدود) (ولو) درئیژی. (واقعا)ئه‌وه (تفکر) و (دقه) (ت)ی ئه‌وی؛ (اولاً): بزانی ئه‌و (عالم)ه، چ (قوه‌ت) و (نظام) و (حکمت) و (دقه‌ت)یکی تی‌دایه، (ثانیا): (قوا)ی (مادی) (علی‌الإطلاق) (نفاد)ی ئه‌بی، نیزیکه (انسان) له (نفس)ی خو‌پا بزانی، له چ (وه‌ن)ی ئه‌گاته چ (قوه‌ت)، له و (قوه‌ت)ه (إنحطاط) ئه‌کا دیته‌وه (نهایت)ه (ضعف)وه ئه‌توانی (تصور)کا، ئه‌و (انسان)ه (فه‌وتا)وه کی (حیوان)ی بی (قیمه‌ت) ئه‌پوا؟ نابئ؛ نه‌له (طبیعه‌ت) ئه‌وه‌شیته‌وه نه‌له‌ خوا، ئه‌بی بژیه ته‌وه، (نائل)ی (حیات)ی (سرمدی) (مسعودان)ه بی ﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ﴾ بویه (تامل) ناکه‌ن، (جحد) و (انکار) پئی (نظری) گرتیه، ﴿أَوْلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ﴾ تا ته‌ماشای (آیات)ی (آفاقی)که‌ن ﴿فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ﴾ ئی (عاد) و (ثمود) و (سائر)ی دی ﴿كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً﴾ له (آثار)یان ده‌رئه‌که‌وی (قوة)ی (بدنی) (تصویر) و (تعبیر) ئه‌گه‌ر، وه‌کی وان (هیکل) تراشیان زانیا؛ پوویان له‌خوا

پهرستی نه کردبا ﴿وَأَثَرُوا الْأَرْضَ﴾ به کۆلین و به کاریز و (سده) و (آباد) و (حفریات)؛ وابوه (دهولت)ی چهند (دهولت)ی وهرگیرایه ولاتی (الحاق)ی (ممالک)ی خوئی کردیه، ئه ویش (فوتا) و پۆیی ﴿وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا﴾ به (قصر) و (قصور) و (مبانی)، (قلع) و (قشلات) و باغ و باغات؛ (حتی) له (عمر)یشدا، گهلی (زیاد) ژیاپین ﴿وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ﴾ (معجزات)، (آیات)ی (احکام)ی (ایمان)یان نه هینا، (عذاب)یان هاتهسهه ﴿فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ﴾ (حاشا) (مالک) هه رچی به (مولک)ی خوئی بکا، (غصب) نیه، (أما) له ئه ندازه به دهه؛ باری بی هووده (عذاب)ی دا (ظلم)ه. لام وایه (أصحاب)ی ئیمه، (فرق)ی (ظلم) و (غصب)یان نه کردیه؛ به لئی ئه گهه ته ماشای (قهر) و (غلبه)ی بکهی، قسهی لی ناکری ﴿وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾ (اشهد بالله) ئه وهی بۆ (أصنام)، بۆ (شیخ) بۆ (پاپ) بۆ گاجووت (سجده) و (رکوع) ئه با، (ظلم) له خوئی ئه کا، (نفس)ی خوئی له ئه ندازه به دهه (رهزیل) ئه کا.

﴿ثُمَّ﴾ پاش (تبلیغ) و (کفر) و (هلاک) ﴿كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا﴾ ئه وانهی به (عمل)ی خراب (نفس)ی خویمان (مدنس) کردوه ﴿السُّوَى﴾ (عاقبهت)یان (عقوبهت)ی به (سوء) به لکوه (عین)ی (سوء)بوه ﴿أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ (عقلی) و (نقلی) و (فکری) و (سمعی) ﴿وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ﴾ له بههه تکذیب و (استهزا) به (آیات)ی خوا، (عاقبهت)یان وا به ده بوه ﴿اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ﴾ ئی (متطورات)دیاره، (مقصد)یش (انسان)ه ﴿ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ (شرح) و (تفصیل)ی (بالفعل) (عائد)ی ویه، گه رچی (انکار)ی (حشر)ی (جسمانی) ئیستا (تعمم)ی کردیه، (لکن) منزۆر (ایمان)م پیی هیه، (احتیاج)یم به (تاویل)نیه، چونکی (تفویض)ی ئه کهه م ﴿ثُمَّ﴾ دوا (اعاده) ﴿إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ بۆ (جزا).

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ﴾ (ساکت) و (مبهوت) و (مایوس) ئه بن، ئه وهقت ه (بحوله تعالی) پییان ئه لیم: بۆ (انکار)تان کرد؟ گۆی

یا، ئه‌وه‌ی به (علم) (إحاطه‌ی پێ نه‌دهن، (اعتراف‌ی پێ ناکه‌ن، (زه‌ه‌ی) (دعوا)یه (باطل)ه (واقعاً) گرد کردنه وه ی (عناصر)ی (هیکل)ی (انسان)ی کۆ بوونه‌وه‌ی (جمیع)ی (بشر) (من‌لدن‌آدم‌الی‌الإنقراض) له‌سه‌ر ئه‌م عه‌رده، نایه‌ته (فکر)؛ (أماً) کار (تبدل) ئه‌کا (مع‌أنه) (ارض) وئاسمان وه‌موو (کائنات) (نظر) به (قدرت) و (علم)ی خوای، پ‌ر به چه‌نگی نابێ؛ (فرق) و (تغییر)ی زۆر (سه‌ل)ه، وه‌کی (بعض)ه (ادباء) ئه‌لین: گه‌لێ شتمان لا (محال)بوو (مع‌هذا) (واقع)یش بوو (دائر) به (امر)ی (هام) (عرض)ی (ناپیلیون)یان کرد: ئه‌مه (محال)ه ووتی: (محال) ئه‌وه‌یه (کلمه)یه (فرنسی)نیه یعنی کلمه ی محال له قاموسی فرنسه دا نیه، ئه‌وانه‌ی (الوالعزم) له (قواد)ی (عسکری) ئه‌لین: نابێ، نابێ؛ (محال) (محال)ه به لێ (محال)ی (بغیره) (ممکن)ه؛ (أماً) (محال)ی (لذاته) (قابل) نیه، ببی.

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءٌ﴾ تا تکیان بۆ بکه‌ن، (نجات)یان ده‌ن ﴿وَكَانُوا﴾ له (دنیا)یه ﴿بِشُرَكَائِهِمْ﴾ به (سبب)وان ﴿كَافِرِينَ﴾ (اعتماد)یان دابوونه‌سه‌ر، ئه‌وانیان ئه‌په‌رستی، خوایان نه‌ده‌ناسی یا خود (ایمان) به شتی (علی ماهو علیه) نه بێ (کفر)ه (ایمان) به (صنم) که (شفاعه‌ت) ئه‌کا (عین)ی (کفر)ه به (صنم).

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ﴾ ئی پێشی (حال)ی (مجرم)ی (بیان)کرد له (موقف)؛ (صریحا)باسی (مطیع)ی نه‌فه‌رموو؛ ئه‌وه (عام)ه ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ ئه‌وئ پوژئ (نظر) به (ماوا) و (مئوی) ﴿يَتَفَرَّقُونَ﴾ (مجرم) و (مطیع)؛ ئه‌وه‌ته ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ئی بخونجی به‌جی بێ ﴿فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ﴾ می‌رگ و میرخوزار لاله و گولزار؛ (روضه) (ماء)ی (نهر)ی (سلسال)ه (دوحه) (سجع)ی (طیر)ه‌های (مؤذون)ه ﴿يُحِبُّونَ﴾ (احترام) و (اکرام) ئه‌گیرین، به (لذت) و (حرمت) ئه‌بن هه‌زارانی وه‌کی (ام کلثم) دیلانیه‌یان بۆ ئه‌لین.

﴿وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ (خصوص) ئه وهی (دائر) به چاکه کردنه ﴿وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ﴾ (مداری) (جراة) له سه ر گوناهان (حجدهی) (آخهت) یا (شبهه) ی (حجده) ﴿فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾ (عذاب) ی (مقابل) ی هه موو (روضه) و (دوحه) و باغ و بوستان و (لذته) و (نعمته) و (اکرام) و (احترام) ئه کا؛ ئه دی ئه وانه ی (مؤمن) ی (فاسق) ن لام وایه ئه و (وهقت) ی که ئه و (آیهت) ه (نازل) بوه نه بووین، له (صدر) ی (اسلامه تی) (مؤمن) ی (فاسق): (حاشا)؛ (أما) له (ایام) ی ئیمه زور (فاسق) هه ن، له (کافر) آن خراپترن؛ (ضرر) یان بو (امهت) و (ملهت) و (ملک) و (دهولهت) و (وطن) له (کافر) آن زیاتره؛ نازانم ئه وانه کوو (داخل) ی (زمره) یی (اهل) ی (سنهت) و (جماعهت) ئه بن؟ له ژیر ئالایی (شیخ) ی (اشعر) ی (حشر) ئه کرین؟ (معأنه) من لام ناخوش نیه، بچنه به هه شت، چ (ضرر) یان بو ئیمه نابی، خوی (تعالی) ن (مهلهت) یان نه دا، زوو (معاقبه) یان بکا، بو وانیش و بو (مسلمان) آنیش (خیره)؛ ئه وان که متر گونا هه که ن؛ (مسلمان) آن زیتر له (شه) یان (ئه مین) ئه بن.

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ﴾ (کلام) یکه (مفرع) له (سابق) ئه وانه ی (رجوع) یان بو لای خویه، بوونه دوو (فرقه)؛ (مؤمن) ی (صالح) له (روضه)؛ (کافر) ی (مکذب) و (جاحد) له (عذاب)؛ ئه و (آن) ه (شرک) و (شرکا) یان به کار نه هات (ناظر) ی (مؤمن) زوبان به (تقدیس) و (حمد) ی (کبریائی) گوشاد ئه کا؛ (تقدیس) ی خوا ئه کا؛ له هه موو (وهقت) ﴿حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ﴾ که (وهقت) ی (عبادهت) ی پوژ په ره ست و (امثال) یانه؛ ئیواران پوو له (مغرب)، سبه یان پوو له (مشرق) ئه که ن.

﴿وَلَهُ الْحَمْدُ﴾ (ثنا) ی (على وجه التعظيم والتبجيل) ﴿فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بو ئه وه؛ ئه و (اله) له ئاسمان و (ارض) آن، بی (نقص) و (عیب)؛ (ثنا) و ستایش بو (ناقص) (استهزا) یه ﴿وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ﴾ ئه و دوو (وهقت) ه (وهقت) ی (کیف) و (صفا) و (استظهار) یانه چ

(مربوط) بی به (تسبیح) چ به (حمد) خوشه؛ با به هر دو وکیان (مربوط) بی، چ (قید) یه؟ من لام وایه (اشاره) بو (اوقات) ی (لذت) و (عباده ت) (مشرك) آن (اولی) تره له (اشاره) بو (اوقات) ی نویژی خو مان؛ به و (نوع) ه (زیده) (مربوط) ه. نه گهر چه زیشت له (معرکه) یه، ته ماشای (روح المعانی) که، جا سهرت سوورپ نه مینئ، نه لئی: (فسبحان الله!).

﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾ لام وایه (طبیعیون) یش (آخری) (اعتراف) به (خروج) ی (ماده) ی (حی) ی له (ماده) ی (میت) نه که ن، وه (ال) هاتنی (حیات) یان بو نه م (ارض) ه پی (کشف) نا کرئ ﴿وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾ به هر (معنا) یه له حیات و (موت) نه ده یه وه (مناسب) ه ﴿وَيُحْيِي الْأَرْضَ﴾ زیندی نه کاته وه جا گیای لی شین نه بی ﴿بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ پاش مردنی هیشک نه بی، وهک سیل گهرم دادئ، (خصوص) له لای (عریستان) گهرمای هاوین گوشت نه برزینئ! ﴿وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ﴾ (انه) نیمه ش بزئه کرین، نه هاویژرینه ژیر (ارض)، (آخری) شین نه بینه وه.

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ (مادام) (اصلتان) خو له، له ویشدا نه ژیه نه وه ﴿ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾ بلاو نه بنه وه. (واقعا) (انسان) ئ به هزار سال له (تراب) په یا بی، پاش نه و په یابوونه باز (فجائی) (حساب) ه، چونکه (عقل) (حیران) ه؛ نه نورپته (عناصر) ی (انسان) وه (انسان) (فرق) ئ زور نه بینئ، ئاسمان و پسمان، (خاصة) (احوال) ی (روحیه) ی (مناسبه) ی له گه ل (عالم) ی (طبیعت) نیه، (جمع) له (بین) ی (روح) و (بدن) زور (مناسب)، له گه ل (جمع) ی (ثم) (اذا)؛ (تراخی) و (فجائی). نه وهی نه و (تطورات) ه بکا به خو ل؛ نه توانی ئیوه (غالب) کا، (انتشار) که ن.

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ﴾ بو ئیوه ﴿مِنْ أَنْفُسِكُمْ﴾ له خو تان ﴿أَزْوَاجًا﴾ نه گهر نه یان دیبا نیرومی کوو نه بن، وهکی (آدم) و (حوای) نه یان ووت؛ هر که سه، ژنی خو ی له کورته په راسووی (خوی) (خلق) کرایه، ﴿لَتَسْكُنُوا﴾

﴿إِلَيْهَا﴾ (میل) له گه ل (استقرار) و (سکونته)؛ (اولاً) به (موافقه) ی (میل) و (مشرب)؛ (ثانیا) به (جحیلی)؛ (ثالثاً) به جوانی، (رابعاً) به گوزهرانی (موافق) ی (حال). (واقعاً) (مدار) ی (سکونته) (راضی) بوون به یه کدینه (لکن) (مع الأسف) (فوقی) که م بووه. تووخوا پیاوئ به (شوکهت) (میل) ی (سکونی) له گه ل ژنی ناشیرین ئه بی؟ کچی چوارده ساله، به پیره افتان ئارام ئه گری؟ چند له مه و پیش، شه وی له (رادیو) (ذات) ی (مصری) (دائر) به (سکونته) ی ژن و میرد (نطق) ه کی زور پر (حکمهت) ی دا، شایانی نووسینه وه بوو، ئه گه ر له (جرائد) و (مجله) بیبینم، ئه ی نووسمه وه ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ به (واسطه) ی (توالد) و (قرب) ی (مزاج)، (محبهت) و (مرحمهت) ئه گه ر (رابطه) یه (خلق) ی به (بین) ی (بشر) نه بانایه، دووکهس یه کیان خوش نه ده ویست (په حم) یان به یه که نه ده کرد، به لئ (معنا) ی (زمخشری) جوانه، (زیاده) بو (مسلمان) ان. بی (سابقه) یی (تعارف) و (محبهت) که بوون به ژن و میرد، یه کیان خوشئه وی له گه ل یه که به (په حم) ئه بن ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ ئه وه ی (ذکر) کرا ﴿لآيَاتٍ﴾ نه ده له سه ده هه زاره ها، تاتی (فکر) ی زورن، گه وره ن ﴿لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ به (عقل) ئه زاندرئ ئه و (تحولات) و (ارتباط) ه چند (عجیب) ه، (حتی) ئه گه ر (عقل) له خوی به (فکر) ی، ئه زانی چند دووره! (بعض) ی له (معارضین) ی (داروین) ئه لئین: (مناسبه) له (بین) ی، میشک و (عقل) چیه؟

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (دقایق) و (آیات) ی (مجرا) ی ئاسمان و (ارض) به (علمای) (هیئت) و (جغرافیا) و (جیولوجیا) ئه زاندرئ ﴿وَإِخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ﴾ یش وایه (کشف) ی (حقیقهت) ی، زوری پی ئه وی ئه وی به (نظری) (سطحی) چ نازاندرئ. (اصناف) ی (بشر) زوبانیان (مختلف) ه زوریان (دنی) ن، بی (قواعد) ن، (قسم) ه کیان (راقی) ن، (شکر) ی (بعض) ی (آروپایی) ئه که ی، (لسان) ی (کورد) یش به (لسان) ی (زیندی) (راقی) (حساب) ئه که ن، (واقعاً) به (قواعد) ه، (لکن) (مواد) ی

زۆری (ضایع) بوه، ئه وهی له دهست لادی یان مابئ، مایه؛ ئی که وته ناو (ملا یان فه وتا)؛ (هه تا) (ناشکری نه بی گه لیکی (افاده) و (استفاده) ی پیوه نه هیشترایه، (حتی) (کل) ی (قوم) ی زوبانیان، شیوهی لیک جودایه، دوو (انسان) وهک یهک قسه ناکهن؛ (اختلاف) ی (لسان) و (لون)، (دخل) ی (اوضاع) ی (ارض) و ئاسمانی تیا به، ئه گه رچی (قائم) ه به (بدن) (أما) به (أفاقی) (حساب) ه ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ﴾ (علما) ی (طبیعهت) و (کیمیا)، نابینی، ئه وانهی ئه و (علم) هیان نیه، بۆ (اختلاف) ی (الوان) چ ئه لئین؟ زوبان نای هیئیی؛ وه (علما) ی (بلاغهت) یش له (اظهار) ی (آیات) ی (اختلاف) ی (لسان) به (آیات) (حساب) ن.

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ (معروف) و (مشهور) و (مکرر) ه له (قرآن) دا، (نوم) بۆ شه و (کسابه ت) بۆ پوژ؛ بۆیه (زمخشری) ئه فه رموی؛ ئه وه له (باب) ی (لف) و (ترتیب) ه (أته) (منامکم) ﴿وَابْتِغَاؤُكُمْ مِّنْ فَضْلِهِ﴾ (بالیل والنهار) (لکن) (حاجهت) به و (ترتیب) ه نیه، (خاصه) له (ترقی) (حضارهت)؛ بۆ (قوم) ی زۆر شه و پوژ، پوژ شه وه، وه (قوم) ی له پوژو شه و (سعی) ئه کات و ئه خه وئیی ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ﴾ ئه وهی ئه نووی ئه وهی (اشتغال) ئه کا، زۆر ئاگای له خو نیه، ئه بی بۆیان (ذکر) بکه ن، تا ببیه ن. (نوم) (آیه) ه، (آیه) ی (عجیب) ه، (قوا) ی (مدرکه) له (ادراک) را ئه وه ستی؛ (یعنی) (حواس) ی (ظاهره)؛ (أما) (قوا) ی (عامله) ئیشی خو یان ئه کهن، (هاضمه) (غازیه)، (نامیه)، (ماسکه)، (مولده) (فتور) یان به سه ر دانایه؛ (دم) (دوران) ئه کا، (قلب) لی ئه دا، له (قوا) ی (مدرکه) ی (باطنه)؛ به س (عقل) ی (واعی) ئه خه وئیی، بۆیه له (خه وندا) هه زار، قجه ج و بجه جی سه یرسه یر ئه بینیی، بی (محاکمه) (قبول) ی ئه که ی، لی کدانه وه زۆر (نادر) ه.

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقُ﴾ نافه رموی: (وَمِنْ آيَاتِهِ الْبَرْقُ) چونکی (مقدمه) یه بۆ بارانی (ره حمهت) که (احیا) ی (انام) ئه کا، (برق) تان نیشان

ئەدا ﴿خَوْفًا﴾ لەبرووسکە ویکەوتن؛ (حقیقە) (بعضا) زۆر (هائل) ه (دهشەت) ئەدا ﴿وَطَمَعًا﴾ بۆ (نزول) ی باران. بە (وجه) ئی تریش ئەتوانی (جهت) ی (نصب) ی (خوف) و (طمع) (بیان) کە ی؛ (واقعاً) لەدیتنی (برق)؛ (خوف) و (طمع) (ترتب) ئەکا، (کأنه) (علت) و (معلول) ن وه (ارائه) ی له خواوہیہ؛ بۆیہ بووینہ (معلول) ی (اراء) ه. (اوایل) له (برق) چیان نەدەزانی؛ (حکما) ئەیان کردە، (ادخن) ه و (مدخن) ه؛ تا کو لهو (اواخر) ه (قوت) ی (برق) ی ئەلەکتریکی کەهربائی (کشف) کرا، (دنیا) ی پئی (منور) بوو، شەوی پئی ئەکەنە پۆژ، وه له گەلی (امور) ی (هامه) (استخدام) ی ئەکەن، له وسەر و ئەو سەری (دنیا) (حوادث) ی پئی ئەزانن. دەرکەوت ئەمە له دووکەل و زەنگە سوورە وکلکی گانی؛ ئەوانە ی ئیمە باخەریکی (اعراب) بن، ناشکری نەبئی، له (ترکیب) و (نظم) ی (کائنات) نه (مفعول) ئی نه (معلول) ئی نه (فعل) ئی نه (قوت) ئی نه بوو.

﴿وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً﴾ گاهئ (خفیف)؛ (گاهئ) (شدید)؛ هەر (قرائه) ت(ه) به (اعتبار) ئی ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ به (قوت) ی (عقل) ئەزاندرئ، (إستحصال) ی (قوت) ی (کهربایی)، (ترکیب) ی (سحاب)، باران بارین، چ (قوت) و (قدرت) و (تدبیر) یکی ئەوئ؟! ئەگەر (عقل) نەبا، (برق) چۆن (کشف) ئە کرا؟ ئەمە (شاهد) ییە له (طرف) خوا کە ئەو (حکما) یانە (عاقل) ن، ئەفەندی مەش ئەلئ: (فلان) (ولی) (امر) ی کردە هەور: ببارە، باری؛ مەبارە؛ نابارئ!

ئەلئین: باران به (امر) ی (شیخ) ئەبارئ به (امر) ی (کن، فکان) وهک (امر) ی (باری)!

ئەمەش (اصفیا) یەکانی ئیمەن.

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ﴾ (دوام) و (بقا) یان و (صنع) یان به (امر) ی (الهی) یه؛ (امر) ئی (تکوینی)؛ (تجاذب) و (تدافع) و (تماسک) و (الف) ی (کیمیای)؛ (جریان) ی (قوت) یی (کهربایی). (قوا) ی

(جسمانی) به (اعتراف)ی (حکما)ی (اولین) و (آخرین) (نقاد)ی ئه بئ ؛
 كه (قوه)نه ما، (اجرام) له بار يه ك دئته دهر، ته رتوتوونا ئه بئ، كه وایئ ئیوه
 ئه مرن، خو له میشتان له (ارض) دائه مینئ؛ دوايه گرتان ئه كاته وه، بانگتان
 ئه كا، بؤ زیندی بوونه وه (حشر) ﴿ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً﴾ (دعوته)ئ سووك
 وئاسان، بئ (تكلیف) و (تكلف) ﴿مِّنَ الْأَرْضِ﴾ كه له ویدا (مودوع)ن ﴿إِذَا أَنْتُمْ
 تَخْرُجُونَ﴾ له (ارض) دئته دهر (انسان)ئ (كما كان)؛ ئه و (دعوته)ه. بؤ
 خوايه وهك (امر) (دعوته)ئ (تكوینی)یه؛ بؤ خواي نه بئ، نابئ هه موو
 (ملائكه)ی (سموات) و (أرض) و (سدره) و (كرسى) و (جنه)ت
 و (جحیم)، (حافین) و (صافین)، (كروبین) بلیین: (أيتها العظام الباليه)
 زیندی بنه وه، (تاثیر)ی نابئ كه س گوئئ ناداتی؛ (ولو) (باذن الله)یشی
 (علاوه)كه ن بؤ چه شم پؤشی، تا (موافقه)ی (دین)بكا، (حاشا)ئ ه
 (اذن)ه ش (تكوینی)یه (عائذ)ی خوايه. (أما) (تشریک)ی (ملك) و (ولی)
 له و (نوع)ه (شؤون) و (امر)ی (الهی) لای (بعض) له (سرامد)آنی (توحید)
 له (عقیده)یه (دینی)یه؛ (شان)ی خوا، (اشتراک) (قبول) ناکا، نا
 به خشرئ، ئه و (آیه)ت ه بؤ كئ یه؟ بؤ كه سیكه (حائز)ی هه موو (أوصاف)ی
 (سابقه)بئ: له (تفكر) و (علم) و (سمع) و (عقل).

﴿وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (ملك)، (جن)، (انس) هه رچی
 (ذی وضع) و (حیز)بئ ﴿كُلُّ لَهُ قَانُتُونَ﴾ خویان (منقاد)ن، (مدبر)ن وه کی
 ئیمه؛ (تدبیر) و (شؤون) ئه درئته كئ؟

﴿وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ (بعدالموت) وه پزین ﴿وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ﴾
 (اعاده)ی (اموات) له سه رخواي ئاسانتره، له (بدا)ی (خلق). (بدا)ی
 (انسان) له (عناصر) - (نظر)به (اعاده) - زؤر (سهل)تره، زئرا كارخانه ی
 (مواد)ی خام (مهیا)یه. (شخص)ئ خواردنئ ئه خوا (قوه)ی
 (مولده) (ماده)یه (تكوینی) (شخص)ئ (آخر) (حاضر) ئه كا، به شریقه یه
 ئه چئته (معمل)ی (په حم)؛ (هیکل)ی (انسان)ی لی دروست ئه كئ؛

(أماً) پاش لیک بوونه وهی، (عناصر) له گه ل (هوا) و (خۆل) تیکه لاو ئه بی؛ به لکوو (اجزای) له (مشارق) ی (أرض) و (مغارب) ی (تفرقه) ئه کات، گوشتی کرم ئه ی خوا کرم (حیوان) ئی تر، سه د (تحولات) ی به سه ردادی وه ک (هیکل) ی (توت عه نغ آمون) ی له (اهرام) داناندری (منتظر) ی (عوده ت) ی (روح) بی؛ جا (اجزای) ئه و (ذات) ه له مه یانی سه د هه زار ملیۆن (أشخاص) ی دی، که ئه وانیش وه کی وی یان لی هاتیه؛ چۆن (امتیان ده کری؟) مردی (غریب) ی (أراضی) (مقدسه) هه نده له ناو (قبر) دا نامینی، فری ئه دری؛ (ذرات) ی چی به سه ردی؟ (مقابر) ی (بغدادی) به ی ن، به ی ن (دجله) خاوینی ئه کاته وه، برۆ بو (شط العرب) و (بحر) ی (محیط)؛ ئه وانه به ئاسانی خر ئه کرینه وه؟ ئه خریته (قالب) ی، (اعاده) ی (شکل) ی (سابق) ی ئه کاته وه؛ ئه و ئه گه ر له (نظر) ی (عقل) (محال) نه بی؛ زۆر زۆر دووره، به (صعوبه ت) (اعتراف) ی پی ئه کا، (فی الحقیقه) (استسلام) و (تفویض) ی پی ئه وئ؛ بۆیه (جناب) ی ئه فه رموی: (علیه) بو ئه ونه بی، هه ر (ممکن) نیه (فضل) له (سهل) و (اسهل) ی؛ به لئێ که سی (ایمان) ی به (کمال) ی (قدره ت) و (علم) ی خوای هه بی، هه رچی (ممکن) ه، (نسبه ت) به (قدره ت) ی ئه و، خۆ ئه وی (سهل) هیچ، ئه وی (صعب) بی، له (نظر) ی به (اسهل) ی ئه زانی، کئ ئه توانی شتی تیکدا، وه کی خۆی بیکاته وه؟ با (وجود) ی (اجزا) کانی هه موو (حاضر) و به ر (حس) و (آله ت) ه (جناب) ی (حق) له (قرآن) ی (کریم)، شتی (صعب) به (سهل) ی ئه نوینی تا به (سهل) ی بچیته ده ماغ به (سهل) ی (توجه) ی بو بکری. ماندی بوون و (تعب) و (زهحمه ت) بو خوای نیه، (أماً) بنۆره (معمل) ی (کۆن)، تا وشیه ترئی یه، گوله گه نمی پی ئه گا، چ تیکه و لیکه ئه کری؟ چ (قوه ت) (استخدام) و (صرف) ئه کری؟ چ (ترکیب) و (نظم) و (ترتیب) ئی داده ندری؟ تا ئیستکانه چایه یه کی به ده ست ئه خه ی؛ چ ئه که ی؟ ده بی، کوو ده بی؟ چۆنت بو دی؟ (دقه ت) که، چه ند (صعب) ه؛ ئه گه ر بی له (خلق) ی (الهی)

(تعاون) ی (بشری) نه با، کوو ئه بوو؟ بنۆپۆی؛ چهند (صعب)ه، چهند (سهل) بوه! دیاره کاری خوای له (فوق) ی هه موو شته؛ (بدا) ی (خلق) بۆ وی ئاسانه، (اعاده) ی له سه روی ئاسانتره (لکن) (ده خیل) ه کهم، بۆ (عمرو) و (زید) (مبذول) مه کهن، (ایمان) به (قدرت) ی خوا مه که نه (وسيله) یی (شرک) ﴿وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى﴾ (أوصاف) ی (ذاتیه) (شوون) ی (الوهیهت) ی (شرکهت) (قبول) ناکا یا خود، (مثل) له سه ر (معنا) ی خو ی بی، وه کی (زجاج) ئه فه رمو ی: (عائد) بی، بۆ (اهونیهت) ی (اعاده) (أما) نازانم (جمله) ی ﴿فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (مساعده) ی ئه کا؟ هه رچی بی؛ (تمثل) ی (صورهت) ی نیه، (مادام) (صورهت) و (شکل) بی، بۆ خوای (عالی) نیه، (فضل) له (اعلی) (تمثیل) بو (ملک) بو (ابلیس) ئه بی، (اساسا) (مصور) و (مشکل) ن؛ (محدود) ن، (أما) (مجرد) (فضل) له (کبریائی) (قابل) ی (تمثیل) و (تمثل) ی نیه. (ذاتا) بت په ره ستی له (تمثل) (تمثیل) کرا؛ لی ره (مغالطه) یه ئه کهن، ئه وان ی (خیالیون) (قوهت) ی (ممثلی) یان زۆر به (قوهت) ه؛ شت (تمثیل) ئه کهن، به (غلط) ئه چن، یا خو یان به (غلط) ئه به ن، ئه ی که نه (تمثل). (اولیای) (عظام) ئه چن، وه ک (شیخی عربی)؛ (إمامی فاروقی)، (نفی) (مئل) ئه کهن، (أما) (قائل) ن به (مئل)؛ (نعوذ بالله) له (غلبه) ی (وهم) و (خیال)! و ابزانم ئه وانه (قول) ی (حکما) و (بعض) ی (مليون) یان (تمثیل) کردیه، شته کیان لی په یا کردیه، (جبریل) (تمثل) ئه کا، (أما) له (مجردات) نیه، لای ئیمه ئه وی بل ی: (مجرده) ئه ل ی (محال) ه (و علی کل حال) (حضرهت) ی (کبریائی) (قیاس) له (جبریل) و (ابلیس) ناکر ی. (أما) له (تورات) و (وا) ده ر ئه که وی (اساسا) (مشکل) ه (أما) هه موو که س نای بینی؛ ئه وه ی بۆی بی، به (ئاشکرا) بۆ وی ئه بی به (رسول)؛ وه بۆ (رسول) و (حواله) ی خو ی (ظاهر) ئه کا، وه گوشتی گو ساله ش ئه خوات، و زۆرانی ئه گری وه نیزیک ئه بی بکه وی، ئه وه ی (قائل) ه به (مثل) ئه گه ر زۆر به قوهت نه بی، وه کی

(شیخی عربی) و (امامی فاروقی) به (هلاک) ئه چی؛ (ذاتا) (کفری) (صدیق) یان و (اتباع) یان، له (تمثل) هه ل ئه ستی، (علامه ت) ی (فارق) یان ئاگا لی ئیه، هه زار (په حمه ت) له (حکما) ی (الهیون) بی، (ذهن) ی ئیمه یان له (تصویری) (خیالی) پاک کرد، وه (الا) ئیمه ش وه کی جوو و دیانان ئه پویشتین. (سبحان الله) (بعض) ئی (انکار) ی (قوه) یی (مصوره) ئه که ن، (أما) (خویان خه ریکی) (تصویر) ی خوان. خۆزیا ئه وانه (تمثیل) ی (طیاره) کیان کردبا، له خوا گه رابان ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ئه وی (حکیم) بی، ئیش بی هووده ناکا؛ ئه و (انسان) ه (خصوص) (نابخ) ه کانی (عبقری) یه کان (بالمرة) بفه وتین، وه کی (حیوان)، چۆن ئه بی؟ ئاگاداری: یه که م (بعض) ئی ئه لئین: (ضمیر) ی (علیه)، بۆ (خلق) ه؛ به (معنا) (مغلوقة) ه (یعنی) (تطورات) له سه ر (نطفة) تا ئه گاته (انسانی)، گرانه؛ زیندی بونه وه ی به (حال) ی (حاضر)، بی (تطور) له سه ری (اهون) ه؛ توپه هات؛ (ماده) چ ئاگای له (صعوبه ت) و (سهوله ت) ه؟ ئیستا ئیمه له سه ر (عقل) و (شعور) مان، چ ئاگامان له (نیما) و (غذا) و (دوران) ی (دم) و (دقات) ی (قلب) و سائری (امور) ی (طبیعیه) هه یه؟ چ گرانی له سه ر مه یه؟

یه که م : (ملا) یانی دی وا ئه فه رموون: که (اعاده) بۆ هه موو که س (اهوه ن) ه له (بدا) ی کار، (أما) (حقیقه) (غلط) ن. وه کی (تحریر) مان کرد، (اعاده) له (نفس الامر) زۆر (صعب) ه، بۆ خوا (اهوه ن) ه بۆ ئیدی نا، به لکوو (غیره) (ممکن) ه سئیه م: (زمخشری) (توجیه) ی ئه کا، بۆ (اهونیه ت)، ئه فه رموی: (خلاصه) (بدا) ی (خلق) (واجب) نیه له سه رخوا، (أما) (اعاده) (واجب) ه، بۆ (مجازات) و (مکافات) ی (مکلفین)، که به (مقتضی) ی (عدل) (واجب) ه، (واجب) له (ممتنع) دووره دوورتره، هه تا له (محال) ی دوورتر بی، (سهل) تره (ابن منیر) (معارضه) ی ئه کا، (کما هو دابة) (که هیچ شت له سه ر خوای واجب نیه) (لکن) به (إنصاف) ته ماشای قسه ی (زمخشری) که ی جی ی ئه و (إعتراض) ه ی نیه؛ ئه ویش

به لکوو (سائری) معتزله) (شمول)ی (قدره ت)ی (الهی) بۆ هه موو (ممکنات) ئه سه لمینن (أما) (نظر) به (حکمه ت) (بعض) هشت، بۆ خوا ئه که نه (ممتنع) و (واجب)ی (بالغیر) نه (بالذات). ئه وان (نظر) بۆ (وصفا) ئه که نه، ئی مه (نظر) بۆ (ذات)ی (کبریائی)؛ ئه وان ئه لّین: (ممتنع) و (واجب)ی (بالغیر) ئی مه ئه لّین: (ممکن)ی (بالذات) ئه گهر به (إنصاف) ته ماشا کهین، (نزاع) نیه؛ ئه وان (نظر) بۆ (ذات) (قائل) بن به (عموم)، ئی مه ش (نظر) به (مقتضا)ی (صفه ت) (قائل) بین به (تخصیصی)، آیا (انکار)ی (حکیمی) (الهی) ئه کهین؟ (حاشا)؛ (حکیم) ئی شی ناشایسته یی (حکمت) نا کا .

دووهم: (اعاده) له که رسته یی (سابق) ئه بی؛ ئه گهر بوه (معدوم)ی (صرف)؛ نه خۆی نه (اجزای) له (مقوله)ی (وجود) نه مان، (تصور)ی (اعاده) نا کری؛ ئه گهر شتی له وینه یی په یا بی؛ نه ئه وه، نه له وی په (مخلوق)ی سه ربه خۆیه، شتی تره؛ ئه مه په (حکیم) ئه لّی: " (اعاده)ی (معدوم)ی (مُحال)ه " (اعاده) وهك (خَلَق) نیه؛ ئه م له (عَدَم)ی (صرف) ئه بی؛ (أما) (اعاده) (خیال) نا کری. (إمامی رازی) دوا ی (معركه) په (شدید)، (إعتراف) ئه کا، به (إستحاله)ی (اعاده)ی (معدم) ﴿ضَرْبٌ﴾ خوا وهندی (حکیم)ی (مثل)ی (أعلى) ﴿لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنْفُسِكُمْ﴾ له خۆتانه؛ (حالات)ی (قربیه) (إداری) په ﴿هَلْ لَكُمْ﴾ ئایا هه په؛ بۆ ئی وه؟ ﴿مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ له (عبد) آن؛ کۆیلان ﴿مَنْ شُرَكَاءَ﴾ هه یچ (شريك) تان بن ﴿مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ له مال و منال و (ملك) و (عقار) ﴿فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ﴾ ئی وه؛ (مالك) و (مملوك) له (رزق) دا، په ك بن؟ وهك په ك (تصّرف)ی تیا بکه ن ﴿تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ﴾ ئه ترسن، (إستبداد) بکه ن، وهك له خۆتان ئه ترسن؛ (یعنی) خۆبه خۆیی؛ (حُرّ) له (حُرّ). جا که سی (إنصاف)ی هه بی، چۆن به (ذله ت)ی (شرکه ت)ی (عبد) - با (وجودی) وه کی وی په له (إنسانیه ت) دا - (راضی) نه نی؛

(جمادى)، (حيوان) ئى ئەكا به (شريك) ى خوا، (نسبهت) ى (تدبير) و (تصرف) ى (خلق) ى پى ئەدا؟ براگه وره يه، له (مقام) ى خۆى، (شرکهت) ى براو (ولد) ى (قبول) ناکا ﴿كَذَلِكَ نَفَصَلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ (لكن) (مع الأسف) ئەوانه (عقل) يان نيه؛ (سواد) ى (أعظم) له (بشر) زۆر بى هوش؛ ئەنۆرى (شخص) ئى (عيب) هكى گه وره و ئاشكرای هه يه؛ (ملا الغم) به و (عيب) ه (طعن) له كه سى تر ئەدا؛ به لكو ئەو كه سه له و (عيب) ه (مبّرًا) بى؛ (دهولت) ئى ئەبينى، به (وزرا) و (أعيان) و (مندوب) و (مدرا) هه ريهك (نوع) ه كارى ئەكا؛ ئەگه ريهك (رئيس) نه بى بو (كل) چ ئەكرى؟ (حتى) (مجلس) ئى بى (رئيس) ئى (إدارة) ناكرى.

له هر كارى بنۆرى، تا (توحد) ئى نه بى، ناكرى؛ ئەوانه (تابع) ى (حق) نابن ﴿بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾ ئەوانه ى خۆيان به (شريك) (قايل) نين، بوخوا (شريك) په يانه كه ن (حقًا) (شرك) (ظلم) ه، له هه موو (جهات)، (ظلم) ه؛ (تابع) ى (هوا) و هه وه س خۆيان بووين؛ (هوا) ى (نفس) ى (خبیث) (عقل) ى به (فساد) بردينه، (تفكر) ناکه ن ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ به (بطلان) و (عاقبهت) ﴿فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ﴾ ئەوانه ى به (شريك) ى ئەزانن، پى ى باشيان نيشان ئەدهن، (نجات) يان ئەبى، به (مطلب) ئەگه ن، ئەبن به (إنسان) ئى (عاقل) و (كامل) و (منصف)؟ ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ كى يه؟ بت و (ثور) و (سمك) و (تمثال)؟ (حاشا) (مادام)، ئەوانه، به (إتباع) ى (أهواء) (منال) بوون، بى (ناصر) و (معين) مانه وه ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ﴾ پووكه (دين)؛ (وضع) ى (تبليغى)؛ (ترتيب) ى (أسبابى) ﴿حَنِيفًا﴾ (ماثل) له (ضلال) و (ميول) ى (فاسيده) ﴿فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا﴾ (دين) بو (بشر) له (أمور) ى (فطرى) يه؛ (حيات) ى (إجتماعى) بى (دين) نابى؛ وه كى (حكما) ئەفه رموون: " (مدنى الطبع) بى (قاعده) و (قانون) و (تعاون) و (توافق) ناژين " هه ركه س به دواى (هوا) يه كه وى، هه ركه س (عقل) ى خۆى لاپه سند بى؛ (حيات) ى (مدنى) كوو

ئەبی؟ (حتی) (حیوانات)ی، که به (هیئت)ی (اجتماعی) بژین، بی (دین) نابن؛
 وهکی (نحل و نمل) و (أرضه) ﴿لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ﴾ (مادام) (بَشْر)،
 (بَشْر)بی، له (فطرهت) نه گۆرپی، (میل)ی نه یه ته، سه ر (مزاح) و (مشرب) و
 (میل)ی (إنسانی): (مُتَّقِي)، نیک (نفس) به (مرحمت) به (إنصاف) وهک
 (أهل)ی به هه شت؛ (إستغنا)ی له (دین) نابی. گه لی که س که وتنه (فکر)ی
 (إلغای) (دین)؛ وه (حتی) (جمع)ی (مُتَقَدِّمِينَ) ئەلین: " (عقل) (مستغنی)یه له
 (بعث)ی (رسول) بو (وضع)ی (دین) " (أما) (غلط)ن. شاره زایی (أحوالات)ی
 (بشر)نن. دوایه، (رجال)ی (سیاسهت) و (تدبیر) - (حتی) وهک (هندن) بونح
 موسولین هتلر له (عباقری) (عصر) تی گه یشتن، (حیات)ی (بشری) (حتی)
 (حیات)ی (سیاسی) بی (دین) نابی. (أما) (مع الأسف) (دین)ی و
 له (ئه وروپا)ی دا نه بوو، به (دین) (حساب)بی؛ (دین)ی (إسلام) (فی الحقیقه)
 (دین)ی (فطری)؛ پاکه، بی (میل)ه؛ (دین)ی (سعی) و (عمل)ه؛ (دین)ی
 (رحمهت) و (فضل) و (شرف) و (ناموس) و (وقار) و (نباهت)ه؛ (لایه ق)ی
 (إنسانی) (إنسان)ه، (حافظ)ی (کرامهت)ی ژنانه؛ (دین)ی مهردانه، (دین)ی
 ژیانه؛ ژیانی خووش و (وسط)، بی (إفراط) و (تفریط)؛ (تجاوز) له
 (طبیعهت) ناکا، به س (منع)ی (طغیان)ی (طبیعهت) ئەکا؛ (دین) له گه ل
 (طبیعهت) (ضد)بی، ناژیه، (دوام) ناکا؛ (دین)ی (توسیع) دانه؛ (میل)ی (علی
 کیفک) (دین)نیه؛ ئە گه ر (دخائل) تیکه لاوی (دین)ی (إسلام) نه کرابا؛ تا (أبد)
 (مصون) و بی (خلل) ئەما؛ ئە بوه (معشوقه)ی (بشر) ﴿ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾
 (دین)ی (فطری) (دین) پاسته (مستوی)یه بی (إنحراف)ه بی که ندو کۆسپه یه،
 ئەوی (مخالف)ی (فطری)یه، ناهه مواره، ریک ناکه وی ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾
 (حتی) له (علما)ی وه (رؤسا)ی (أدیان) ﴿لَا يَعْلَمُونَ﴾ (دین) ئە که نه
 (ماکنه)ی (تضیق)؛ ئە ها ئە و قسه ی مه که، (کافر) ئە بی. بنۆره (کتب)ی

(حنفی) یان، ئەگەر وابی، (مسلمان) له رووی عهردی نیه؛ ئەها ئەو گوناها، (حرام) ه؛ ئەگەر وابی، (صالحی) تازە روویوه. (عویصات) ی (اعتقادیات) ئەبی لات وابی؛ (رَبِّی) چ بکه م؟ ناچته (دهماغ)، (عقل) هه لی ناگری؛ مه خو، مه خووه، ته ماشاکه؛ (بکری) هه رده بن عاردی، خو ت (عذاب) ده، وه (إِلَّا) له (قیامت) (محروم) ئەبی. (آخری) له بهر (تضییق) (انقلاب) ئەکا (رَغَمَ أَنْفِهِمْ) له (دین) دهرده چن! گه لی جار له سهر (دهروس) ی (فقی) یان ئەلیم: " (بعض) ی (ذواتی) به سی (مسئله) (مذهب) ی (شافعی) یان (إنقراض) پیدای.

1. (إقترا) ی (نیهت) له نوێژ.

2. (عدالت) له (نکاح).

3. (رؤية) له بیع.

(مذهب) ی نوێژ و (نکاح) و (بیع) ی پی نه کری؛ چی پی ئە کری؟ ﴿مَنْ يَبِيْعَ﴾ **إِلَيْهِ** ﴿بِهِ﴾ (إخلاص) به (میل) ی بی (غش) پوو له خواکه ن؛ یه که؛ یه ک بن؛ ﴿وَأَتَّقُوهُ﴾ (مخالفة) ی (أمر) ی مه که ن ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ به چی ی بگهین، که (نية) تان هی، بی په شیمانی و (فاصل) ه بلین: (اللَّهُ أَكْبَرُ) أولاً (والسلام) (أخراً) له (قرآن) (أدهب) ئەکه م، (وَأِلَّا) باسی چوونه ده ری ی له نوێژ، (نقل) م ئە کرد؛ ئەوانه ی (سلام) یان لا (شرط) نیه ﴿وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (حقیقی) و (مجازی) ﴿مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ﴾ (زمخشری) به سهر (قراءت) ی (فارقوا) دا، رویشتییه؛ (ذاتاً) (مأل) ی (تفرقه) (ترك) ه ﴿وَكَانُوا شِيعًا﴾ هه ر (فرقه) یه دوا ی (شخص) ی ئەکه وی ﴿كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ﴾ هه رچونی بی ﴿فَرِحُونَ﴾ (کیف) خو ش؛ (حق) ئی وانه، ئەوانی تر (باطل) ن؛ ئەبا (مسلمان) ان (رعايت) ی ئەو (آية) ه بکه ن؛ (مُقَيَّد) ی (أشخاص) نه بن، به ناوی (دین)، (دین) پارچه پارچه نه که ن؛ (علمای) (مذهبی) ئەلین: " ئەبی لات وابی (إمام) ی توو، ئەوه ی بیلی؛ (حق) ه؛ (إحتمال) ی (خطأ) ی هه یه له (فقیهات)،

(عین) ی (صواب) ه له (اعتقادیات)، ئیدی (خطأ) ه (إحتمال) ی (صواب) ی هیه، (اعتقادیات) ی (باطل) ه " . له و (مقام) ه (مفسرین) (مضطرب) ن، له (ترکیبات) ی (نحویة) (مختلف) ن؛ (ومن العجائب) له (ابن عباس) (نقل) نه که ن، له (جواب) ی (سؤال) ی پیای، له خه ساندنی (بهايم) (آیه) ی ﴿لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ﴾ خویندیته وه؛ له (مجاهد) و (عکرمه) ش (تفسیر) ی به (إحضا) (نقل) کراوه؛ (ألبت) ه نه وه له (ابن عباس) دووره. (أما) (إنسان) له (حق) (نُقال) ان بلی: چی؟ نه با (طبقه) یه له (أهل) ی (علم) هه با، (نسبت) یان له گه لا هیچ (مذهب) ی نه با، (مسلمان) نان و (ملا) ی (مسلمان) ان؛ نه وه سهیره نه وانی ئیمه به (معتزلی) یان نه لئین: (أصحاب) ی (بدع) و (أهوا) " (أما) نه وان، ئیمه زیتر دوور نه خه نه وه؛ له (سنة) و (إتباع) ی (کتاب). خوژی (ملا) یان (نظر) به (إختلاف) ی (ملا) یانی پیش خویان، فه رموو بایان: (تلك أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ) باییمه (سعی) کهین، له (وفاق) و (أتباع) ی (ماهو الألیق والأوفق) بی (تعصب) بو (إمام) ی (رأساً). نازانم له (عاقبت) ی (إختلاف) نه (فکر) یین؟ به لام (میل) ی (شقاق) و (خلاف)، به ناوی (تعصب) ی (دین) که (قوة) ی به ست، جی ی (تأمل) و (تفکر)، (عاقبت) نه ندیشه یی نایه لی. (سوق) ی نه کا، بو (میدان) ی (حرب)؛ چ (حرب)؟ (حرب) ی خانه گی؛ شه ری خوبه خوئی. (حیف) و سه د (حیف) بو قوم) ی، (صاحب) ی نه و (دین) و (کتاب) ه بن، و (متفرق) و په راگه نده بوون! (رجال) ه کانی بی (قوة) و هیز بوون، تا کو (علی) رغم ی (ابن عباس) به ده ست (نه و پروپایی) یان، (فحول) ه کان خه سان (الآن) یش نه لئین: " (إختلاف أُمَّتي رَحْمَةٌ) " نه وه (نوع) یکه له (تبدیل) ی (خلق) ی خوا؛ (أما) (حقائق) (تبدل) ناکا؛ هه موو (عالم) (سجده) بو گا جووت ببا، بلین: " نه وه خوایه؛ (خالق) ی (أرض) و (سما) یه " نابی به خوا؛ هه ر گا جووته؛ سه ری بره؛ گوشتی بکه شفته و کفته! به (ملایه تی) به (ولایه ت) به (ملکی) به (نُبوت) به (رساله ت) (إنسان) (تبدل) ناکا، هه ر (إنسان) ه؛ له (قواعد) ی

(عام) هی (بشرى) ده رناژى؛ سه ده هزار جارى بلى: " (عَلِمَهُ كَعَلِمِ اللّٰهِ) " (علم) ی نابیته وهك (علم) ی؛ (علم) ی هه موو (عالم) (نظر) به (علم) ی خواى (لاشئ) ه؛ (إحتیاج) ی به (أكل) و (شرب) هه یه؛ ئه خه وئى، ئه كه وئى؛ راست نابیته وه، ئه مرئى ﴿وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ﴾ (بنا) له (تقریر) ی (إبن جریر) (عبارت) ه له (مُشرك) ه كان؛ (أما) (نیسابوری) ئه ی كاته (عام) ﴿ضُرُّ﴾ (شدهت) ئى ﴿دَعَا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ﴾ (حتئى) ئه وانى (مُشرك) له (دُعَا) ی (أصنام) (غافل) ئه بن ﴿ثُمَّ إِذَا آذَاهُمْ مِنْهُ رَحْمَةٌ﴾ (كشف) الضُرُّ ﴿إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ﴾ له (ناس) ی (عام)؛ (ممکن) ه (بعض) آ له (مُشرك) ه كان وانه بن ﴿بَرِيهْمٌ يُشْرِكُونَ﴾ هه تا (شريك) یش بن هه ر (أهون) ه؛ (أما) (نسبهت) ی به لاو و (مصیبهت) بؤ خوا، ئه ویش له بهر (أمر) ی (فلان)، وه (كشف) ی بؤ (حضرت) ی (فلان)، به جارى له (شرك) ی تئى ئه په پرى ﴿لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ﴾ (لام) ی (مأل) ه؛ یا (لام) ی (أمر) ه؛ (أمر) ی (تهدید) ه ﴿فَنَمَتَّعُوا﴾ (تمتع) به (معنى) (لذتهت) ه، بؤ (تهدید) ه به (قرینه) ی ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ ئوبالى (لذتهت) تان ﴿أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا﴾ (حُجّهت) ئى (برهان) ئى (دلیل) ئى، یا (ذاسلطان) ئى (یعنى) (مَلِك) ئى ﴿فَهُوَ يَتَكَلَّمُ﴾ (على الثّاني) بى (تَجَوّز) ه ﴿بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ﴾ بییته (شريك) یان له (شرك)؛ (خلاصه) چ (دلیل) یان هه یه؛ له سه ر (شرك) له سه ر (شركا) یان؟ (شريك) یان دیاره، (حُجّهت) نیه، نهك بؤ (أصنام)، بؤ (مَلِك)؛ (فوق الملك)، (دُون الملك) ﴿وَإِذَا أَدَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً﴾ (نعمةت) ﴿فَرِحُوا بِهَا﴾ (فرح) ئى (مذموم)؛ (متكبر) انه (سفيه) انه ﴿وَإِنْ تُصِيبْهُمْ سَيِّئَةٌ﴾ (مقابل) ی (په حمهت) ﴿بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَهُمْ﴾ (تطاول) و (ظلم) ﴿إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ﴾ (ممکن) ه ئه و (ناس) انه (فرقه) یه ترین؛ (حوصله) قیسکه ته ننگ زوو (مغرور) ئه بن، زوو (مأیوس) ئه بن؛ (ممکن) ه ئه وانى پیشووبن؛ (شرك) یان له (حال) ئى، (قنوط) یان له (حال) ئى؛ دیاره (تنافى) نیه (مؤلف) ئى زور (ضعیف) وانزیک

تووشی (تناقی) نابی؛ (فکیف) (ذات) (علام الغیوب)؟! ﴿أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ﴾ بۆ (مأیوس) ئەبن؟ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ له و (قبض) و (بسط) ه ﴿لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ که (مُدبِرِّی) له په‌رده‌ی (غیب) ه وه هه‌یه (حَسَبَ الْمَشِيئَةِ) ئەو (إرادە) یی ئەکا؛ (بسط) و (قبض) (رزق) بۆ (خلق) ه وه (إيجاد) (عائد) (جناب) (باری) یه؛ به (طريقة) (تجارهت) (زراعت) (مع العلم)؛ وه‌به (كشف) (معادن) و (أرض) و چیا کۆلین؛ وه (مدّ) (أنايب) (نفط) (باباگورگور) (مثلاً)، یا (صفا) و (رقص) و سه‌ما؛ دیاره (مُدخل) ه (بشر) ی زۆر تیا‌یه؛ ئا‌فره‌تی (الآن) له (مصر) ه؛ (بعض) ی ئەلین: " کورده " (بعض) ی ئەلین: " ایرانی یه " شه‌و به‌سه‌د لیره (رقص) ئەکا. ئەم‌پۆ (ملا) یه خه‌ریکی (تدریس) و (تفسیر) و (خدمهت) (دین) یی، (رزق) ی نابی، به‌لکۆ ئی هه‌یه‌تی ئەی دزن، (حکومهت) و (ملهت) خه‌ریکی نان برینینی ؛ له (إنقلاب) (إستعمال) ی توتن، (بعض) ه که‌سی پووتو (رجال) (إنتساب) (صاحب) (معمل) ه‌کانیان کرد، به (مُدّة) یه که‌م، ده‌وله‌مه‌دن بوون؛ شه‌ق شه‌قانی به (دینار) ان ئەکه‌ن؛ (ملا) ی واش هه‌یه، به‌چله‌ی به‌هاری، تیر (ماست) ی ترش ناخوا، (عره‌ب) به‌چی ده‌وله‌مه‌ند بوون؟ به (جهاد)، به (ضرب) ی شیر، (کنوز) ی (روم) و (فارس) یان تاراج کرد؛ (حقیقه) ئەمه له سایه‌ی (دین) ی (إسلام) و (قرآن) بوو ﴿فَأَتِذَا الْقُرْبَى﴾ ئەی ئەو که‌سه‌ی خوا (بسط) ی (رزق) ت بۆ ئەکا، له (شکران) ه‌ی (نعمة) (عطا) که به (خزم) ﴿حَقَّهُ﴾ ئی لایه‌قیه‌تی ﴿وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ میوان، پریوار، ئایینه‌و ره‌وه‌نده ﴿وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ لام وایه، (مقام) (مقام) ی (زه‌کات) نیه؛ (أما) (قرابهت) ی (رسالهت په‌ناه) - (بنا) که (أمر) بۆ وی یه - (عطا) ی (فَدَكَ) بۆ (فاطمة الزهراء)؛ ه‌یچ (معنا) ی نیه؛ (فَدَكَ) که‌ی که‌وته ده‌ست پیغه‌مبه‌ری؟ که‌ی (حضره‌تی زه‌هراء) (إدعا) ی کرد؟ (واقعا) (علمای) (شیعه) وه‌کی (علمای) ی (غرب) (تبدیل) ی (تأریخ) ئەکه‌ن؛ (الآن) دیاره؛

(غیری) (مسکین) و (ابن السبیل) له (أصناف) ی (صدقه)، (صنف) ی تر نیه
 ﴿ذَلِكَ﴾ (إیتا) ی (مذکور) ﴿خَيْرٌ﴾ (فی نَفْسِه) یا (على غَيْرِه) باله (مقوله) ی
 (إیتا) و (إتفاق) بی ﴿لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ﴾ (جهت) ی (تقرب) و (صله) ی
 (رحم)، (وجه) ی (عظیم) ه لای خوا ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (فلاح) ئه مرق
 له واندا (مُنْحَصِر) ه؛ ئایا (ممکن) نیه، ئه و (إشارة) بی، بؤ ئه وانه ی (یریدون
 وَجْهَ اللَّهِ) یا خود (حصر) (إضافی) یه، (نظر) به (ریا) کارانه ﴿وَمَا آتَيْتُم مِّن رِّبَا﴾
 (ربا) یه و (معروف) بی (ألف) و (لام)؛ ئه وانه ی (بسط) ی (رزق) یان بؤ کراوه،
 (ربا) به یه ک، یا (أعظم) (طُرُق) ی (زیده) ی (ده ولت) ئه زانن؛ (حتی) گه لئ
 که س ئه یان ووت: " (سبب) ی (فقر) ی (إسلام)، (حُرمت) ی (ربا) یه ! " ئه وه
 (مُختار) ی (جُبائی) یه؛ یا (عطیة) به ئومیدی (مکافات) بدرئ؛ ئه وه ش (ابن
 عباس) و (بعض) ه (ذوات) ی (نقل) کرایه ﴿لِيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ﴾ له (مال)
 یان (زیاد) کا، (أَنَّهُ) (نما) یه که بکه ویتته ناوی ﴿فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ﴾ له کن خوی
 (برکت) ی نیه، بی (ثمره) ی (أخری) یه ﴿وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ﴾ (صدقه) یه
 (خیر) ی ﴿تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ﴾ بی پوو (ربا) ﴿فَأُولَئِكَ﴾ (مُعطي) یانی (لِوَجْهِ اللَّهِ)
 ﴿هُمُ الْمُضْغَفُونَ﴾ (أَنَّهُ) خویان (مال) و (ثواب) یشیان زیاد ئه که ن؛ (مال) یشیان
 (نما) ئه کا (ثواب) یشیان زور ئه بی، بویه ئه و (جمله) ی له (بَدَل) (فَهُوَ يَرْبُوا عِنْدَ
 اللَّهِ) فه رمووه. (حقیقة) (کاتب) ی (بلیغ) ی (بشر) (نظر) به (مُقابله) ی (صور) ی
 (عبارت) ی واداده نا، (لکن) (بلاغت) ی (إلهی) (قیاس) له وناکری. خوزی به
 وانه ی (نکات) ی ته وایان بؤ ظاهر ئه بی ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ﴾ (سبحان الله)
 مندال که هاته (فهم) (أول) (خیال) ئه کا، کئ ئه وی (خلق) کردیه؟ تا ئیستا
 نه بوه، کئ ئه وی په یا کردیه؟ له و (وهقت) ه؛ (إنصاف) ئی داک و بابه؛ ئه وی بی
 هاوینه (ده ماغ) ی؛ ئه چی؛ مه گه ر زور به (قوهت) ی (فطری) بی؛ ئه وه ش
 ئه بی؛ (أما) (بعد بُرْهَةٍ) پووئه کاته (برهان) ﴿ثُمَّ رَزَقْتُمْ﴾ له (مُدَّة) ی (حیات)
 ﴿ثُمَّ يَمِيتُكُمْ﴾ ئه مه ش (عیان) ه، ﴿ثُمَّ يُحْيِيكُمْ﴾ بؤ (بعث) ﴿فَلَمِن شُرَكَائِكُمْ﴾

مَنْ يَفْعَلُ مِنْ دَلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ ﴿﴾ هیچی له وانه پیّ ده کری؟ باپیره گه وره مان (ملا عبد الرحمنی جه لی) له (رساله ی) (إثبات واجب) نه فه رموی، " له هه موو (کهس) نزیکتر بو (تدخل) له (خلق ی) (إنسان)؛ داك و بابه؛ نه وانیش (لدى المراجعة) چ ئاگایان له (تكون ی) (جنین) نیه؛ نه وه نده یه (معاشره) یه نه کهن، بی (إدراك) و (شعور) و (علم ی) وان، (ولد ی) (تكون) نه کات؛ که (والدین) (حق) یان نه بی، (غیر ی) وان (ربط ی) نیه؛ بهس نه مینی (خلاق ی) (علیم) " له (أمثال ی) نه و جی یه، ده ره نه که وی (زمخشری) - با (وجود ی) له (أئمه ی) (إعتزال) بوه - (مُعْتَرَف) ه به (إحیا ی) (قبر)؛ نازانم (إمام ی) (عَضُد) و (سَعَد) بو (تعرض ی) بو نافه رموون؟ ﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ که سی له (نفس الأمر) آ، (شرکت ی) نه بی، به قسه نابی به (شريك)؛ (تقدس) و (تنزه ی) (مطلق) بو خوییه؛ (عقل ی) (أول) که له (نظر ی) (حكيم)، (إلهی) (فوق) جمیع الكائنات) ه، (نقص ی) (إمكان) ده رناچی؛ (إمكان) (إحتیاجی) یه ریا (مدار ی) (إحتیاجی) یه ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ ئاشکرا بوه، (بر) و (بحر ی) داگرتیه ﴿بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ﴾ (أولاً) به ده ست (صاحب) مال، به (ربا) به (طماع ی) (استیلا ی) (أموال) و (أنفس) له (جهت) (معامله ی) (بری)، له (طرف) (تجارهت ی) (بحری)، هه رچه ند (فساد) و شه رو شوپی (دنیا) بوو، گه رچی زوری به ناوی (دین) بوو، (أماً) (على التحقيق) بو (استیلا ی) (مال) و (مُلك) و (جلب) و (سلب) ی (منافع) بوو، بو خویان له خه لکی، به (واسطه ی) (ربا) و (إنحصار ی) (مال)، (زُرَاع) و (أرباب ی) (مواشی) نه که ونه ته نگتایی؛ (ثورة) نه کهن؛ (مُرابی) یه کان (مُحَكَّر) نه بن، نه و نه بی (إفلاس) نه کهن، و نه بی (محو) نه بنه وه ﴿لِيَذِيقَهُمْ﴾ نه وانی (مَشَائِي) و (فَسَاد) ن ﴿بِعُضِّ الَّذِي عَمِلُوا﴾ (جزا) یه که م، (تأديبی) ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ نه وان بگه رینه وه، ئیتر (عبرهت) بگرن؛ (مقابل) ی (ربا)، خواداده بوه (سبب) ی بشیویه کی، نیزیك بوو (دنیا) ژیر به ره و ژورکا.

دووهم: (تضیق) ی (حکومت) له سه ر (رعیه ت)، (إنقلاب) ی هیئا (ظهور).
سیّ یه م: بۆ (تجارهت) (استیلا) ی (سیادهت) ی (بحر) (آخر) ی بوو (سبب) ی
(حرب) ی (عظمی).

چوارهم: (بُخل) ی (وَلَى الْأَمْرُ)، (کسابهت) ی دزی وپّی گری (بِر) و (بحر) ی
له وی یه .

(ضربات) ی (إلهی) له (أول) هوه (تأدیبی) یه، (ثُمَّ) (إستئصالی) یه (مدار) ی
(كُل) (إتباع) ی (هوا) یه، بیّ (دینی) یه، (شِرک) ه، (مدرا) ی (رئاسهت) ه، (حُبّ) ی
(تفرقه) یه؛ وه (ترقی حضارته) (ترقی) داریه (فساد) و شه پو شوپو بیّ
نامووسی و بیّ (مروه تی) و بیّ (إنصافی) و بیّ (رحمی) و (فسق) و (فجور) و
(هَرَج) و (مَرَج). ئەمپۆ (فساد) له (بِر) و (بحر) و (هوا) (طغیان) ی کردیه؛
(کپه) ی (أرض) له (إضطراب) ه، نازانین، چی به سه ردیّ (عالم) زهنده قی
چوو له (حرب)؛ (موسولینی) (دکتاتور) ی (إیطالیا)؛ (هتلر) ی (روح) ی
(حماسهت) ی (ألمانيا) بۆ (حرب) پیّ کۆلیانه (قلب) له (خفقان) دایه؛ دوا ی
ئەم (تحریر) ه، ته ماشای (تفاسیر) ان که، (بِر) و (بحر) له (إنسان) ئەگۆپن؛
ئەپۆن بۆ (أول) ی (زمان) ی (قابل) و (هابل)؛ (جلندی) (غاضب) ی (سفائن)؛
برۆ بۆ (خرافات) ی (تورات)؛ (غرق) ئەبیّ له (بِر) یه؛ (حقیقه) (إنسان) (تأسف)
ئەکا ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ﴾ له (بِر) ی له (بحر) ی ﴿فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ﴾ له (أقوام) و (دولی)؛ (بری) و (بحری)؛ (سبب) به (فساد) ی
خۆیان، چیان به سه ر هات؟ (محو) بوونه وه! ﴿كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ﴾ (كُل) ی
(حزب) یّ دوا ی (إلهی) كهوت بوون به (عدو) و (سالب) و (ناهب) ی (أرواح) و
(أموال) ی یهك ﴿فَأَقِمْ﴾ (أیها السائر، الناظر المعتبر) ﴿وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقِيمِ﴾
پاست، بیّ (میل) و (محابا)، (وسط) بیّ (إفراط) و (تفریط)؛ (دین) ی پاستانه.
(واقعا) (بشر) (ثقافة) ی (دین) ی (إسلام) ی بووبا، زۆر به خووشی ئەژیا؛
(حیات) ی (دنیا) ی ئەبو، وینه ی (حیات) ی (جنّة). (أركان) ی (حضارته) ی

(حاضر) ه له (حیاه) ی (مدنی)، (دین) ی (وسط) ه، له (بین) ی (إفراط) و (تفریط) که له هه موو شتی بۆ (حیات) ی (عمومی) باشتره. ئه وه ی حه زی له (فسق) و (فجور) و (فساد) و (شُرور) ه، (طعن) له (دین) ئه دا؛ ئه وه ی حه زی له کارو (کسب) و (تحصیل) ی (فضائل) بی، (تقدیس) ی (دین) و ئاره زوو ئه کا، (عالم) (مُتدین) بی. ئه و باغانه ی به کیوانه وه بوو (دین) به خیوی ئه کردن، که (دین) (ضعیف) بوو، باغات ه که ش هیشک بوون.

روو له (دین) که نه وه، ئه ی (عباد) ی خوا، به ناوی (معارف) (ولایهت) ی (دین) و (دنیا) چیدی به (فساد) مه دن بگه پینه وه ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمًا﴾ پوژی، (عذاب) ی، (غضب) ی ﴿لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ﴾ که له (طرف) ی خوا، (رد) نه کری کی (رد) ی ئه کا؟ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ ئه وی پوژی ﴿يَصْدَعُونَ﴾ (تفرقه) ئه که ن، وردو هه را ئه بن، خو به خوی له گه ل (موسولمان) آن جودا ده بنه وه ﴿مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ ئوبالی به ملی خوی ﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا﴾ (عمل) ی (صالح) چه ند (عزیز) ه، لیره (مقابل) ی (کفر) داندراوه، ئه وانه ی چاکه ئه که ن ﴿فَلَا أَنفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ﴾ جی (إستراحت) بۆ خویان داده مه زرینن، ریکی ئه خه ن ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ﴾ (تمهید) ی (تفرقه) بویه یه ، (جزا) بداته ئه وکه سانه ی ﴿آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ (جزا) یه که ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ زیتر له (مقابله) و (معامله) ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾ ئه وانه ی که پی بی که لك، (مال) به (سفاهت) (صرف) ئه که ن، به جی (صرف) ی ناکه ن؛ (أولاد) یان (أقارب) یان، (فضل) له (مسکین) و (إبن السبیل) و (غریب) له برسان ئه نالن؛ خویان (غرق) ی (عُشرهت) ن ، تا (ثروهت) و سامانی هه موو له بان داده نی ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَّاحَ﴾ ئه و بایانه ی که (لقاح) ئه که ن؛ چ (لقاح) ی (سحاب)، چ (لقاح) ی دارو درهخت و بوستان ئه و هه مووشته (صاحب) گو له، که نیرو می هه یه، به و بایانه نه بی، چۆن (لقاح) ئه کری (حیوان) خوی ئه ی کا، به (میل) و (شعور)، درا خورماش ئه کری، (باقی) له هه نارو سیوو ئالی بالی و هه لوچکه و قه یسی و میو به (أنواع) ی،

هه رمى و كرۆسك، باوى و گيۆژو پرتە قالآ (أشباه)ى، شفتى، گندۆرهو، تروزی،
 ئاروو، كدوو، لۆبیاو (أشباه)ى وه (كذا)دانه ویلّهو، چۆن چاره سه ره ئه كرى؟
 (خلاصه) هه رچى (ثمر)ى هه بى، بى (لقاح)نابى؛ ئه و (لقاح)ه به و بايانه ئه بى؛
 ئه لىن: " (حشرات)يش (معاونه) ئه كا، (أما) لام وايه به (فساد)ى ئه با
 ﴿مُبَشِّرَاتٍ﴾ به باران، به (نما)ى (زرع)، (جودت)ى (ثمار) ئه گه ر گه رم نه بى،
 (دفع)ى (أمراض)ى باميه و و شفتى و گندۆرهو، ئه وهى (شوك)هى لى دا
 ﴿وَلِتَجْرِيَ الْفَلَكَ﴾ له (بحر)ى ﴿بِأَمْرِهِ﴾ (أمر)ى (تكوين)ى ﴿وَلِيُذِيقَكُمْ مِّنْ
 رَّحْمَتِهِ﴾ به رى درهخت و (نباتات) ﴿وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ﴾ (تجارهت)كه ن له
 (بحر)، بى (رقابهت)و شه پو له گه ل يه ك؛ (بحرى)ى (واسع) (برى)ى فراوان،
 به كارو (كسابهت) (مشغول)بن، (ربا) مه كه ن، بى هووده مالى خۆتان
 مه فه وتينن؛ له بهر (طمع) (دونيا) به (فساد) نه به ن ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ (شكر)ى
 (صاحب) (نعمة) بكه ن؛ (وَحَدَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ) ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ
 قَوْمِهِمْ﴾ (إرسال)ى به (روح)ى (حيات)، به (دين)ى (قِيم)؛ به مايه ي
 (سعادهت)ى (حياتى) ﴿فَجَاؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بۆ (حيات)ى (روح) وه ك (مطر)ه،
 له (فوق)ى (مطر)ه؛ (كفران)ى (نعمة)يان (مادى)و (معنوى) كرد ﴿فَانتَقَمْنَا
 مِنَ الَّذِينَ أَجْرُمُوا﴾ ئه وانه ي (كافر) بوون، (عداوهت)ى (مُسلّمان)يان كرد، ئه وا
 نه مان (مقهور) كردن؛ (نصرهت)ى (مؤمن)ه كانمان دا ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ
 الْمُؤْمِنِينَ﴾ (ذات)ى (كبريائى) ئه گه رچى (حق)ى كه سى له سه ر نيه، (أما)
 (ذات)ى (مُرْسِلُ الرُّسُلِ)، (شارع)ى (أحكام)، (داعى) إلى إجتنا ب)ى (أهواء
 النفس) (حق)ى ئه و (مُسلّمان)ى نه ي له سه ره، كه بۆ وى بوون به (عدوى)ى خزم
 (أقارب)ى خۆيان، (ترك)ى (دار)و (ديار)يان كرد؛ ئه و هه موو (عذاب)ه ؛
 (فقر)و (فاقه)و (ذلهت)و ده ربه ده رى له سه ر خواى (حق)يان كيّه،
 (نصرهت)يان دا؟ (سبحان الله العظيم)؛ به لى (لازم)ه (مؤمن)خوى به (مُقصر)
 بزانى تابتوانى، زىتر (سعى) بكا ﴿اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ﴾ هه رچه ند (إنسان)

(بعض) ه (أسباب) ی (طبیعیة) ئه بیه، ئه وینی (لکن) (حسب التأمل) ناچار
 ئه بی (إعتقاد) که ی (مُرسل الرياح) خویه؛ (وضع) و (هیئت) و (جغرافیا) ی
 (أرض) و (سمک) ی کیوی، وه کی خویه تی؛ (بعض) ه سال (مُتَمادياً) په شه بای
 دی، گه لی سال (راکد) و که م دی ئه گه ر بشیه، (دوام) ناکا، زۆربه (قوهت) نیه؛
 وه (بعض) ی (آثاری) دیاره له (طرف) خوی (قاهرة)؛ گه رچی ئیستا ئه لئین: "
 (غَضَبُ الطَّبِيعَةِ) ه ﴿فَتَثِيرُ سَحَابًا﴾ هه وری ده ئاژوا، بلاوی ئه کا ﴿فَيَبْسُطُهُ﴾ خوا
 پانی ئه کا ﴿فِي السَّمَاءِ﴾ له (علو) ﴿كَيْفَ يَشَاءُ﴾ به (وَجوه) ی (مُختلفه)
 ﴿وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا﴾ (قطعاً) (سید) ئه لی: " (تارةً) گاهی، (مَبسوط) و (مُتصل).
 گاهی (قطعه)، (قطعه) " (ممکن) ه (قطعه) کانی (مُتراکم) ی (مُراد) بی ﴿فَتَرَى
 الْوَدْقَ﴾ باران ﴿يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ﴾ ئاو له مه یه نانی هه ور، دیته ده ر، له وانیه
 به چاو ببیندری، (رائی) ئه توانی ببینی، (أما) له به ردووری (مشاهده) ی ناکا؛
 ئیمه له ناو ته م و مژئی (کثیف) دیمان، فتیله، فتیله، (بخار) ئه بوه به فر، له سه ر
 سمیل و پيشمان ئه نیشته، یال و بژی، وه کلکی وولاغانی به ته وای سپی کرد.
 له (بعض) ه چیا یان، که هه وری نیژیک بی له (عهد) ئه و (خروج) ه (مشاهده)
 ئه کری ﴿فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مِنْ يَسَاءٍ مِنْ عِبَادِهِ﴾ له (فلاح) و (زراع) آن، ئیوا هه یه،
 سه د عه ربه توی به عاردی وه رکردیه، شین بوه؛ بارانی گرتیته وه، ده غلی تینی
 یه ئه مپۆ سبه ی بارنی نه گاتی، وشک ئه بی؛ (عالم) (هكذا) سه خله ته ئه بی
 له گرانی زنده قی ئه چی، ناگه ها بارانیان بو دی ﴿إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ (أما) چ
 (کیف) خو شیه؟ (تقدير) ناکری سالی له (کوویه) که می ده غل شین بوو، وانیه بوو
 زۆر به به ها بی (أما) سه غله ت بوون له به ر (فقر)؛ ده غلی کۆن هاتبووه بران
 ئی نوئی پی نه گه یشتبو؛ پۆژی له مزگه وتی گه وره خه ریکی (درس) ی (فقی)
 یان بووم؛ هایو هو (هله له) و بانگی (صلوات) له بازار ئه هات (عجایب) ئه وه چ
 (قوما) وه؟ (فقی) یه کم نارد هاته وه ووتی: یه کی گوله جویه کی هینایه (مخلوق)
 (دهوره) یان لی دایه له خو شیان وا بانگ و (صلوات) لی ده دن! ﴿وَإِنْ كَانُوا﴾

(کیف)خۆشه کان ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ﴾ بارانیان به سهردا بیاری ﴿مَنْ قَبْلِهِ﴾ (قبل)ی زۆر نزیك له (نزل)ی (مطر) ﴿لَمُبْلِسِينَ﴾ (مأیوس) و (محزون) بوون زۆر واده بی له (زمان)ی بی بارانی، هه ور دین و ده چن؛ (أولاً) ئومیدی په یا ئه بی که تی په ری نا ئومید ئه بن (وهکذا) (مرارا) تا هه ورئ دی بارانی پیوه یه؛ به (علائم) نه ختی ئه زانری، (أما) چونکی زۆر جار هه ور هاتیه، پویشتیه، نه باریه؛ باز بی ئومید بوون (حتی) نه یکاته ریژنه؛ (دغدغده) ه یان له دل، گرژیان له پوو نابری که ئه و جارهی بوو ئه و جا ئه لئین: ئوخه ی خویه هه زار جار (شکر) له گه لی وولات (قوربانی) یان ئه که ن، من خۆم ئه و (حاله ت) م گه لی جار دیوه؛ سی به هار پیش ئه م به هاره بارانی بوو، هه ور ده هات و ده چوو، گوئی گه یانده عه ردی هیچ نه ده باری پوژی (مهییا) بووین بچینه (چنارۆک) بو بن پیمه په ی په زان و وتم: (نورالدین) ئه مپو هه ور یکی تیره وابزانم ئه باری ووتی: کاکه ئه پوژ وه کی پوژان دی و ده روا به قه له بالعی چووین ده ستمان پی کرد، باران ته ک و توو ئه هاته خوار؛ ووتمان: چ نیه ناکا ده سستی پی کرد، دای کوتا باران (أما) باران؛ په نامان برده کوئیتی په زه وان، و(إلا) زۆر په ریشان ئه بووین؛ باران (دنیا)ی زیندی کرده وه؛ بیستم له (کرکوک) چه ند (حیوان) یان کردبووه (خیر) و (صدقه) ئیمه ش چونکی به (فلاحه ت) گوزهران ده که ین له و (أحوالاته) ئاگاردارین ﴿فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ﴾ که له باران (ترتب) ئه کا ﴿كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ چۆن ئه رزی زیندی ئه کاته وه پاش مردنی ﴿إِنَّ ذَلِكَ﴾ ئه و خودا وه ندی (عظیم)ی (مدبر)ی (قدیم) ﴿لَمُحْيِي الْمَوْتَى﴾ ئه یکا ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ﴾ که له (نفس الأمر) آ (ممکن) بی ﴿قَدِيرٌ﴾ (لکن) هه رچی ئیمه (خیال) مان کرد (لازم) نی یه (ممکن) بی؛ (حتی) گه لی که س (محال) به (ممکن) ئه زانی؛ وه به (عموم)ی (قدرت) (إستدلال)ی له سه ر ئینی، ئه مه زۆر (غلط) ه؛ جا (جناب)ی (حق) به باران (دنیا) ئه کاته (شبه)ی (جنه) گیاو گۆل و ده غل (نما) ئه که ن، (فلاح) و (زراع) و ئه که ونه (أمل)ی خۆش؛ وا ئه بی له

(وقت) ی (نازك) (وقت) ی (زاد) گرتنی گهنم و جوو (أمثال) یان به هه وری خۆلاوی
 و دوکه لاوی، (ههوا) ی گهرم ئەکا، بایه گهرمی وهك (سموم) دی به سهر ئەو دهغل
 و دانه ویله دا (نعوذ بالله) له م سال ئەبیا ﴿وَلَّيْنُ أَرْسَلْنَا﴾ لهو (وقت) ی دا
 ﴿رِيحًا﴾ بایه گهرم ﴿فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا﴾ (نباتات) ئەوی شین بووه (ثمرات) ی
 (حیات) ی (أرض) زهرده ل ئەگهری ﴿نَظَّلُوا﴾ نازانم به کوردی چ بلیم ﴿مِن
 بَعْدِهِ﴾ پاش بایه که، که ئەوندهی پی ناچی، ده بینن؛ زهرده و گهرما بردی
 ﴿يَكْفُرُونَ﴾ (فلاح) ی بهسته زمان، په نجه پۆ ده بی، دهست و ئەژنو لیو به بار
 (مأیوس) ئەبی؛ ئەوی (مسلمان) بی (صبر) ئەکا، ئەلی: (راضی) م به (قضا) ت
 خودایه، ئەوهی تو بیکه ی چاکه خه ریک ئەبی بو (محصولات) ی پایزی؛ هه رزن
 و لوبیاو برنج و ماش ئەوی دیش (إنکار) ی (نعمة) ی (إلهی) ئەکا، یا (شريك) په یا
 ئەکا (واقعا) (سیر) ی له (نظر) ی (عوام) وای ئەنوینی، وه بویشه
 (شريك) په یا بووه؛ یه کی ئیشی چاک ده کا، یه کی تیکی ئەدا (مقابله) ی ئەکا؛
 (لکن) (دین) (وکذا) (طبیعة) (شرك) و (مرك) یان لادا (طبیعی) (علما) ی
 (طبیعة) (أكثر) ی ئەداته (طبیعة)؛ ههچ نه بی له (خسهت) ی (شرك) خوی (نجات)
 ئەدا؛ هه ندی سال زور ئەباری ژهنگ له ده غلی ئەدا، وا ئەبی زور (نما) ئەکا
 باران رایئه قنی نی به سهر یه کا ئەکه وی؛ دان ده شکینی ﴿فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ
 الْمَوْتَى﴾ مردی (فکر) ی، (علم) ی (نظر) ی هه رچه ندی (آیه) یات بو بخوینی هه
 (فائدة) ی نیه؛ نای بیه ن، ناتوانی پیان بیه ی؛ قسه مان له (حال) ی (حاضر) ه
 له (عالم) ی (برزخ) نیه (ماجرا) ی وینده ری خوا ئەزانی چۆنه؟ (معلوم) ه وه کی
 (حال) ی (حاضر) ی نی یه؛ (حیات) ی که (شرط) ی (إدراك) ه له واندا (مقسود) ه؛
 بلی: (حیات) (شرط) نی یه شتی دیکه یه؛ (مع أنه) نوستی (حیات) یشی هه یه وه
 تابیه (رضوان) ی خوی له (أم المؤمنین) (صديقة) بی ﴿وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ﴾ که پ
 ﴿الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ﴾ به (مقابله) (ممکن) ئە بی (إشارة) ی بو بکه ی شتی
 تی بگا (بعض) ی که س به (حركات) ی لیو ئەزانن (مطلب) ت چیه ﴿وَمَا أَنْتَ

بِهَادِي الْعُمِّي کۆر؛ کۆری دل **﴿عَنْ ضَلَالَتِهِمْ﴾** قوتاریان که ی؛ دور بی ئەوانه ی
 به گه وره ی کۆر ده بن هیچ سه ره ده ری نا که ن **﴿إِنْ تَسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا﴾**
 گو ییان بو (حق) بیستن کلۆره؛ (مفتی الزهاوی) بابمی زۆر خو ش ده ویست؛
 بابیشم ئەوی لا زۆر گه ره بووله (حق) بابم ئەی فه رموو: من بو قسه ی
 کاک ((عبدالله) گویم خپله زمانم گوئ یان کرایته وه و به وردی ته ماشای (ئه شیا)
 ئە که ن **﴿فَهُمْ﴾** ئەوانه **﴿مُسْلِمُونَ﴾** (منقاد) و (مطیعاً)؛ له سه ر (به لا) (صبر)
 له سه ر (نعمه) (شکر) ئە که ن؛ (مأیوس) نابن؛ حه زت لی یه هایو هوی مه لایان
 بییه ی؛ (دائر) به بیستنی مردیان، گوئ له (صاحب) ی (روح المعانی) پا گره؛
 (أما) نا گادار به که پ نه بی؛ وه (عرض) یان (قوربان) (إنسان) ی (به نچ) ئە که ن
 لاقی دهستی ئە بر نه وه؛ پارچه پارچه گوشتی ئە برن، زگی ئە برن، نا گای
 له هیچ نیه؛ جا ئیوه چ ئە فه رموون؟ چۆن ئە توانن به و (عُقلا) و (حُکما) و
 (أطیبا) یانه ب (سَلْم) ینن؛ پاش مرن (إنسان) له ناو (قبر) ی گو یی له (تلقین) ی
 ملایان ئە بی؛ (حُکم) ی که نه ی توانن، به (طریق) ی (خلق) و (إیجاد) ی خوا
 (إثبات) ی ب که ن؛ بو (نسبه) ی بو (رسول الله) ی، ئە ده ن؟ تا ئە و (نوع) ه
 (بشر) ه (ایمان) ی پی نه یینن؛ ئیتر بلیم چی؟ خوا ئە ی زانی (حضره تی عایشه)
 (ایمان) ی به خوا پیغه مبه ر له ئیوه (زیاتر) بوه **﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ﴾**
 (ماده) ی (إنسان) ی ئە وه نده بی (قوه ت) ه ئە وه ی ئە ی بی هه مووی (بالقوه) یه
 (أنته) (عین) ی (ضعف) ه؛ له (أول) ه وه نه هیزی (بَدن) ی هیه نه (إدراك) ی چ
 (حسی) چ (عقل) ی **﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً﴾** وورده وورده (نما) ئە کا،
 (أعصاب) و (عظام) ی توند ئە بی **﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ﴾** (قوه ت) ی (شباب)
﴿ضَعْفًا وَشَيْبَةً﴾ (ضیعف) ی پیری؛ ئە گه ر (إختلاف) ی (أثر) (دلالة) ی کردبا
 له سه ر (إختلاف) ی (مؤثر) ده با (إنسان) تا ئە مرئ چه ند (إلهی) ئە بی، پاش
 ئە وه ی شتی له (قواعد) ی (خلق) و (إیجاد) و (تطورات) زانرا، ری (شرك)

ئە بەستری ﴿يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ (فاعل)ی (مختار) گه لێ کاری (مختلف) ئە کا،
 خۆی هەر خۆیه تی، بەس (تعلقات)ی (إرادة) و (توجه)ی (قودرت)ی دە گوێی؛
 ئە وهی بلی خوا (فاعل)ی (مختار) ناتوانی بو (شەپ)خوایه بو (خیر) خوایه
 (إعتبار) بکا (حتی) (حکما)ی (قدیم) (فاعل)ی (بیاجاب) به (تعدد)ی (جهات)ی
 (إعتبار)ی ئە که نه (مصدر)ی (أمور)ی (مختلفه) ﴿وَهُوَ﴾ (خالق)ی (مائشاء)
 ﴿الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ﴾ (صناع)ی وا (وَحَدَهُ لَشَرِكَ لَهُ) (موجد)ی (کائنات)ه؛ چ
 (خیر) چ (شەپ) (قاعدە)ی (خلق) یه که؛ ئیمه و (حکما)ی (إلهیون)ی
 (موحد)ین؛ له (شرك) (معرا)ین؛ (طبیعون) (ذاتاً) (مشرك) بین، وه (مُعترف)ن به
 (وحدانیهت)ی (مبدأ) ئە گەر که سی له وان (إنکار)ی (صانع)ی بکا (إنکار)ی ئە کا
 به (وجه)ی که (نصاری) و (أمثال)یان (إعتقاد)یان پی ئە که ن؛ (مع أنه) له
 (مشرك) به هه زار (درجة) زیترن؛ هیچ نه بی (شرك)ه؛ (خلاصه) (وحدەت)ی
 (مبدأ) نه بی هیچ شت نابی ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ﴾ (قیامەت) ﴿يُقَسَّمُ
 الْمُجْرِمُونَ﴾ (بعد الإحياء) ﴿مَا لَبِئْتُوا﴾ نه مانه وه (بعد الموت) تائیستا ﴿غَيْرَ
 سَاعَةٍ﴾ (مدە)ی که م؛ ئە گەر ئە (مدە)یه (بین النفختين)بی، (مجرمه)کان
 ئە وانە ی که (قیامەت)یان لێ هه لسا یه (ولو) ئە ونده ش بی ئە وان ی مردی ئە لێن:
 (معذب) ئە بن (مدە)ی (عذاب)یان ناگا لێ نامینی یاخود وه کی (زمخشری)
 ئە لێ: به درۆ وا ئە لێن: (حقاً) (قرآن) (روایەت)ی لیک دوورن (على أكثر)
 (صرف)ی (قرآن) ده که ن بو (خاطر)ی (روای)یه که (وثوق)یان پی بی؛ بلیم:
 چی؟ ئە وه وایه واده رنه که وی ئە وه (مجرم)انه له وی پوژی که مردینه تا
 زیندو بوونه وه ناگیان له هیچ نی یه (مادام) وایی ده با (جزم) به (مقدار)ی
 (لبثه) دانه یه نن ﴿كَذَلِكَ﴾ وه کی ئە و درۆیه ﴿كَانُوا يُؤْفَكُونَ﴾ وه رنه گیردان
 له راستی، له (دنیا)یه فیری درۆ بووبن له (قیامه)تیش (ترك)ی نا که ن ﴿وَقَالَ
 الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ﴾ ئە وی (صاحب)ی (علم) و (إيمان)بی (لازم) راست
 گو بی ﴿لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾ (مدە)یه زور که له (علم)ی خوی دایه

(تقدير) ناکری؛ کیٰ هیه ئه و (تاریخ) ه (ضبط) کا؟ ﴿إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ﴾ (ابن جریر) ئه لئى: (معنا) ی (آیة) (على القلب) ه (لکن) (أهل) ی (قلب) به و قسه (راضی) نین ﴿فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ﴾ ئه وه (مشاهده) تان کرد ﴿وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ که (حق) ه، وه ئه بئى ﴿فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ له (علم) (عمل) ﴿مَعذِرَتُهُمْ﴾ (حقیقة) (عذر) نى یه وا (وهم) ئه بهن (عذر) ه ﴿وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ﴾ (إزالة) ی (عیتاب) یان لئى ناکری (معاتب) ن، (معاقب) ن (معذب) ن ﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ (حتى) چه ند (مواقع) ی (قیامت) ی بؤ نواندینه؛ ئه گهر (إنسان) (أدنى) (تأثر) ه کیٰ ه بئى، (تأثیر) ی لئى ئه کا؛ (أنه) (شاهده) ی (عذاب) ئه کا، (عذاب) دا ﴿وَلَيَنْ جِئْتَهُمْ بَآيَةٌ﴾ له (آیات) ی (قرآن) و (أکوان) ﴿لِيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ئه وانى (مُعانِد) ن ﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ﴾ (مُزَوَّر) ن، (وجه) ی (إفراد) و (جمع) یه کیٰ له (طرف) خوا، یه کیٰ له (طرف) (کافر) آن دیاره؛ (توحيد) ی (خطاب) له جئى ی خویه تی، (سؤال) ی پیى ناویى ﴿كَذَلِكَ﴾ وها ﴿يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (طلب) و جست و جوی بؤناکهن؛ به لکو (کیف) یان به (علم) نایه حز له (خرافات) ئه کهن؛ (بعد تمام الميل) پئى ی (علم) و (إيمان) به لای دلى وانانیه؛ مؤر ئه کریى ﴿فَاصْبِرْ﴾ (أَيُّهَا الرَّسُولُ) ﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ (تخلف) ی نابئى، (غیر) ه (ممکن)؛ (نصره) ت ئه دا، ئه تکا به (صاحب) ی (عز) و (تمکین) ﴿وَلَا يَسْتَخْفَنَّكَ﴾ نه ت خه نه سهر (خفیه) و (قلق) و بئى ئارامى ﴿الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ﴾ (متمانه) یان به (آیات) نیه؛ (تکذیب) ت ئه کهن؛ (عمّا قریب) شکو هو (وقار) ت ئه بین. (حکایه) تئى (نقل) ئه کا (ابن جریر) له (شخص) ئى (خارجى)، دهر (حق) به (إمامى على)؛ (جواب) ی (إمامى على) به خویندنه وه ی ئه و (آیة) ه بووه من زور

(کیف) م بهو (نوع) ه (حکایهت) ه نایه؛ (فی الحقیقه) له دهستی (نقال) آن زور
(عاجن) م؛ خوا لیمان خووش بی⁽¹⁾.

¹ — ته واو بوو (تفسیری) (سوره) ی (روم)؛ (حقیقه) (سورته) ی پر (آیات) و شایه نی (نظر) و (دقّهت) و (اعتبار) بوو؛ صباح یوم جمعه (9) صفر الخیر هجری مارتی رومی سنه 1358-
1318 ئه میو (9) ی صفر له (تقویم) ی (ایران) پوژی (ولادهت) ی (امام موسی) یه.

سوره تی (لقمان)

(مکی) یه بی (إستثناء)؛ (قیل): (3) (آیه) ی (مدنی) یه؛ (قیل): دووی (قیل) یه کی واده رکه وی (بعض) ی (ذوات) (آیه) ئ (أمر) به نویژ و (زکات) ی تیابی، (مدنی) ئه زانن؛ (جمع) ئ (قبول) ناکن، ئه فه رموون: "نویژ له (مکه) (فرض) کرایه"، (وکذا) (أصل) ی (زه کات)؛ (أما) (تفصیل) ی له (مدینه) بوه " (لکن) (بعد التدوین) (حاجه ت) به و قسانه نیه؛ (مکی) و (مدنی) تی که لاو بوه؛ (عدد) ی (آیات) ی (33) ئ یه یا (34) ه؛ (مناسبه) ی له گه ل (سوره ت) ی پیشی زور دیاره؛ (رابطه) ی (زید) ه به (قوه ت) ی (أمر) به (صبر) ه. یه کی له (إله) ی (أرحم) بو (رسول) ی خوشه ویستی یه کی له بابی (حکیم) و (مُشفق) دهر (حق) به جگر گوشتی. (وجه) ئ جوان له (سیدی آلوسی) وهر ئه گیری؛ (دقه ت) که تا بیزانی (فرعون) و (هامان) و (قارون) وه دوو (ده ولّه ت) ی (غالب) و (مغلوب) لایه، (لقمان) به (نصیحه ت) ی لایه، (حقاً) بو (عالم) ی (بشریه ت) دوو (کلمه) (نصیحه ت) ی (لقمان) هه زار (ثروه ت) و سامان و وانه، ئینی (أما) (إمامی رازی) و (شیخی سیوطی) (بعض) ه (مناسبات) ئه فه رموون: باشن (أما) (خصوصیات) یان نیه؛ وه له مه یانی (تفسیر) (إشاره) بو (مناسبات) ئ تر ئه کری.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿ألم﴾ له دوو (سوره ت) ی (سابق) دواى ئەم (حروف) ی (مُقطَّعة) (إشارة) بۆ (کتاب) و (آیات) ی (کتاب) نه بوو، وهك (سائری) ی (سور) ی تر به لکی له هه ر یهك له و دوو (سوره ت) ه (أمری) (خاص) (إعتنا) ی پی کرابوو؛ ئەویش له (آیات) ی (بَيِّنَات) بوو؛ له م (سوره ت) ه چۆوه سه ر (مُعْتَاد) و ئەفه رموی: ﴿تَلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ﴾ (براعت) ی جوانه بۆ (حکمت) ی (لقمان) ﴿هُدًى وَرَحْمَةً﴾ له (فوق) ی (باب) بۆ (ولد) ﴿لِلْمُحْسِنِينَ﴾ (وَلَوْ) (عبد) و شوان و گاو ان بی؛ (شخصیات) لای خوای نیه ﴿الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ به (کمال) ی (ذَلَّهت) سه ر له سه ر خاک داده نین، وهکی (مُتَكَبِّرِينَ) ی (جاهلین) نالین؛ چۆن ئەبی؟ سه ر نوی، دامه ن به (هوا) ! ﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ﴾ (مقدار) ی (على كيفهم) یا (على الوجه المشروع)؛ ﴿وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾ ئەوانه ی (تابع) ی تون، (تعظيم) و (توقیر) ت ئەکه ن (مقابل) ی ئەوانه ی (لا يُوقِنُونَ) ﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وهکی ئەوانه ی که له (صدر) ی (أول) (سوره ت) ی (مُصَدِّر) به (الم) (ذکر) کران؛ (أما) ئەوانه ی (مُسيء) ی (مُفسد) ده ر باره ی ئەو (کتاب) ه (حکیم) ه (هادی) یه مرديين بی (حيات) بی (إدراك)؛ کۆرو که ر، نابینن، نابیه ن ﴿وَمِنَ النَّاسِ﴾ به گویره ی (مشرّب) ی (عوام)، (خرافات) و تور په هاتیان، بۆ (حیاکایه ت) ئەکه ن، به هه موو (مشاعر) ئەی بیه ن ﴿مَنْ يَشْتَرِ لَهْوَ الْحَدِيثِ﴾ پروویان له درۆ ده له سه یه؛ (بالذات) گه زافتی بی هوده (أصل) (أساس) ﴿لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ﴾ له پری خوا وه ریان گپری؛ ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ به (فساد) و (خامه ت) ی (عاقبه ت). بۆ (سلامه ت) ی و (حفظ) ی (کیان) ی (قوم)، (کلمه) یه له (حکمه ت) له (مليون) ی (حکایات) چاکتره ﴿وَيَتَّخِذَهَا﴾ (سبیل) یا (آیات) ی (حکیم) ﴿هُزُؤًا﴾ گه مه ی پی ئەکا ﴿أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ له (دنیا) و (قیامه ت)؛ له (دنیا) زۆر دیترا (قوم) ی به (لهو) و (لعب) (مشغول) بوون؛ (عاقبه ت) (په زیل) و (سفیل) ئەبن؛ ئەکه و نه ژیر (نیر) ی (أجانب) ﴿وَإِذَا تُتْلَى

عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَى ﴿(إِعْرَاض) ئه نى، پوو وه رئه گيڤي ﴿مُسْتَكْبِرًا﴾ به قه پۆز بلندي، به (ده عيه) ﴿كَأَنَّ لَمْ يَسْمَعَهَا﴾ وا ئه نوڤي، نهى بيستوه، گوڤى لى نيه ﴿كَأَنَّ فِي أُنْدُنِي﴾ له ههردوو گوڤى لى ﴿وَقَرًّا﴾ گراني، كه پي ﴿فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ (في الحقيقه) (عصر) يكه، (أمّت) لى (مرصوصة) له و (حاله) دايه؛ (مَشغول) ن به (حكايات) و (خرافات) و (حكايات) و (كراما)؛ (واعظ) ئه گه ر به (ميل) لى وان بى، (دور) لى ئه دهن، گوڤى لى پائه گرن؛ وه كى (كركوكى) يان كه به گيان و (روح) گوڤى له (حكايات) لى (عنتر) پائه گرن؛ (په چاغى يدي) يوز باطمان (ئهدى ئهدى قوربان ئويه م سه نه) خو (حكايات) لى (أوليا) يان سه د هه زار هه ندى (آيات) و (أحاديث) پي خوشتره؛ (أبداً) گوڤى يان له (حقائق) نيه؛ (حتى) ئه وانى (مُتَوَرِّن، به (أنواع) لى (لهو) (وقت) به سه ر ئه به ن؛ (علم) و (عرفان) ه كه به خوڤايى ئه پوا؛ آن زياده، (علم) و (معاش) يان به (قومان) ئه دوڤينن؛ ليڤه (سيدي آلوسى) به (مناسبه) لى (شرا) لى (قن) آن، زور ئه دوى، له (سماع) و گوڤى پاگرتن، له ديلا نه و له (تَغْنَى)؛ (واقعا) (ملا) يان قسه يان زور لى كرديه؛ (أَمَّا مَنْ حَيْثُ هُوَ هُوَ) (حكم) لى چيه؟ ئه وه (مقصود) ه؛ وه (إلا) شت به (إعتبارات) ئه گوڤي؛ با (تفصيلات) لى بو (علم) لى (شرع) بى؛ (لكن) هه ز ئه كه م ليڤه شتى (عرض) كه م؛ (صاحب) لى (روح المعانى) (نقل) لى له (صاحب) لى (تُحْفه) ئه كا، (دائر) به (سماع) لى (صوفيه)؛ ئه ويش (نقل) لى ئه كا له (شيخ إسماعيلي حزمى)؛ (شيخ ابن حجر) له (حق) لى (شيخ إسماعيل) ئه لى: " (موقف الشمس) " (سيدي آلوسى) قسه لى نه كرديه؛ (شيخى ابن حجر) له (فتاوى حديثيه) ئه لى: " (دفع) ه يه (شيخ إسماعيل) ئه گه پاره، بو (زبيد) كه شار يكه له (يمن) ئيواره بوو (وه وقت) تهنگ بوو، ئه گه ر پوژ ئاوا بووبا، به تاريخى ئه چوونه وه شار؛ (شيخ) (إشارة) لى بو (شمس) كرد، (شمس) پاره ستا، تا (شيخ) گه يه جى؛ پوژ (فجأة) ئابوو، (دنيا) تاريخ بوو! " ئه مه، بو؟ ئه گه ر (شيخ) به تاريخى چووبا وه، چ ده قه وما؟ (مسئله) لى وه كى (مسئله) لى (صاحب) لى (موسى) و (عم) زاده لى (محمد) لى (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نه بوو؛ (مع أنه) (شيخى

ابن تيمية) گه پانه وهی پوژ، بو (إمامی علی) له سهر (دُعا) ی (رسول الله) (إنكار)
 ئه فهرمووی: (فناً) (إثبات) ی ئه کا وانیه. گه لی له و (نوع) ه (كرامات) ه (نقل)
 ئه كه ن؛ (مُستحيل) و (مُخیل) ی (نظام) ی (أنام) ه؛ ئه گهر له (ممکنات) یش بن،
 له وانه ن؛ ئه بو (عالم) بیزانی، به (تواتر) (نقل) بکری. (زه مان) ی پوژ پاره وستی،
 ئه بی (عالم) بیزانی؛ (خصوص) (علماء) ی (هیئت) و (موقت)؛ کوو دیته
 (خاطر) و (خیال)؛ (مدّه) ی (سُدس) ی (ساعت) ی له (بغدا)، دوو سال و نیوی
 بی له (مصر)؟! بزان (إيمان) به (أولیا) چی له (مسلمان) آن کرد؛ (حتی)
 (ملا) ی زور (ملا) (عقل) و (علم) و (شرع) یان لی گووم ئه بی؛ ئه و (ملا) یانه
 قسه یان (نافذ) بووه، (مع موافقة الميول) زور به (ممکن) له (دماغ) یان دا چی
 ی گرتیه. خوا ئه زانی من (إيمان) م هه یه، به (كرامات)، (أما) به ئه ندازه؛
 (مُحال) به هیچ (وجه) نایه ته (وقوع)؛ وه (إلا) ئیش له (أساساً) تیک ئه چی؛
 (أما) (مع الأسف) (غافل) ن. ئه مپو قسه کردن له (حلال) و (حرام) ی (أغانی)
 (فضیله) یه، (عالم) (مفتون) یه تی چی بلین؟ له (مصر) (أم كلثوم) ئه خوینی
 به (رادیو) له کویه گویمان لی یه؛ وه (أصل) له (أشیا) (إباحه) یه؛ ئه گهر
 (عارض) ی بوو (حکم) به گویره ی (عارض) ه که ئه بی؛ (مُحقق) (حکم) ی
 (مقابل) ی (فطره) (داده نری)، خوئی ناگری. (تطبيقات) یان له سهر ژنان کرد،
 (آخر) ی ده رچوون؛ (كاسیات) ی (عاریات) له گه لا (ملوك) و (عظما) و (أعالی) له
 (مقامات) ی (رفیعه) (داده نیشن. بنوره (مائده) ی (ملك فاروق) و (شاپور) ی
 ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ئه وانه گوئی له (آیات) پائه گرن، تی ی
 ئه (فکر) ن، تی ی ئه گه ن، پی ی ئه گه ن ﴿لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ﴾ که (جنه) ت ی
 (نعیم) بو وان بوو؛ (نعیم) (بطریق الأولى) یه ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ (حال) ی وانه
 ﴿وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا﴾ (تأكيد) ی (على التأكيد) ه (حقاً) (نظر) به (وعد) ی (إله) ی بو
 (مؤمنات) ی که (مؤكّد) ی (لنفسه) ی یه ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ چه ند خوشه، خوا
 (عبد) ی (خوئی) بکابه (عزیز) ی (حکیم)؛ (حکیم) ی (عزیز) جائه توانی (آیات) ی
 (حکمه) ت (محافظة) بکا، وه (إلا) (فلا) (لَهُوَ الْحَدِيثِ) (غلبه) ئه کا ﴿خَلَقَ﴾

السَّمَاوَاتِ ﴿عزین و حکیم و قوی و علیم و قدیر﴾ یکه؛ ئاسمانه کانی (ایجاد) کردیه ﴿بِعَبْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ بی شتی؛ که (إِعْتِمَاد) یان پی بدری له کۆله گه له بناغه؛ (خلق) بی (عمل) له (رفع) ی بی (عمل) (أعجب) (ذاتاً) پیش (خلق) ی (سموات) (تصور) ی (مکان) ناکری (و کذالك) (حیّز) بهس (توهم) ی (فراغ) ی ئه کری؛ (متناهی) یا (غیره) (متناهی)؛ (فراغ) ی (موهم) خوی چی؟ (إِعْتِمَاد) پی دانی چی؟ ئه گهر (سموات) وه کی (حکما) ی (یونان) ئه لّین وابی له گه (عناصر) (12) یا (15) (کوره) یه ک (دور) ی یه کی دابی وه ک پیاز پاوه ستانی بی (عمل) (ضروری) یه ئه گهر (فضاء) (متناهی) بی؛ وه (إلا) که به (أسرع) (مایتصور) به (مجموع) ی (حرکه) (بکا بو هه ر لای) (خلل) به (نظامی) (داخلی) ناگا (أما) له (تقریر) ی (حکما) ی (عصر) پراگرتنی ئه و (منظومات) ی (شمسیه) (عدیده) ی (غیره) (محصوله) (وکذا) پراگرتنی (کرات) ی (منظومه) ی (بحیث) که (موصادمه) نه که ن (قودرهت) و (قوهت) ی (هائل) ی پی ئه وی (عمد) یکه به (علم) (قودرهت) و (قوهت) ی (أحد) ی ئه و (عالمه) ی (پراگرتیه) به و (إنتظام) ه (غیریه) (قوهت) ی (تجاذب) و (تدافع) ه؛ ئه و (عماده) (حس) ناکری (أما) (أصلی) (خلق) ی (عمد) ی (مرأی) و (غیر) (مرأی) و بو (تصور) ناکری ﴿وَأَلْفَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي﴾ (جبال) ی گه وه رو بلند و گران (کثیف) ﴿أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ﴾ له ده وری (شمس) بتانگی پی به خوشی بی (إضطراب)؛ به (واسطه) ی (زیده) ی (نسبهت) ی (کثافت) ی نه با (معاره ضه) ی (شمس) ی پی نه ده کرا وه کی (حکما) ی (عصر) ئه لّین: (نسبهت) ی (حجم) ی به (میلون) و دوو سه د هه زار یه که، (أما) (نسبهت) ی (کثافت) ی نه به (رُبْع) ه.

(مراجعه) ی (قاموس) که (ماده) ه (أساساً) (إضطراب) ی تیا نیه، مه گهر (نسبهت) بدری بو (سه راب) ﴿وَبَثَّ فِيهَا﴾ له (أرض) ی - (بعد تمام تکوینها) - ﴿مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ﴾ (أنواع) ی زور (أفراد) ی له (عدّ) و (حدّ) به ده ر ﴿وَأَنْزَلْنَا﴾ ئیمه ﴿مِنَ السَّمَاءِ مَاءً﴾ له (جهت) ی (علو)، له ئاسمانه کانی بلند، بلند ئاو ناگاته عه ردی؛ کار کاری خوی هیله گ و بیژینگی (ملائکتهت) ی نیه ﴿فَأَنْبَتْنَا﴾

به (رعایت)ی (سببیت)ی ئاو ﴿فِيهَا﴾ له عاردی ﴿مِنْ كُلِّ زَوْجٍ﴾ (نظر) به (أصل)ی (خلق) (تفسیر) به نیرو می ژۆر (موافقه) (حال)ی (حاضر) بابه (صنف) (تفسیر) کرئ ﴿كَرِيمٍ﴾ (شریف) و به (نفع)ه؛ (كَأَنَّهُ) (جود) و (سخا)ی هه‌یه ﴿هَذَا﴾ ئه‌وی (ذکر) کرا ﴿خَلَقَ اللَّهُ﴾ (مخلوق)ی ئه‌وه ﴿فَأُرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ (شُرکا)یه کانتان ﴿بَلِ الظَّالِمُونَ﴾ چ (ده‌لیل)یان نیه، (ذاتاً) (متابعه)ی (دلیل) و (برهان)ی (عقلی) ناکهن، گوئی یان له (آیات) نیه، نای بیه‌ن. لام وایه ئه‌وه‌نده له (برهان) و (علم) دوورن؛ ئه‌گهر (فرض)ی (مُحال) (دلیل) بووبا (شِرک)ی یان (قبول) نه‌ده‌کرد؛ ئه‌و (مُشْرک) آنه ﴿فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ که‌سی (أدنی) (شعور)ی هه‌بی، ئه‌زانئ بت په‌رستی گو‌مراهی یه؛ ئه‌وانه (حال)یان وایه؛ (وُجود)ی له (أولاد)ی (إسماعیل) و (إبراهیم)ن؛ (فخر) به (علو)ی (نسبی) خو‌یان وئه‌که‌ن ئه‌وه‌نده (جاهل)ن، دوورن له (حکمه‌ت) ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ﴾ که‌ ده‌لین: " (عبد)بوه، ناشیرین، (بربری) یا (نوبی) یا (سودانی) بوه " (حقیقه) ناوی (مشهور)ه؛ (أما) (حقیقه‌ت)ی (نسب)ی (مجهول)ه؛ (سیدی‌آلوسی) (قیل و‌قال) آن (نقل) ئه‌کا، دوایی ئه‌فه‌رموئ: من باوه‌ریم به‌و (أخبار)ه نیه " (مُراد) له (حکمه‌ت) (طبیعی) و (دقتوری) نیه؛ دانشمه‌ندی و (کمال)ی (علم) و (عمل)ه . لیره (سید) چه‌ند (کلمات)ی (حکمه‌ت)ی لی (نقل) ئه‌کا؛ ئی وی بن ئیوی نه‌بن، باشن، بو گوئی دیران؛ بو‌یه (إنکاری) (نسبه‌ت)ی نه‌کردیه؛ (مع هذا) (أهم)ی ئه‌وه‌یه که له (قرآن) دایه . (حکایه‌ت)ی (دائر) به (طبابه‌ت)ی (لقمان) (نقل) ئه‌که‌ن، له (أواخر)ی (سوره‌ت) (إنشاء الله) (عرض) ئه‌کرئ ﴿أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ﴾ (شکر)ی خوا بکه ﴿وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ﴾ (و‌الزيادة لمن شکر) ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ (جد)ی (إنعام) کا ﴿فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾ له (نفس الأمر) (حقیقه‌ت) دا، (شکر) بکه‌ن نه‌که‌ن، (صفات)ی وی (تبدل)ناکا (إحتیاجی) به (شکر)ی ئیوه نیه؛ (حضره‌تی سلیمان) فه‌رموئ: " (وإن ربي غني كريم) " (مُقابل)ی (نعمه‌ت)ی (خاص). لیره (مقابل)ی (حکمه‌ت)ه، (أثر)ی (عام)ه؛ ئیوی جئ ی (کریم)ه؛

ئیره جی ی (حمید) ه، تئ (فکر) ه ﴿وَأَذِ قَالَ لُقْمَانَ لَابْنِهِ﴾ ناوی چ بوه؟ به خوی به راستی نازانم: (تاران)، (ماشان)، (أنعم)، (أشکم)، (مَشکَم)، چ زانیم کی هه وایه؟ (مع أنه) (مقصود) نیه ﴿وَهُوَ يَعِظُهُ﴾ (وعظ) (معنا) ی ئه زاندری (أما) به کوردی نازانم چۆن (تعبیر) ی بده مه وه؟ ئه گهرچی خوشم (واعظ) ی زۆر نایابم؛ قسه کانم هه موو (حکمهت) ه؛ (لغوالحدیث) و (لهو الحدیث) نیه؛ (أما) (مع الأسف) بابردي، نه چوه گوئی یان ﴿يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ﴾ له باب به (لطف) و (مرحمت) تر خوا (ثم) (رسول) واتان پی ئه لئین، بو (وعظ) و (نصیحهت) یان ناکه ن؟ ﴿إِنَّ الشُّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ (ظلم) له هه موو (وجوه) (حتی) له (مقام) ی (ألوهیهت) (تجاوز) ی زۆر کردیه.

(أولاً): (ظلم) له خوی؛ خوی (ره زیل) و (سفیل) ئه کا، بو (جماد) ی، بو گاجووتی، بو (حیوان) ی (دنی) بو (أمر) ی (مرهوم) خوی له (إنسانیهت) ئه خا. ثانیاً: (ظلم) له وه ی (إتخاذا) ی ئه کا، به (شريك) و (مُمثِّل) (تجاوز) ی له (حد) ی (غیر) ه (محدود) پی ئه کا؛ ئه گهرچی ئه و (تجاوز) نا گاجووتی سه ر ته ختی له گه ل گاجووتی ته ویله چ (فرق) ی به خوی ئه کا؟ قه له و بی یا جووتی پی بکا، یابیکوژه وه، مه ی که به خوا، بیخۆ.

ثالثاً: (ظلم) ه له هه موو (كائنات) مثلاً: بو ئه و سه گه ئه په رستی، بو هه موو سه گه ناپه رستی؟ (إمپراتور) وه کی (رعیه) (نسبهت) ی له گه ل هه موو سه رولکی خوی یه که، بوچی یه که سه له سه ر ئورکی امپراتوری (مأئده) ی (ملك الملوك) ی سه گل بی، ئه وانی تر (محروم) بن.

رابعاً: (شريك) ی خوا؛ (ممکن) هه رچی ی بی (ناقص) ه، (محتاج) ه، (نسبهت) ی له گه ل (مقام) ی (ألوهیهت) نیه، بنۆره (ظلم) ی (بشر) (قوم) ی که له هه موو (عالم) له (وفا) و (أمانهت) دوورترن، گوئی یا له بهر (وفا) و (أمانهت) سه یان خوش ئه وی (عبادهت) ی ئه که ن! (لقمان) (نهی) کوری خوی ئه کا له (شرك)؛ خوی (تعالی) ن (کأنه) بالمقابله له مه یانی (وعظ) ی (لقمان) ئه فه رمووی: ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ﴾ (خدمهت) یان بکا (حرمهت) یان

بگری؛ با هه مووکه س (دخل) یان له (وجود) ی (إنسان) زیتره؛ له هه مووکه س (حق) ی (خدمهت) یان زۆرتتر؛ (حتی) (كَأَنَّهُ شَائِنٌ، په روستش بکرین، آن زیاده (مشقهت) ی داك ﴿حَمَلْتَهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ﴾ تا ئه و گران ئه بی، داك بی هیزنوو تا قهت ئه بی؛ (وَلَوْ) (حسب الظاهر) زۆریان قه له و ئه بن. (بنا) له (روایهت) ی (مجاهد) (وَهْنٌ) ی بۆ (ولد) ه (وَهْنٌ) ی بۆ (والدهت) یه ﴿وَفِصَالُهُ﴾ له شیرکردنه وه ﴿فِي عَامَيْنِ﴾ له (نهایهت) ی دووسله (یعنی) دووسال (زه حمهت) به (رضاع) و به خییوکردنی ئه بینی، له و (بَین) ه چ (عذاب) ی ئه چیژی؛ (مُدّه) ی (رضاع) – (عند الأكثر) – دووساله؛ (روح المعانی) ئه فه رموی: لای (إمامی أبونیفه) (30) مانگه " ئه و (إستدلال) به (آیه) ی ﴿وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا﴾ ئه کا؛ (بناءً) (عَلَى أَنْ ثَلَاثُونَ) بۆ (كُلِّ) ه (واحد) ی له (حمل) و له (فِصَام) ه؛ نازانم (إستدلال) ی ته واوه، یان نا؟ ﴿أَنْ اشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ﴾ (تفسیر) ی (وصیهت) به (شُكْر) کردن، بی (تأویل) ه؛ ئی (سابق) ی (تأویل) ئه وی؛ (شُكْر) ی خوا، به (إعتراف) ه، به (إحسان) ه، له گه ل (فقیر) آن؛ (أَحْسِنُ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ) (شُكْر) و (تَحَدُّث) ی راستی ئه مه یه، (شُكْر) ی داك و بابیش، به (أنواع) ی (خدمهت) و (إحترام) و دلداری و (خفض) ی (جناح) و (دعا) بۆ کردنه ﴿إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾ (رجوع) بۆ لای خوایه؛ (مبدأ) ی (وجود) خوایه، (واسطه) داك و بابیه (تأخر) یش (رجوع) بۆ لای وی یه، که سیترنیه ﴿وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ ئه وانى ئه یزانی، له (جمادات) و (إنسان) و (حيوان) (حاجهت) نیه، (أُمَّ) ئه وه ی (موهوم) و (مُخَيَّل) و (تمويه) کرای، که لیت ئه گوپن (تبدیل) ی (حقیقهت) ی ئه که ن، به (تقلید) دوایان مه که وه، تا نه زانی؛ چیه؟ به (أثر) ی (وصف) ی مه یکه به (شريك)؛ وه قتاکی زانیت، ئه زانی (شريك) ی نیه ﴿فَلَا تُطْعَمُهُمَا﴾ به (تقلید) و (میل) و (محبهت) ﴿وَصَاحِبُهُمَا﴾ (وَلَوْ) (كافر) بن ﴿فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا﴾ (رفاقت) ی باشن، (مُرتضى) ی (شرع) و؛ (مُقْتَضَى) ی (کرم) و (مروّهت) بی ﴿وَاتَّبَعَ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ﴾ بۆ (آخرهت)، به (إنابه) یه (صحيح) بی (دَجَل) و (نفاق) ﴿ثُمَّ إِلَيَّ﴾

مَرْجِعُكُمْ ﴿هه مووتان فيلان مه كه ن؛ به (ظاهر) (نوع) ي، به (خفي) (نوع) ي،
 ٺه و (نوع) ه (مُنِيْبَا) ه زوړن، (إِحْتِرَان) يان لي (لازم) ه ﴿فَأَنْبِئُكُمْ﴾ ٺه و (وه قمت) ي
 ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ (في السِّرِّ وَالْعَلَنِ) (عبارت) ي (آية) ي (سوره ت) ي (عنكبوت)
 ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا
 تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَنْبِئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ له وي فرموويانه: ٺه و (آية) ه،
 وه (آية) ي (لقمان) وه (آية) ي (أحقاق)، (نازل) بوون، ده ر (حق) (سعد بن
 وقاص) " (أما) لام قسه يه بي (معنا) يه، (آية) ي (لقمان) به (وصيه ت) ي (لقمان)
 (مُتَّصِلٌ) ه، (آية) ي (سوره ت) ي (أحقاف) يش دي (إنشاء الله). (بعض) ي
 ٺه لئين: " (من أناب)، لي ره (أبو بكر) ه، كه (سعد) و (بعض) ي (ذوات) ي (كرام)
 به (دلالة) ي وي (مُسْلِمَان) بووين وه له (جهة) داك و باب له و (حين) ي
 (مناسبة) يان به (قوه ت) ه (حقاً) (أبو بكر) له هه موو (خصوص) شايه نه،
 (إقتدا) ي پي بكري ﴿يَا بُنَيَّ﴾ (لقمان) ٺه فرموي: ﴿إِنَّهَا﴾ (سَيِّئَةٌ) ﴿إِنْ تَكُ مَثْقَالَ
 حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ﴾ به (قدر) دانه (خرده ل) ه يه به بي ﴿فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ﴾ له ناو
 به رد دابي ﴿أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ﴾ له ناو (مريخ) و (مشتري) و
 (شمس) دابي، له ناو ده رووني (أرض) ي نراندرا بي، له خوا گوم نابي ﴿يَأْتِ بِهَا
 اللَّهُ﴾ ٺه ي هيني ﴿إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ﴾ هيچي لي بزر نابي (حتى) (أصغر) ي
 (ميقرو ب) و (أصغر) ي (جزء) ي (فرد) چونكي (صخره) ي (مقابل) (سموات) و
 (أرض) داناوه، (نقال) آن په له يانه، (صخره) يه بدوزنه وه، نه له عاردي بي، نه له
 عاسماني (صخره) كي په يا ٺه كه ن؛ له (مولود) انيش (ذكر) ي هه ي. (سيدي
 آلوسي) ٺه فرموي: " ٺه و (روايات) ه (موضوع) ن، هه لبستراون "
 (په حمه ت) ي خواي له (نقاد) آن بي، ٺه مړو (أحوالات) ي (أرض) ي (كشف)
 كرايه (براً و بجرأ) (دهور) ي يان دا (وكذا) به (هوا)؛ نه (جبل) ه وه نه ماسي، نه
 (صخره) يه وه نه گاجووت وه هيچ (روايات) له پيغه مبهري نيه؛ دياره
 (إسرائيليات) ه؛ (مع أنه) (أخبار) ي ئيمه له (أخبار) ي وان بو (روايات) ي
 (خرافات) كه متر نين! ٺه بي له هه مووشتي ئيمه (سبقة) كه ين ﴿يَا بُنَيَّ﴾

رۆله که م ﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ﴾ دیاره (عماد) ی (دین) ه، (قیام) و (رکوع) و (سجود) (توجه) بۆ (جهت) ی (إلهی) زۆر باشه، زۆر (مُتناسب) ه، لای هه موو (أرباب) ی (حکمت)؛ با هه مووی وه کی یه ک نه بی. باسی (زه کات) ناکا، (ممکن) نه بو بی وه یا خود له (خدمت) بابی بووه (زه کات) دان (عائد) ی ئه و نه بوه ﴿وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ﴾ (عقلی) و (شرعی) ﴿وَأَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ ئه فه رموون: "نویژ بۆ (إكمال) ی (نفس) ی خووی؛ (أمر) به چاکه؛ (نهی) له خراپه بۆ (إكمال) ی (غیر) " (توحید) (رأس) ی (معروف) انه، (شرك) (مدار) ی (مُنکرات) ه، (أمة) به (أمر) ی به (معروف) و (نهی) له (مُنکر) ئه بیته؛ (حسنات) یان زۆر ئه بی، (سینات) که م؛ ئه گهر (ترك) کران هه رکه سی سه گه به ره لایه ئه بی؛ ئه وی بیکا ئه ی کا. (أما) (شرط) وایه (مُنکر) و (معروف) آن نه گۆرن؛ (بعض) ی له (أهل) ی (غرب) ئه لین: " (حُسن) و (قبح) نیه، (مُعتاد) و (غیر) ه (مُعتاد) و " (واقعاً) له (عالم) آ وای لی هاتیه؛ ئه وی جارن لمان زۆر (قبیح) بوو، ئیستا زۆر جوانه. له (مجله) یه (مصر) ی ته ماشای (صورهت) ی (شاپور) ی ئه که ی - (بعد النکاح) - دهستی (فوزیه) ماچ ئه کا؛ (ملك) (فاروق) یش راوه ستایه (تبسم) ئه کا؛ ئیمه که ئه ی تۆرینی، گرژ ئه بین؛ دلمان سه خلهت ئه بی، موو چرکمان به (بدن) ی دا دی، لمان زۆر ناشیرینه؛ لای (ئاو پویایی) یان و ئه وانه ی (متأثر) ن به (آداب) ی، ئه مپۆ پی یان زۆر جوانه ﴿وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ﴾ له (شدائد) و (محن) و (جفا) ی (ناس)؛ ئه مه (روح) ی (دعوته) ه؛ چ (رسول) چ (مُصلح)؛ له (تبلیغ) و (إرشاد) ئه بی، (صبر) که ن، بی (مَلَل) و (إضطراب) بن؛ له (آخر) ی (سورهت) ی (سابقه) دا ده فه رمووی: " ﴿وَلَا يَسْتَخْفَنُكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ﴾ (صبر)؛ به لی (صبری) (مقابل) ی (جفا) ی (کفار) و (فساق) ﴿مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ له (لوزامات) ی (أمور) ی (هامه) یه زۆر پیویسته، بۆ (ذات) ی (صاحب) (دعوته)، تا نه بیته، (صاحب) ی (عزم) و (جزم) و (ثبات) و (متانته) ئیشتی بۆ ناچیتته سه ر؛ (صبر) بۆ (دفع) و (رفع) ی (کفر) و (شرك) و (فسق) و (رذائل)؛ بۆ (مکافحه) ی (أعدا) و (طرد) ی دوژمن، (ممدوح) ه؛ (صبر) و (تحمل) ی (ذلهت)

(مذموم) ه؛ ئه‌ویش (عجایب) ه؛ ئه‌وی بی (عزم) و (غیره‌ت) بی، (کیف) ی به‌و
 (نوع) ه (مذله‌ت) ه دی؛ ئه‌وانه‌ی ئه‌بنه‌ به‌رده‌ ئاشی بنه‌وه؛ وه‌ك (سعدی)
 ئه‌فه‌رمی: " (صبر) ته‌لخه‌ست و وه‌لیکن به‌ری شیرن دارود " (صبر) له‌سه‌ر
 نه‌خۆشی وه‌کی (حضره‌تی آیویی) باشه، (أما) (صبر) ی چاره‌گئی له
 (مه‌یدان) ی (حرب) - که (ده‌وله‌ت) به‌شه‌ر دین - ئه‌بیته‌ (باعث) ی (حیات) ی
 (ملاین) بی ئارامی ئه‌و چاره‌گه (ده‌وله‌ت) ی (محو) ئه‌کاته‌وه (صبر) ی (ذات) ی
 به‌هموو (قوة) ی خۆی، خه‌ریک بی، (قوم) ی له (ذلة) له (جهاله‌ت) له
 (أساره‌ت) (نجات) دا، ئه‌و (قوم) ه به (أنواع) ی (جه‌فا) (مقابله) ی بکه‌ن،
 (صبر) ی (صعبه)، زۆر هونه‌ره؛ (مأیوس) نه‌بوونی (خارقه) یه ﴿وَلَا تُصَعِّرْ
 خَدَّكَ لِلنَّاسِ﴾ پوو وه‌رمه‌گیڤه له‌خه‌لکی؛ له پووی (کبر) وبی (مبالات) ی ﴿وَلَا
 تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا﴾ به‌ده‌عه‌وه (عنوان) ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾
 به‌ده‌عه‌ی خۆ هه‌لکیش؛ خۆی به‌سه‌رخه‌لکیدا هه‌لشه‌نگینی ﴿وَأَقْصِدْ فِي
 مَشْيِكَ﴾ نه (متکبر) انه - به‌هیواشی و لووت بلندی ئه‌پۆن - نه‌سووکیا نه -
 هه‌له‌شه‌یی ئه‌پۆن؛ (متوسط) - به‌وقار) و (تمکن) پڤۆ؛ وه‌کی (عباد الرحمن)؛
 به‌هه‌له‌شه‌ و په‌له‌ په‌ل (مذموم) ه؛ (حتى) بۆ نوڤژوگه‌یشتنه (جماعه‌ت).
 (ومن العجائب) کابرایه ئه‌پوا بۆ ناو مزگه‌وت؛ (إمام) له (ركوع) دایه؛ غارگار به
 تالوکه (إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ، إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ) (على الأكثر) (مقصد) ی
 (ركاعه‌ت) یکی بۆ بیته‌ نیو (ركاعه‌ت)؛ (إمتیان) ی (حد) ی (وسط) له
 هه‌مووشت زۆر (مشکله)؛ و ئه‌بی (وقار) به (کبر) تی ئه‌گه‌ن؛ (نائه‌ت) به
 (تواضع)؛ (الأمه‌ت) به (کرامه‌ت)؛ (خسنة) به (هضم النفس)، (غلط) ن زۆر
 (غلط) ن ﴿وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ﴾ که‌میکه، دای نوینه؛ مه‌شیرینه؛ وه‌کی
 (غض) ی (طرف)؛ قسان ئه‌که‌ی به (قدر) (حاجه‌ت) ده‌نگ بلندقه. له
 (زه‌مان) ی (سابق) یه‌کی له به‌گژادانی (جاف) هاته‌ کۆیه؛ (حاجی حسن
 افندی) (سلیمانی) (قائم قام) بوو؛ (دعوه‌ت) ی بۆ کرد؛ ئیواره ئیمه‌ش بانگ
 کرد پاش (جماعه‌ت)؛ (قائم قام) له‌زگ بو (مدح) ی من لای (به‌گ) بکا؛ ووتی:

"(قوریان) (حاجت) ناکا؛ له (إمامه تی) یه که ی زاناندم (ملا) یه (بعض) ی هه ن، دوو کهس له ته کیانه (إمام) ئه شیرینی یه که به خوی، (دنیا) پر ئه کا، گوئی که پر ئه کا؛ ئه و (ذات) ه به (قدر) (کفایه تی) ی ئیمه، له (فاتحه) و (سوره تی) دهنگی به رزکرد؛ نه ی کرد به هه را هه را: " **﴿إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ﴾** دهنگی زه پهی که ر زور ناخوشه (ومن العجايب) نازانی به (صبر) بزهری؛ به هه موو هیزی خوی ئه زهری؛ له ودایشه وه (اکثر) دهنگی لی دی؛ که له بابیش به (قوه تی) نه بی، ناتوانی بانگ دا؛ (بعض) ه قسه ی چرووک هه یه، (دائر) به زه پهی که ر، خوزی لی ی وس بان؛ (وصیه تی) (لقمان)، (خلاص)؛ (عود علی البدأ) **﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾** ئه فه رمون: "(خطاب) ه، بؤ (مُشْرِكِ) آن" (تسخیر) ی (طبیعی) (کائنات)؛ (أَرْض) و (جَوِّ) و (أجرام) ی عالیه، (نیرة) بؤ (أنام) ه؛ (فرق) ی (مؤمن) (کافر) به لکو (حیوان) نیه **﴿وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ﴾** (أتم) و (أوسع) **﴿نِعْمَهُ﴾** (جمع) ی (نعمة) ه **﴿ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً﴾** (نعم) ی (ظاهره) و (باطنه) و ئاشکرا و نهانی، بؤ (إنسان) بؤ (مُشْرِكِ) بؤ (عام) له (مؤمن) و (مُشْرِكِ)، دیاره. نازانم (بعض) ی قسه یان فه رموو؛ (بناءً علیه) (نعم) ه که بؤ (مؤمن) آن ئه بی؛ ئه شلین: " (خطاب) له گه ل (کافر) آنه " (شیعه) ئه لین: " (نعمة) ی (باطنه) (ولایه تی) ی ئیمه یه، بؤ (أهل) و (بیت) " نا (شکر) ی نه بی هیشتا (آل بیت) (تشکل) ی نه کردیه؛ (خلاصه) به هه موویان خه ریکن؛ (نعم) ی (إله) ی (ظاهر) و (باطن) تی که دن **﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ﴾** (دائر) به (وجود) و (توحید) ی، (شریک) ی بؤ په یا ئه هه ن **﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾** له (عقل) **﴿وَلَا هُدًى﴾** له (نقل) له (رسول) **﴿وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ﴾** (ذی نور) (نجات) ده ر له تاریکی؛ ئه مه ش له (طرف) خوا **﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ﴾** خوا بپه رستن، (إیمان) به پوژی (جَن) بیزن؛ چاکه بکه ن، له (خراب) ه گه رین **﴿قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا﴾** (محض) ی (تقلید) ه؛ ئه لی ی گوئی یان له (نصیحه تی) (لقمان) نه بوه له و (جهت) ه و (إتباع) ی باب و دا که مه که ن **﴿أُولَئِكَ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُهُمْ﴾** ئی (أبا) یان **﴿إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ﴾** هه ر

دوایان ئە که ون؟ دەست له (تقلید) یان هەلناگرن؟ (فی الحقیقه) ئە مه زۆره؛ گەلی کەس ئە زانن: (آداب) و (أطوار) و (أعمال) و (معتقدات) و (تقالید) ی (آبا) و (أجداد) یان پڕوو پوچه، (إتباع) ی (هوا) یه، بئی (مغن) و (بئی معنا) یه؛ وه ده ستیشی لی هەلناگرن. لام وایه (مليون) یتر (تابع) ی (تقالید) ن له وانی دی؛ (غوستاف لوبون) ئە لی: " (دین) (تقالید) ی (قوم) لا نادان، (تأثیر) ی له سه ر (عادات) نیه؛ " با (وجود) ی که خوی (مسیحی) بوه ئە لی: " (مسیحی) (استفاده) ی چی کرد؟ به س ناوی (إله) ه کانیا ن گۆری " (هندی) له (إسلامیهت) چ (استفاده) یان کرد؟ (إزیاد) ی (إله) ه؛ (وکذا) (ایرانی)؛ (إتباع) ی (علی)؛ (أرباب) ی (طرائق) (أرباب) یان (زیاد) کرد به ناوی (توحید)! ﴿وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ﴾ پوو له لای خواکا؛ (إطاعة) ی (أوامر) ی بکات ﴿وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ بئی (کبر) و (أنانیتهت) و (إفتخار) و (تحقیر) ی (أنام)، له گەل (عباد) چابی، چاکه بکات، پوو وهر نه گپری له بئی (مبالات) ی ﴿فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾ ده ست به قولیه یه زۆر (محکم) ئە گری؛ لی ی نابیته وه، نا پچپری ناشکی، درز نابا ﴿وَالَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾ نیک و به د؛ (ظاهر) (باطن)؛ یا خود (أمور) ی (معهوده)؛ ئە و (مُحسن) آنه ئە و (مُتمسك) آنه، (مکافات) وهر ئە گرن؛ (طبیعی) (جناب) ی (رسالهت) دلئی پی یان خوش ئە بئی، که (هدایهت) یان بوه، وه (نائل) ی (لطف) و (مرحمهت) ی (إلهی) ئە بن ﴿وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزَنكَ كُفْرُهُ﴾ (أهمیهت) به (کفر) ی مه ده، (ضرر) ی بۆت نابئی ﴿إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ﴾ پوژی (جزا) ﴿فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا﴾ به کرده وه یان، کرداریان، کردنیان ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ (بما في القلب) یان ﴿نَمَتَّعُهُمْ قَلِيلًا﴾ (متاع) ی ئە که م، (زه مان) ی که م ﴿ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾ گران، توند (سوق) یان ئە که یین، به (جبر) و (شدّهت) بۆ (عذاب) ی (هکذا) یی؛ (عذاب) (غلیظ) (مُناسب) له گەل دلئی (غلیظ) یان ﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ (علوی) و (سُفلی)، (بساط) و (مُركبات) ﴿لَيَقُولَنَّ اللَّهُ﴾ خوا (خلق) ی کردینه؛ (نظم) ی (کوردی) وای ئیننی؛ گەرچی له (عربی) (ترجیح) ی (خَلَقَهُنَّ اللَّهُ) ئە ده ن به سه ر (اللَّهُ

خَلَقَهُنَّ ﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ (إِعْتِرَاف) ئە که ن، (إِلْزَام) ئە بن؛ (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ئە وه نده
 که ر نین بلین: " (فلان) و (فلان) " ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (مَادَام) ئە زانن،
 (خالق) ی (کون) خوییه، بۆ نای په رستن: بت و (أَصْنَام) و (تَمَثِيل)
 ئە په رستن؟ ئە مه (إِدْرَاكِي) یه ﴿لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (أَرْض) و
 ئاسمان، (مخلوق) ی (مافیها) (مَمْلُوك) ی ئە وه؛ ئیتر چی ئە په رستن ئە ی که ن به
 (شريك)؟ ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ (بِالذَات) له (مكان) و (زمان) و (كائنات)
 ﴿الْحَمِيدُ﴾ له (ذات) ی (خۆی) دا؛ (ماعدی) ی خوی (محتاج) ه؛ (محتاج)
 (ناقص) ه، له (ذات) ی خۆی دا؛ (حمید) نیه؛ به (كسب) ئە بی خۆی شایانی
 ستایش بکات ﴿وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ﴾ هه رچی له (أَرْض) ی دایه،
 له دار، به به رو بی بهر، هیشک و ته پر، بپاوه و له جی خۆی ماوه؛ (تفصیل) ی
 (لَوْ) له (مُغْنِي) (إِبْنِ هِشَام) وه (مطول) ی (سعد الدينی علامه)؛ و (جمع
 الجوامع) ی (تاج) ی (سبکی) وه رگه ﴿أَقْلَامٌ﴾ له (قرآن) له دوو جی به (جمع)،
 له دوو جی به (مفرد)، (قلم) (ذکر) کرایه ﴿وَالْبَحْرُ﴾ (بحر) ی دی، وه کی
 (بحر) ی (محیط) ﴿يَمُدُّهُ﴾ دوا ی بپان، یا له دوا ی بی ﴿سَبْعَةُ أَبْحُرٍ﴾ ههوت
 (بحر) ی دی، وه کی (بحر) ی (أَبْيَض) و (أَحْمَر)، هه موو هه ر (بحر) ه (مقابل) ی
 (سما) یه؛ با (أَرْض) یش (دهوات) بی؛ به هه موو (کاتب) ی (دنیا) (حَتَّى)
 (ملائکته) بنووسن؛ (ورق) با (صحائف) ی (سماوات) بی ئە وانه به و (طُور) ه،
 (حکمهت) و (حکیم) و فه رمایشاتی خوا بنووسن ﴿مَا نَفَدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ﴾ (قلم) و
 (مداد) (خلاص) ئە بن، (کلمات) ی خوا، ته واو نابی با هه رچی له (کائنات)
 (بالفعل) (داخل) ی (وجود) بی، (مُتْنَاهِي) یه؛ (حُكْم) ی خوی (آیات) ی (کبریائی)
 (غیر) ه (مُتْنَاهِي) یه؛ (مُتْنَاهِي) ئە بری، (غیر) ه (مُتْنَاهِي) (قته) نابری،
 (إِنْقِطَاع) ی نابی؛ ئیره له بهر (رعايهت) ی (کثرهت) ی (غیر) ه (محدود) و
 (مَحْصُور)، جی ی (جمع القلة) و (جمع الکثرة) نیه هه رچه ند (نحوی)
 (فرق) ئە که ن، (لکن) نه له (قرآن) نه له (حدیث) نه له (أشعار) و (کلام) ی (عرب) و
 (أدبا) و (بُلْغا) (رعايهت) نه کراوه؛ (وَلَوْ) (نحوی) خویان ماندی ئە که ن، به

(تأویل). به لئی ئەگەر که م بئی؛ (قابل)ه؛ (لکن) له (إحصا) ده رچوو، (قلّة) و (کثره) ی چی؟ ئەتوانی (جناب) ی (کبریائی)، (مُرسل الرُّسُل) له (أوّل) ی (نشأت) ی (بَشْر) تا (إنقراض) ی (رُسُل) ی (کرام) بنیڤرئ هه ریه ک به (کتاب) ی (عظیم)، نه (آیه) ت ی نه (قصّة) یه (مُکرّر) بکا نه (نقل) له (رسول) ی یا له (شخص) ی وه کی (لقمان) یا له ژنی یا له میروو وئ، یا له (طیر) ی (نقل) بکا؛ با ئەو (مشرك) آنه (هذیان) نه که ن؛ ئەمڕۆ سبه ی (قرآن) (خلاص) ئەبئی؛ (مکررات) و منقولات ته و او ئەبئی؛ وا ئەزانن (منبع) ه کی (ضعیفی) هه یه؛ (حاشا) له (طرف) (غَنّی) ئ (حمید) ه؛ که (علم) ی (قدره) ت ی، (نعمة) ت ی (مدح) ی (ثنا) ی نابری ﴿إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ﴾ (غالب) ه ﴿حَكِيمٌ﴾ کی هه یه، قسه ی (عزیز) ی (مطلق) بپریته وه؟! له بهر (حکمه) ت ی (آیات) بۆ ئیوه (تکرار) ئەکا له بهر (په حمه) ت ی (إعتنا) ی بۆ (هدایه) ت ی ئیوه، (حکمه) ت ی ژنی (بیان) ئەفه رموئ. (لقمان) به (حکمه) ت ی (صاحب) (شرف) ه که خودایه (نصائح) ی بۆ ئیوه (نقل) ئەکا، ئەو (کفر) و (شرك) ه بۆ؟ خودایه (و) (قدیر) و (علیم) و (عزیز) و (حکیم) له (إعاده) ی ئیوه (عاجز) ه؟ (حاشا) (ثم) (حاشا) ﴿مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ خودا (قوانین) داده نئ، بۆ (تسخیر) ی (طبیعه) ت؛ که شت بوه (قاعده)، یه ک و (ملیون) ئی (فرق) ی نیه ژیانه وه ی یه ک (شخص) وه هه موو (حیوان) یه که. (أستاذ) ی (أعظم) (کیمیا) ئەزانئ؛ ئەتوانئ کوو دروستی ئەکا، وه کوو دروستی ئەکاته وه ﴿إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ ئەبیه، ئەزانئ چ (هذیان) یکی ئەکه ن (بنا) له (إختیار) ی (مختار) ه کانی ئیمه، گوی یا جوو ووتویانه: "چۆن ئەلئ ﴿وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ ئیمه (تورات) مان هه یه، هه مووشتئ تیایه " ئەوجا (آیه) ی ﴿وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ (نازل) بوه "؛ ئەمه خوی نیه؛ ئەتوانم سویند بخۆم؛ ئەگەر وایا ئەی فه رموو: ﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ ه (نسبه) ت ی

(علمی) (جوان) چۆن ئه درى له گه ل (علمی) خوا؟ (عباره ت) ی (قرآنی) کووا
 ئه مه ئه گه یه نى؟ ئه و جا ئیکى ئه لى: " جوو (خبر) یان نار، چونكى ئه م
 (سوره ت) ه - (بلا إستثناء) - (مكى) یه " نا، ئه م (آیه ت) ه ، (مدنی) یه، له
 (مکة) (آیه) ی (روح) (نازل) بوو؛ پاش (هجرت) جوو (إعتراض) یان گرتیه، له
 (مدینه) ئه و (آیه) ه (نازل) بوه " های هوو! ئه م کشما که شمه بو؟ چ
 (قیمه ت) ی هه یه؟ چ (روح) ی تیا یه؟ له هه زار جی (قرآن) (تسفیة) یان ئه کا لی ره
 گوی یا (نظر) به (علمی) خوا، (علمی) ئه که مه؛ (جواب) ی (إعتراض) یان
 ئه داته وه؛ توو خوا ئه مه قسه یه؟ ئیمه - (له الحمد) - (معنا) ی (آیه) و (مغزا) ی
 (آیه) ئه زانین (منظوم) و (منسجم) ه؛ په کمان له سه ر ئه و (خرافات) ه نه که وتوه
 ﴿لَمْ تَرَ﴾ (أیها الناظر) ﴿أَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ﴾ وائهبی به ته و او ه تی
 شه و نامینى، چه ند (دهوره) یه ﴿وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ پوژ نامینى چه ند
 (دهوره) یه له (اکثری) (أقالیم) (بعض) ه (بعض) ه یه، به (إختلاف) ﴿وَسَخَّرَ
 الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ ئه و (حسب العلم العصری) (مرکز) ی (منظومه) یه؛ ئه م
 (دائری) (حول الأرض) ه ﴿كُلُّ يَجْرِي﴾ ئه پوڤ، (دوام) یان ئه بى ﴿إِلَى أَجَلٍ
 مُّسَمًّى﴾ لای خوا (معلوم) ه؛ (آخری) (قوه ت) یان نامینى، له (شمس) نیزیک
 ئه بنه وه، که (قوه ت) نه ما، ویرانیه؛ (قوا) ی (جسمانی) (إلا) (نفاد) ی ئه بى؛
 (شمس) یش (جریان) ه کی هه یه (نوری) وه کی (بحری) (محیط) مؤنجی ئه دات
 ﴿وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ ئه و (مدبر) ه (خبیر) ه، ئه توانی (كأسهل) ی
 (ما یكون) (إعاده) تان بکا، بو (جزا). ئه وى ئه ی که ن، ئه ی که ن هه روا پروا؟ له
 (کیسه) تان دا بمینیتته وه؟ (خیر)؛ نابى ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ﴾ (ثابت) ه،
 (دائم) ه (لا یتغیر) ه ﴿وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ﴾ هه رچی بى (ولو) (رئیس) ی (کر
 بین) بى ﴿الْبَاطِلُ﴾ (نظر) به (خلق) و (إيجاد) و (تدبیر) و (وضع) و (نظم) ی
 (عالم) و (إعاده) ی هیچ نین ﴿وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾ (فوق الطبیعة) ه وه
 (طبیعیات) ه؛ (فوق الإمكان) و (الممکنیات) ه (ماعدی) ی وى هه مووی
 (مُسَخَّر) ه، (داخل) ی (قاعده) یه که، له (نوامس) ی (طبیعة) ه (ممكن) ه

(محتاج) ه. گه لئ جارم ووتیه: " ئیمه و (حکما) ی (إلهیون) ئه لئین: " خوا (فوق الطبیعة) ه " (لکن) (فرقه) یه نیه، (إلا) یا خوا ئه یه نیتته ریژی (بعض) ی له (طبیعیات)، یا (بعض) ی له (طبیعیات) ئه باته ریژی خوا؛ (فرق) له (بین) ی (فرق) به که م و زوری یه؛ خوابه ئه مه چیه؟! شتی به هه زار (درجه) له خۆت به ره ژیر، بکه یه (فوق) ی خۆت و (فوق) ی (طبیعة)؛ ئای (علم) و (عقل) ی (صاف) چه ند باشن؛ مایه ی (نجات) ن له (ظلمات)! ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ﴾ که شتی؛ ئه مرۆ (أسطول) ی (حربی) و (تجاری) ﴿تَجْرِي فِي الْبَحْرِ﴾ گه وره گه وره (محیط) ﴿بِنِعْمَتِ اللَّهِ﴾ ئه مرۆ ئه زانی (نعمة) ی خوی چیه؟. (علم) و (عمل) و چاو له (ترقی) بوونه؛ ئه گه ر وانه با، هر له سه ر که له ک و (سفینه) ی (شراعی) ئه ماینه وه. بت په رسته کان به (صنم) پابه ند بوون؛ ئیمه به (بعض) ی (إعتقادات) و زنجیری (سُنَّه)؛ (حتی) له (سُنَّه) ی (طبیعی) بووبن. (مع أنه) (طبیعة) (دائما) له (ترقی) یه ﴿لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ﴾ (آیات) ی که له (بحر) دایه؛ (آیات) ی (مُدھیشه) له (بحر) دایه، برۆ لای (علما) یانی که (تتبع) ی (عالم) ی (بحر) ئه که ن، له وان وئ بکه وه چیه؟ وه چ (فائده) له (عالم) ه وه رگرن؛ ئیوه ش خه ریکی بت په رستین! هه تا (أسرار) ی (کون) ی (آیات) ی (إلهی) له قیس چوو ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ (فی الحقیقة) (آیات) ی (کونیة) بۆ وانه ده رئه که وئ، که چاویان له (زیاد) ی یه، دوا ی (إدراک) ی (کیفیه) ی (صنع) ی (صانع) ئه که ون، تالی ی (مستفید) بن له (نعم) ی (فائقه) ی خوی خویان بزانی، ئه نجا به (علم) و (سعی) و (صبر) ی زور ئه گه ن به (مرام)؛ بنۆر نه (علما) ی (طبیعة) چیان کرد؟ چیان ده رخست؟ ئه و (تحمل) و (صبر) و (ثبات) ه (حقیقة) شایانی (تقدیر) ه؛ به بن (بحر) آن داده پۆن، به (هوا) دا ئه فپن؛ به (کهربا) (دنیا) یان (منور) کرد؛ به (رونکین) (کشف) ی ده رونی (بشر) یان کرد ئیمه خه ریکی چین، سه د خۆزی به (أهالی) (چین)! (بابی) و (بهائی) و (قادیانی)، (دین) ی تازه و (رسول) ی نوئ؟ توو خوا شه رم ناکه ن؛ ئه توانم سویند بخۆم؛ ئه مرۆ خوا (موسی) ی کردبا به (رسول) تا (آیات) ی (فوق) ی (إختراعات) ی (أدیسون)

و(أمثال)ی نه دابایه (قبول)ی نه ئه کرد؛ به درۆ ده له سه و(خیالات) و خه ونی پیریژنانه (قابل)ی ئه و (علما)یانه ی (صنع) و(إختراع)، (دعوا)ی (ریسالة) ئه که ن؟ (یاربّی) له سه ر (حماقته)ی وانه (إنسان) کوو (صبر) ئه کا، له به ر (غایهت)ی بی (حیا)ی نه بی، ئه وانه کوو ناتا وینه وه؟ من ئه واهه حته بتیلیمه وه! ﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ﴾ ئه وانه ی له وانه که سواری (سفینه) ئه بن؛ بو (تجارهت) و بو (سیاحهت) ﴿مَوْجٌ كَالظَّلَلِ﴾ وه کی پارچه چیا ئه وهنده بلند بی، سیبه ر بکا ﴿دَعَاؤُاَ اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ ئه زانن بت و مت که لک ناگری؛ (أما) ئه وانه ی ئیمه هاوار بو خوانا که ن ﴿فَلَمَّا نَجَّاهُمْ﴾ ئه گه ر بی (نجات)یان دا ﴿إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ﴾ که می که (نجات) بوو به (سلوک)ی ری پی راست ئه کا، (موسلمان) ئه بی وه کی (عکریمه ابن أبی جهل رضی الله عنه) که له (بحر) (نجات)ی بوو (مسلمان) بوو با (وجود)ی پیغه مبه ر خوونی (هدر) کرد بوو دیاره زوریان له سه ر ئه و (ایمان)ه (خالص) نامینن؛ (لکن) ئه و (ماده)یه (بعد الفتح)بوو ﴿وَمَا يَجِدُ بآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ﴾ (غدار)ی (أشد الغدر) (كُفُورٍ) زور بی نمه ک و نا(شکر)؛ ئه وانه ی (وفا)به (عهد) ئه که ن، (شکران)ه ی (نعمته) به جی ئه گه یه نن، (مُعْتَرِف)ن به (آیات)ی (مُنعمان)ه ی (جناب)ی (حق) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ (مؤمن) و (غیر)ه (مؤمن) ﴿اتَّقُوا رَبَّكُمْ﴾ خویه (حقیقی) ﴿وَآخْشُوا يَوْمًا﴾ پوژی، چ پوژی؟ پوژی (نفس)، (نفس) ﴿لَا يَجْزِي وَالِدٌ﴾ باب؛ (أی)بابین (کان)ه ﴿عَنْ وَاَلِدِهِ﴾ پوژه ی شیرینی پاره یی جگه ری ﴿وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَارٍ عَنِ وَالِدِهِ شَيْئًا﴾ ئه وی له (دنیا)یه زور (بار)ه، له (إطاعة)ی بابیه تی له (دنیا)، ئه گه رشتی له (جهت) (مجازات) له (حق) بابی، له (قیامته) هیچ، یا جود (وَلَا مَوْلُودٌ) (مُبتدأ)یه (هُوَ جَارٍ) (خبر)یه تی؛ که باب و (ولد) ئه وی پوژی له (حق) یه ک چیان پی نه کری، ئیدی هیچ ئه مپو بو اوپی، به پونی ئه لی: " بی توو ناچمه به هه شت " ئه وی پوژی خوا ئه زانی چی به سه ردی؟ چ ناگای له توو ئه مینی؟ ﴿إِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ﴾ دیته جی، (خُلف) لای وی نیه؛ وه ک (شیخ علی افندی خالص) فه رموی: " (سبحان الله) که سی (ده عوا)ی (أدهب) و به نده گی

بکا (مسئله) یه (عنوان) ی (خُلف‌بئی، چۆن (نسبته) ی بۆ خوی ئه‌دا؟ ﴿فَلَا تَغْرَتُمْ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ ئه‌بریتته‌وه؛ به (ذلة) بئی، به (ألم) بئی (عاقبه‌ت) ی مه‌رگه ﴿وَلَا يَغْرَتُمْ بِاللَّهِ﴾ به (جهت) و ناوی خوی هه‌لتان نه‌خه‌له‌تینئی ﴿الْغُرُورُ﴾ ئه‌وی (إنسان) هه‌لئه‌ خه‌له‌تینئی ئه‌لین: (شیطان) ه، ئه‌ی قور به‌سه‌ری (شیطان) ی؛ (حیال) و (دجال) ی وا په‌یا بوون، به (أنواع) ی (حیله) و (فکر) و (کید) و (فیل)، (عالم) یان هه‌لخه‌له‌تاند، سه‌د فرتی (إبلیس) ی به فرتیکیان ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ که‌ی ئه‌بئی؟ کوو ئه‌بئی؟ چی تیا ئه‌بئی؟ (عالم) له‌و (ساعت) ه دا چۆن ئه‌بن؟ ئه‌وه‌ی ئه‌لئی: من تکات بۆئه‌که‌م، یان (فلان) (نجات) ت ئه‌دا؛ چوو زانن؟ به (إيمان) به (قیامته) له‌دلایاندا (راسخ) ه، نه‌ (تصویر) و (تصویر) ی (شده‌ت) ی (هول) ی ئه‌که‌ن؛ (عالم) ییش له‌ (حال) ی (دنیا) یان (غافل) ه؛ ئه‌وی سالی بۆنبه‌ردومان کراین، (متعهد) ه‌کانی (قیامته) ییش هه‌مووکه‌س، هه‌ر رایان ئه‌کرده‌ کونان! (علم) ی (قیامته) به‌س لای خویه؛ (عائذ) ی خویه؛ به‌قسه‌ی (کذاب) ه‌کانی (جلاب) هه‌لمه‌خه‌له‌تین؛ (إلهی) بۆچی (مسلمان) آن گوی یان له‌و (قرآن) ه نیه؟ به (عمومی) وائه‌خه‌له‌تین ﴿وَيُنزِّلُ الْغَيْثَ﴾ بارانی ئه‌بارائینئ؛ ئه‌بینن کوو عه‌ردی زیندی ئه‌کاته‌وه؛ قسه‌ له‌ (علم) به (وقت) ی (نزول) ی نیه به (إنحصار) ﴿وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ﴾ نیره؟ می یه؟ (علم) ی (خاص) ی خویه؛ (بعض) ی (أمارات) هه‌ن، (لکن) (موجب) ی (علم) نین؛ (ملکه فریده) هاته‌ زان، (خبر) یان دابو؛ کوپی ئه‌بئی دوايه به‌ کچ ده‌رچوو! له‌ (صاحب) ی (مجله) یه (سؤال) یان کرد؛ بۆ ئه‌مه‌ وابوو؟ ووتی: " (أول) ی به‌ (رونټکین) ته‌ماشایان کرد، وایان زانی کوپه؛ که‌هاته‌ ده‌ر، وانه‌بوو " (صاحب) (مجله) ئه‌لئی: " به‌ (رونټکین) نازاندري، (مافی‌الرحم) کوپه، یاکچه؛ زیټرا (وضعية) ی منداله‌که‌ وانیه؛ ناو گه‌لانی (کشف بکری، بزنانن چی پیوه‌یه " ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾ سبه‌ی چی ئه‌کا؟ وه‌ك (حاجی) ئه‌لئی:

" (أَمِين) مه به له سبهینیی، ئەو هت به سه ر ئینیی

(حوادثات) ی (زه مان) ه، که نایه ته (تخمین) ی! "

له سه ر وئه وه ش ئەلین: " ﴿وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ﴾ له (جواب) ی جوان (نازل) بوه " ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ﴾ تا وەر ئەگەرین به خه یالی کئی داد هات (کۆیی) له (هندستان) له (سربیا) له عالیچا، بمرن؟ (أستراليا) یی، (ایر لندی) له (کوردستان) له (ایران) بکوژرین؟ ئەو دوو (آیه) ه بۆ (نفی) (علم) بوو له (بشر) ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ (إثبات) ی (علم) بۆ (جناب) ی (کبریائی)، که بزنان، له وی پۆژی ئەبن، تا ئەمرن خوا ئەزانئ چتان به سه ر دئ؟ وه له کۆی ئەمرن؟ (مفسرین) له بهر (تطبيق) ی (آیه) له گه ل (بعض) ی (أحاديث) (مُشَوِّش) ن ئەوانه ئەکه ن به (مفتاح الغيب) که (غیر) ی خوا نایانزانی؛ (مع هذا) (علم) ی (غيب) نه ک بۆ (ولی)، بۆ (حيوان) یش په یا ئەکه ن.

(وَمِنَ الْعَجَائِبِ) (حکایهت) ی له (لقمان) (نقل) ئەکه ن (کأنه) پیاوی (طبيب) بوه؛ جارئ چووێته شارئ، وایان گومان برديه که (جاسوس) ه، هاویشتیانه ته زیندان؛ سه ریان گرت، سه ری بوو به (مذبله)، له (خاطر) و (خیال) ی که س دانها، پاش سه د سال (حکم) داری (مملکهت) تووشی دهر دئ ده بی له گه روی؛ چاره یان پی نه کری؛ به و (مناسبه) پیرو پیشینان ئەلین: " (ذات) ی بوو ناو (لقمان)، دقتوری چابوو؛ ئەگه ر ما با، (علاج) ی (حکم) داری پی ئەکرا، ئەلین: " (شخص) ی له (تاریخ) ی (قدیم) هاته ئیره وایان زانی (جاسوس) ه، فری یاندا، ناو زیندان؛ ئایا ئەو زیندانه له کوی یه؟ شوینی هه یه؟ نه؟ (تحری) ئەکه ن، ئەیدۆزنه وه؛ یه کی ئەچیته ناو زیندان، ئەبینی له لاپه ری (شخص) یکی تیا پراکشایه، پیسته یه کی له پشت سه ری یه، شتیکی لی نوسرایه؛ پیسته که ی هیئا دهر، خوندیانه وه، (ئهی پاشای ئەو) (عصر) ه، توو تووشی (به لا) یه ئەبی، به من نه بی چاره ت نا کری؛ ئەمن هه روا مهینه دهر، وه (الإ) ئەمرم، له (وهقت) ی خوئی (بعض) ه (ترتیبیات) یان بۆ (تحری) ئەکا، تا به گویره رهفتار بکه ن؛ وه کردیان؛ (لقمان) به خۆدیته وه پاش چه ند پۆژی،

دیته وه سه ره خوئی، (مباشره ت) ئەکا، به (تداوی) (ملك)؛ (عرض) یان ئەکا: (چاره ی تو به خوینی کوپت نه بی ناکری) ئەویش تاقه کوپکی هیه، له (روح) ی خوئی خوشتی دهوی دهلی: ئەمه قهت نابی، با هزار جار من بمرم، (أما) کوپه که م بمینی " (ئاخری) به بهری دا ده که ون؛ (شکر) گهنجی تو (سلامه ت) بی، (إنشاء الله) کوپی دیت زور ئەبن) (حاصل) ی (إقناع) ی ئەکه ن؛ (لقمان) به کوپه که ی ئەلی: " مه ترسه، تو سه ر نابرم؛ له په ناپا گیسکیکی بینن، که کیردم پیدایه هینا تو بزیرینه، له (موقع) ی نیزکی (ملك) " که گیسکه که سه ر ئەبری کوپه که له زیرکزن ئەدا؛ هاوار ئەکا: ئە ی بابە هاوار (حکم) دار له تاوا به (کمال) ی (قوه ت) (صیحه) کی لی ئەدا پارچه گوشته کی به (قدر) ی هه ناری، له گه روی ده رده په ری؛ ئەکه وی به بی هوش؛ (لقمان) خوونی گیسکه که ی لی ئەدا؛ (حکم) درا به خود یته وه؛ (إستراحت) ئەکا ورده ورده بو (صحه ت) ئەپوا؛ (أما) زور (مُکدِّر) ه، ئەگریه، له بهر کوپه که ی ئارامی نیه؛ (بعده) (لقمان) به (صوره ت) ی؛ که (فجائی) نه بی - نه ک شادی مه رگ بی - تی ئەگه یه نی؛ که کوپه که ی مایه؛ سه د هه زار (شکر) سه د هه زار خووشی! ئەوجا (سری) تی گه یانندن: " (قوه ت) ی وا (هائل) نه با ئەو پاره گوشته له گه روی نه ده هاته ده ر؛ (مُحرک) ی (ملك) بو (قوه ت) ی وا، به (غیر) ی زیره ی کوپی، له (وه قه ت) ی سه رپرینی (تصور) نه ده کرا؛ بویه ئەو (حیله) م کرد "

جابزانه (سوره) یی (لقمان) (آخری) ئەو (آیه) ه، (حکایه ت) ی ئەم (حکایه ت) ه؛ به خوا ی (حیف) بو (مسلمان) آن، بو بیستنی (قرآن) که پر بوون، بو (لغو الحدیث و لهو الحدیث) گوئی ی خو یان کلور کردوه! (وه قه ت) ی ئیره م ئەنوسی، شتی پیش نویژی نیوه پو بوو؛ (مجید) ی برا زام هات ووتی: (أمر) دارا (آلای) داخه نه خوار؛ (أما) ئەلین: " (علامه) ی ماته مه (سری) یه نازانین چ قه و ماوه هه نده نه چوو؛ هاته وه، ووتی: " (ملك) غازی) ئەمشه و گویا له (قصر) الزهور) سواری (سیارة) بوو، به دیره گه یه کی (کهربائی) که ویته به (شراره) ی

(کهرربائی) پارچه، پارچه بوه " دوینئی کئی ئه یزانی وا ئه قه ومی؟ به و (نوع) ه (غازی) نه و جه وان، ئه پروا و (محو) ئه بیته وه (ایمان) م زور به (قوه ت) ه، (غیب) خوا نه بی به (علم) ئ (موافق) ی (جازم) بی (احتمال) که س نایزانی؛ ئه وی (مفتاح) ی ه بی ئه زاندری؛ وه کی (کسوف) و (خسوف) و (أشباه) ی؛ (أما) ئه وه ی (مفتاح) ی نه بی؛ وه کی (شفره) ی بی (مفتاح) نازاندری؛ ئه گه ر ئه ته وی بزانی (حتی) مشک (عَلَامُ الْغُیُوبِ) ه؛ ته ماشای (تفسیر) ی (طنطاوی) و (حکایه ت) ی (أولیا) یان که؛ ئیتر ئه وه نده به سیه؛ (تفسیر) ی (سوره) ی (لقمان) ته واو بوو، ئینجا ته فسیری (سوره) ی (سجده) یه؛ پاش ئه و (آیات) ه، که سی (تأمل) کا، له (وحدانیه ت) و (علم) و (قدره ت) و (حکمت) ی (کبریائی)، (نظر) به (عظمة) ی (جلال) ی (کبریائی) ئه که ویته (سجده) یی (خضوع) و (ذلة)؛ (نظر) به (إسباغ) ی (نعم) ی (عامّة) ی ئه چیته (سجده) یی (شکر)، که پی ی ده لئین: " (سجده) ی (لقمان) (حقیقة) جوانه .

سوره تی (سجدة)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

(آخری (سوره) ی (مُصَدَّرِيه) به ﴿الم﴾ گوئی پراگرن؛ (مکی) یه؟ (مدنی) یه؟ (مُخْتَلَط) ه؟ (29) یا (30) (آیه) ه؟ (عمل) ی پی بکن ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ ناردنی ﴿لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ (شك) ی تیانیه ﴿مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ دیاره؛ وه (الإ) وایی (غل) و (غش) نه ده بوو؛ له گه ل (كتاب) ی (كون) لیکی ده وه، زور (موافق) ه؛ (مُحَقِّق) (مؤلف) ی هه ردوو (كتاب) یه که ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ په کوو؛ ئەمه قسه یه؟ (قرآن) له کی؟ (إفترأ) له کی؟ (حضره تی محمد) (ﷺ) که ی (مُفْتَرِي) بوه؟ به چ (أمل) ی ئە ی کا؟ ئە وه موو (إفترأ) بکه بو (سعادة)، (سعادة) ی (بشر) جای (تعجب) ه (قرآن) (إفترأ) نیه ﴿بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ (كربُ العالمين) ه ﴿لِتُنذِرَ قَوْمًا﴾ (عرب) (وَأَقْرَبِهِمْ)، (قریش) ﴿مَا أَنَّهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ﴾ له (طرف) خوی؛ (ممکن) ه له (قوم) ی (هكذا) یی، یه ک دوو پیا بووبن؛ به (عقل) ه هوش، (درك) ی (قبح) ی (بعض) ه (آداب) و (تقاليد) ی (قوم) یان کردبی؛ (نهی) یان لی کردبن؛ (عیب) ه بی (معنا) یه ئە و کارانه مه که ن؛ (لکن) چ (وحی) و (حکم) یان بو نه بوه. ئە گه ر (نذیر) ی و بووبا، (طبیعی) (قریش) (معارضه) ی ئە کرد ﴿لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ با (رجا) بو (رسول) بی؛ و لو خلاف) ی (ظاهر) ه؛ تا (تأویل) ی سه رنه کی شیتته (إعتزال) ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ (ظاهر) وایه هه رسیکیان ﴿فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ ئە گه ر (مُراد) (منظومه) بی، وه له پییش ئە م (منظومه) یه (منظومه) یه تر بووبی، (أیام) له جی ی خویته تی؛ با (شه موو) و (یه ک شه موو) ی (إنسان) نه بی؛ چونکی

(أول) ی (خلق) ی ئەم (عالم) ه، خو (زه مان) ی نه بوه، (تقسیم) ی کهین به (أیام)؛ (أیام) ی (أسبوع)؛ (حقیقة) (طول) و (تفصیل) ه ئەو (أیام) ه خو ی ئەیزانی ﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ دیاره ئەو (سابقاً) بوه؛ (ممکن) ه (تحديد) ی (زه مان) به شتیکیدی) بکری (وَلَوْ) ئیمه نهیزانین؛ ماندی نه بوه بو (إستراحت) ، له سه رگازی پشتی پاكیشتی؛ کهس نه بوه (مشوّهش) ی بکا (وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ فِي الْخَلْقِ وَ تَدْبِيرِ الْمَلِكِ) ﴿مَا لَكُمْ مِّنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ﴾ که (غیر) ی خوا (شفیع) نه بی، هه ر نیه؛ (بدهی) یه خوا نابیته تکاکار؛ کئی هه یه، تکای لابکا؟ تکا خو ی له خو ی بکا، (تصور) ئەکری؟ ﴿أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ﴾ نای بیه ن؟ یاله گوئی ی ناگرن؟ ﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ﴾ (شئون) ی (أنام) ﴿مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ﴾ یا شانی له شئونی هامه ئەنیری له ئاسمان بو لای (أرض) له پاشان بلند ده بته وه بو لای خوا ﴿فِي يَوْمٍ﴾ له (زه مان) ی ﴿كَانَ مِقْدَارُهُ﴾ به (تطبيق) ﴿مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ﴾ له (سنه) ی (مُحَرَّرَه) که (ده رویه) یه کی (شمس) یه، یا (12) ه (ده وره) ی (قمر) یه؛ زورم (تأمل) کرد (بعده) وام بو (ظاهر) بوو؛ (بعض) ی ئەلین: " (إدراة) ی (أنام) بشر به (سعادته) و (نحوسهت) و مردن و ژین و (حرب) و (سلم) تا (نهايهت) ی.. له هفت هزار سال ئەبی؛ هه ر هه زاره ی بو (کوکب) ی (سیاره) "، (قسم) ی تر ئەلین: " (مدّه) ی (دوام) ی (بشر) نو هه زار ساله؛ هه ر هه زاره ی له (عهد) ی (فلك) یمی که تون "، " (بعض) ی ئەلین: " دوانزه هه زار، هه زاره ی بو (بُرج) ی، که دواتر ده ن " (جناب) ی (حق) ئەفه رموی: " (إدراة) ی (أنام) (عائده) ی مه " هه زار سال و هه زار سال هه زار سال و (هكذا) خوا ئەزانئ (مدّه) ی دوايه ش چه نده؟! (إدراة) به ده ست خوايه؛ بی (شرکته) ی (کوکب) و (فلك) و (بُرج)؛ (حقاً) ئەوانه ی ئەوانه به (مُدبِر) ئەزانئ؛ وه کی (خيام) ئەلئ: " سه رگه ردانن له ئیمه (مُسَخَّر) ترن؛ گه ر هه زت له (أقوال) ی ناریک ولیکه، ته ماشای (روح المعانی) که ﴿ذَلِكَ﴾ ئەو (ذات) ه (مُدبِر) ه ﴿عَالَمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ (أرواح) و (مادّيات) (علم) ی به هه مووی هه یه ﴿الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ نایا

(کواکب) و (سما) و (بُرج)، (علم) و (غلبه) و (رَحْم) ی وایان هه یه؛ (إدارة) ی خه لکی پی بکه ن؟ چوو زانن، (مرحمت) چیه؟ (حقیقة) ئه و قسانه گشتی (رجماً بالغیب) ئه که ن، (خیال) و (وهم) ه ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾ (مَحْكَم، مُنْتَظَم) به (دِقَة) له (حسن) و (بدائع) ی (صُنْعی) په شوو (فیل) یه کن؛ به لکوو (خلق) تاوردتر بی، (أغرب) ه (أدَل) ه له سه ر (علم) ی (صانع)؛ ئه و (خلق) ه له بی (علم) ناوه شیته وه ﴿وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ﴾ (آدم) ی له قور (خلق) کرد؛ (یعنی) بی (تطورات) ی (نطفة) ﴿ثُمَّ جَعَلْنَا نَسْلَهُ﴾ (دُریهت) ی ﴿مِنْ مَاءٍ مَّهِينٍ﴾ (لایعتنی به) (ظاهراً) (ماده) یه (مُحَقَّره) (إنسان) خوی بیزی لی ئه بیته وه ﴿ثُمَّ سَوَّاهُ﴾ (نسل) ه که یا (ماء) ه که؛ ریکی خست، (مُشکل) ی کرد ﴿وَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوْحِهِ﴾ (روح) ی خوی هاویشتی دیاره، (روح) له ناو (بدن) ه؛ ئه وی ئه لی: " (مُجَرَّد) ه " وه کی (حُکما) یان؛ به (حق) (دلیل) ی نیه. ئه و جا بوه (إنسان) (لایه ق) ی (خطابه) ﴿وَجَعَلْنَا لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ﴾ (قلب) (یعنی عقل)، جا ئه و (خلق) و (تسویه) و (نَفَخ) و (جَعَل) ه ئه ستیره، یا (برج) یا (طبیعت) ی بی (شعور)، ئه یکا؟ (حاشا)؛ وه کی کوردی ئه لی: " ئه و هه ویره، ئاوی زوری ده وی " ﴿قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ ئه فه رموون: " (قَلَة) به (معنا) (نَفِي) یه؛ (ممکن) ه که م که مه (إعتراف) به (نعمة) بکه ن؛ (أماً) ئه وه ی بویان ده ست دا؛ وه کی (بعض) ی له مه (إعتراف) ئه که ن، به (شمول) ی (قدرهت) ی خوی؛ (أماً) ئیشی خویانی پی دروست ئه که ن، وه (شُکر) ی که م، (مقابل) ی (نعمة) ی بی شو مار؛ به هیچ (حساب) ه؛ (سمع) و (بصر) (تعلق) ئه به ستن، به (حق) (استفاده) یان له (سمع) و (بصر) کرد؛ وه (إفاده) یان دا به (أنام)، له و دوو (شعبه) (إختراع) ی وایان کرد نه بیسترابوو، نه دیترابوو، به (خیال) آندا نه هاتبوو، (شُکر) ی (نعمة) ئه مه ته، بنوری چونیان (شُکر) کرد؛ چونیان بو (زیاد) بوو؟! نا (شُکر) ی نه بی ئیمه له و (شُکر) ه (محروم) بووین ﴿وَقَالُوا﴾ له (بدل) (ایمان) و (شُکر) ﴿أَنْذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَنْتَا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ به (ضایع) چووین، گووم بووین، بی سه رو شوون؛ له

(قاموس) ئه لئ: " (ضَلَّ): (ضاع) و (مات) و (صار تراباً و عظاماً) و (خفى) و (غاب). " ﴿بَلْ هُمْ بَلِقَاءَ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ﴾ (کفر) یان به (لقا) ی (ملائکه) ی خویانه، له کن مردن و ئه وی له دواى دئ؛ وه کى: (ألوسی) ئه فه رموئ: بؤ نئزیک کردنى (جواب) له (سؤال) ئه مه ی تئ ئه با ﴿قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ﴾ (وَالَا) ئه وان، قسه یا له مردن نیه؛ له (خلق) ئ (جدید) ه، پاش گووم بوون له (أرض)؛ (مادام) و ابئ له (سؤال) آ ئه بئ بلئین: " ئئمه (طبعاً) ئه مرین، مردنمان به ده ست که س نیه " (جواب) ئه درئنه وه: " خوا ئه تان مرئئئ؛ (مَلَك) (مأمور) ه، (روح) ی ئئوه وه رئه گری " (أجزاء) تان ئه مئئئ، گر ئه کرئته وه ﴿ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ﴾ بئ (تقدیر) ی (مضاف) ﴿تَرْجِعُونَ﴾ بؤ (حساب) و (کتاب). دوايه دیم (إمام) (فخر الدين) (تعرض) ی بؤ (مناجات) ی (سؤال) و (جواب) ئه کرد؛ وه (جواب) ی گوئ یا به دوو (وجه) ئه داوه؛ (وجه) یكى (ذکر) فه رمووه؛ (وجه) یكى (ترك) کردوه؛ نازانین چیه؟ هه رچه نده بؤ (ربط) ی (إحتیال) ی کرد بوو؛ (أما) وه کى ئه وی (سید) ی جوان نیه (سید) (بعض) ه (وجه) ئ تر لئره (نقل) ئه کا؛ پئ یان (راضی) نیه؛ (ومع هذا) (إضطراب) یان هه یه؛ ئایا (مَلَك) (روح) ی هه موو ئه کئشئ؟ (بعض) ئ ئه لئین: " خوا " ﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا﴾ (بعض) ی ئه لئین: " (بعض) ئ (مَلَك)، (بعض) ئ خوا " بلئیم: چئ؟ (ممکن) ه بلئین: " (معنا) ی ئه و (آیه) ه، پاش (بدر) ده رکه وت؛ (مُراد) ئه و (ملائکه) ت آنه یه، که (مُوکَل) کرابوون بؤ کوشتنئ ئه و (مُنکر) و (مُجادل) آنه؛ ئه تان کوژن، (رجوع) تان بؤ خوا ئه بئ؛ ئه و جا ئه زانن، کوو (حشر) ئه کرئین؟ کوو (جمع) ئه کرئنه وه؟ (إنکار) یان بؤ (تشکیل) ی (هیكل) یان له (أحزای) (مُتفرقة) له بهر (کفر) ه به (لقا) ی خواى؛ جا (تأمل) که! ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ﴾ ئه وانه، ئه وانه ی که (إنکار) ی (لقا) ی خوا ئه که ن ﴿نَاكِسُو رُؤُوسِهِمْ﴾ سه رشوړن ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ ئه وه ی (إنکار) ی (لقا) یان ئه کرد، ئه لئین: ﴿رَبَّنَا﴾ ئه ی خواى ئئمه ﴿أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا﴾ له (دنیا) (سمع) و (بصر) و (قوه) ت دایئئ، (ضایع) مان کرد؛ ئئستا (ظریف) ئه بینن، ئه بیه ین ﴿فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا﴾ بؤ

(دنیا) له (دنیا) ﴿إِنَّا مُوقِنُونَ﴾ به دل (یقان) مان بوو بووینه، (صاحب) ی (أفئدة)؛ تا نه یاندیت، نه یان بیست، نه بوون به (ذی إدراك)؛ کوردی ئەلئ: " (عقل) ی پاش لی - قه ومانیم ئی خو بی! " له (جواب) ی (لَوْ) ئەفه رمون: " شتی (عجیب) ت ئەدهنی (بعض) ی ئەلئین: (لَوْ) بو (تمنایه) به لئ (عربی) هه ل ئەگری ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا﴾ به (عیان) و (إلحاء) وه کی وانه؛ یا به (تقریب) ی (میل) و (میزاج) ﴿وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي﴾ که به (رسول) ی ئەفه رموی: (مثلاً) ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ ئەوانه ی (إتباعی) ی ئەوانه یانه یان کردیه؛ ئەوانه ی گوی یان هه یه، نابیه ن؛ چاویان هه یه نابین وه له (ماهیه) ی شت نازانن بی (إدراك) ن؛ ئەوانه ی (کافرن) به (لیقا) ی خوی ﴿فَذُوقُوا﴾ بچیژن ﴿بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ پوژی (جزاء) ﴿إِنَّا نَسِينَاكُمْ﴾ خو (سلفی) نالئین: (لَهُ نَسِيَانٌ لَيْسَ كَنَسِيَانِنَا) که سی (تفقد) ی (حالات) نه کا، ئاوری به (خیرت) لی ناداته وه؛ ئەلئ ی: " له (فکر) ی کردیمه، له بیر نه مایه " (مبالات) به که سی نه که ی، ئەلئ ی: " توم هه له بیر نیه " (وَلَوْ دَائِمٌ) باسی بکه ی. (ملا) یان ئەفه رمون: " (معامله) تان له گه ل ئەکا، به (معامله) ی (کفر) تان " جوانه (بعض) ی ئەلئین: " (مُشَاكَلَه) یه " (لعنت) له (مُشَاكَلَه)؛ خوزیا (نسیان) کرابا ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ (حق) و (حقیقت) بی شه ری (إعتزال) و (سُنَى) لی ره؛ دیاره. (ممکن) ه (جناب) ی (حق) به (قوه) ی (قاهره) (بلا نظر) و (اعتبار) (خلق) ی (کفر) له (شخص) ی (ایمان) له (شخص) ی بکات؛ یا (بلا موجب) و (سبب) ئەو بخاته به هه شت، ئەم بخاته (جهنم)؛ (لکن) (نظر) بو (حکمیات) ی (إرشاد) و (إرسال) ی (رسول) و (تشریح) ی (أحكام) ی؛ (تزکیه) یه یه کی ته ماشای (إمكان) ی (ذاتی) دیگه ری ئەنورپته (إمكان) ی (إستعداد) (فاختلف) الاحزاب من بینهم) ﴿إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا﴾ به (آیات) (وعظ) یان پی بدری ﴿خَرُّوا سُجَّدًا﴾ ئەکه ونه (سجده) بی (کبر) و (أنانیته)، به (کمال) ی (تواضع) (تلقی) ئەکه ن ﴿وَسَبِّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ (تقدیس) ی (کبریائی) ئەکه ن به (ثنا) و

(شکر) ﴿وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ له (سماع) ی (قرآن) له (عبادات) ی خوا، له وه ی
 (مصلحت) ی (أمة) ی تیایی ﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾ بۆ شه و نوویژ، بۆ
 (حراسهت) له (وقت) ی (حرب) و (شه)؛ که له که یان دور ته که وی، بلنډ ئه بی له
 جی ی خوئی؛ بۆ نوویژ (وکذا) بۆ هیئشک؛ (لازم) ه له (زمان) ی (تدوین) ی (علوم) بۆ
 (مطالعة) (خلاصة) (حسب المصلحة) شه و بیدارن؛ وه کی (مُشْرِكِ) آن ناکه ونه
 سه رجی، تا پاش هه تا وه لات بخه ون. (سیدی آلووسی) (بعض) ه (أقول)
 (نقل) ئه کا، لام وایه (إعتماد) یان ناداته سه ر (مشهور) ه (ملا) یه (هجرت) ئه کا
 له ناو (جافان)، دیتته ناو (بلباسان) لای (ئاغا) یه داده مه زری؛ هه موو ئیواره
 پاش نوویژی (مغرب)، (سوره) ی (سجده) ئه خوینی، که له (سجده) سه ر هه ل
 ئه گری (تَتَجَافَى.....الآیة) ئه خوینی، که آغای گوئی ی لی یه؛ پاش یه ک دوو
 سال ئاغا ئه لی: " (ملا) ئه وه (مدد) که لای ئیمه ی، زۆت (خدمهت) ئه که مین؛
 ئه توو بۆچی هه ر ئه لی ی: " (تَتَجَافَى) " جاری نالی ی: " تتبلباسا!؟
 ﴿يَدْعُونَ رَبَّهُمْ﴾ (دعاء)؛ (قیل) ئه لی: " نوویژ " ﴿خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ له (بین) ی
 (خوف) و (رجا)؛ (بعض) ی ئه ترسن، ئومیدیان به (ره حمهت) یش هه یه. هه رزه
 گویان ئه لین: " ئیمه خوا ئه په رستین، چونکی خویه؛ نه له ترسه، نه له
 (طمع) ه " به ئه وانه پروامه که؛ (رسل) ی (عظام) (بین الخوف الرجاء) بووین ﴿وَمِمَّا
 رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾ له (مصلح) بی (دغدغه) ی (سر) و (علنی) ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ
 حَتَّىٰ الْأَمَلِكِ﴾ ﴿مَا أَخْفَىٰ لَهُمْ﴾ لای (عالم الخفي والأخفي) ﴿مَنْ قُرَّةَ أَعْيُنٍ﴾
 له وه ی چاوی پی راگیر ئه بی؛ له دوا ی چیتر نانوری، چا و ناگیپی. ئه بی
 (حدیثی قدسی) له (حق) ئه وانه بی؛ ((أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ
 رَأَتْ، وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلَىٰ قَلْبِ بَشَرٍ)) شتی هیچ چا و نه ی دیوه، هیچ
 گوئی نه ی بیستوه، به دلی (بشری) دا نه هاتیه ﴿جَزَاءَ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾
 (جزا) یه، (مقابل) ی (ایمان) و (عمل) ی (صالح) ه، با (ایمان) بۆ (أصل) ی
 (دخول) بی، (أعمال) ی (صالحه) بۆ (رفع) ی (درجات) بی ﴿أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ
 كَانَ فَاسِقًا﴾ (حاشا) وه کی یه ک نابن، مه گه ر (ایمان) یان زۆر فرۆتبی، (مقابل) ی

(أمانی) و (میول)، هیزی نه مابی (وَإِذَا تَسَاوَتْ فِي الْقَبِيحِ فَعَالْنَا فَمِنَ الْمُتَّقَى؟ وَأَيْنَ
 الْفُجَّارِ؟) (مع الأسف) (سیئات) ی (مؤمن) آن له و (عصر) ه (قیاس) له (سیئات) ی
 (کافر) آن ناکری؛ (ایمان) بی (عمل) ی (صالح) بو ئیمه که لکی چیه؟ (فی الحقیقه)
 (مؤمن) ه خراپه کان، بو (ایمان) و (مؤمن) آن (ضرر) یان له (کافر) آن پتره.
 (مادام) (ایمان) (ایمان) بی، ئه بی (مؤمن) (امتیاز) ی له (فاسق) بی؛ (مؤمن) و
 (فاسق) له (عمل) دا ﴿لَا يَسْتَوُونَ﴾ به (جزا) ش (کذا) ﴿أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ﴾ ئه وه ی (حسب الوقت) ده ست بدا، بگونجی، ریک که وه ی ﴿فَلَهُمْ
 جَنَّاتُ الْمَأْوَى﴾ (مأوا) و (مسکن) ی راستی به ه شته جی ی (لذته) و
 (خلود) ه ﴿نُزُلًا﴾ (ثواب)، پاداشت، (عطا) ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ نازانم بلیم چی؟
 (اعتزال) و (سُنِّيَّة) تکیان دایه. (واقعا) (حق) ی (عبودیة) وایه؛ هر چه ند
 (طاعات) (بکا، خوی به (مُقَصِّر) بزانی، زیتر (سعی) بکا، وانه زانی (حق) ی
 له سه ر خوا (واجب) ه، به لام خوا (حق) ی (عباد) ی خوی، له بهر (عدالته) ی به
 (واجب) ی به (لازم) (حساب) ئه کا ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا﴾ له (إطاعة) ده رچووبن
 ﴿فَمَا وَهُمْ النَّارُ﴾ (کأنه ملان) و (ملجأ) یانه، جای (استراحت) یانه (سعی) یان بو
 چوونه نلوی ئه کرد ﴿كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا﴾ لی ی بچنه ده ر ﴿أُعِيدُوا
 فِيهَا﴾ (رغم) ه (أنف) ی (جميل زه هاوی) ﴿وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا﴾ بچیژن ﴿عَذَابَ
 النَّارِ الَّذِي﴾ (عذاب) ی ﴿كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ﴾ تامردن (دوام) تان بو له سه ر
 (تکذیب)؛ (أما) به وه نده (مُدَّة) ه (تکذیب) یان (تقیید) ناکری؛ (جزم) ی
 (لا یتغیر) ه؛ (عجایب) م دی له وانه ی ئه لین: " (عذاب) ی (مؤبد)، (مقابل) ی
 (کفر) ی (موهقت) کوو ئه بی؟: وه (جواب) ی نا به جا ئه ده نه وه؛ (مع أنه) له
 (علما) ی (منطق) ن؛ (نسب) و (جهات) ی (قضايا) باش ئه زانن! ﴿وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ
 الْعَذَابِ الْأَدْنَى﴾ ئی (دنیا) یه (عذاب) ی (تأدیبی)؛ ئه و (عذاب) ه (أقرب) و
 (أقل) ه ﴿دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ﴾ (وعذاب) ی (قیامته) یا (استئصالي) ﴿لَعَلَّهُمْ
 يَرْجِعُونَ﴾ بگه ریئه وه (إعتبار) بگرن، (خوف) ی خویان بچیته (قلب) ی.
 (بعض) ه (حکایهت) له (سبب) ی (نزول) ی ئه و (آیه) ه ئه که ن؛ (حاجهت) ی به

(محاکمه) یه زوره؛ (مراجعه) ی (تاریخ) ی پیئ ئه وی؛ (مع أنه) (آیات) ئه وه نده پیئ (مربوط) ن؛ ری ی (سبب) ی (نزل) (فنزلت) نادا وه نیه، هر ئیره وایی؛ له هزار جی زیاتر، (نسخ) ی (آیات) ری ی هیچ نادا، بکه ویتته (بین) ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ﴾ (حق) و ابو (ایمان) ی پیئ بیئنی ﴿ثُمَّ أُعْرِضَ عَنْهَا﴾ زور دور بوو ﴿إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ ئه وانه و (سائر) ی دی ﴿مُنْتَقِمُونَ﴾ توله یان لی ئه که یه وه ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ (تورات) ﴿فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ﴾ له (شک) و (شبه) و (تردید) مه به ﴿مَنْ لِقَائِهِ﴾ (تلقى) (موسی) (کتاب) له خوا؛ یا (لقای) خوی وه کی (زمخشری) ئه فه رموئی: ﴿وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ (کتاب) ی تووش بو (بنی اسماعیل) به (خصوص) نا له مه یانه ﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً﴾ (رؤسا) ی (دین) ﴿يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ ئی له (تورات) دایه ﴿لَمَّا صَبَرُوا﴾ (مقابل) ی (فاسق) آن و (معارض) ی (دین) ﴿وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوْقِنُونَ﴾ (کونیة) و (سائر) ی دی ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ﴾ (مؤمن) و (کافر)؛ (صالح) و (فاسق) ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ جی ی (منازعه) نامیننی ﴿فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ (حق) و (باطل) ده رئه خا، هر که سه به (جزا) ی خویان ئه گهن؛ (وکذا) (قوم) ی توو ﴿أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ﴾ بویانی (بیان) نه کردیه ﴿كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ﴾ (لایحسی) ﴿يَمْشُونَ﴾ به (وهقت) ی خویان ﴿فِي مَسَاكِينِهِمْ﴾ (غافل) و (مشغول) بوون، به (ملاهی) ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ﴾ زورگه وره ﴿أَفَلَا يَسْمَعُونَ﴾ به (تدبر)؛ ئه گهر بیان بیستبا، ئه بوه (علت) ی (هدایهت) یان ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ ئه وه بو (اعمار) و (احیا)؛ به هیچ لایه، (إنفاظ) و (إعتبار) نا کهن ﴿أَنَا نَسُوقُ الْمَاءَ﴾ به (أنواع) ی (عديده) ﴿إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ﴾ زور پووت؛ پووش و په لاش (تسطع) کراوو خوارو؛ ئاوی به سه ر دادی ﴿فَنُخْرِجُ بِهِ﴾ به ئاو ﴿زُرْعًا﴾ ئه گهر (أرض) ی هیچ (مُنْبِت) نه بی، چی لی شین نابی، وه پیئ ی نالیئ: " (جُرُز) ﴿تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ﴾ گیا، کا، ئالیک ﴿وَأَنْفُسُهُمْ﴾ (أنواع) ی (بقول) و (حبوبات) ﴿أَفَلَا يُبْصِرُونَ﴾ نابینن ﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ﴾ (فصل) ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ که خوا (فصل) مان له (بین) دا ئه کا ﴿قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ﴾ دئ (عجله) ی پیئاوی؛ که هات،

ئەوی پۆژی ﴿لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ﴾ (ذاتاً) (ایمان) یان نیه، (عیان) ه ﴿وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ﴾ (مهلهت) نادرین؛ (أماً) (یوم) ی (بدر) (وَلَوْ بَعْدَهُ) پی ی بلین: " (یوم الفتح) " لییه (مراد) نیه؛ (توجیه) یان بی (وجه) ه ﴿فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ﴾ لهو (مُعادٍ) و (مُنکِر) و (مُسْتَكْبِر) آنه ی، بی گۆی ی و چاو (نُصح) و (إِرائه) ی (آیات) و (إِنذار)، (فائده) یان ناداتی ﴿وَأَنْتَظِرُ إِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ﴾ هه ریه که ئی (مقصود) ی خۆی؛ (معلوم) ئەبی، (عاقبهت) بو ئیوه یه. (لله الحمد والشکر).⁽¹⁾

¹ — (تفسیری) ی (سوره) ی (سجده) تو او بوو پۆژی پینج شه موو، ، وه قتی (عصر) باوجودی دلم زۆر (مشوه ش) بوو له بهر (حوادث) و (وقائع) ی ناخۆش، نازانین (عاقبهت) ی (عیراق) چی لیدی؟ خودا به (پهحم) ی خۆی ئه و (فتنه) بهر (طرف) کا (آمین) (صفر الحین) 15؛ مارتی پۆمی 24 سنه ی قمری 1358 شرقی 1318.

سورة تى (ئەحزاب)

ئەنجا تفسىرى (سوره) تى (أحزاب) ه (سوره تى أحزاب) (مدنى) يه؛ (أحزاب) ئەوئ پوژئى (غالب) نەبوون، (لكن) (مع الأ سف) (أحزاب) تى خومان بە (كيف) تى (أعدا) تى (دين) (بين) يان تىك دا ئەوئ نەندە يان بە (قلم) و شىر لىكدا، تا (أوجع) تى (عن) كەوتنە (حفيض) تى (ذللّت) (الآن) یش (دوام) ئەكا؛ لەبەر (إختلاف) تى (أحزاب) تى (إدارى) و (سياسى) (بر) و (بحر) و (هوا) پىر بوە لە (فساد) (عدد) تى (آيات) تى (73) تى يە (بالإتفاق) (إلاّ أنّه) (أهل) تى (شفاق) و (نفاق)، (حزب) تى (إفترا) و (إختلاف) بو (إضلال) تى (عباد) ئەلئىن: " ئەو (سوره) تى ه (آيات) تى زور بوو؛ (أكثر) تى لە (مدح) تى (أل) و (بيت) بوو؛ بوئە (عثمان) فرئى تى دابىن " (سبحان الله) (أولاً) خودا (فردوسى) نىه؛ وه (قرآن) یش (شانامه) تى (علي) و خىزانى (علي) نىه؛ (سبب) بە (عداوت) ه، وه (إلاّ) ئەزانن، كەس (حد) تى ئەوئ نىه، خوا (مدح) تى بكا؛ خوابەس (حمدى) خوى ئەكا. (نظر) تى (كبريائى) بو (عنوان) ه؛ (صابر)، (محسن)، (متقى)، (مؤمن) (مونفق) و (هكذا) لە (عنوان) (مقابله) گەلى لەو (آيات) ه، كە گوئى يا (منسوخ التلاوت) ن، كۆكرابنە وه؛ (أمّا) كەسى بە (ذوق) گوئى تى لىان كا، (محقق) ئەزانئى؛ ئەمانە (وحى) (إلهى) نىن؛ گەلىكى بە (عبارەت) تى (ملا) تى (شرعى) ئەچن (الشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنِيَا فَارْجُمُوهُمَا أَلْبَتَّةَ) (لا يَمْلُؤُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ، وَيُثُوبَ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ) ئەلئى تى: (عبارەت) تى (بعض) تى (خُطبا) تى بئى تامن (وهكذا).... وه ئەلئىن: " ئەو (زيادەت) ه نووسراوئە تە وه، لای (حضرە تى عائشە) بوە؛ (حيوان) تى كە لە مالە وه

به خىو ئەكرا، خواردووويه تى " (زمخشرى) ى (صحيح) (نقل) ئەكا (أماً) ئەلى: " (نسوخ التلاوهت) بووين " (ضرر) ى نيه. (حاصل) ى ئەگەر (إنسان) گوئ داته (نُقَالَ) آن، له (روح) ى (قرآن) (محروم) ئەبیت وه (كُلِّ) ى (حزب) ى خهريكه، (آيات) ى (أكوانى) وه (قرآنى) (تابع) ى (فكر) ى خوى ئەكا، (حتى) (قلب) ى (حقائق) (تأرخ) ئەكهن؛ (نعوذ بالله من شر الأحزاب) (مناسبه) ى له گەل (سورهت) ى (سابق) له (تقرير) ى (آيات) دهر ئەكه وئ.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾ (تعرض) بو (عنوان) ى به (نبوت) (مقتضى) ى (مقام) ه له (بعض) ى (مقام) (تعرض) بو ناوى ئەكا، بئ (عنوان) ى (رسالت) و (نبوهت): به لئى (نبى) (ذى شأن) ه، لای خواى گه وره، (حتى) من له (عمق) ى (قلب) ه وه ئەلیم: " (رسالت) (إفتخار) به (حضره تى محمد) ئەكا " (لكن) ههر (سخه نئى، وه ههر (نكته) يه (مقام) ى دارد؛ ئەى (نبى) خوا ﴿اتَّقِ اللَّهَ﴾ (دائم الحزر) به ؛ خوا (غنى) يه، (قاهر) ه (غالب) ه، له (أمر) و (إطاعه) ى به هيچ (وجه) (أدنى) (ميل) ى مه كه ﴿وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾ له (أخرى) (سوره) يى (سابق) فه رموى: " (إنتصار) بكه " ئەو (أمر) ه تييدا هه يه (إشارة) و (بشارة)؛ تا (نصرهت) ئەبئ، (زحمهت) ئەبينى، (ممکن) ه بگه يه (يأس)؛ وه ك (سائر) ى (رسل) له هيچ (وهقت) - (حتى) له (غايهت) ى (شدهت) (إطاعة) ى (كافر) آن مه كه، (محارب) ن له گه لت؛ ئى (مُنافق) آن - (ظاهراً) (موافق) ن، (باطناً) (مخالف) ن - مه كه (وحتى) (سياسة وإدارة) (إطاعه) يان مه كه ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ (مقتضى) ى (حكمت) وايه - (بعد المشاق والمزاحمات) - (نصرهت) ى (نبى) خوى ئەدات؛ وه ئەوهى (عليم) و (حكيم) بئ، كارى بئ هووده، ناكا ﴿وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ (تابع) ى فه رمايشى وى به، دواى (فكر) و قسه ى خه لكى مه كه وه ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ هيچى لئ بزر نه بوه، وه نابئ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ (في الشدة) وه هه موو (حالات) ﴿وَكَفَىٰ بِاللَّهِ﴾

وَكَيْلًا ﴿حافظ﴾ و ئاگاداره، لەو دەى پىيى بسپىردى ﴿**مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ**﴾
 (رسول) و (غیر) ه (رسول)؛ ﴿حَتَّى﴾ (نوابغ) و (عباقر) آن (رجال) ی (حزب) و
 (حرب) و (تدبیر) و (سیاسەت) ﴿**مَنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ**﴾ بەیەكئى (أصل) ی
 (إيمان) و (إعتقاد) و (مبدأ) و (مسلك) ی خوى پىيى ئاگاردارى بكا؛ بەیەكئى (إرده)
 و (سیاسەت) و (إستجلاب) ی (مصلحت) و (درأ) ی (مفسده) بكا؛ گویا
 (إدارة، سیاست) (میل) ی ئەكا؛ خوى هەر لەسەر (مشرب) و (أخلاق) و (شرف) ی
 خوى ئەمىنى؛ نا، وانیە (میل) (إلا) (تأثیر) ئەكا؛ (قلب) (دائماً) (حاضر) ه بؤ
 (تغلب) زۆر ئاگادارى نەكەى، وەرئەگەر پىيى؛ ئەگەر (إطاعة) ی (جناب) ی
 (حق) ئەكەى (حسب الوحى) پەفتار بكا؛ (إطاعة) ی (كافر) و (منافق) آن مەكە؛
 لەكەس بەهەراس مەبە، مەترسە ﴿**وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ**﴾ ئىتر دەرئەكەوى،
 بەو (تقریر) ه، ئەو (آیەت) ه، زۆر (موقع) ئى (مناسب) ی هەبە؛ (مربوط) ه (أتم)
 (إرتباط) ئەوى دلى بداتى ئەى زانى. (بعض) ی بە (سبب) ی (نزول) خەرىكن،
 وه (بعض) ی (أسباب) ئەلین: (إنسان) تى ی ناگا؛ (بناءً عليه) ئەبى (بعض) ه
 (آداب) و (تقالید) ی (جاهلیەت) بوە، ئەبى (ترك) ی كەن؛ (خصوص) شتى كە
 (خلاف) ی (فطرەت) بى ﴿**وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ**﴾
 ئەمەش وەكى بوونى دوو (قلب) (موافق) ی (فطرەت) نىە؛ داک (مزرعە) ی
 (وجود) ی خۆتە، نابى بە (مزرعە) ی تۆت؛ ئەو (میل) و ئەم (میل) (خلقة)
 جودان؛ (خلاصه) (طبعاً، شرعاً، میلاً، وجداناً) (معامله) نابنە یەك؛ ئىوہ
 (ترك) ی ئەوقسانە بکەن؛ بەلای (ظہار) و (مہار) وە مەچن ﴿**وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ**﴾
أَبْنَاءَكُمْ ئەمەشیان (خلاف) ی (فطرەت) ه كەسى لە خۆت نەبى، نابىتە
 (ولد) ت؛ ﴿حَتَّى﴾ (علمای) (شرعی) (وَلِدُ الزَّانَا) بە (ولد) ی (زانی) (حساب) ناكەن،
 لە (معاملات) ی (شرعی)؛ (أماً) ناتوانن، (قطع) ی (مباشر) لەگەل داکى بکەن؛
 ئافەرىن لە (شرع) ی (إسلامی) (شرع) ی (فطر) ی. كورپى خەلكى كوو ئەبىتە
 كورپى توو؟ ﴿**ذَلِكَ**﴾ هەمووى ﴿**قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ**﴾ قسە یە زارى یە، بى (أصل) و
 (أساس) و؛ كەس دوو (قلب) ی نىە، ئەو دەى ئەیلین: " (فلان) كەس لە (صاحب) ی

(رأى) و (تدبیر) دوودلی (قول) ئی زوبانیه؛ (موافق) نیه، له گه ل (ما فی القلب) ه له گه ل (واقع)؛ (وکذا) ژن وه ک داک نیه؛ (قول) ئی سهر زاره کی یه (وکذا) کورپی خه لکی کورپی خۆت نیه؛ قسه یه بئی (معنا) یه، (جعل) ئی بئی (مبنا) یه ﴿وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ﴾ چ به (إخبار) چ به (إنشای) (أحكام)، ئی (ثابت) و (مقرر) و (موافق) ی (قاعده) یی (خلق) و (إيجاد) بئی، ئه ی فه رموی ﴿وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ﴾ ری ی راست نیشان ئه دا ﴿ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ﴾ ئه وه ی ئیمه (لا یه ق) ی (بالتفضیل) ه له بهر (تَبَنِّي) (رساله ت په ناه) نه بئی (يَنْتَفِي) ﴿هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ له وی ئه وان به (قسط) ی ئه زانن؛ (معامله) ی ده ر (حق) (شخص) ی وه ک: (معامله) ی باب له گه ل (ولد) (معادله) یه باشه، (لکن) (إِتْخَاذٌ) به (ولد) له هه موو (خصوص) خوی نیه ﴿فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ﴾ نه تان ناسین، نه تان زانی ناویان چیه؟ ﴿فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ﴾ برا ده ر تانن، له (دین) ﴿وَمَوَالِيكُمْ﴾ یارو یا وه ر تانن؛ به (یا این) یان بانگ مه که ن ﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ﴾ (إِثْمٌ) ﴿فِيَمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ﴾ (بعد النهی)، له بهر (إعتیار) به سهر زوبانتان دابی ﴿وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ﴾ به وی (مأخذ) ئه بن، (فی الحقیقه) (قلب) له (أمر) ی (معتاده) زور بئی ئاگایه، ئیستا سویند وه کی (بعض) ئی (کلمه)؛ هه رامه، هین، (عیب) نه بئی، (بلا معنی) یه کی، ئیشته، (شیسمه) به سهر زوبان دادی، (قلب) هیچ ئاگای لی نیه؛ (حتی) ئه گه ر به ئاگاداری قسان بکا، وئاره زووکا، ئه و (کلمه) ی (مدار) ی (کلام) ه، (ترك) ی ئه کا (غایه ت) له سه ری گران دی، به لکو و ناتوانی قسه بکا، ئیر (لازم) ه (إنسان) له (أول) ه وه ئاگارداری وه (إلا) ئه پوا؛ (ماموستا ملاحمد) ئه ی فه رموو: "جه ندرمه یه هه بوو (ئهنده ن صوری) (مدار) ی قسانی بوو؛ (حتی) که نویژی داده به ست (الله أكبر) (ئهنده ن صوره)، ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ (ئهنده ن صوره)؛ ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (وهکذا)، تا نویژی (خلاص) ئه کرد " (لکن) ئه بئی (إنسان) خه ریک بئی، ئه و (لغویات) ه (ترك) کا ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ (مسا هله) و (مسامحه) ئه کا. گه لی (ذوات) ی (عظام) وه کی (أبو مسلم) وه (إمام فخر الدین) خه ریکی (إرتباط) و (إنسجام) ی

ئەو (آياتى) (كريم)ن، لام واىه ئى مە لە ھەموان جوانترە، ۋە (أَتَمَّه) ﴿النَّبِيِّ﴾
أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ﴿چاجايە، داک و باب و (ولد)﴾ **وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ** ﴿
ئەو ھە ئەبى، لە (حرمت) و (إحترام)ى ژنان (نبى) (محترم) (ذى شأن)
(صاحب)ى (حق) لەسەر (أُمَّة) لە (فوق)ى داکمان بن؛ ئەو ھى پى ى بلىن: "
(زوجه)ى (رسول)" (وَلَوْ) (طلاق) یش درابى، بو ئىمە دايكە؛ (حرمت)ى
(نظر)یان لەبەر زیدە (شەپەف) (وقايە)یە؛ ئەوانە (حقیقە) (أُمِّ)ى (طینی) نین؛
(أُمًّا) (أُمِّ) ى (دینی)ن؛ ئەگەر (دین) (محکم)بى، (رابطە)ى لە (رابطە)ى
(نسب)بە (قوۋت) ترە؛ (لکن مع الأسف) ئەمپۆ زۆر سستە. (سبحان الله)
(قوم)ى لە (أُمَّة)ت زۆر (جسارەت) ئەکەن لەسەر (مقام)ى (نبوۋت)؛ (إنسان)
(تعجب) ئەکات! نازانم (دین) ى (إسلام)چ (تأثیر)یکى بوو؟ لە (جمع)ى کە
ئەلین: " (رسالەت) پەناھ (إمام)ى (على) کردیتە (وکیل) پاش مردنى، ئەوى
(خروج)لە (إطاعة)ى بکا (طلاق)ى دالە (شرف)ى (أم المؤمنین) (إسقاط)
(بكرى)، (نقل)ە لە (قائم)ى (مُنْتَظَر)؛ ئەجا تە ماشاکە، (نفاق) چى کرد؟ بویە
خوا بە (رسول)ى خوى ئەلى: " (إطاعه)ى (منافق)آن مەكە دیارە، ئەوانە
(نصیب) یان لە (أمومیەت)ى (زوجات)ى (نبى) نیە (سبحان الله) (جناب)ى
(رسالەت پەناھ)، لە (أول)و (آخر) (زەمان)ى (حیات)و پاش (وفات)ى، لە
شەپى (منافق)آن (أمین)نەبوھ **وَأَوْلُوا الْأَرْحَامَ** ﴿خزم - (عصبه) یا (غیر)ە
(عصبه) - **بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ** ﴿(حسب قُرب الطبيعة) ﴿فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾
(کتاب)ى (کون)، (فطرەت)، با (لوح المحفوظ)بى؛ ئەو ھە (طبعاً و شرعاً)
(محفوظ)ە؛ (أَوْ أَوْلُوا الْأَرْحَامَ)ى ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ﴾ ئەوانى (کافر)بن یا
(مؤمن)ى (غیر)ە (مهاجر)بن (حسب الشرع) (أولویەت) یان نیە (مع هذا) رى ى
(فطرەت) ناگرى ﴿إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ﴾ داک و باب و (ماشاکل)
﴿مَعْرُوفًا﴾ (حسب)ە لەخە واهش؛ چاکە لە (حق)یان بەن، شتیکیان دەنى ﴿كَانَ﴾
ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ ﴿قرآن) ﴿مَسْطُورًا﴾ نوسراو، (ثبت)کراوہ ﴿وَإِنْ أَخَذْنَا مِنَ﴾
النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ ﴿کە (إطاعة) ى (کافر) و (منافق)آن نەکەن ۋە (قطع)ى (علاقە)

له گه ل (کافر) بکه ن (وَلَوْ) (أقارب) و باب و داک بی، نه ترسن؛ (تبلیغ) به چی بینن ﴿وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ له (زمره) ی (أنبیا) یان، ئه وانه ی (أولو العزم) به (صبر) و (ثبات)، به (أقدام) و (جُرئته) بن له (بعض) ه (مقالات) ی خۆم نووسیومه، نازانم بۆ چی (حضره تی عیسی) له (أولو العزم) (حساب) ئه که ن؟ (أما) له بهر ئه و (آیة) ه په شیانم؛ ئه و (صفات) ه له ویداش هیه، (غایه ت) ی (دوام) ی زۆر نه بوو، وه (مقابله) ی پادشاهانی نه بوو، لام وایه زیتر له عهردی مابا؛ (تبعه) ی زۆر بووبا ئه ی کرد ﴿وَأَخَذْنَا مِنْهُمُ﴾ له هه موان ﴿مِيثَاقًا غَلِيظًا﴾ به (سند) و په یمان پتر، (عظیم) و (مَحْكَمٌ) ﴿لَيْسَ أَلِ الصَّادِقِينَ﴾ به ده رکه وئ (على ملاء الناس) (سؤال) یان لئ بکا ﴿عَنْ صِدْقِهِمْ﴾ به (صبر) و (ثبات) ده رئه که وئ؛ (حقیقه) (شخص) ی له (دَعْوًا) ی (رساله ت) (صادق) نه بی، (950) سالی کوو (دوام) ئه کا؟ که سئ له (ده عوای) (رساله ت) (صادق) نه بی، (مقابل) ی (أنام) ئه و (شده ت) و ناخوشیه کوو ئه کا؟! ﴿وَأَعَدُّ لِلْكَافِرِينَ﴾ (وَلَوْ) زۆر (معارضه) بکه ن، بینه (سد) ی ئاسنی بۆ (منع) ی (نشر) ی (دين) ﴿عَذَابًا أَلِيمًا﴾ له (دنیا) به (مغلوب) ی له (آخره ت) به (نار) ی (جحیم)؛ بۆیان (مُهَيَّا) کراوه، تووشی ئه بن ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ به راستی ﴿اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ له (فکر) ی مه که ن، له چی (شده ت) ی (نجات) ی دان ﴿إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ﴾ (مُرْكَبٌ) له (قریش) و (بنو أسد) و (غطفان) و (بنو عامر) و (بنو سلیم) و (بن) و (النضیر) و (بن قریظه)؛ (مجموع) له ده هزار زیاتر هاتن بۆ سه ر (مدینه)؛ (فجأة) نه چوو نه ده ر بۆیان؛ (خنده ق) یان له (دور) ی (مدینه) ی لئ دا؛ (طرفین) به را به ری یه ک بوون؛ چ شه ری وا نه کرا به ناو بی ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا﴾ بایه (شدید) وه ک ره شه بای (کویه) ﴿وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا﴾ ئیوه نه تان دیتن؛ (ملائکه) بوون. (ابن جریر) ئه فه رموئ: "ئه مجاره، شه پریان نه کرد" ﴿وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا﴾ بنۆره (قرآن) نا نۆرپیته (شخص) (خصوصیات) له (قرآن) دانیه؛ (لکن) (تحزب) لئ ناگه ری؛ (إلا) ئه پۆن بۆ

(شخص)؛ ته ماشای (عنوان) ناكهن ﴿إِنْ جَاؤُكُمْ مِّنْ فَوْقِكُمْ﴾ لایه له سه ره وهى شار ﴿وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ﴾ لایه له دامینى شار؛ كام له ولا؟ كام له م لا؟ بى (قیل قیل) نیه چ فائده؟ ﴿وَإِنْ زَاغَتْ الْأَبْصَارُ﴾ (زاغ = ملّ؛ مال) كه م (قوهت) بوون، (توزان) ی نه ما، به ولا و به ولا (میل) ی نه كرد؛ وهك كه سى (مُتَحَيِّر) له (جوانب) و (أطراف) بنوړى ﴿وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ﴾ دل له ژپړا هه لئه هات، نه گه یشته قورگ و گه روو (لكن) ناچپړى، تا بمرى. نه وه (حال) ی (وجدانى) یه، (إنسان) له (وقت) ی (شدهت) ی (خوف) له (عدو) یاله (حيوان) ی دورپنده به سه رى دى؛ دل و جگه ر سیه لاکى بو لای گه روو، هه ورازدى. (مادام) له (خوف) وای لى دى (حاجهت) نیه، بیکه یه (کنايهت) ﴿وَتَتَّظُنُونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا﴾ (أنواع) ی (مُختلفة) وهكى نه وانیه (سابق) (ضننوا أنهم قد كذبوا) له وه رزه (حال) و (مقام) ه (درجات) ی (قوهت) ی (إيمان) به دره نه كه وى ﴿هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ﴾ (شدائد) (مَحَك) ه، (قه لپ) و قه لاپى پى ده ر نه كه وى ﴿وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا﴾ له رزه له رز، له رزى (شديد)؛ (زلزله) كه (إختيارى) نه بوو؛ نه وا (مَثَل) ی (أُمم) ه كانى تریان هاته سه ر. (بعض) ی (قراء) نه لى ی كه وتینه (زلزله)؛ یه كى به (كسر) ی (زا) ی (زُلْزِلُوا) یا (إشمام)؛ یه كى به (فتح) ی (زا) ی (زَلْزَالَ) لام وایه، (صحاب) آن له و (وهقت) ی ناگایان له (إشمام) و (مِشمام) نه بوه ﴿وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ﴾ (تأمّ النفاق)، (كفر) ی (راسخ) ﴿وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ﴾ ترس؛ (جبان) بوون، هیزی (إيمان) یان نه وه نده نه بوو (جبانهت) ه كه لادا ﴿مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا﴾ هه ل خه له تاندن؛ بايان تى نه كردین؛ (فارس) و (پوم) نه گرن؛ (إستیلا) ی جیهان نه كهن (حقیقه) نه وى (مؤمن) یش بى، (أما) كه م (غیرهت) بى له و (شدائد) ه نه م (نوع) ه قسه نه كا؛ پاش (رفع) ی (شدهت) (إنابهت) نه كا؛ (بَعْدَهُ) (إيمان) ی به (قوهت) نه بى ﴿وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ﴾ گه روه كانى (مُنافق) آنى (أمر) به ده ست ﴿يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ﴾ جى ی (إقامه) و مانه وه لی ره، بو ئیوه نیه ﴿فَارْجِعُوا﴾ (مادى) و (معنوى)؛ (إلى مبدئكم و منازلکم و بلادکم) (سید) نه لى: " (معناً) (لايهق) نیه، (تسميه) ی

(مدینه) به (یثرب)، لای (رساله ت په ناه) ناخۆش بوه، (ممکن) ه (مُنافق) ه کان
 بویه به و ناوه بانگی (أهل) یان کردبئی "ئه و (نوع) ه (إختلاط) هیه ئاوردیان تیک
 ئه دا؛ (ده ولت) آن ژیر به ره و ژوو ئه کا ﴿وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ النَّبِيَّ﴾ ئه مانه وا
 ده رئه که وی (منافق) ی (سیاسی) بووین ﴿يَقُولُونَ﴾ (بیان) ی (سبب) ی (إذن)
 خواستن ئه که ن ﴿إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ﴾ ده رو دیواری نه وی یه، سسته؛ به کون و
 کاژیر که؛ رفتی زوره، دزو مز ئه توانن به ئاسانی بچنه ناوی؛ مالمان بدن؛
 (رخصة) مان بده ده رو دیواری پیک ئه خهین، (مَحْكَم) یان ئه کهین؛ دی یه وه
 (خدمت) ﴿وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ﴾ درو ئه که ن، خانی یان (محکم) ن، بی (خَلَل) ن؛
 دوورنن له (عمران) ی شار؛ قسه یان له (عَوْرَت) کردیه، بو ئیمه بی
 (لزوم) ه ﴿إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا﴾ هه ر (مقصد) یان هه لاتنه، (حیله) کاری
 ئه که ن ﴿وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا﴾ (بنا مجهول) ه؛ (ضمیر) بو (بُیُوت) ه؛
 ئه مه (ظاهر) ه (نظر) به (ماقبل)، یا شار؛ لام وه یه ئه وه (نظر) به (أقطار) بو
 شار (أُنْسَبَ) تره؛ (ولو) له (عبارت) ی (مُسْتَأْذِنِينَ) آن (ذکر) نه رکراوه (فهم)
 ئه کری. جائیستا من به کوردی بلیم: "چی؟" ئه بی به (خلاصه) (عرض) کری.
 ئه گه ر دوژمن له هه موو (أطراف) (داخل) ی سه ریان بی، له ناو خانیان، له ناو
 (مدینه) یان، (إستیلا) ی کا، تالانیان که ن ﴿ثُمَّ﴾ پاش ئه و (فاجعة) ﴿سُئِلُوا
 الْفِتْنَةَ﴾ (طلب) یان لی بکری، بو (فساد) و شه رو شوپ (ده عوه ت) بکری
 ﴿لَأَتَوْهَا﴾ (عطا) ی ئه که ن بو ی دین؛ (إلا) بو خوا نه بی به هانه ئه گرن. بو
 (فتنة) و (فساد) (حاضر) و ئاماده ن (على أسوء حالهم) ﴿وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا
 يَسِيرًا﴾ گیر نابن، (إلا) (مُدّه) یه که م؛ ئه وه نده که (جلباب) ی (فتنة) بازی
 له به رئه که ون؛ نه ئاگایان له خانی ئه مینی، نه له شارو (مدینه) ﴿وَلَقَدْ كَانُوا
 عَاهِدُوا اللَّهَ﴾ ئه و (فریق) ه ﴿مِن قَبْلُ﴾ پیس ئه م (واقعة) ﴿لَا يُؤْلُونَ الْأُدْبَارَ﴾
 هه لئه یه ن، پشت له (عدو) (دین) نه که ن. وادیاره ئه و سویندو په یمانه شیان به
 (حیلة) بوه (فرار) یان هه م به (حیلة) ﴿وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا﴾ لی ی
 ئه توژیته وه ئه وی (وفا) نه کا (جزا) ئه دری ﴿قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِّنْ

الْمَوْتُ أَوْ الْقَتْلُ ﴿ له (سبب) ی (مردن) و کوژران؛ هه رتووش ئه بن ﴿ **وَإِنَّا لَأَن نُّمَتِّعُونَ إِلَّا قَلِيلًا** ﴿ (وَلَوْ) بژیه ن، ئه و جاره، له مردن، له کوژران (نجات) یان بی، ئه وهنده ناچی ئه مرن، له (حیات) (فائده) وه رناگرن. مردن که (واقع) بوو، مردی ئه پروا، مردن نابیته دوو، (أَمَّا حَسَبِ الظَّاهِرِ) که ته ماشای (أحوالات) که ی (قابله) (تفاوت) و که متر و درییژی (عمر)؛ (بنا) یه دروست ئه که ی، له چه مه نتۆ و گه چ و قسل و به ردی چاک؛ (مَحْكَمِ) ی داده مه زرینی، زۆر (دوام) ئه کا؛ (أَمَّا) به خۆلی بی هیژ و که سته کی خاو، بناغه ی سپره یی مردی، خانی خۆی ناگری، زوو ئه پوخئی، (أَمَّا) (قابله) (بُنیان) ی زۆر (متین) به (عارضه) یه، برپوا بهر (هوا) بی.

(معلوم) ه (قوهت) تابه ئه ندازه (صرف) کری، ده رن گتره ئه بری ئه مرۆ (شرکهت) ی (تأمین) له (دنیا) بلاو بووه، (مع هذا) (حیله) کاران، زۆر جارتیکی ئه ده ن؛ ئه بیته (منازعه) له (بین) ی بنۆره (مجالات) ی (مصریه). پوژی له (بغدا) نۆریمه (طاهر) ی (مُعتمد) م وه (فقی عبدالله) ی خوشه ویستم، زۆر لاواز و تیک چووم هاتنه بهرچاو، بردمنه لای دقتور (شکری محمد) (معاینه) ی کردن؛ ووتی: (إصابة) ت کرد، هیناتن " یه ک دوو (خطوه) یان مابوو، بو (مرض) ی (علاج) نا په زیر " (حقیقه) به (بعض) ی (ترتیبات) چابوون (شکر) هاتنه وه سه ره خۆ. ئه و جا (حکما) ی (طبیعة) و (أطباء) ته ماشای (حالات) و (ظروف) ئه که ن؛ (علما) ی ئیمه ئه نۆرینه (واقع)؛ (واقع) یه که، نابیته دوو؛ (أَمَّا) (مُعترِله) ئه وه ی (رأی) (حکما) یان نه ختی (معقول) ه، (أَمَّا) (آرا) یی خویان، که می واهه یه (قیمهت) ی هه بی ﴿ **قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي** ﴿ کئی یه ئه و که سه ی ﴿ **يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ** ﴿ (حفظ) تان ئه کا له خوای ﴿ **إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا** ﴿ (رد) ی (إرادة) ی (إلهی) کا؟ (حاشا) که س نیه؛ ﴿ **أَوْ** ﴿ (من ذا الذي يُصیبکم بسوءٍ ، (إِنْ) ﴿ **أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً** ﴿ (لکن) فه رمایش (إبن جریر) واهه یه نئی (عصمة) له (معنا) ی (منع) ه؛ (حاصلی) که س (منع) ی (نقمه) و په حمه تی خوای پیئ نا کری؛ که وابی وه کی (سیدی آلووسی) ئه فه رمووی؛ (حاجهت) به (تقدیر) ی

(مقابل) ناکا ﴿وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ کہ سئی (نفع) یان پیئ بگہ یہ نیئ، (ضرر) یان لہ سہر (دفع) کا، دەستیان ناکہ ویئ؛ (یعنی) نیہ ﴿قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ مِنْكُمْ﴾ پراگیری (خلق) ی ئە کہن نایہ لَن بیئہ (معاونہ) ی توو (مسلمانان) ﴿وَالْقَاتِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ﴾ برادہری خویش و دوستی خویمان، لہ خویمان یا لہ (مؤمن) آن ﴿هَلُمَّ إِلَيْنَا﴾ وەرنہ وہ لای ئیمہ، چتان بہ سہر شہریئ دایہ؛ (هَلُمَّ) لای (حجان) ی یان بو (مفرد) و (جمع) ئە گوئریئ ﴿وَلَا يَأْتُونَ﴾ خویمان ﴿الْبَأْسَ﴾ (حرب) ﴿إِلَّا قَلِيلًا﴾ ہاتنی، یا (زمان) ی کہ م. ئە وانہ ی دین ﴿أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ﴾ وەك (زمخشری) ئە فہرموویئ: "بو (حفظ) تان (شُح) ئە کہن" (یعنی) (حہن) ناکہن، دورشمن (غالب) بیئ، چونکی (أمين) نین؛ وە یا خود (بہ خیل) ن بہ (إنفاق) و (معاونہ) (تقویع) ئە کہن، (حاصلی) (مجبور) نہ بن، نایہن بو (ساحہ) ی (حرب)؛ وە کی (جمہور) ئە فہرموون: ﴿فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ﴾ ترس ہات، (حرب) دامہ زرا ﴿رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ﴾ تہ ماشای توو ئە کہن ﴿تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ﴾ چاویان ئە سوپیئ ﴿كَالَّذِي يُغْشَى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ﴾ وەر ئە گہ پیئ، پەشکینہ ی ئە کہ ویتہ بن پیلوی چاوی؛ لہ بہر ترس چیان پیئ ناگریئ ﴿فَإِذَا نَهَبَ الْخَوْفُ﴾ ترس بہ سہر چوو ﴿سَلَقُوكُمْ بِالْسِنَةِ حَدَادٍ﴾ زوبان بو لاتان دریژ ئە کہن، زوری واہن، ترسنوکن خوئادہنہ شہر، لہ لایہ تہ ماشائہ کہن؛ لہ (حرکہ) و (سکئہ) ی (مُحَارِبِ) آن ئە (فکر) ن؛ کہ شہر بہ سہر چوو، ئە لیئ: "من وام لہ فلان جیئ ئەو (ثبات) ہم نواند؛ ئە توئ ترسای لات دەدا (فلان) (موقع) ی؛ (فلان) ئە توو ہہ لاتی، بو پەنای کہندی" (أذیئہت) ی (مُحَارِبِ) آن ئە دەن، وا ئە نوینن، ئە وان زور (مُدافعہ) یان کردیہ، با (وجود) ی (حال) یان وایہ ﴿أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ﴾ چاکہ ئە وانہ ی بو (سلامت) ی (رسول) (أُمَّتِ) لہ (بلاد) و (شرف) شہریان کردیہ؛ (ملا) یان لیئہ باسی (غنیمت) ئە کہن؛ گویا (حریص) ن لہ سہر (غنیمت)، (قسم) ی باشیان ئە ویئ؛ (أُمَّا) نازانم، لہو (شہر) ہ چ (غنیمت) بوو، تا (تسامح) ی لہ سہر بگریئ؟ ﴿أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا﴾ ئە گہر (ایمان) یان بویا بہ راستی (مُدافعہ) یان ئە کرد،

ئەوئەندەنە دەترسان ﴿فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ﴾ ئەوئەندەنى كوردىيان (ئىپتال)ى كورد. (ئاتا) گەلىكى ھەرنەبوو ﴿وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ (وَلَوْ) كە (مرحمت)ى وى والە (قضا) ئەخوازى، كە (عمل)ى (يسر)ىش قبولكا، (أما) بە (شرط)ى (إخلاص)و (إيمان)؛ كە (شرط) نەبوو، (مشروط) نابی؛ ياخود (عمل)ىيان لای خوا، چ نەبوو؛ كەم و پووچ بوو؛ ھەكى (نەيسابورى) ئەفەرموى: ﴿يَحْسِبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا﴾ لەبەر (دەھشەت) آن با (وجود)ى پۆیى بوون؛ ياخود ئەوانەى بە (إخوان) يان ئەووت: " هَلُمَّ إِلَيْنَا " وا (حساب) ئەكەن، (إحزاب) نەپۆیشتى يىن؛ بۆ (كسر)ى (عسكر)ى (إسلام)، (دعوەت)ى ئەوانە ئەكەن؛ (مع أنه) تەرت و توونا بوو بوون ﴿وَإِن يَأْتِ الْأَحْزَابُ﴾ (مَرَّةً أُخْرَى) ﴿يُودُّوْا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ﴾ ئارەزوو ئەكەن، بچنە (بدو) دەرەو، ناو عوربانان ﴿يَسْأَلُونَ عَن آبَائِكُمْ﴾ لە ئايىندەو پەوئەندان لە (خبر)تان بېرسن؛ وایان پى خۆشە ﴿وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ﴾ لەو (كِرَّة)ى (مَفْرُضَةً) ﴿مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا﴾ بە (صورەت)ى نا (علاجى) ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ﴾ (مُخَاطَب) دەرئەكەوى ﴿فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ خۆى لە (نفس)ى خۆى (بالذات) (قەوہ)یە شایانە (إقتدى)ى پى بکرى؛ زىپا چى وای لە (خاطر)ى دانىە جى (تھەمت) بى، خۆى (بالذات) (إشتراك)ى (حرب) ئەكا؛ (حرب)ى بۆ خوايە؛ (مُدافعة)ى (دين)و (عرض)و (ناموس)و (وطن)ە بۆ چى (إتباع)ى ناكەن؛ ئەو گەرانەوھو (سد)ى خەلكى و خۆدينەوھ، لەو ھەنگامە، بۆ؟! ﴿لَمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ﴾ (ئاتا) ئەوھى ئومىدى بە (لطف)و (كرم)ى خواى بى، ھە (إيمان)ى بە پۆژى (جزا) بى؛ ھە (نجات)ى خۆى ئومىد بكا، (إتباع)ى (رسول)و (إقتدا)ى پى ئەكا، لەھەموو (حال) آن؛ (خصوص) لە (شدائد)؛ ئەوھى ناکا، (إيمان)ى نىە، ئەگەر ھەش بى، شتى بى (قوہت)ە، ياخود (مَغشوش)ە؛ ئەوھى ئومىدى بە خوا پۆژى (جزا) بى ﴿وَذَكَرَ اللَّهُ كَثِيرًا﴾ (يعنى) (رجا)ى (مزخرف)نەبى، لەگەل يارى (إلهى)و (طاعة)ى بى، (تعلق)ى زوبانى، نا؛ ئەوھى رابردوو، (حال)ى (مُنَافِق)و (ضُعْف) يان بوو ﴿وَلَمَّا رَأَى﴾

الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ ئه وانه ی (ایمان) پته و ئه وانه ی (یرجونَ اللهَ والیومَ الآخرَ ویزکرونَ اللهَ کثیراً) ئه وانه که چاویان به ﴿**الْأَحْزَابُ**﴾ کهوت؛ بی (خوف) و هه راس، به (ایمان) ی به (قوهت) ﴿**قَالُوا**﴾ فه رموویان: ﴿**هَذَا مَا وَعَدَنَا اللهُ وَرَسُولُهُ**﴾ (أحزاب) له (عبارت) ی وان دانیه، تا بلین: " (هذه) " وهکی (شمس) و (بازغی) هه رچه ند تووشی (شدهت) ئه بین، (أما) (عاقبهت) بؤ ئیمه یه؛ (ثمره) ی (صبر) و (ثبات) مان، (رضوان) ی (إلهی) یه ﴿**وَصَدَقَ اللهُ وَرَسُولُهُ**﴾ له هه رچی فه رموویان؛ فه رمایشی وان (إغرابی) نیه (وَعَدَ) ی بی لاف و گه زاف و هه لئه تاندنه؛ وهکی (دَجَّاجِلِ) آن نالین: " ناوت له (دهفتهر) دابی؛ جارجار سه ری ئیمه بده؛ ئیتر برؤ بؤ (جنهت) ! " (وعد) به (نصر) و (فتح) و (ظفر) ئه دا، (أما) به (شرط) ی (حرب) و (صبر) و (ثبات) و (إتباع) ی (قائد) بکه ی ﴿**وَمَا زَادَهُمْ**﴾ ئه وی دیتبان ﴿**إِلَّا إِيْمَانًا وَتَسْلِيمًا**﴾ (قوهت) ی (ایمان) له و (نوع) ه (مواقع) ه ده رئه که وی؛ هه ر کهس له شینه یی ئه توانی بلی: " وا ئه کهم، من وام، وه چی وه چی " وهکی کوردی ئه لی: " قسه ی بهر ئاگردانی تاوی یه کانه ی چیا وهز " (إنکاری) ی (شدهت) و (ضعف) ی (ایمان) ناکری؛ جی ی (کثرهت) و (قله) به (إعتبار) ی (مؤمن به) نیه. گه لی کهس خو ی به (مؤمن) ی (قوی) ئه زانی، (خصوص) (ایمان) به (أجل) یه که و دوونیه؛ (ممکن) ه (تألیفات) ی هه بی، له (إعتقاد) یان، (أما) که (حرب) دامه زرا، گرم و هوپری توپان هات، دانه ی (شه رانبیل) ته قیه وه، بؤمبا (إنفلاق) ی کرد، (ایمان) ی ئه بی به (هبا)، (أجل) ی چی؟ هه لی به په ناویچان، خو بشاره وه له کونه شاخان؛ (ایمان) به (عملیان) (قوهت) (زیاد) ئه کا، به (نظریات) ته واونیه؛ خواجه لیمان نه قه ومی ﴿**مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ**﴾ (أما) (رجال) ی مه ردی مه یدان. خواجه چه ند خو شه، (إنسان) له هه ر (صنف) ی بی، پیاو بی؛ توخوا که سی (ولو) (إنپراطور) بی، کچه کی لی ماره کهن - (بعد الفقد) - دهستی بووک ماچ کا، پیاوه؟ (حاشا). (رجال) ی (ئاورپوایی) وهکی (ناپلیون)، (هند بنرغ)، (موسولینی) (هتلر) ته ماشا کهن ئه و جا (درك) ی پیاوه تی ئه کهن، خو تان له ژن

گه وره تر (حساب) ئه که ن؛ توخوا (قوم) ئ (هکذایی) به پیاو (حساب) ن؟ (مع الأسف) (زمان) ی (حاضر) (دور) ی نا پیاوانه ﴿صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾ ئه وه ی (عهد) یان پی دا، به جی یان هیئا؛ (موافق) وراست بوون، به (کُلُّ) ی (قول) و (فعل) یان یه ک بوو؛ وه ک ئه وانیدی نه بوون، (عهد) یان کردبوو؛ (پشت نادهین)؛ وه (فرار) یشیان کرد. ئه وانه (جماعت) هکن؛ یه ک دوو و سی نین؛ گه لی له (أنصار) و (مُجاهرین) به (حق) (عهدیان) به جی هیئا له (معرکه) و (شدائد) پراوه ستا ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ﴾ (عهد) ی به جی هیئا (نذری) خوی ته واو کرد، (بعض) ئ (شهید) بوون، (بعض) ئ (وفات) یان کرد ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ﴾ تا (وفات) ئه کا، (حاضر) ه ئاماده یه؛ ههروه (وقت) ئ (إيجاب) ی کرد، جان إفشانی ئه کا ﴿وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾ (ادنی) یه؛ (سابقاً) کوو (جهاد) یان کردیه، (لاحقاً) (هکذا)؛ (إيمان) که (محکم) بوو، له دلدا ره گی داکوتا، (زوال) ی نابی؛ سه رو مال له توغری داده نی. (حتی) گه لی پیاوی (دنیا) هه ن. شه ق و په قیان که ن، له (عزم) و (جزم) ی خویان ناگه پینه وه، ناگورین؛ (وه عد) ه کیان دا، سه ریان بجی به جی ی ئینن؛ (أما) (سیاسیون) (حيث مادارت الزجاجة داروا) (أنا فأنا) ئه گورین؛ به (خُلف) ی (عهد) (إفتخار) ئه که ن. ئه وانه ی (یعنی) (طرفین) بویه وایان کردیه ﴿لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ﴾ وه (مقابل) وان ﴿أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ﴾ که (توبه) بکه ن، (عفو) ئه کرین، (عذاب) نادرین؛ (إبن جریر) له (أسلاف) و (نقل) و (تحریر) ئه کا (یعنی) (قتاده) و (أمثال) یان. باسی (مُعْتزليّه تی) و (سُنیه تی) نه بو؛ (فرقتین) (مُتَّفِقِن)، (عفو) ی (مُنافِق) (من حيثُ هُوَ مُنَافِقٌ) (مُحال) ه؛ چ له بهر (وعد) و (خَبْر) ی (إلهی) چ (عدل) (حکمة) مه گه ر ئه وانه ی (تجويز) ی (خلف) ی (وَعيد) بده ن؛ قسه ی وانیش لای (سوادی اعظم) (مُعْتبر) نیه ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ﴾ (وهکذا یكون) ﴿غَفُورًا رَحِيمًا﴾ هه رچه ند ئه وان بو (عذاب) دران (عهد) یان به جی نه یه نا، (أما) (جنابی حق) له بهر (غفوری) و (رحمی) خوی ری ی (توبه) ی لی نه به ستن؛ (تعليق) ی (عذاب) یانی دابه (مَشِيَّة ت)؛ ئه گه ر (عذاب) ی (دنیا) یی جای (إشکال) نیه؛ ملایان زور

(مُضْطَرِبِينَ لِيَرَهُ) ﴿وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ﴾ له پقیان، دانه مرد، کلودی
 نه ده هه ژاند ﴿لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا﴾ به هیچ ﴿وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ﴾ خویان
 ئەگەر به (علی) بایه (کفی) نه ده بوو؛ وه (ریح) و (جنود) ی (إلهی) به با
 ئەچوو؛ خواجه ئەمه چیه؟ که ی (قرآن) ته ماشای (علی) و (ولی) ده کا؟ یا
 ئەنورپته (فلان) و (فلان)؟ بۆ له شکری و گوره، به کوژرانی (شخص) ی وه کی
 (عمرو) ی (عبدو) ئەشکی؟ خوی (تعالی) ن (حفظ) ی (مسلمان) آنی کرد،
 له وشه پره ی تووش نه بوون؛ (لکن) شه پی خو به خویی (حالا) (دوام) ئەکا؛
 له سه رچی؟ هیچ و پووچ! ﴿وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيمًا﴾ (حاجت) ی به (علی) و
 (غیر) ی (علی) نیه (ولو) کی که س (إنکاری) ی (خدمت) ی (إمام) ی (علی) ناکا؛
 (أما) له و (عبارات) ه، ئەو جووره (تفسیر) ه ژور بی (معنا) یه؛ یا (أورد) ی
 (أئمة) و (رجال) ی (غیب)، (أقطاب) و (أوتاد) به هانای (مسلمانان) بین؛ ئەلین: "
 (إيطاليا) منداله (مسلمان) آن له (طیارة) فری ئەدهن" ئەلین: "با (محمد) به
 فریادیان بگا" ئەوه یان (عذر) ه؛ (محمد) و (أتباع) ی راستی (محمد) قهت وایان
 نه گوته؛ (أتباع) ی (طریق) ش له بهر (شیخ) ه کان ناوی (رسول الله) یان گوم
 کردیه؛ له خواو (رسول) ی خواو (کتاب) خوا، وه ئەگیری (مدار)، (قوة)؛
 (عزیزی) بی (قوة) نابی؛ (غرض) له و (نوع) ه (أوصاف) ه (إيقاظ) ی
 (مسلمان) آنه، بۆ (أسوه) به (معبود)؛ (معلوم) ه (باشیر) به شمشیر سُنْ باید
 گفت ﴿وَأَنْزَلَ الَّذِينَ﴾ ئەوانه ی ﴿ظَاهِرُهُمْ﴾ پشتی وانیان گرتبوو ﴿مَنْ أَهْلَ
 الْكِتَابِ﴾ جووی (بنی قریظه) ﴿مِنْ صِيَّاصِيهِمْ﴾ له قه لایان ﴿وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ
 الرَّعْبَ﴾ ترسی فریدا ناو پشت و ناو دلایان؛ (ظاهر) وایه، هاتبنه دهر بۆ شه پ،
 له و هه نگامه، ترس (غلبه) ی لی کردینه، تاقه تی (مقامه) یان نه ماوه، شکان
 ﴿فَرِيقًا تَقْتُلُونَ﴾ ئیوه (فریق) ی له وان ئەکوژن ﴿وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا﴾ (فریق) ی
 (أسیر) ئەکه ن ﴿وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ﴾ به میرات دایه ئیوه ﴿وَدَيَّارَهُمْ﴾ خانووی و
 (حصون) و (قصور) ﴿وَأَمْوَالَهُمْ﴾ (نقود) و (مواشی)؛ (سبحان الله) (بحثی)
 مندال و ژن نافه رموی؛ وه هیچ (إشارة) ی بۆ (ملك) ی (شخص) نیه ﴿وَأَرْضًا لَمْ

تَطَّوُّوهَا ﴿ظاهر وایه لهو (وقعه) (استیلا)ی (بعض)ی (أراضی)یان کردبئی، که (سابقاً) پییدا نه‌چووبن؛ (أرض)ی (فارس) و (روم) له (زمان)ی وانه، نه‌گیرا؛ وه (خطاب) بۆ هه‌موو (مسلمان)آن نیه، تا (شامل)ی (جميع)ی (أزمان)بئی؛ (آخر)ی لئیان نه‌گه‌ران، (بعض)ی ئه‌لین: " (مُراد)لهو (أرض)ه، ژینانه " **وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا** ﴿وه (إلا) (غلبه)ی ئیوه پاش (محصور)ی به‌و په‌ژاریه، له‌سه‌ر (بنی قریضه)؛ (صاحب)ی (حصون) و (قوه‌ت) و (مُکنه‌ت) و (حریص) له‌سه‌ر (عدوات)ی ئیوه یه‌ك (فکر)، به (مُحال) (عَد) ئه‌کرا. (سبحان الله) ئه‌و (صبر) و (تحمّل)ی (بعض)ی له‌وان کردیتی؛ له (وه‌قت)ی له‌سه‌ر برانیان ئه‌گه‌ر (مسلمان)ی بی کردایه، ئه‌یان کرده داستان. (حکایه‌ت)ی (أحزاب) و (بنی قریضه) ئه‌گه‌ر بتوانم، پاش (إكمال)ی (سوره‌ت) (مُختصراً) ئه‌ی نووسم **يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُزَوِّجَكُم** ﴿(سابقاً) فه‌رمووی: " (أزواج)ی (نبی) (طاهرات) له‌ دلی (مسلمان)آن؛ ئه‌وانیش بئی (شُبُهه) خۆیان لازیا تر بوو؛ له‌پاش (رفع)ی (حصار)ی (أحزاب)، ئومید (غالب) و (قوی) بوو؛ وه (بالفعل) (جناب)ی (رساله‌ت) به‌سه‌ر (بنی قریض)ی وئه‌مانه (غالب) بوو (غنمه‌ت)ی وان بوه (نصیب)ی (أُمّهات المؤمنین) وه‌کی (صاحب)ی (بحر) - (په‌حمه الله علیه) ئه‌فه‌مرووی؛ وایان گومان برد، که (نفائس)ی (أموال)ی (یهود) بۆ (حضره‌تی رساله‌ت)ه؛ (ده‌ور)ه‌یان لئیدا، (عرض)یان کرد: " یا رسول الله؛ (بنات)ی (کسرا) و (قیصر)، له‌ناو نازو (نعمه‌ت)ه‌دان، ئیمه‌ش ئه‌وه‌این، له (فقر) و (فاقه)، ئه‌مه‌ چۆن ئه‌بئی؟ (ألبت)ه‌ئه‌بئی ئیمه‌ش خۆش پای ئه‌بویرین"؛ وه‌هه‌م (ممکن)ه (من بعد) (مسلمان)آن، (مراجعه)ی (أُمّهات المؤمنین) بکه‌ن بۆ (رأسه‌ت) و (أموار)ی (إدار)ی و سه‌ر کرده‌ی له‌شکری؛ ئه‌وانیش به‌ (رجا)بئی به (میل)بئی، (مداخله)ی (أموار)ی (رساله‌ت په‌ناه) بکه‌ن؛ وه هه‌ردووکیان بۆ (حال)ی (رسول الله) ده‌ستی نه‌ده‌دا؛ چ (تبسّط)ی (عیش)؛ چ (تَدخّل) له (حُکم) و (إداره)؛ چونکی (مُجب)ی (خلّل)بوو؛ وه (بالحقیقه) (مُجب)ه؛ (أثر)ی (سئی)ی له (تاریخ)ی

(إسلام) دیترا؛ چ له (عبّاسی) چ له (عثمانی) (علاج)ی (واقعه) (قبل از باید کرد). له (أول)ه‌وه (جناب)ی (حق) (خطاب)ی کرده (نبی) (ذی الشّان) به ژنانت بلی: ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا﴾ گوزه‌رانی (ملوك)آنی به (لذائذ) و (شهوات) و (حُلّی) و (حُلّ)؛ ئه‌وه بۆ ئیمه ده‌یست نادا؛ کاروباری (إسلامی)تیک ئه‌چی؛ (خصوص) بۆ (أخلاف) و (أجلاف) به جارئ ئه‌بیته مایه‌یی (فساد) ﴿فَتَعَالَيْنَ﴾ فه‌رموون ﴿أُمَّتَكُمْ﴾ ئه‌وی هه‌یه، ﴿وَأَسْرَحُكُمْ﴾ به‌په‌لا تان ئه‌که‌م، (یعنی) (طلاق) تان ئه‌ده‌م ﴿سَرَّاحًا جَمِيلًا﴾ بی (تفوق) و (تعلیق). ئه‌وجا بنۆره ئه‌و (آیه‌ت) ه‌ چه‌ند (مُنْسَجِم)ه‌، چه‌ند (منظوم)ه‌؛ که‌چی (حسب الظاهر) چه‌ند لیك دوورن! (په‌حمه‌تی خوای):

(أولاً) له (صاحب)ی (بحر).

(ثانیاً) له‌من بی. ئه‌گه‌ر (دقه‌ت)که‌ن، (وجه)ی (ربط)ی من (أدق) و (أنفع) و (أوجه). ئه‌وجا (مُتَعَعَه) (واجب)ه‌یان نا؟ بۆ هه‌موو (مُطَلَّقه)یه ئه‌بی؟ نابی؟ (قدر)ی چه‌ند؟ چه‌ند نیه؟ (تفصیل)ی بۆ (فُقها)یان بی؛ (ذاتاً) من له (تفسیر) (مقصد)م (بعض)ه‌ (معانی) خۆم و (وجه)ی (نظم) و (ارتباط)ی (آیات) و (سوره)؛ خودا بۆ (إكمال)ی (موفق)مان کا ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ خواو (رسول)ی خواتان ئه‌وی، ویستنی خواو (رسول) به (عنوان)ی (رساله‌ت)، ویستی (دین)ه‌، (إطاعة) و (إنقیاد)ی (أحكام)ه‌؛ (سبحان الله) له (حکمه‌ت)ی (قرآن)! ﴿وَالدَّارَ الْآخِرَةَ﴾ (نعیم)ی (أبدی) ﴿فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ﴾ ئه‌وانه‌ی که‌ ئاره‌زووی خواو (رسول)ی و (دار)ی (آخره‌ت) ئه‌که‌ن - (بمقابله‌ الإحسان)، دایناوه ﴿أَجْرًا عَظِيمًا﴾ زۆر گه‌وره. پاش (نزل)ی (آیه‌ت) (حضره‌تی رسول الله).

(أولاً): (کیفیه‌ت)ی به (عائشه) فه‌رموو؛ ئه‌ویش (بِلا تَوَقُّف) (إختیار)ی خواوو (رسول) و (آخره‌ت)ی کرد؛ (وکذا) (سائری) (زوجات)ی (طاهرات)؛ (إلا) (عامریه) (قوم)ی خۆی (إختیاری) کرد؛ (جناب)ی (رساله‌ت) (کیف) خوش بوو. وه (حقیقه) نه‌بیستراوه (عائشه)، (حفصه) ئه‌وانی (دُهات) له هه‌یچ

(خصوصی) (مداخله) (اموری) (رسالت په ناه) (یان کردبی)؛ وه به (کمال) (قناعت) (ژیان). به (مناسبه) (مقام) (بعضی) (مسائل) (فروع) (یان لیره) (ذکر) (کردیه)؛ (دائر) به (تخسیر) (اختلافات) (ی زور هه یه)؛ وه (حقیقه) (آیه) (وانه گه یی)؛ (نه گهر) (دنیا) (یان) (اختیار) (کردبا،) (جنابی رسول) (طلاق) (ی ئه دان)؛ (خارج) (ه لیره)؛ (امهات المؤمنین) (أماً) (مجرد) (ی اختیار) (آخره) (یان کرد،) (شایان بوون) (رأساً) (جناب) (ی کبریائی) (خطاب) (یان له گه ل بکا) ﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ﴾ ئیتر ئه و (عنوان) ه (لازم) (ی وانه)؛ (پری) (طق) و (فراق) (نه ما) ﴿مَنْ يَأْتِ مِنْكَ﴾ هه (کامتان) ﴿بِفَاحِشَةٍ﴾ جوونی، (جواب) (ی ناشیرن)؛ (خاصه) (له گه ل (رسل) (ی) (اکرم) ﴿مُبَيِّنَةٍ﴾ (ظاهر) (بی)؛ (أماً) (جواب) (ی) (خفی) (وه کی) (رسول) (الله) (له) (جواب) (ی) (جوان)؛ (که ئه یان ووت: " (سامٌ عليك) " ئه ی فه رموو: " وَعَلَيْكُمْ " (بأس) (ی) (نیه)؛ (مقابله) (یه به) (أدهب) ه ﴿يُضَاعَفُ لَهَا الْعَذَابُ﴾ له (قیامهت)؛ ئه ی (موجب) (ی) (عذاب) (ی) (دنیا) (بی)، له وان له (قبيله) (ی) (مُحال) ه ﴿ضِعْفَيْنِ﴾ دوو چه ندانه؛ و (مه زانن به) (قرب) (ی) (رسالت په ناه) (مُساهله) (تان) (له گه ل ئه کری)؛ تا نیزیکتر بی، (عذاب) (ی) (شدید) (تره). (تقرب) (ی) (نبوهت) (له گه ل) (ملکی) (جیاوازه). (جناب) (ی) (رسالت) (بو) (إمتیان) (دانی) (عائله) و (أرقاب) (ی) (خوی،) (نهانی) (یه)؛ ئه وان به (گوناها) (مُعذب) (نه بن،) (أمه) (ملی) (بشکی،) (وانیه)؛ به (خوا) (حق) و (حقیقه) (ی) (وايه)؛ تا نیزیکتره (وجوب) (ی) (محاظه) (ی) (أحكام) (ی) (شرعی) (له سهر به) (شدهت) (تره)؛ ئه وان که له (قانون) (ی) (رسالت په ناه) (ی) (بچنه دهر،) (خه لکی) (چی)؛ (لکن) (مع الأسف) ه (مُرائی) (یان) (تیکیان) (دا) ﴿وَكَانَ ذَلِكَ﴾ (تضعیف) (ی) (عذاب)، (حتی) (له سهر) (قاعدہ) (ی) (أرباب) (العدل) (یش) ﴿عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ چونکی بو (تشریف) ه (حفظ) (ی) (أحكام) ه، (تحکیم) (ی) (بُنیات) (ی) (رسالت) ه، (وقایه) (ی) (نام) و (نه گی) (سید الکونین) (ی)؛ (خوایه) (تو) (شاهد) (ی)، (بعض) (ی) (که س) (نسبهت) (ی) (خویان،) (بو) (أل بیت) (ئه دهن)؛ (أدنی) (إنصاف) (ه کیان) (هه با،) (نوعاما) (حرمت) (ی) (رسول الله) (یان) (لابا،) (ئه و

(نسبته) هیان بزر ئه کرد؛ وادیاره (عذاب) ئه گهر (مُوجَّة) نه بی، (عذاب) دان لای
خوا گرانه .

ناوہرؤکی بہرگی حہفتہم

5	سورہتی (أنفال) (41- کۆتایی)
33	سورہتی (توبه)
107	سورہتی (يونس)
162	سورہتی (هود)
215	سورہتی (يوسف) (1 - 52)